

ดึกขง

วารสารศึกษาศาสตร์

SIKKHA JOURNAL OF Education

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน 2567

ISSN 2408 – 1361 (Print)
ISSN 2985 – 2722 (Online)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
Faculty of Education , Vongchavalitkul University

เกี่ยวกับวารสาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยในรูปแบบของบทความวิชาการและบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลทั่วไป
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาได้นำเสนอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย
3. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยระหว่างอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และ นักศึกษากับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายใน 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายใน 31 ธันวาคม)

ก่อนการเผยแพร่บทความต้องได้รับการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 3 คน หากเป็นบทความภายในจะต้องได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเท่านั้น การประเมินบทความ จะเป็นแบบ Double-blinded ผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน และผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์

รูปแบบการเผยแพร่วารสาร

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ได้เผยแพร่ใน 2 รูปแบบ คือ เล่มวารสาร (Print) และวารสารออนไลน์ (Online) โดยการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่ม (Print) ได้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2557 และ 2558 เท่านั้น ในปีพ.ศ. 2559 เป็นต้นมา วารสารดำเนินการเผยแพร่ในลักษณะออนไลน์ (Online)

ISSN 2408-1361 (Print)

ISSN 2985-2722 (Online)

ติดต่อ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

อาคารขวัญทอง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

84 หมู่ 4 ถนนมิตรภาพ - หอนกคย ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 257 หรือ 123 e-mail address: sikkha@vu.ac.th

ผู้รับผิดชอบหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา บุญกองแสน (บรรณาธิการอำนวยการ) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 123 e-mail address: nathaya_boo@vu.ac.th

ฝ่ายสนับสนุนวารสาร

อาจารย์เพ็ญภา น้อมสูงเนิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 258 e-mail address: pennapa_nom@vu.ac.th

ที่ปรึกษา

นายแพทย์วิชัย ชัตติยวิทยากุล

นายกสภามหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ วงษ์ชวลิตกุล

อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา บุญกองแสน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มานะ สิ้นธุวงษานนท์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จินตนา วีระปรียากร

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.รัตนดา เลิศวิชัย

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ เจริญวัย

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธิญ ภิระการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ ลือนาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนระการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลั่นกุลหลาบ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ไสยวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วานิช ประเสริฐพร

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ทานอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชสรา บุญแสน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

อาจารย์ ดร.พูนสุข จันทศิลป์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ฝ่ายจัดการวารสาร

อาจารย์ ดร.ปานฤศิริ จันทรศิริ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.บุญญักัญญ์ จิระเพิ่มพูน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ศรีสุตา พัฒนจันทร์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.เจด็จ คชฤทธิ์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ประภัสสร กองทอง

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์เกษภา สาลา

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์นิภาพร ใจปานแก่น

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์อารีย์ลักษณ์ ประการแก้ว

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ฝ่ายศิลปกรรมและรูปเล่ม

อาจารย์ธีระ ลิ้มศรีประพันธ์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (ภายใน)

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นญาธร แสงอรุณ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งประเสริฐ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ขวนชม

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ต้นยะ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต เกตุกระทุ่ม

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา ปราชญ์ปรีชา

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร พึ่งเพชร

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติพงษ์ สุวรรณแสน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.อำนาจ อยู่คำ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ สาระเขตต์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.วรสิทธิ์ รัตนวราหะ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.อลงกต ยะไทย์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.สมพร ชาลีเครือ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ปานฤศิริ จันทร์ศิริ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.บุญญักัญญ์ จิระเพิ่มพูน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Aj.Eunice Barbara C. Novio

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Aj.Josemari Cordova

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ไทยธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญนรงค์ อินทรประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

รองศาสตราจารย์ ดร.สรฤดี ติปู

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา วิทยานันต์

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนงการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทระเสริฐ	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์กมลทิพย์ กสิการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์สุพรรณิ ภู่งาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรภา สมสัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วานิช ประเสริฐพร	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อาจารย์ ดร.วิรดา อำนวย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
อาจารย์ ดร.ชินัน บุญเรืองรัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.ชุติมา พรหมผุย	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.พนิดา คล้อสวัสดิ์	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.ธีรวิทย์ ภิญญณ์ภูกานต์	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2567 เป็นวารสารวิชาการในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ในการเผยแพร่ผลงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาการ ที่เกี่ยวกับการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งก่อนจะมีการเผยแพร่ทุกบทความต้องได้รับการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง 3 ท่าน ที่มาจากต่างสถาบันกัน หากเป็นบทความภายในจะต้องได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเท่านั้น ลักษณะของการประเมินจะเป็นแบบ Double Blinded ซึ่งผู้พิมพ์จะไม่รู้ว่าผู้ประเมินเป็นใคร และผู้ประเมินก็จะไม่รู้ว่าเป็นบทความของผู้พิมพ์ท่านใด ในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 20 บทความ ที่มีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีข้อค้นพบจากผลงานวิจัย องค์ความรู้ และแนวคิดทางวิชาการที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ซึ่งผ่านการพิจารณากลั่นกรองและประเมินอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางกองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณ นักวิจัย นักวิชาการ ผู้เป็นเจ้าของผลงานที่ทรงคุณค่า ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพของบทความ ผู้อ่าน และผู้สนใจใฝ่รู้ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการดำเนินการและบริหารจัดการใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ พร้อมตีพิมพ์เผยแพร่ให้ปรากฏในวงวิชาการไว้ ณ โอกาสนี้

อาจารย์ ดร.มานะ สินธุวานานท์

บรรณาธิการ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

สารบัญ

หน้า

เรื่อง

บทความวิจัย

- 1-13 การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูน
เกศนีย์ อินอ้าย และ กนิษฐกานต์ ปันแก้ว
- 14-25 การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี
ชลธิดา เทพหินลัพ, น้ำเงิน จันทรมณี, นรินธ์ นนทมาลย์, อาภาพรณ ประทุมไทย, นริศรา เลือคล้าย, วรรณกร พรประเสริฐ, กัลวรา ภูมิลา, สุมิตรา อินทะ, และ ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์
- 26-40 กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
ช่อรัก พันธสวัสดิ์, วรสิทธิ์ รัตนวราหะ, และ สมบูรณ์ ตันยะ
- 41-51 อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ณัฐพงศ์ มาแสง, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ อำนาจ อยู่คำ
- 52-60 ผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร
ทัศนไธ คำขาย และ ต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล
- 61-75 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
ธัญกิตติ ธนาวาสวัสดิ์, สงวนพงศ์ ขวนชม, สมบูรณ์ ตันยะ, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
- 76-85 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา
นัยนา พรหมดำ
- 86-96 การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองโรงเรียนวัดคลองขุ่น จังหวัดปทุมธานี
นิดา เทือกเทียน, ปิยลักษณ์ อัครรัตน์, และ จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล
- 97-108 การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
พศวีร์ พันธุ์ขจรเมธา, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ สมบูรณ์ ตันยะ

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	เรื่อง
109-121	แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พระครูปริยัติธรรมภาณี (คนองมาตย์), สมบูรณ์ ตันยะ, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
122-135	รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พระมหาสันติภาพ อ่อนละมุน, ชูเกียรติ วิเศษเสนา, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
136-147	ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปากเอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำดวน อาลัย, นิธิพัฒน์ เมฆขจร, และ นิรนาท แสนสา
148-162	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ศราวุธ พิมละมาศ, วรสิทธิ์ รัตนวราหะ, และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา
163-177	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ศราวุฒิ การิรัตน์ และ ชัยยนต์ เพาพาน
178-187	การพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี โรงเรียนบ้านโคกตูม ศิริภรณ์ อมรรัตนชัย, อัญชลี ไสยวรรณ, และ เบญจวรรณ ศรีมารุต
188-202	การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู อลงกต ยะไทย์, ณัฐวัฒน์ วงษ์ขวลิตกุล, และ ณัฏพิพงศ์ อุทอง
203-212	รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ อนุศักดิ์ ดาลุนฉิม, สงวนพงศ์ ขวนชม, สมบูรณ์ ตันยะ, และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา
213-223	แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษา นำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี เอธิมา บุญธรรม และ เรชา ชูสุวรรณ
บทความวิชาการ	
224-233	บทเรียนจากกรณีการทุจริตสนามฟุตบอล ชูเกียรติ วิเศษเสนา
234-249	แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน เพ็ญภา น้อมสูงเนิน และ พวงเพ็ญ อินทรประวัติ

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับ
โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูน

The Development of Video Media in Classroom Material to Solve the Teacher Shortage
Problem in Small Size Schools in Lampang and Lamphun Province

เกศนีย์ อินอ้าย* และ กนิษฐ์กานต์ ปันแก้ว**

อาจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*,**

Kesanee Inai* and Kanitkan Pankaew**

Lecturer, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University*,**

Corresponding author E-mail: Kesanee3635@gmail.com

(Received: September 14, 2022; Revised: October 24, 2022; Accepted: October 26, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) พัฒนาศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก และ 4) แก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 545 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดลำปาง และลำพูน จำนวน 25 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสะท้อนความคิดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมเนื้อหา 5 สาระ รวม 50 ตอน ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก 2) ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์อยู่ในระดับมาก 3) นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นในทุกสาระ และ 4) ครูโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 80 เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้ดี และส่งผลให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการเสริมสร้างความรู้ให้แก่นักเรียนเพิ่มขึ้น ดังนั้น สื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้
คำสำคัญ: สื่อวีดิทัศน์, การขาดแคลนครู, โรงเรียนขนาดเล็ก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) Develop video media to support teaching in the social studies, religion, and culture departments of small-size schools. 2) Explore the potential of video media to support teaching in the social studies, religion, and culture departments of small-size schools.

3) Improve small-size school students' learning achievement in social studies. 4) Address the issue of teacher shortage in small-size schools by producing video media for distance learning via television channels. The research population consisted of 35 teachers who taught social studies, religion, and culture subjects, as well as 545 students in Prathomsuksa 6. The schools were selected from the Lampang and Lamphun provinces, totaling 25 small schools. The research materials utilized included a quality assessment of the video media conducted by experts, an evaluation of the video media's impact on teaching methodology, an achievement test, and a reflection format for teachers to report changes in their teaching practices. Data analysis was performed using measures such as the mean, standard deviation, and percentage.

The findings of the research are as follows: 1) The developed video media received high evaluations from experts for its effectiveness in supporting the teaching of social studies, religion, and culture subjects in small schools. The media consisted of 5 content areas and a total of 50 parts. 2) Teachers in small-size schools demonstrated a high level of potential in effectively utilizing video media to support their teaching. 3) Students in small schools showed higher scores in their achievement tests for social studies in all content areas. 4) 80% of teachers in small schools agreed that video media appropriately addressed the issue of teacher shortages in small schools. Consequently, it motivated teachers to incorporate more multimedia resources to enhance their teaching methods. In conclusion, the developed video media proved to be effective in supporting the teaching of social studies, religion, and culture subjects in small-size schools. Additionally, it helped address the problem of teacher shortages in these schools, leading to increased usage of multimedia tools to support student learning.

Keywords: Video Media, Teacher Shortage, Small Size Schools, Achievement

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นก้าวแรกของการขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาส และความเท่าเทียมทางการศึกษาของประชาชน แต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กก็มีปัญหาสำคัญ คือ 1) งบประมาณที่ไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ 2) จำนวนครูไม่ครบชั้นและไม่ครบสาระวิชาตามหลักสูตร เพราะงบประมาณและอัตราครูจะได้รับตามจำนวนของนักเรียน และ 3) นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดแคลนงบประมาณและครูที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว (กัญญกร เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี, พรทิพย์ อันเกษม, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ระโส, 2565) ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนขนาดเล็กจึงมีข้อจำกัดที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษาไม่บรรลุผลตามยุทธศาสตร์การศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างสมบูรณ์

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูนมีปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณ และอัตราครูได้รับตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนเท่านั้น ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงจำนวนชั้น และจำนวนสาระวิชาที่เป็นหลักสูตร นอกจากนี้ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย ส่งผลให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ หากวิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นรายการกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต เตรียมความพร้อมให้เป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการสร้างชีวิตให้ดีขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพ แวดล้อมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ครูจะต้องให้คำปรึกษา แนะนำอย่างใกล้ชิดแก่นักเรียน แต่การจัดการเรียนรู้ในตารางเรียนประกอบด้วยจำนวนครูที่มีสัดส่วน ที่ไม่สมดุลกับนักเรียนทำให้การดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สื่อวีดิทัศน์สามารถนำมาใช้สนับสนุนการเรียน การสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูได้ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) ที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ มุ่งลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา สร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการ สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียน การสอนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และช่วยให้เกิดความคิด รวบรวมข้อในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรินทร์ อุ่มไกร และโกยสิทธิ์ อภิระติง (2562) รวมทั้ง กนกวรรณ นาม่า, สุธิตเทพ ศิริพิพัฒน์กุล และไพฑูรย์ ศรีฟ้า (2564) ที่ระบุว่าวีดิทัศน์สามารถสื่อสารไปยังคนกลุ่มใหญ่ได้ และ สามารถจัดเก็บเป็นข้อมูลหรือไฟล์ระบบดิจิทัล โดยการเรียนรู้จากวีดิทัศน์นักเรียนจะได้ยินทั้งเสียงและเห็นทั้งภาพ ส่งผลให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู ให้กับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูน ให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพสูงสุดต่อนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.3 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2.4 เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 545 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดลำปางและลำพูน จำนวน 25 โรงเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสะท้อนความคิดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน ซึ่งตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไม่ต่ำกว่า 10 ปี รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์คุณภาพปรากฏ ดังนี้

3.2.1 แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญมีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบ ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบประเมินที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

3.2.2 แบบประเมินทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูมีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินทักษะของครูในการนำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบประเมินที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

3.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามีเนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ พบว่า แบบทดสอบสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.25-0.67 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.33-0.64 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.32-0.74 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27-0.48 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.38-0.76 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24-0.73 สาระที่ 4 ภูมิศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24-0.78 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.36-0.54 และสาระที่ 5 ประวัติศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.42-0.78 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.28-0.62

3.2.4 แบบสะท้อนความคิดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้เป็นข้อคำถามปลายเปิด ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบสะท้อนความคิดที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน ด้วยการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจความต้องการของโรงเรียนและชุมชนในการกำหนดโครงสร้างสื่อวีดิทัศน์ ผลการประชุมพบว่า ควรจัดทำสื่อวีดิทัศน์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ รวมทั้งสิ้น 50 ตอน

3.3.2 อบรมให้ความรู้ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับเนื้อหา การสร้างแบบฝึกหัดและแบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และการจัดทำสื่อ โดยใช้โปรแกรม Power Point เพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระหว่างกิจกรรม จากนั้นครูส่งแผน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และสื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะก่อนการถ่ายทำวีดิทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่นต่ำกว่า 10 ปี รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 2 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ซึ่งไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.3 สร้างสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม จำนวน 12 ตอน 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 11 ตอน 3) เศรษฐศาสตร์ จำนวน 7 ตอน 4) ภูมิศาสตร์ จำนวน 11 ตอน และ 5) ประวัติศาสตร์ จำนวน 9 ตอน รวมทั้งสิ้น 50 ตอน โดยสื่อวีดิทัศน์แต่ละตอนประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คลิปการสอน PowerPoint ประกอบการสอน แบบฝึกหัด ใบงานและแบบทดสอบท้ายบทเรียน

3.3.4 ปฐมนิเทศครูเพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายและรายละเอียดกิจกรรม

3.3.5 อบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

3.3.6 ครูนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการนิเทศ ติดตาม และแนะนำการนำความรู้ของครูไปใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการโค้ชด้วยระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

3.3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไปเก็บข้อมูลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์

3.3.8 ครูสะท้อนความคิดต่อการเข้าร่วมอบรมและการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ รวมทั้งสิ้น 50 ตอน ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม จำนวน 12 ตอน คือ 1) พระพุทธศาสนา 2) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) ไตรสิกขา โอวาท 3 4) ศาสนพิธีของศาสนาต่าง ๆ 5) การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในศาสนพิธี พิธีกรรมวันสำคัญทางศาสนา 6) หลักธรรมของศาสนาอื่น ๆ 7) มารยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี 8) บุคคลสำคัญสำคัญทางพระพุทธศาสนา 9) พุทธประวัติ 10) สติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา 11) การบริหารจัดการจริยปัญญา และ 12) ความรู้เกี่ยวกับศาสนาที่ต่าง ๆ ในศาสนสถาน และการปฏิบัติตน

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 11 ตอน คือ 1) กฎหมายจราจร 2) กฎหมายทะเบียนราษฎร 3) การติดตามข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย 5) มารยาทไทย 6) ระบบการเลือกตั้ง 7) การสอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมกระทำความผิดการเลือกตั้ง 8) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9) วัฒนธรรมไทย 10) วัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อสังคมไทย และ 11) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 7 ตอน คือ 1) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ 2) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ 3) สิทธิผู้บริโภคและผู้ใช้งานแรงงาน 4) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ 5) บทบาทผู้บริโภค 6) บทบาทผู้ผลิต และ 7) ภาษี

สาระที่ 4 ภูมิศาสตร์ จำนวน 11 ตอน คือ 1) วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1) 3) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 2) 4) ประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน (ตอนที่ 1) 5) ประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน (ตอนที่ 2) 6) กลุ่มอาเซียน 7) กรุงรัตนโกสินทร์ 8) พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (ตอนที่ 1) 9) พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (ตอนที่ 2) 10) ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ และ 11) ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

สาระที่ 5 ประวัติศาสตร์ จำนวน 9 ตอน คือ 1) ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ 2) เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ 3) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 4) ความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม 5) ทรัพยากรชุมชนกับการอนุรักษ์ 6) ผลการเปลี่ยนแปลงทางสภาพทางสภาพธรรมชาติภายในประเทศ 7) ภูมิลักษณะของประเทศไทย 8) การเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติในประเทศ และ 9) สิ่งแวดล้อมทางสังคมภายในประเทศ

โดยสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นในแต่ละตอน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คลิปการสอน PowerPoint ประกอบการสอนแบบฝึกหัด ใบงานและแบบทดสอบท้ายบทเรียน ผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่าคุณภาพสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

4.2 ผลการพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 35 คน รายละเอียดปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายการ	ทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์		
	μ	σ	ความหมาย
1. การประยุกต์ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบสื่อวีดิทัศน์	4.40	0.65	มาก
2. การประยุกต์ใช้แบบฝึกหัดหรือใบงานประกอบการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์	4.43	0.50	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ทักษะการใช้สื่อวิดิทัศน์		
	μ	σ	ความหมาย
3. การนำเสนอเนื้อหาเพิ่มเติมโดยใช้ PowerPoint	4.31	0.63	มาก
4. การเลือกภาพและวิดีโอที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติม	4.34	0.54	มาก
5. การใช้สื่อวิดิทัศน์ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามขั้นตอน	4.57	0.50	มากที่สุด
6. การใช้สื่อวิดิทัศน์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยตนเอง	4.60	0.50	มากที่สุด
7. การประยุกต์ใช้สื่อวิดิทัศน์ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	4.46	0.51	มาก
8. การใช้สื่อวิดิทัศน์ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.30	0.50	มาก
9. การใช้สื่อวิดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการสอนที่หลากหลาย	4.45	0.70	มาก
10. การแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาระหว่างที่ใช้สื่อวิดิทัศน์	4.23	0.60	มาก
11. การวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากที่เรียนด้วยสื่อวิดิทัศน์ด้วยตนเอง	4.31	0.47	มาก
12. การสรุปบทเรียนร่วมกับผู้เรียนทุกครั้งหลังจากที่เรียนด้วยสื่อวิดิทัศน์เสร็จสิ้น	4.46	0.56	มาก
13. การสอนด้วยสื่อวิดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้สะดวกและง่ายขึ้น	4.66	0.48	มากที่สุด
14. การแลกเปลี่ยน หรือถ่ายทอดวิธีการใช้สื่อวิดิทัศน์กับเพื่อนครูหรือผู้อื่นได้	4.46	0.56	มาก
15. การมีทักษะในการใช้สื่อวิดิทัศน์ทั้ง 50 ตอน สนับสนุนการเรียนการสอนในรายวิชา สังคมศึกษาได้	4.49	0.50	มาก
ผลการประเมินโดยรวม	4.44	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินศักยภาพการใช้สื่อวิดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนทุกข้อ
ในภาพรวมของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 โดยวิธีการสอนด้วยสื่อวิดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้สะดวกและง่ายขึ้น
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 รองลงมาคือ การใช้สื่อวิดิทัศน์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และการใช้สื่อวิดิทัศน์ ในกิจกรรม
การเรียนการสอนได้ถูกต้องตามขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ส่วนการแก้ปัญหา
เมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาระหว่างที่ใช้สื่อวิดิทัศน์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

4.3 ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดเล็กที่ใช้สื่อ
วิดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอน จำนวน 545 คน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนและหลัง
การใช้สื่อวิดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก

สาระการเรียนรู้	คะแนนก่อนเรียน (50 คะแนน)		คะแนนหลังเรียน (50 คะแนน)	
	μ	σ	μ	σ
1. ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม	25.12	3.74	34.88	5.89
2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต	25.05	3.71	36.19	4.71

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	คะแนนก่อนเรียน (50 คะแนน)		คะแนนหลังเรียน (50 คะแนน)	
	μ	σ	μ	σ
3. ศาสนา ศีลธรรมจรรยา	25.12	3.74	34.88	5.89
4. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต	25.05	3.71	36.19	4.71
5. เศรษฐศาสตร์	27.64	5.33	34.80	5.27
6. ภูมิศาสตร์	23.10	6.59	34.99	5.47
7. ประวัติศาสตร์	24.46	3.89	36.00	6.15

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ ในการสนับสนุน การเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็กสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนในทุกสาระ โดยสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงที่สุด ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 11.14 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 5 ประวัติศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 11.54 คะแนน สาระที่ 4 ภูมิศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 11.89 คะแนน และสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมจรรยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 9.76 คะแนน ส่วนสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน น้อยที่สุด ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 7.16 คะแนน

4.4 แก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้ รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ และร้อยละความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมอบรมและการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน

ความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
1. ผู้สอนมีศักยภาพในการใช้สื่อวีดิทัศน์มากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกในช่วงของ การเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	28	100.00
2. ผู้สอนได้เปลี่ยนวิธีสอนจากการบรรยายมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และการอธิบายเพิ่มเติม ในประเด็นสำคัญร่วมกับใช้วิธีการยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น	25	89.29
3. สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ แทนการบรรยายหน้าห้องเพียงอย่างเดียว	25	89.29
4. การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น ผู้เรียนสนใจดี	24	85.71
5. การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น	21	75.00
6. สื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี แต่ผู้สอนต้องสรุปความรู้ร่วมกับผู้เรียน ทุกครั้งเมื่อเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์เสร็จสิ้น	18	64.29
7. สื่อวีดิทัศน์ช่วยลดภาระการเตรียมสอนของผู้สอนในบางชั่วโมงได้	15	53.57

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
8. เมื่อใช้สื่อวีดิทัศน์นานเกินกว่า 20 นาที อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและให้ความสนใจในบทเรียนน้อยลง ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาสอดแทรกให้เล่นเกม ชักถามเนื้อหาที่สามารถโยงไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและได้แสดงความคิดเห็น	15	53.57
9. ผู้สอนได้โหลดไฟล์สื่อวีดิทัศน์เก็บไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในขณะที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต	15	53.57
10. สามารถใช้สื่อวีดิทัศน์แทนผู้สอนได้ในสถานการณ์โควิด 19 โดยส่ง Link ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน	13	46.43
11. ขอบคุ้มนิทรรศการที่ให้ความรู้ในการใช้สื่อวีดิทัศน์ ทำให้ผู้สอนนำมาใช้สอนได้จริง และสื่อวีดิทัศน์ที่มอบให้ดีมาก ๆ	24	85.71
12. การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น	11	75.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 80 จากครูจำนวนทั้งสิ้น 35 คน มีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมอบรมและการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ คือ ผู้สอนมีศักยภาพในการใช้สื่อวีดิทัศน์มากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกในช่วงของการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมีความถี่ของความคิดเห็นสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ ผู้สอนได้เปลี่ยนวิธีสอนจากการบรรยายมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ ร่วมกับการใช้วิธีการยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น และสื่อวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้แทนการบรรยายหน้าห้องเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 89.29 นอกจากนี้ การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น ผู้เรียนสนใจดี คิดเป็นร้อยละ 85.71 การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75 สื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี แต่ผู้สอนต้องสรุปความรู้ร่วมกับผู้เรียนทุกครั้งเมื่อเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์เสร็จสิ้น คิดเป็นร้อยละ 64.29 สื่อวีดิทัศน์ช่วยลดภาระการเตรียมสอนของผู้สอนในบางชั่วโมงได้ และเมื่อใช้สื่อวีดิทัศน์นานเกินกว่า 20 นาที อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและให้ความสนใจในบทเรียนน้อยลง ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาสอดแทรกให้เล่นเกม ชักถามเนื้อหาที่สามารถโยงไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและได้แสดงความคิดเห็น อีกทั้งผู้สอนได้โหลดไฟล์สื่อวีดิทัศน์เก็บไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในขณะที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 53.57 และสามารถใช้สื่อวีดิทัศน์แทนผู้สอนได้ในสถานการณ์โควิด 19 โดยส่ง Link ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 46.43 อีกทั้งขอบคุ้มนิทรรศการที่ให้ความรู้ในการใช้สื่อวีดิทัศน์ ทำให้ผู้สอนนำมาใช้สอนได้จริง และสื่อวีดิทัศน์ที่มอบให้ดีมาก ๆ คิดเป็นร้อยละ 46.43 และชื่นชมทีมติดต่อสื่อวีดิทัศน์และทีมงานทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ให้กับผู้สอนได้เรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 39.29

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมเนื้อหา 5 สาระ รวม 50 ตอน ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากเป็นผลเนื่องมาจากสื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นในแต่ละตอน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คลิปการสอน PowerPoint ประกอบการสอน แบบฝึกหัด ใบงานและแบบทดสอบท้ายบทเรียน ส่งผลทำให้ครูสามารถนำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้

ในการจัดการเรียนรู้ได้ง่ายและสะดวก นอกจากนี้สื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน (ทศนา แหมมณี, 2564) ตัวอักษรและภาษาที่ใช้ในเนื้อหามีความเหมาะสม ภาพประกอบสื่อ ความหมายได้ตรงกับเนื้อหาและคมชัด เสียงในวีดิทัศน์มีความชัดเจน เวลาในการนำเสนอแต่ละเนื้อหาเหมาะสม และ องค์ประกอบในหน้าจอความเชื่อมโยงของส่วนต่าง ๆ มีความสะดวกในการใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร พิงศรี (2561) ที่กล่าวว่าครูสามารถสร้างสื่อวีดิทัศน์ที่ช่วยจุดประกายให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะมีทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียง เหมือนจริง โดยนำประสบการณ์และตัวอย่างจากชีวิตจริงเข้ามาสู่ห้องเรียนและจุดประกายให้เกิดการเรียนรู้

5.2 ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ทุกชิ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากเป็นผลเนื่องมาจากวิธีการ สอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้สะดวกและง่ายขึ้น โดยครูสามารถประยุกต์ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกหัด ใบงาน และการวัดผลการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถเลือกภาพและวิดีโอที่สอดคล้องกับเนื้อหาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มเติม รวมทั้งการใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับบริบทของ นักเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของทศนา แหมมณี (2564) ที่กล่าวว่า ครูควรเลือกหลักการและวิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหา สารและวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นประสบการณ์ เน้นปัญหา เน้นทักษะและเน้นการ บูรณาการ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนมีแนวโน้มที่จะยึดหลักการสอนโดยไม่มีครูเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดการศึกษาจะมุ่งให้ ผู้เรียนสัมผัสผลเป็นรายบุคคลมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ก้าวหน้าขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยดำเนินการ นิเทศ ติดตามการนำความรู้ของครูไปใช้เพื่อสนับสนุน การเรียนการสอนผ่านการโค้ชด้วยระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ที่กล่าวว่า การโค้ชเป็นกระบวนการ ดำเนินการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษาที่มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติการสอนของครู เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเต็ม ศักยภาพ อีกทั้งครูยังสามารถแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิธีการใช้สื่อวีดิทัศน์กับเพื่อนครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิवास โพธิ์ตาทอง (2563) ที่กล่าวว่าครูมีทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์จากการวางแผนงาน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิดทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Olivier and Hipp (2006) ที่ระบุว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่าหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครู

5.3 นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นในทุกสาระเป็นผลเนื่องมาจาก สื่อวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นผ่านการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญจนมีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง นอกจากนี้การนำสื่อวีดิทัศน์ มาใช้ ในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน รู้สึกตื่นเต้นและสนุกกระหว่างการเรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้น ให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถทบทวนความรู้ได้ตามต้องการ ส่งผลให้นักเรียนจดจำและเข้าใจเนื้อหาผ่านการ เรียนรู้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการ เรียนการสอนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรินทร์ อุ่มไกร และโกสสิทธิ์ อภิระติง (2562) ธน ลากชนวิรุฬห์ (2561) และ อติศักดิ์ โคตรชุม (2562) ที่กล่าวว่าสื่อวีดิทัศน์ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์สามารถทำให้เห็นภาพและได้ยินเสียง ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ กระตุ้นและจุดประกายให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน สร้างบรรยากาศ ในชั้นเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

5.4 ครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร้อยละ 80 เห็นว่า สื่อวีดิทัศน์ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กและสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศ ทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้ได้ดี และส่งผลให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการเสริมสร้าง

ความรู้ให้แก่นักเรียนเพิ่มขึ้นเป็นผลเนื่องมาจากครุมีศักยภาพในการใช้สื่อวีดิทัศน์มากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกในช่วงของการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยครูได้เปลี่ยนวิธีสอนจากการบรรยายมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และมีการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญร่วมกับการยกตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น และสื่อวีดิทัศน์ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้แทนการบรรยายหน้าห้องเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น นักเรียนสนใจดี การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ถึงแม้ว่าสื่อวีดิทัศน์จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี แต่ครูต้องสรุปความรู้ร่วมกับนักเรียนทุกครั้งเมื่อเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์เสร็จสิ้น โดยสื่อวีดิทัศน์ช่วยลดภาระการเตรียมสอนของครูในบางชั่วโมงได้ และเมื่อใช้สื่อวีดิทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนนานเกินกว่า 20 นาที อาจทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและให้ความสนใจในบทเรียนน้อยลง ครูต้องเตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาสอดแทรก เช่น การเล่นเกม การซักถามเนื้อหาที่สามารถโยงไปใช้ในชีวิตจริง เพื่อให้นักเรียนได้คิดและได้แสดงความคิดเห็น อีกทั้ง ครูได้โหลดไฟล์สื่อวีดิทัศน์เก็บไว้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในขณะที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และสามารถใช้สื่อวีดิทัศน์แทนครูได้ในสถานการณ์โควิด 19 โดยส่ง Link ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน สัมพันธ์กับผลการสรุปความรู้เกี่ยวกับสื่อวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาของ จิตราภรณ์ ชังกริส (2559) ที่ระบุว่าสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่สามารถบันทึกได้ทั้งภาพและเสียง หลังจากบันทึกสัญญาณภาพและเสียงแล้ว สามารถนำไปใช้งานได้ทันที สามารถทบทวนเนื้อหาได้หลาย ๆ ครั้ง เพื่อศึกษาบทเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น อีกทั้งเป็นสื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้ชมจำนวนมากในเวลาเดียวกันได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ใช้เป็นการสอนซ่อมเสริมโดยการออกอากาศซ้ำ หรือส่งวีดิทัศน์ไปให้ผู้เรียนที่บ้านในระบบการศึกษาแบบเปิด และการศึกษาทางไกล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จตุพร เขยสาคร (2561) และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2564) ที่กล่าวว่าการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการเติมเต็มโอกาสให้กับนักเรียน โดยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อทดแทนครูและอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรมีการสนับสนุนการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น เพราะสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ง่าย เกิดการเรียนรู้เร็ว สามารถถ่ายทอดรายละเอียดได้สมจริงและชัดเจนกว่าสื่อชนิดอื่น โดยครูควรศึกษาขั้นตอนและการใช้สื่อวีดิทัศน์ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน

6.1.2 ควรดำเนินการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ไม่ควรมีความยาวและใช้เวลานาน แต่หากจำเป็นต้องใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีความยาวมาก ควรหยุดการเล่นสื่อเป็นระยะแล้วให้นักเรียนได้ร่วมตอบคำถาม และอภิปรายจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้ดีขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้ด้วยสื่อวีดิทัศน์ร่วมกับการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง

6.2.2 ควรพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทุกสาระและทุกระดับชั้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูนทุกท่านที่ร่วมกันพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ให้ความร่วมมือจนกระทั่งการวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ นาม่า, สุธิตเทพ ศิริพิพัฒน์กุล และไพฑูริย์ ศรีฟ้า. (2564). การพัฒนาสื่อดิจิทัลวีดิโอร่วมกับการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีความสุข. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 12(2), 1-11.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *นโยบายและแผนระดับชาติด้านการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/047/T_0001.PDF
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญกร เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี, พรทิพย์ อ้นเกษม, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ระโส. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก: ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 23(1), 315 -329.
- จตุพร เขยสาคร. (2561). การประเมินโครงการโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพงตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- จิรนทร อุ่มไกร และโกยสิทธิ์ อภิระติง. (2562). การพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริมโดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารโครงการงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 5(2), 18 -27.
- จิตราภรณ์ ชังกริส. (2559). *การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ตามแนวคิด Flipped Classroom เรื่อง การตรวจร่างกายรายวิชา การประเมินภาวะสุขภาพ* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ทีศนา แคมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธน ลากธนวิรุฬห์. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการขายเบื้องต้น ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ (Youtube) (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พาณิชย์การ, กรุงเทพฯ.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2564). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ยุค COVID-19. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 3(1), 29-47.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/Coaching%20process_1574651111.pdf
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

- อดิสร พึ่งศรี. (2561). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ออนไลน์ วิชาถ่ายภาพ เรื่อง Advance Flash Photography (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- อดิศักดิ์ โคตรชุม. (2562). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและแต่งสวน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารโครงการวิทยการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, 5(2), 67-76.
- อภิवास โพธิตาทอง. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

- Olivier D. F. & Hipp, K. K. (2006). Leadership Capacity and Collective Efficacy: Interacting to Sustain Student Learning in a Professional Learning Community. *Journal of School Leadership*, 16(5), 505-519.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี
The Needs Assessment for Teaching and Learning Management of General Education
of University of Phayao as Perceived by Administrators, Teachers,
and Undergraduate Students

ชลธิดา เทพหินลัฟ* น้ำเงิน จันทรมณี** นรินธน์ นนทมาลย์*** อาภาพรณ ประทุมไทย****

นริศรา เสือคล้าย***** วรณกร พรประเสริฐ***** กัลวรา ภูมิล่า*****

สุมิตรา อินทะ***** และ ณัฐพงษ์ พรหมวงศ์*****

ประธานกรรมการโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา*

รองประธานกรรมการโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา**

กรรมการโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา***, ****, *****

กรรมการโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา***** , *****

กรรมการและเลขานุการโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา*****

Chonthida Thephinlap* Namngern Chantaramanee** Narin Nonthamand*** Arpapun Prathumthai****

Narissara Suaklay***** Wannakorn Phornprasert***** Kanwara Pumila*****

Sumittra Intha***** and Nattapong Promwong*****

The Chairman of New Growth Engine Project, General Education Course, University of Phayao*

The Vice Chairman of New Growth Engine Project, General Education Course, University of Phayao**

The Committee of New Growth Engine Project, General Education Course, University of Phayao***, ****

The Committee of New Growth Engine Project, General Education Course,

University of Phayao***** , ***** , ***** , *****

The Committee and Secretary of New Growth Engine Project, General Education Course,

University of Phayao*****

Corresponding author E-mail: chonthida.th@up.ac.th

(Received: September 12, 2022; Revised: October 31, 2022; Accepted: November 9, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 2) เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารคณะ/วิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 28 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ของประชากร ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ประจำหลักสูตร ระดับปริญญาตรี จำนวน 294 คน และ 3) นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (รหัส 63) จำนวน 366 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสภาพและความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความคาดหวัง

ในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 6 ด้าน รวมทั้งหมด 35 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จำนวน 6 ข้อ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าความตรง อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 และค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.982 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) การเปรียบเทียบรายคู่แบบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (Dependent Sample T-Test) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยสูตร $PNI_{modified}$

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.12) รองลงมาคือ ด้านบริหารจัดการ ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.11) และด้านผู้เรียน ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.09) ตามลำดับ 2) ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า อาจารย์ และนิสิต มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current condition, expected condition, and the condition of needs for teaching and learning management at the University of Phayao, and 2) to compare the current and expected conditions of teaching and learning management at the University of Phayao as perceived by administrators, teachers, and undergraduate students. The samples were divided into 3 groups as follows: 1) 28 administrators of faculty or colleges at the University of Phayao by using the method of determining the sample size from a sample of 20% of the population and a simple random sampling method; 2) 294 responsible teachers or teachers of undergraduate curriculum; and 3) 366 second-year undergraduate students at the University of Phayao (Code 63) by using Yamane's sample size estimation formula and a stratified random sampling method. The research instrument used in this research was a questionnaire with a 5-level rating scale regarding the condition and expectations of teaching and learning management at the University of Phayao. It was divided into 3 parts, consisting of Part 1 General Information, Part 2 Opinions about conditions and expectations towards teaching and learning management of general education at the University of Phayao in 6 aspects, totalling 35 items, and Part 3 Suggestions, totalling 6 items. The instrument used in this research had a content validity (IOC) between 0.6 and 1.0 and a reliability of 0.982. One-way ANOVA with mean and standard deviation dependent sample t-test and $PNI_{modified}$ requirements were used to analyze the data.

The results of the research were as follows. 1) Regarding the needs of teaching and learning management in general education at the University of Phayao for administrators, teachers, and students, when considering each aspect, the content aspect was at the highest level ($PNI_{modified} = 0.12$). It was followed by the management aspect ($PNI_{modified} = 0.11$) and the student aspect ($PNI_{modified} = 0.09$),

respectively. 2) The overall opinions of administrators, teachers, and students about the current condition of teaching and learning management in general education were statistically significantly different at the 0.05 level.

When comparing each pair, it was found that the mean scores of the teachers and students regarding the current condition of teaching and learning management in general education overall were statistically different at the 0.05 level, and 3) the overall opinions of administrators, teachers, and students about the expected conditions of teaching and learning in general education were not statistically significant different at the 0.05 level.

Keywords: Needs Assessment, General Education

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยพะเยาได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายใต้โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ “ศึกษาทั่วไปสู่คนไทยพันธุ์ใหม่ที่มีคุณภาพ” ที่มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมในด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาศาสตร์ มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม (Life Skills and Social Engagement) 2) ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม (Social Skills) 3) ความรู้ความสามารถที่เป็นสากล (Globally Knowledge and Talent) 4) ทักษะการคิดและการเป็นผู้ประกอบการ (Thinking and Entrepreneur Skills) รวมทั้งครอบคลุมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และทักษะชีวิตในสังคมดิจิทัล โดยมหาวิทยาลัยพะเยาได้ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน /บูรณาการรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้กับผู้เรียนแบบสำเร็จภายใน 4 ภาคการศึกษา หรือภายในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งแต่ละภาคการศึกษาจะมีผลการเรียนรู้และเนื้อหาวิชาที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ขั้นสูงขั้นและวิชาชีพของผู้เรียน โดยมีการผสมผสานรายวิชาหลักและรายวิชาเฉพาะของหลักสูตรของผู้เรียน และสอดแทรกกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผสมกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) และการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) รวมทั้งการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลการเรียนรู้เชิงประจักษ์ (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยพะเยาได้ดำเนินโครงการพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบสำหรับอาจารย์เพื่อถ่ายทอดและให้คำปรึกษาแก่นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยพะเยา (Train the Trainer) โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบสำหรับอาจารย์ เพื่อถ่ายทอดและให้คำปรึกษาแก่นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยพะเยา และ 2) เพื่อให้อาจารย์นำความรู้และทักษะการคิดเชิงออกแบบไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยพะเยา ผลการดำเนินการพบว่าอาจารย์ผู้รับผิดชอบ/ผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และอาจารย์ประจำหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยพะเยาได้มีการร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อีกทั้งยังมีการร่วมกันระดมความคิดเห็นถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ผู้สอนคาดหวังและอยากให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด ประกอบด้วย 1) ทักษะทางอารมณ์และสังคม (Soft Skills) 2) ทักษะเฉพาะวิชาชีพ (Hard Skills) และ 3) ความมุ่งมั่น (Determination) ตามลำดับ (นรินทร์ นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย, ชลธิดา เทพหินลับ, น้ำเงิน จันทรมณี, กัลลวรา ภูมิลา และณัฐพงษ์ พรหมวงษ์, 2564)

มหาวิทยาลัยพะเยาได้มีการทบทวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย ที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูง มีความรู้ความสามารถ มีมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ รู้ทันโลก

ทันเทคโนโลยี มีความรู้ภาษาอังกฤษที่สื่อสารได้ มีทักษะที่สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้รอบรู้ เข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รวมถึงสังคม ศิลปะวัฒนธรรม และธรรมชาติ มีความใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก สามารถปรับตัวได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีเป้าหมายชีวิต มีทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม รวมถึงทักษะการจัดการและการเป็นผู้ประกอบการ ด้วยหลักสูตรที่ทันสมัย ยืดหยุ่น ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และอุตสาหกรรมใหม่ (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553, 2553)

การใช้กระบวนการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้อง มีน้ำหนัก ทำให้การวางแผนการดำเนินงานมีทิศทางที่เป็นไปได้และมีโอกาสเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่มุ่งหวัง และทำให้ผู้สอนสามารถวางแผนการปฏิบัติงานภายใต้ทางเลือกที่เหมาะสม รวมถึงเป็นเทคนิคที่ช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสามารถตรวจสอบได้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) อีกทั้งยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในขั้นต่อไป

มหาวิทยาลัยพะเยาจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและการใช้ประโยชน์ของกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็น แต่อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังไม่พบผลการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา ภายใต้มุมมองที่หลากหลายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็น เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการพัฒนาและวางแผนการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารคณะ/วิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 123 คน 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ประจำหลักสูตร ระดับปริญญาตรี จำนวน 600 คน และ 3) นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (รหัสนิสิต 63) มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 3,933 คน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 688 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารคณะ/วิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากร้อยละ 20 ของประชากร ได้จำนวน 28 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ประจำหลักสูตร ระดับปริญญาตรี จำนวน 294 คน และ 3) นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (รหัส 63) จำนวน 366 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ที่ผู้วิจัยยอมให้ความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้ร้อยละ 5 ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Realistic Condition and Expectation Condition) ของผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ประจำหลักสูตรและนิสิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งหมด 35 ข้อคำถาม และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อคำถาม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดย 1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จำนวน 35 ข้อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องเหมาะสมของภาษา แล้วคำนวณหาค่า IOC (Index of Congruence) พบว่า ข้อคำถามทั้ง 35 ข้อ มีค่า IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และ 2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ประจำหลักสูตร และนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 30 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.982

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 690 ฉบับ ทั้งนี้ได้ข้อมูลตอบกลับมาจำนวน 688 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.71 ของการตอบกลับ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยสูตร $PNI_{modified}$ (One-Way ANOVA) การเปรียบเทียบรายคู่แบบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (Dependent Sample T-Test) และ

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 1) ผู้บริหาร ประกอบด้วย คณบดี รองวิชาการ รองกิจการนิสิต จำนวน 28 คน 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 294 คน และ 3) นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 366 คน

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาของผู้บริหาร (n = 28)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. หลักสูตร	4.14	0.23	มาก	4.35	0.22	มาก	0.05	4
2. เนื้อหา	4.04	0.31	มาก	4.38	0.37	มาก	0.08	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
3. ผู้เรียน	3.86	0.36	มาก	4.15	0.30	มาก	0.07	3
4. ผู้สอน	4.30	0.23	มาก	4.49	0.18	มาก	0.04	5
5. กระบวนการจัดการ การเรียนรู้	4.11	0.33	มาก	4.29	0.24	มาก	0.04	5
6. การบริหารจัดการ	3.82	0.34	มาก	4.25	0.28	มาก	0.11	1
รวมเฉลี่ย	4.05	0.30	มาก	4.32	0.27	มาก	0.07	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.14$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.38$) และด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

ผู้บริหารมีความต้องการจำเป็นด้าน การบริหารจัดการมากที่สุด (PNI_{modified} เท่ากับ 0.11) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา (PNI_{modified} เท่ากับ 0.08) และด้านผู้เรียน (PNI_{modified} เท่ากับ 0.07) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาของอาจารย์ (n = 294)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. หลักสูตร	3.65	0.22	มาก	4.10	0.08	มาก	0.12	4
2. เนื้อหา	3.55	0.29	มาก	4.09	0.12	มาก	0.15	2
3. ผู้เรียน	3.54	0.11	มาก	4.01	0.11	มาก	0.13	3
4. ผู้สอน	4.14	0.24	มาก	4.35	0.09	มาก	0.05	6
5. กระบวนการจัดการ เรียนรู้	3.71	0.06	มาก	4.09	0.06	มาก	0.10	5
6. การบริหารจัดการ	3.52	0.19	มาก	4.13	0.07	มาก	0.17	1
รวมเฉลี่ย	3.69	0.19	มาก	4.13	0.09	มาก	0.12	

จากตารางที่ 2 พบว่า อาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.71$) และด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.13$) และด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

อาจารย์มีความต้องการจำเป็นด้านการบริหารจัดการมากที่สุด ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.17) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.15) และด้านผู้เรียน ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.13) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาของนิสิต ($n = 366$)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. หลักสูตร	3.86	0.13	มาก	4.05	0.09	มาก	0.05	4
2. เนื้อหา	3.69	0.16	มาก	4.04	0.09	มาก	0.10	1
3. ผู้เรียน	3.73	0.08	มาก	3.98	0.04	มาก	0.07	2
4. ผู้สอน	4.25	0.12	มาก	4.35	0.08	มาก	0.02	5
5. กระบวนการจัดการเรียนรู้	3.88	0.09	มาก	4.13	0.04	มาก	0.06	3
6. การบริหารจัดการ	3.83	0.12	มาก	4.09	0.05	มาก	0.07	2
รวมเฉลี่ย	3.87	0.12	มาก	4.11	0.07	มาก	0.06	

จากตารางที่ 3 พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88$) และด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.13$) และด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

นิสิตมีความต้องการจำเป็นด้านเนื้อหามากที่สุด ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.10) รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนและด้านการบริหารจัดการ ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.07) และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.06) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต ($n = 688$)

รายการ	ผู้บริหาร		อาจารย์		นิสิต		รวม	
	$PNI_{modified}$	ลำดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. หลักสูตร	0.05	4	0.12	4	0.05	4	0.08	4
2. เนื้อหา	0.08	2	0.15	2	0.10	1	0.12	1
3. ผู้เรียน	0.07	3	0.13	3	0.07	2	0.09	3
4. ผู้สอน	0.04	5	0.05	6	0.02	5	0.04	6

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	ผู้บริหาร		อาจารย์		นิสิต		รวม	
	PNI _{modified}	ลำดับ	PNI _{modified}	ลำดับ	PNI _{modified}	ลำดับ	PNI _{modified}	ลำดับ
5. กระบวนการจัดการเรียนรู้	0.04	5	0.10	5	0.06	3	0.08	4
6. การบริหารจัดการ	0.11	1	0.17	1	0.07	2	0.11	2
รวมเฉลี่ย	0.07		0.12		0.06		0.09	

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาของผู้บริหารอาจารย์และนิสิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด (PNI_{modified} เท่ากับ 0.12) รองลงมาคือ ด้านบริหารจัดการ (PNI_{modified} เท่ากับ 0.11) และด้านผู้เรียน (PNI_{modified} เท่ากับ 0.09) ตามลำดับ

4.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาในภาพรวม ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	ผลบวกยกกำลังสอง	องศาอิสระ	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.062	2	4.031	8.892*	0.000
ภายในกลุ่ม	310.534	685	0.453		
รวม	318.596	687			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาในภาพรวม

สถานภาพ	$\bar{X}$	ผู้บริหาร	อาจารย์	นิสิต
ผู้บริหาร	4.022	-	0.354*	0.154
อาจารย์	3.668	-	-	-0.199*
นิสิต	3.867	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ผู้บริหารกับอาจารย์ และนิสิตกับอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา
ในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

แหล่งความแปรปรวน	ผลบวกยกกำลังสอง	องศาอิสระ	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.106	2	0.553	1.231	0.293
ภายในกลุ่ม	307.833	685	0.449		
รวม	308.940	687			

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยพะเยา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต ด้านเนื้อหา ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.12) ด้านการบริหารจัดการ ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.11) และด้านผู้เรียน ($PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.09) ถือเป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนสูงสุดสามลำดับแรก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหามีความต้องการจำเป็นที่ต้องพัฒนาอยู่ในระดับสูงสุด เนื่องจากที่ผ่านมาการกำหนดเนื้อหาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยพะเยายังไม่มีความหลากหลาย ไม่ตรงตามความต้องการของนิสิต นิสิตไม่สามารถเลือกเรียนเนื้อหาที่ตนเองสนใจ รวมไปถึงนิสิตยังไม่สามารถนำเนื้อหาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและวิชาชีพของนิสิตได้ ซึ่งเนื้อหาถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเนื้อหาเป็นตัวที่จะกำหนดกิจกรรม สอดคล้องกันกับ สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561) ที่กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาทั่วไป เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาได้จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีแนวคิดและบุคลิกที่เหมาะสมกับสาขาวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ และสามารถประกอบวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ลินดา เกณฑ์มา, ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน, อัครวิทย์ เรืองรอง, พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา, ชัชศรัณย์ จิตคงคา, และจตุพล เจริญรื่น (2558) ที่พบว่าสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปนั้น ในด้านเนื้อหาควรออกแบบให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับปัจจุบัน ทั้งนี้เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย เช่นเดียวกันกับ เมษา นวลศรี, กุลชาติ พันธุ์วรกุล, นริศรา จริยะพันธุ์, นิติกร อ่อนโยน, ศิริขวัญ บุญธรรม, สุชาวดี สมสำราญ, และวิชญ์ สุทธิวรรณ (2564) ที่พบว่าด้านเนื้อหา รายวิชา มีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก โดยการออกแบบเนื้อหาควรเน้นให้มีรายวิชาเลือกอย่างหลากหลาย และออกแบบเนื้อหาให้มีความทันสมัยและน่าสนใจ

รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทั้งในห้องเรียน และออนไลน์ ทั้งนี้ทุกหลักสูตรต้องเรียนร่วมกัน ภายใต้การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไป ทำให้สัดส่วนระหว่างผู้สอนและผู้เรียนไม่เหมาะสม รวมถึงรูปแบบ

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์ในการเรียนระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอนรายวิชาหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไป ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับลินดา เกนทมา และคณะ (2558) ที่กล่าวว่าในการจัดการเรียนการสอนควรปรับรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นการเรียนแบบกลุ่มใหญ่ (มากกว่า 100 คน) จึงต้องใช้วิธีการหรือเทคนิคการสอนที่แตกต่างจากการสอนกลุ่มเล็ก และมีการตั้งเป็นคณะกรรมการผู้ประสานงานวิชาศึกษาทั่วไป

ลำดับที่สาม คือ ด้านผู้เรียนถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพราะผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน แต่ที่ผ่านมาจนถึงขณะนี้ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการเรียนในหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไป นิสิตไม่มีโอกาสเลือกเรียนในรายวิชาที่สนใจ รวมถึงนิสิตยังไม่สามารถนำความรู้และทักษะการฝึกปฏิบัติที่ได้จากการเรียนรายวิชาหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานวิจัยของ O'Keefe and Berger (1999) กล่าวว่า การที่คนเราจะประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการประกอบอาชีพ ต้องมีเจตคติเชิงบวกให้กับตนเอง เพื่อให้มองเห็นปัญหาและสามารถแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ชลธิดา เทพหินลัท, น้ำเงิน จันทรมณี, รักชาติ สุทธิพงษ์, และวรรณกร พรประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า หลักสูตรรายวิชาศึกษาทั่วไป ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี เนื่องจากมีความครอบคลุมเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานวิชาชีพ ความสำเร็จของบัณฑิตในอนาคตจะขึ้นอยู่กับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาศึกษาทั่วไปเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรได้ตามความถนัดและความสนใจ ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยพะเยาคาดหวัง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเนื้อหาและด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ตามสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ของมหาวิทยาลัยพะเยา

5.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตระดับปริญญาตรี พบว่า

5.2.1 ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า อาจารย์ และนิสิตมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ส่งผลให้การรับรู้ในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปมีความแตกต่างจากนิสิต ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลจากการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้นมหาวิทยาลัยพะเยาควรส่งเสริมให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับลินดา เกนทมา และคณะ (2558) ที่พบว่าการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาตินั้น ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อดำเนินการในการจัดการเรียนการสอน

5.2.2 ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการที่ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปในด้านหลักสูตร เนื้อหา ผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ อย่างไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต มีการรับรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปอย่างเท่าเทียมกันตามเจตนารมณ์ของหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไปที่กล่าวไว้ว่า “มุ่งเสริมสร้างให้นิสิตมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมี

คุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” (แนวทางการบริหาร เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558, 2558) ผ่านโครงการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการใช้ ชีวิตสำหรับนิสิตใหม่ชั้นปีที่ 1 ในทุกปีการศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ด้านเนื้อหา ควรมีการออกแบบเนื้อหาให้มีความทันสมัย และมีความหลากหลายเพื่อให้ตรงตามความ ต้องการของผู้เรียน เพื่อต่อยอดไปสู่พื้นฐานของวิชาชีพ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

6.1.2 ด้านการบริหารจัดการ ควรกำหนดสัดส่วนของจำนวนผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม และกำหนดจำนวนผู้สอนต่อ ผู้เรียนให้มีความเหมาะสม รวมทั้งผู้สอนต้องมีความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับรายวิชา อีกทั้งควรเพิ่มช่องทางการ ติดต่อสื่อสารให้หลากหลาย มีการประชาสัมพันธ์ที่มีความรวดเร็วและทั่วถึง และมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความ เหมาะสมทั้งในรูปแบบออนไลน์และในห้องเรียน

6.1.3 ด้านผู้เรียน ควรมีจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เปิดใจยอมรับที่จะเรียนรู้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับ รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้

6.1.4 ด้านหลักสูตร ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้มีความชัดเจน โดย กำหนดรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รวมทั้งมีการชี้แจงรายละเอียด อย่างชัดเจน สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและจำนวนหน่วยกิต

6.1.5 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ผสมผสานกับเทคนิควิธีการสอนที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียนและเนื้อหาของรายวิชา ใช้สื่อการสอนที่มีความ หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย การวัดและประเมินผลควรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีความถูกต้องยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของผู้เรียน

6.1.6 ด้านผู้สอน ควรมีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาของรายวิชา มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 เมื่อจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปครบทุกรายวิชาแล้ว ควรมีการวิจัยเพื่อ ประเมินผลการพัฒนาในทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการบริหารจัดการ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการ จัดการเรียนรู้ และด้านผู้สอน ว่าเป็นไปตามสภาพที่ควรจะเป็นหรือไม่

6.2.2 ควรมีการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัย พะเยา ตามการรับรู้ของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ชลธิดา เทพหินลับ, น้ำเงิน จันทรมณี, รักชิต สุทธิพงษ์, และวรรณกร พรประเสริฐ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนการสอนแบบบูรณาการในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัย พะเยา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(1), 67-81.

- นรินทร์ นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย, ชลธิดา เทพหินลับ, น้ำเงิน จันทรมณี, กัลวรา ภูมิลา, และณัฐพงษ์ พรหมวงษ์. (2564). การสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาตามความต้องการของอาจารย์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 14(1), 115-127.
- แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558. (2558, 13 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 295 ง, หน้า 2-24.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553. (2553, 16 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 127 ตอนที่ 44 ก, หน้า 4-29.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2560). *หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับปรับปรุง 2560*. [เอกสารอัดสำเนา]. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เมษา นวลศรี, กุลชาติ พันธวรกุล, นริศรา จริยะพันธุ์, นิตกร อ่อนโยน, ศิริขวัญ บุญธรรม, สุขชาติ สมสำราญ, และวิชญ์ สุทธิวรรณ. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(6), 34-51.
- ลินดา เกณฑ์มา, ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน, อัครวิทย์ เรืองรอง, พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา, ชัชศรัณย์ จิตคงคา, และจตุพล เจริญชื่น. (2558). การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารสารสนเทศ*, 14(1), 69-81.
- สุนันท์ สipay และไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่ การศึกษา 4.0. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 24(2), 13-27.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- O'Keefe, E. J. & Berger, D. S. (1999). *Self-Management for College Student* (2nd ed.). NY: Partridge Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). NY: Harper & Row Ltd.

กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
Effective Internal Quality Assurance Administration Strategies in Small-sized Schools
under Primary Education Service Area Office in the Lower Northeastern Region 1

ช่อรัก พันธสวัสดิ์* วรสิทธิ์ รัตนวราหะ** และ สมบูรณ์ ตันยะ***

นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

Chorak Phansawat* Worasit Ratanavaraaha** and Somboon Tanya***

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: Chorak_Pha@vu.ac.th

(Received: October 17, 2023; Revised: November 20, 2023; Accepted: December 2, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และ 3) เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดำเนินการวิจัย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตัวอย่าง คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 320 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตอนที่ 2 สร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล โดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างสร้างกลยุทธ์ ตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของสร้างกลยุทธ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งรัดจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และกลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพให้ถูกต้องครอบคลุมและสะดวกต่อการใช้งาน และกลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน, สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current condition and guidelines of internal quality assurance administration for small-sized schools under the Primary Education Service Area Office in Lower Northeastern Region 1, 2) to create effective internal quality assurance administration strategies for small-sized schools under the Primary Education Service Area Office in Lower Northeastern Region 1; and 3) to examine the feasibility and usefulness of the effective internal quality assurance administration strategies for small-sized schools under the Primary Education Service Area Office in Lower Northeastern Region 1. The research was conducted in three phases. Phase 1, step 1: study the current condition and guidelines of internal quality assurance administration for small-sized schools under the Primary Education Service Area Office in the Lower Northeastern Region 1. The sample group consisted of 320 small schools by using multistage sampling. The data was collected on a 5-point rating scale with an item-objective congruence index ranging from 0.80 to 1.00, and the reliability was 0.94. The data was analyzed by frequency, percentages, mean, and standard deviation. Step 2: Study the guidelines of internal quality assurance administration through semi-structured interviews with three school administrators. The research instrument was a semi-structured interview. The obtained data was analyzed by content analysis. Phase 2 was to create effective internal quality assurance administration strategies for small-sized schools. The suitability of these strategies was evaluated through a group discussion involving seven experts. Phase 3 was to examine the feasibility and usefulness of effective internal quality assurance administration strategies.

The research results showed as follows: 1) With the current condition of internal quality assurance administration in small-sized schools, the overall average was at the highest level. 2) The effective internal quality assurance administration strategies for small-sized schools under the Primary Education Service Area Office in Lower Northeastern Region 1 included four core strategies. Strategies 1: expediting the preparation of the internal quality assurance plan. Strategies 2: encouraging and developing teachers and educational personnel to have competencies in internal quality assurance. Strategies 3: improving information systems for internal quality assurance to be accurate, comprehensive, and convenient to use. Strategies 4 encourage the effective use of quality assurance results. 3) The evaluation results of feasibility and usefulness were at a high level.

Keywords: Strategies, Administration in the Internal Quality Assurance, Small-scale Primary School

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในมาตรา 54 ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้ง ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้ มาตรฐานสากล ทั้งนี้การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัยภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด ของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559) สอดคล้อง ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม และยังสอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2574 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง คือ เป็นคนดีมีวินัย เป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพของสังคม ประเทศและของโลก มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อความต้องการแรงงานและการพัฒนาประเทศ การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพจึงเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของ ทุนมนุษย์ที่ไปเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถทักษะที่หลากหลายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปรับตัวได้เท่าทัน กับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากการศึกษาระบบการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียน ได้เต็มศักยภาพ ที่จะสามารถทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีการปรับตัวที่ดีเข้ากับสภาพสังคมที่เกิดวิกฤตต่าง ๆ อันเป็นผลจาก โลกาภิวัตน์ได้ ดังที่เห็นจากการพัฒนาประเทศที่ขาดสมดุลเพราะมุ่งสร้างให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้ บุคคลและสังคม ตลอดจนโครงสร้างและกลไกการจัดการต่าง ๆ ปรับตัวตามไม่ทัน เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาด้ว ้น วัตดกับการพัฒนาจิตใจ ทำให้เกิดปัญหามากมายเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ปัญหาในการศึกษาของไทย สามารถระบุปัญหา ที่สำคัญของระบบการศึกษาไทย ได้แก่ การบริหารและการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แล้ว ประเทศไทยมีงบประมาณด้านการศึกษาสูงถึงร้อยละ 75.50% ของงบประมาณแผ่นดิน แต่ความสำเร็จและศักยภาพต่ำ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ข้อมูลข้างต้นจะบอกเป็นนัยได้ว่าประเทศไทยใช้เงินไปกับการศึกษาในระดับสูง แต่ยังคงเห็นความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน เช่น เรื่องคุณภาพและการเข้าถึงการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเด็กนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา เด็กยากจน กลุ่มเปราะบาง และระบบครู เป็นต้น ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นนโยบายว่าด้วยการประกันคุณภาพ และการรับรองมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ผ่านมา พบว่า ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง มีโรงเรียนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพียงจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับประถมศึกษา ปัญหาของการบริหารงานดังกล่าว มีหลายประการ ประเด็นที่สำคัญ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ด้านการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะนโยบายหน่วยงานในระดับกรม มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เกณฑ์คุณภาพและตัวชี้วัดไม่ชัดเจน แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไม่ชัดเจนล่าช้า ความแตกต่างด้านศักยภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ขึ้นอยู่กับสภาพความเก่าแก่ และขนาดของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนลดลงอย่างมาก ขาดสภาพคล่องในการจัดการศึกษา ต้องอยู่ในสภาพประคองตัวมากกว่าการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้พัฒนากลยุทธ์

การบริหารงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ยังคงใช้กลยุทธ์เดิมที่ไม่ได้เน้นการปฏิบัติงานแบบร่วมคิดร่วมทำจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูขาดศักยภาพในการใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการให้ได้ตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (กมลรัตน์ ฐิติวัชรวรกุล, คำนิง ทองเกตุ และอินทร์ จันทร์เจริญ, 2560)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ว่าจะใช้ กลยุทธ์อย่างไร จึงจะทำให้การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งจะส่งผลดีต่อนักเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.2 เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.3 เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มี 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ชั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ตอนที่ 2 สร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ตอนที่ 3 ตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยนำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 แบ่งเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

5) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

1) ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,863 โรงเรียน

ตัวอย่าง คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 320 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ได้ตัวอย่างจำนวน 320 โรงเรียน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มโรงเรียนขนาดเล็กจากเขตพื้นที่การศึกษาใน 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาที่เป็นการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มตามสัดส่วน (Proportional Allocation) กล่าวคือ ขั้นใดมีประชากรมากควรได้รับการสุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่มากกว่า แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีจำนวนที่แตกต่างกันมาก ควรคำนึงถึงเหตุผลเพื่อให้ได้จำนวนที่เหมาะสมและมีความครอบคลุมลักษณะประชากรที่ไม่จำเป็นต้องใช้สัดส่วนก็ได้ (Disproportional Allocation) ได้จำนวน 320 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในแต่ละโรงเรียนให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 1 คน ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 640 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีการของ Cronbach เท่ากับ 0.94 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 295 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.18

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดำเนินการ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 5 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การเลือกโรงเรียน คือ 1) เป็นโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติผลงานที่เป็นเลิศด้านการประกันคุณภาพภายใน (IQA) 2) มีผลการสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าระดับประเทศ 3) ผ่านการประเมินภายนอก (สมศ.) รอบสี่ 4) สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลในระดับประเทศ/นานาชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางในการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลการวิเคราะห์ที่รวบรวมได้มาพิจารณา จัดทำร่าง

กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่าง โดยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน ระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก ระหว่างโอกาสและอุปสรรค มากำหนดทิศทางขององค์การในการบริหารงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยระบุรายละเอียดตามองค์ประกอบของการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง จากนั้นจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมร่างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 3 ตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 50 คน ดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ฯ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลระดับปัญหา โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม

การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.38	0.74	มาก
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.42	0.77	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.46	0.73	มาก
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	3.32	0.52	ปานกลาง
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.30	0.52	ปานกลาง
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	3.47	0.74	มาก
รวม	3.39	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติของการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.52)

4.1.2 ผลการศึกษาแนวการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สรุปได้ว่า การให้ความสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงสภาพปัญหาปัจจุบันของการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นเพราะสถานศึกษายังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสร้างเครื่องมือในการติดตามประเมินผล การสะท้อนผลเพื่อพัฒนาในแต่ละมาตรฐาน ซึ่งจะต้องเร่งรัดและพัฒนาร่วมกันจากทุกฝ่ายในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานเพื่อพัฒนามาตรฐานทั้ง 3 ด้านให้มีคุณภาพ

4.2 ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

4.2.1 ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ทำให้ได้ปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แล้วนำมากำหนดกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ด้วยหลักการ TOWS Matrix ซึ่งเป็นขั้นตอนการสังเคราะห์ด้วยการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน

ผู้วิจัยนำจุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค มาจัดทำเป็นร่างกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

แล้วนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ประกอบด้วย นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ด้านการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำนวน 1 คน ด้านการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 2 คน ทำการวิพากษ์และพิจารณาความครอบคลุมด้านเนื้อหา พิจารณาความเหมาะสมของกลยุทธ์ฯ ที่สร้างขึ้น จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับแก้ไข ให้เป็นกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งรัดจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพิจารณาการกำหนดนโยบาย จัดแผนงานโครงการในงานประกันคุณภาพภายใน
- 2) ส่งเสริมการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
- 3) สนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วม
- 4) จัดทำโครงสร้างการบริหารงานครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้รับผิดชอบระบบประกันคุณภาพ

ภายในชัดเจน

ตัวชี้วัด

- 1) โรงเรียนมีแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2) จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโครงการ/กิจกรรม

โครงการจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

- 1) ประชุมการวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
- 2) จัดทำคู่มือการดำเนินงานตามแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3) ประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ภายในสถานศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) ส่งเสริมความตระหนักให้เห็นคุณค่า ความสำคัญการประกันคุณภาพภายใน
- 2) การจัดให้มีการประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างสมรรถนะการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง
- 4) จัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการวิเคราะห์ปัญหาในด้านการประกันคุณภาพภายใน

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการส่งเสริมให้มีสมรรถนะในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2) จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่พึงพอใจต่อการส่งเสริมให้มีสมรรถนะในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

โครงการ/กิจกรรม

โครงการส่งเสริมสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

- 1) ประชุมการสร้างความรู้ความตระหนักในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3) จัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนรู้ด้านการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพให้ถูกต้องครอบคลุมและสะดวกต่อการใช้งาน โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) จัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด

- 2) มอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงกับเครือข่ายทางการศึกษา
- 3) จัดระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน และนำมาใช้ในการบริหาร
- 4) นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและจัดการ

ตัวชี้วัด

1) ความถูกต้อง ครบถ้วน เข้าถึงง่ายและเป็นปัจจุบันตามมาตรฐานของระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

- 2) ความพึงพอใจของผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพ

โครงการ/กิจกรรม

โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

- 1) ประชุมการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา
- 2) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมา

ใช้งานอย่างเป็นระบบ

- 3) จัดทำคู่มือการใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) ส่งเสริมการนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงงานการประกันคุณภาพภายใน
- 2) ผู้บริหาร นิเทศ กำกับ ติดตาม และนำผลมาพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
- 3) ส่งเสริมการจัดอบรมและศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบในด้านการนำผลการประเมินคุณภาพ

ภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

- 1) มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2) ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายใน

สถานศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โครงการ/กิจกรรม

โครงการส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

- 1) ประชุมการวางแผนการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
 - 2) การนิเทศ ติดตาม ประชุมสะท้อนผลการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาและต้นสังกัด
 - 3) สร้างเครือข่าย และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ต้นแบบ

4.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ จากการพัฒนากลยุทธ์ฯ โดยการจัดกลุ่มสนทนาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

การประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
วิสัยทัศน์	4.57	0.53	มากที่สุด
พันธกิจ	4.64	0.50	มากที่สุด
เป้าประสงค์	4.60	0.51	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 1	4.65	0.28	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 2	4.87	0.12	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 3	4.85	0.21	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 4	4.78	0.18	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.70	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.33) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.53) ด้านพันธกิจ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.50) ด้านเป้าประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) และด้านกลยุทธ์หลัก พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.28) กลยุทธ์หลักที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.12) กลยุทธ์หลักที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.21) และ กลยุทธ์หลักที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.18)

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 50 คน ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงข้อมูลทางสถิติ แสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิสัยทัศน์	4.70	0.44	มากที่สุด	4.76	0.43	มากที่สุด
พันธกิจ	4.73	0.44	มากที่สุด	4.74	0.43	มากที่สุด
เป้าประสงค์	4.74	0.41	มากที่สุด	4.76	0.42	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 1	4.73	0.16	มากที่สุด	4.74	0.17	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 2	4.69	0.16	มากที่สุด	4.71	0.17	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 3	4.67	0.21	มากที่สุด	4.69	0.22	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 4	4.62	0.22	มากที่สุด	4.64	0.23	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.69	0.29	มากที่สุด	4.72	0.29	มากที่สุด

ด้านกลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งรัดจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายพบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.16) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.17)

ด้านกลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.16) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.17)

ด้านกลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพให้ถูกต้องครอบคลุมและสะดวกต่อการใช้งาน พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.21) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.22)

ด้านกลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.22) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.23)

5. สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาสรุปและอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.62) เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการวางแผน การกำหนดนโยบาย มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดตั้งหน่วยงานประกันคุณภาพการศึกษา และการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงส่งผลให้สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในในระดับปานกลาง ซึ่งในการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ยังประสบปัญหาคือด้านการติดตามผลการดำเนินงาน

เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นเพราะสถานศึกษายังขาดการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ในการดำเนินงานของสถานศึกษาขนาดเล็กอาจข้อจำกัดในการบริหารจัดการการปฏิบัติงานแต่ก็ต้องทำทุกอย่างเช่นเดียวกับโรงเรียนขนาดใหญ่อื่น ๆ เป็นภาระกับบุคลากรที่ต้องรับภาระงานอื่นควบคู่ไปกับงานการสอนด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักในเรื่องข้อจำกัดเหล่านี้ด้วย ซึ่งในการดำเนินงานจะต้องมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงาน ติดตามคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำและพัฒนาเครื่องมือในการติดตามที่มีวิธีการหลากหลาย ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามาวิเคราะห์ผล นำผลการติดตามคุณภาพการศึกษาไปปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ในส่วนนี้มีการวิในการที่จะพัฒนาและแก้ปัญหาด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่เร่งรัดจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายใน ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพให้ถูกต้องครอบคลุมและสะดวกต่อการใช้งาน และส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ แจ่มพันธ์ (2560) ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมครูให้มีส่วนร่วม และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีที่มีจุดเน้นที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานด้านสารสนเทศ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 3 การกำหนดแผนในการกำกับ ติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อนำไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีในปีต่อไป กลยุทธ์ที่ 4 กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และกลยุทธ์ที่ 5 การนำผลการประเมินตนเองไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักทดสอบทางการศึกษา (2561) ที่ได้กล่าวถึงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้มีสาระสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้ มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นหน้าที่และการรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงและต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดจุดหมาย วางแผนเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานโรงเรียน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนบรรลุผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องเป็นแกนหลักในการบริหารและดำเนินการร่วมกับแกนนำอื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดันส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอกมาร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาให้ผสมผสานกับการวางแผน การดำเนินงานและการปรับปรุง เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งการกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

5.2 กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งรัดจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริม

และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพให้ถูกต้องครอบคลุมและสะดวกต่อการใช้งาน และ กลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการยกย่องกลยุทธ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถานศึกษานานาชาติรวมทั้งการประเมินกลยุทธ์โดยการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษานานาชาติ โดยผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานานาชาติที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานานาชาติผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากผู้วิจัย อีกทั้งได้มีศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานานาชาติ มีการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานานาชาติที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อนำมา SWOT Analysis จุดแข็ง และจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร เพชรบูรณ์ (2556) ที่ได้พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ไพฑูรย์ แจ่มพันธ์ (2560) ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และบุญธรรม อ้วนกันยา (2562) ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานานาชาติที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานานาชาติ มีการประชุมกลุ่มสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านบริหารการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา จึงทำให้กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังที่ Stufflebeam (2007) ที่กล่าวถึงบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน ดังนี้ 1) มาตรฐานการใช้ประโยชน์ เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงความเป็นประโยชน์ของผลการประเมิน การตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ทันเวลาและมีผลต่อการนำไปใช้ 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัด และคุ้มค่า 3) มาตรฐานความเหมาะสมเป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎ ระเบียบ จรรยาบรรณ 4) มาตรฐานความถูกต้อง เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร เพชรบูรณ์ (2556) ที่ได้พัฒนา กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และ

ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ไพฑูรย์ แจ่มพันธ์ (2560) ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และบุญธรรม อ้วนกันยา (2562) ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการนำกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนมีปัญหาด้านการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษาในแต่ละด้านในสอดคล้องกับสถานศึกษาของตนเอง

6.1.2 ผลที่ได้จากการศึกษาควรมีการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กให้บรรลุเป้าหมาย

6.1.3 สถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในและรองรับการประเมินการประกันคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีการกำหนดโครงสร้างระบบครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการศึกษาติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.2.2 ควรมีการศึกษาผลการนำกลยุทธ์ไปสู่การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลรัตน์ ฐิติวัชรวรกุล, คำนิ้ง ทองเกตุ และอินทร์ จันทร์เจริญ. (2560). การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 6. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 220-237.
- บุญธรรม อ้วนกันยา. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

- ไพฑูรย์ แจ่มพันธ์. (2560). กลยุทธ์การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 1(1), 112-122.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). แผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 – 2564) และแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2561 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภาษาอังกฤษ

- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Stufflebeam, D. L. (2007). *CIPP Evaluation Model Checklist: A Tool for Applying the CIPP Model to Assess Long-Term Enterprises*. https://wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf

อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ The Scenario of Academic Administration in Kindergarten Schools Provincial in the Northeastern Region

ณัฐพงศ์ มาแสง* สงวนพงศ์ ชวนชม** และ อำนาจ อยู่คำ***

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

Natapong Masang* Sanguanpong Chuanchom** and Amnart Yookham***

Ph.D.Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: Cowboy.ton13@gmail.com

(Received: October 02, 2023; Revised: November 15, 2023; Accepted: December 02, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 2) อนาคตภาพที่เป็นไปได้ในการบริหารงานวิชาการ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.97 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และระยะที่ 2 ศึกษาอนาคตภาพที่เป็นไปได้ในการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคนิค EDR แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 2 การทำ EDR รอบที่ 1 โดยการสอบถามเพื่อสรุปแนวโน้มและหาฉันทามติจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ขั้นตอนที่ 3 การทำ EDR รอบที่ 2 โดยการยืนยันแนวโน้มที่เป็นไปได้จากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม และขั้นตอนที่ 4 การเขียนภาพอนาคตจากแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีความสอดคล้องกันที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 รวมทั้งมีการยืนยันร้อยละ 85 ขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) อนาคตภาพในการบริหารงานวิชาการ พบว่า (2.1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ จัดทำหลักสูตรที่เน้นทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ เน้นทักษะภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ เป็นหลักสูตรแบบสหวิทยาการที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 (2.2) ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ มีวิธีการที่หลากหลายตามความสนใจ เพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียนจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สอดคล้องกับนิสัยของเด็กยุคใหม่ และจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายความร่วมมือ (2.3) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาสาระอย่างหลากหลายและทันสมัย (2.4) ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้การวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง มีความยืดหยุ่น คำนึงถึงความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล วัดและประเมินผล ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำสำคัญ: อนาคตภาพ, การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด

Abstract

The objectives of the research were to study: 1) the current state of the academic administration of the Provincial Kindergarten school. 2) The possible scenario for academic administration is divided into two phases. The first phase studied the current state of academic administration in the sample group of 165 people using multistage sampling with the rating scale questionnaires; the index of item Objective Congruence (IOC) was 0.97 and the reliability was 0.86. The second phase is to study the possible scenario for academic administration by using the EDFR research technique. There are four steps to implement: 1) an in-depth interview using semi-structured interviews with five experts 2) inquire to summarise trends and consensus from 21 experts (EDFR round 1). 3) confirmation of the possible trends by the same group of experts (EDFR round 2) and 4) writing the scenario from the possible trends ranking from the high level, based on the median of 3.50 and the range between the quartiles of not more than 1.50, including confirmation from the percentage of 85 from experts.

The results were as follows: The overall current state of academic administration was at its highest level. The scenario for academic administration was as follows: (2.1) The scenario of school curriculum development will be focused on reading, writing, and computational thinking skills, with an emphasis on English and other languages. Be flexible with the interdisciplinary curriculum, corresponding to the interests and needs of learners. Contents corresponding to the changing world will be added to develop the characteristics of learners in the 21st century. (2.2) The scenario of instructional development will be promoted and supported for teachers to manage integrated instruction with several cooperative learning methods, according to the interests of learners. Learning outside the classroom is added through information and communications technology, corresponding to the habits of the new generation and the management of instructions through parental cooperation networks. (2.3) The scenario of the development of innovative media and technology will be promoted and supported for teachers to use innovation media and technology via several learning networks with various kinds of substances and be updated. (2.4) The scenario of assessment and evaluation will be promoted and supported by teachers to implement authentic assessment that is flexible and uses various resources, taking into consideration the interests and individual differences of learners. Assessment and evaluation include knowledge, understanding, learning skills, competency, morality, ethics, and desirable characteristics.

Keyword: The Scenario, Academic Administration, Kindergarten Schools Provincial

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การก้าวเข้าสู่โลกยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า วัฒนธรรม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มคุณภาพสินค้าและบริการ ในที่นี้รวมถึง ผลกระทบอันเกิดกับภาคส่วนการศึกษาอันเป็นภาคส่วนสำคัญของการสร้างคนและการผลิตองค์ความรู้ด้วยเช่นเดียวกัน เช่น ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สามารถทำได้อย่างสะดวกและ รวดเร็ว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560) ดังนั้น เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไป ระบบการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงของโลกหรืออาจสามารถจัดการศึกษาให้เป็นตัวนำของกระแสสังคม ริเริ่มให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้รับ การศึกษา นั่นคือ การจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 จะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะ และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันการศึกษาต่อและการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา สารของการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็น กระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กัญญกร เอี่ยมพญา, 2561)

การศึกษาในอนาคตไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป เพราะโลกเป็นโลกลักษณะใหม่ เป็นโลกในอนาคต การศึกษามี ลักษณะใหม่ตามไปด้วย โลกในอนาคตจะมีลักษณะ 7 ประการด้วยกัน คือ 1) เป็นโลกของเทคโนโลยี 2) เป็นโลกของการ ค้าขาย 3) เป็นโลกของโลกาภิวัตน์ 4) เป็นโลกของเมือง 5) เป็นโลกส่วนตัวของแต่ละคน 6) เป็นโลกของคนสูงอายุ 7) เป็นโลก ของสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน, 2560) การวิจัยอนาคตการณ์ เป็นการวิจัยยุคใหม่และมีนักวิจัยรุ่นใหม่จำนวนมาก โดยเฉพาะในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการให้ความสนใจกับการ วิจัยอนาคตการณ์เพื่อนำมาช่วยพัฒนาให้เกิดแนวคิด แนวทางต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือการวิจัยสำหรับการวิจัยอนาคตการณ์ ที่จะเกิดขึ้นตามกาลเวลา (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2561) การศึกษาอนาคตจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และ ศิลปศาสตร์ ใช้ทั้งความรู้เชิงตรรกะในการวิเคราะห์และจินตนาการที่ก้าวพ้นออกจากกรอบแนวคิดเดิม ๆ อนาคตศึกษายังมี ความเป็นพหุศาสตร์ สหศาสตร์และข้ามศาสตร์ไปพร้อมกัน (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2563)

การคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันเป็นเรื่องยาก การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้นำ เปลี่ยนแปลงได้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลง กำหนดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ที่ควรเกิดขึ้น แล้วนำมากำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อนำมา เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผันได้ผ่านกลไกการบริหาร วิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักของการบริหารการศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาก็คจะเป็นผู้นำผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ที่พึงประสงค์ของโลกในยุคพลิกผัน (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2565) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการ บริหารงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุน ให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมาย ของหลักสูตร การที่จะตรวจสอบว่าสถานศึกษาใด ผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานวิชาการสามารถดูได้จากสถานศึกษา มีขอบเขตของงานวิชาการอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนางาน ครูมีความตระหนักและร่วมมือ กันพัฒนางานวิชาการอย่างจริงจัง สามารถนำปรัชญาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ได้อย่างดีเยี่ยม และ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเข้าใจ ขอบข่ายงานวิชาการ รู้จักปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านั้นให้หมดไป (มูนา จารง, 2560)

โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เป็นโรงเรียนของรัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเปิดโรงเรียนอนุบาลขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ให้ครบทุกจังหวัด จังหวัดละ 1 โรงเรียน เพื่อเป็น ต้นแบบในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาเป็น

จำนวนมาก โดยส่วนมากให้การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของลูกเป็นอย่างดี นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรส่วนมากมีเพียงพอ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและมีการแข่งขันสูง อย่างไรก็ตามโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดส่วนใหญ่ก็ยังพบปัญหาในระดับมากเหมือนกัน เช่น หลักสูตรสถานศึกษาที่กว้างเกินไป ไม่ทันสมัย ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียนในยุคการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม การจัดการเรียนการสอนส่วนมากยังเน้นความรู้ความจำในหนังสือแบบเรียนและในห้องเรียน สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีไม่เพียงพอและไม่มีการนำมาใช้อย่างจริงจัง ครูผู้สอนยังใช้การวัดและประเมินผลแบบเดิม ๆ ปัญหาจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนมากเกินไป การใช้สื่อการเรียนการสอนแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน และความแตกต่างระหว่างนักเรียนเก่งมากกับนักเรียนอ่อนมาก สมควรที่จะได้รับการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนถึงการบริหารจัดการให้มีศักยภาพสูงมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานาฏภาพที่เป็นไปได้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะเป็นโรงเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนการสอน เป็นโรงเรียนหนึ่งเดียวในแต่ละจังหวัด ที่ได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน มีความพร้อม ความสะดวกในทุก ๆ ด้านมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้โรงเรียนได้ปฏิรูปการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งนาฏภาพการบริหารตามขอบข่ายงานวิชาการที่ได้จากการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนจากนักวิชาการที่มีความรู้สูง ได้ขอบข่าย 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการพัฒนาการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นทิศทางให้หน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ นำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนเป็นแนวทางที่ดีที่จะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อศึกษานาฏภาพที่เป็นไปได้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) การดำเนินการวิจัยกำหนดขั้นตอนออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 15 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน (ฝ่ายวิชาการ) หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 165 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.97 และค่าความเชื่อมั่น (α - Coefficient) เท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 ระยะที่ 2 ศึกษาอนาคตภาพที่เป็นไปได้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สามารถให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในอนาคตภาพได้ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับสูงในสถาบันการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา 2) อาจารย์ผู้ที่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาหรือให้การศึกษา ชี้แนะแนวทางการจัดการศึกษาและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ 3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างน้อย 10 ปี และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับจำนวน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview Questionnaires) สรุปวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์ และรวบรวมผลการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาจัดทำแบบสอบถามแนวโน้มที่เป็นไปได้ เพื่อนำไปทำ EDFR ในรอบที่ 1 ต่อไป

3.2.2 ขั้นตอนที่ 2 การทำ EDFR รอบที่ 1 เป็นการสรุปแนวโน้มและหาฉันทมติ (Consensus) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ข้อมูลมีการลดลงของความคลาดเคลื่อนน้อย ซึ่งผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มกำหนดนโยบายการศึกษาชาติ 2) กลุ่มนักวิชาการ นักการศึกษา อาจารย์ ผู้ที่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาหรือชี้แนะแนวทางการจัดการศึกษา และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ 3) กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) วิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำรายการแนวโน้มที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ในระดับมากขึ้นไป มีค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.50 ไปจัดทำแบบสอบถามยืนยันในการทำ EDFR รอบที่ 2 ต่อไป

3.2.3 ขั้นตอนที่ 3 การทำ EDFR รอบที่ 2 เป็นการยืนยันแนวโน้มที่เป็นไปได้มีความสอดคล้องกันจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม โดยผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทำ EDFR รอบที่ 1 มาจัดทำแบบสอบถามยืนยันแนวโน้ม แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมแต่ละคนเพื่อยืนยันแนวโน้มตามความคิดเห็นของตนเองอีกรอบหนึ่งและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความถี่ และค่าร้อยละ แล้วสรุปผลการยืนยันโดยรายการแนวโน้มต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญร้อยละ 85 ขึ้นไป

3.2.4 ขั้นตอนที่ 4 การเขียนอนาคตภาพ ผู้วิจัยเขียนอนาคตภาพจากแนวโน้มที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญร้อยละ 85 ขึ้นไป จะได้อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ในระดับมากขึ้นไป มีค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.50 และได้รับการยืนยันร้อยละ 85 ขึ้นไป จำนวน 4 ภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ภาพที่ 2 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน

ภาพที่ 3 ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยี

ภาพที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.17	มาก
2. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน	4.48	0.17	มาก
3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	4.56	0.22	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล	4.61	0.21	มากที่สุด
รวม	4.52	0.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.13) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.21) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.22) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.17) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.17)

4.2 ผลการศึกษานาตภาพที่เป็นไปได้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

4.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรที่เน้นทักษะพื้นฐานที่สำคัญคือ ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และทักษะการคิดคำนวณ ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ การฟัง และที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่าง ๆ เน้นทักษะภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่เป็นมาตรฐานสากล ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นหลักสูตรแบบสหวิทยาการที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน สามารถนำไปใช้กับชีวิตจริง มุ่งการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการนำไปใช้ การวิเคราะห์ และประเมินค่า มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ มีความท้าทายต่อการเรียนรู้ เพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพิ่มบทบาทของผู้ปกครอง และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

4.2.2 ด้านพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติมากกว่าการจดจำเนื้อหาสาระ จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการสอดแทรกความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ตามความสนใจ ทำท่าย และนักเรียนมีส่วนร่วม สนับสนุน การสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ลดจำนวนชั่วโมง การเรียนในห้องเรียนเพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียนจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่สอดคล้องกับนิสัยของเด็กยุคใหม่ และจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายความร่วมมือจากผู้ปกครอง แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการอ่าน เขียน และการคำนวณ ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม สามารถปรับตัวต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง และเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4.2.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาสาระหลากหลายและทันสมัย น่าสนใจ ทำท่าย นักเรียนมีส่วนร่วม เกิดการเรียนรู้

อย่างรวดเร็ว สามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ เพื่อให้
นักเรียนรู้เท่าทันข้อมูลสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เกิดทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ

4.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
สภาพจริง มีความยืดหยุ่น หลากหลายรูปแบบและแหล่งข้อมูล คำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่าง
บุคคลของผู้เรียน วัดและประเมินผลทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ไม่ใช่นับวัดและประเมินความรู้ ไม่จำกัดลำดับผู้เรียน ไม่ใช้ระดับผลการเรียนเพียงอย่างเดียวผู้
ประเมินและผู้เรียนมีความสุข และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลมากขึ้น

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาศภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออก
เฉิงเหนือ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล
รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก
ในการบริหารโรงเรียนนั้นงานวิชาการเป็นงานหนึ่งที่ว่าป็นภารกิจหลักของการดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
งานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอนการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการพัฒนา
การวัดและประเมินผล ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของงานวิชาการที่ประโยชน์สูงสุดเกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ
และความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเป็นไปตามความคาดหวังของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม
ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพของโรงเรียนพิจารณาจากคุณภาพของงานวิชาการ สอดคล้องกับ ญัตติพงษ์ ปริชานนทกุล (2563)
พบว่า การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกับ
กฤษกร ไพคำนาม และสุรางคณา มัณยานนท์ (2565) ได้วิจัยการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ของผู้เรียน
ในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า
การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2 ผลการศึกษานาตภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออก
เฉิงเหนือ สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในอนาคต คือ จัดทำหลักสูตรที่เน้นทักษะ
พื้นฐานที่สำคัญ คือ ทักษะการอ่านออกเสียง การเขียน และการคิดคำนวณ ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ วิจัย การฟัง
และที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่าง ๆ เน้นทักษะภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่เป็นมาตรฐานสากล ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร เป็นหลักสูตรแบบสหวิทยาการที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการ
ของผู้เรียน สามารถนำไปใช้กับชีวิตจริง มุ่งการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะ
การนำไปใช้ การวิเคราะห์และประเมินค่า มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ มีความท้าทาย
ต่อการเรียนรู้ เพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพิ่มบทบาทของผู้ปกครอง และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สามารถพัฒนาผู้เรียน
ให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เป็นพิมพ์เขียว
ของการพัฒนาผู้เรียน เป็นแผนและมวลประสบการณ์ที่สำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน
เป็นแผนการจัดการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อวิศยา แสงทอง (2564) พบว่า ผู้บริหาร
สถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานจัดทำ
และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูบางท่านมีการศึกษาต่อทางด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อนำความรู้มาพัฒนาในด้าน

การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ครูมีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษา จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.2 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในอนาคต คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติมากกว่าการจดจำเนื้อหาสาระจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการสอดแทรกความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติ จัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ตามความสนใจ ทำท่าย และนักเรียนมีส่วนร่วม สนับสนุนการสร้างความรู้ด้วยตนเองลดชั่วโมงการเรียนในห้องเรียนเพิ่มการเรียนนอกห้องเรียนจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สอดคล้องกับนิสัยของเด็กยุคใหม่ และจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายความร่วมมือจากผู้ปกครอง แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน ชุมชน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการอ่าน การเขียน และการคำนวณ ทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม สามารถปรับตัวต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง และเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องจากในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรสถานศึกษา ในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวางแผนและดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของทิตนา แชมมณี (2560) ที่ได้เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมนั้นคือ ต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้แสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ เคารพปัญหาและการแก้ปัญหา ได้ฝึกคิด เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่ได้เสนอไว้สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ยังให้ความสำคัญกับทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะการคำนวณ ซึ่งถือเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นที่จะทำให้อ่านและเข้าใจเนื้อหาสาระของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการสอดแทรกความรู้ความเข้าใจเข้าไปในเนื้อหาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ฝึกทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม มีการใช้นวัตกรรมเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและการร่วมมือ และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรม ฝึกทักษะชีวิตและงานอาชีพ ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม ฝึกทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

5.2.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในอนาคต คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาสาระหลากหลายและทันสมัย น่าสนใจ ทำท่าย นักเรียนมีส่วนร่วม เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว สามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเรียนรู้เท่าทันข้อมูลสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เกิดทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีความสำคัญมาก เพราะสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคนิควิธีการที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสังคมโลกในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของโลกในศตวรรษที่ 21 การนำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้จึงมีความสำคัญต่อผู้เรียน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่ได้อธิบายว่า เนื่องด้วยโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมุ่งเน้นไปที่การปรับตัวที่รวดเร็ว มีการใช้นวัตกรรมเข้ามามีส่วนร่วม การสื่อสาร และการร่วมมือ และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี มุ่งเน้นที่การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วตอบสนอง การรู้เท่าทันสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และการรู้ทันเทคโนโลยี

5.2.4 ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในอนาคต คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้การวัดและประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับสภาพจริง มีความยืดหยุ่น หลากหลายรูปแบบและแหล่งข้อมูล คำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน วัดและประเมินผลทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ไม่ขึ้นเน้นวัดและประเมินความรู้ ไม่จำกัดลำดับผู้เรียน ไม่ใช้ระดับผลการเรียนเพียงอย่างเดียว ผู้ประเมินและผู้เรียนมีความสุข และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ทำให้ครูผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใด มีข้อบกพร่องหรือจุดที่ควรปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง มีความถนัดหรือมีจุดเด่นเรื่องใด มีประโยชน์ต่อครูช่วยให้ครูมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดอันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู มีประโยชน์ต่อผู้บริหารช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างไร มีประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองได้เข้าใจและทราบถึงความรู้ความสามารถ ความถนัด จุดบกพร่องของผู้เรียน อันจะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถหรือสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของสร้อยญา จันทร์ชูสกุล (2556) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวคิดหลักการ และยุทธวิธีการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ไว้ว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่า 3 ลักษณะ คือ การให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ (Feed-up) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด (Feed-forward) ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้เข้าใจการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่มุมต่าง ๆ อย่างรอบด้านโดยครูเป็นผู้มีบทบาทหลักในการประเมิน การนำแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้มาใช้ประกอบด้วย 8 ยุทธวิธี ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเข้าใจได้ 2) ให้ตัวอย่างงานที่ดีและไม่ดี 3) ให้ข้อมูลย้อนกลับ 4) การสอนให้ผู้เรียนประเมินตนเองและกำหนดเป้าหมาย 5) ออกแบบบทเรียนที่ตั้งอยู่บนเป้าหมายการเรียนรู้ที่สำคัญเพียงหนึ่งเดียว 6) บูรณาการการจัดการเรียนรู้และการประเมิน 7) สอนผู้เรียนให้มุ่งความสนใจในการปรับปรุงแก้ไข และ 8) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีการสะท้อนตนเองและแบ่งปันการเรียนรู้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน กำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับอนาคตภาพต่อไป

6.1.2 อนาคตภาพในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติมากกว่าการจดจำเนื้อหาสาระจัดการเรียนการสอน เชิงบูรณาการสอดคล้องความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติ จัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย

ตามความสนใจ ทำทนาย และนักเรียนมีส่วนร่วม สนับสนุนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ลดชั่วโมงการเรียนในห้องเรียน
เพิ่มการเรียนนอกห้องเรียนจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สอดคล้องกับนิสัยของเด็กยุคใหม่ จึงเห็นควรที่โรงเรียน
อนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนงาน การดำเนินการตามแผนงาน
การส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และดำเนินการพัฒนาการ
บริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามบริบทของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาอนาคตในการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการเรียนการสอนของโรงเรียน
อนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ขวณชม ประธานกรรมการ
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อำนาจ อยู่คำ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ติดตาม ดูแล
ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้ขวัญและกำลังใจในการดำเนินการวิจัย จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ผู้วิจัย
ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษฎกร ไพคำนาม และสุรางคณา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน
ในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.
วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(1), 55-67.
- กัญญกร เอี่ยมพญา. (2561). การพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: 21 เซนจูรี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). การศึกษาระบบฐานโลกาภิวัตน์: กรณีการจัดการศึกษาฮาร์วาร์ดได้.
<http://drdancando.com/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%9A%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A0%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92/>
- ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 8).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนันทกร หมีแสน. (2560). ความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 (สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ราชภัฏยะลา, ยะลา.
- สร้อยญา จันทรัฐสกุล. (2561). แนวคิด หลักการ และยุทธวิธีในการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้. วารสารการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24(1), 14-28.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2561). *ศาสตร์ว่าด้วยการวิจัยอนาคตการณ์ I*. กรุงเทพฯ: สามลดา.

อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2563). *อนาคตศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ลีออคอินดีไซน์เวิร์ค.

อวิศยา แสงทอง. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอล
ของนักกีฬาฟุตบอลโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร
Effect of Agility and Football Dribbling Training Program of Football Player's
Srinagarindra the Princess Mother School in Samutsakhon

ทัศนไธ คำชาย* และ ต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล**

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

Thasthai Kakhai* and Torsak Kaewjaratwilai**

Graduate Student of Master Degree of Education, Physical Education, Kasetsart University*

Associate Professor, Dr., Department of Physical Education, Kasetsart University**

Corresponding author E-mail: Thasthai.K@ku.ac.th

(Received: November 23, 2022; Revised: January 14, 2023; Accepted: January 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลระหว่างก่อนและหลังฝึกตามโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลและโปรแกรมการฝึกแบบปกติ และ 2) เปรียบเทียบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลหลังการทดลอง ระหว่างโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลกับการฝึกตามโปรแกรมการฝึกแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตบอลชายอายุ 13-15 ปี ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร จำนวน 30 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก และแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยใช้ผลการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอล 2) แบบทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว และ 3) แบบทดสอบทักษะการเลี้ยงลูกบอล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบเปรียบเทียบโดยใช้ค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลและโปรแกรมการฝึกแบบปกติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลสูงกว่าโปรแกรมการฝึกแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นักกีฬาฟุตบอล, ความคล่องแคล่วว่องไว, ทักษะการเลี้ยงลูกบอล, แบบทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว

Abstract

The objective of this research was to 1) to compare the agility and dribbling speed of soccer players before and after training according to the agility training programmemememe along with dribbling skills and the normal training program; and 2) compare the agility and dribbling speed of soccer players

between the agility training program along with dribbling skills and the normal training program. Sample groups were male football players aged 13–15 years old from the School of Chaloe Phrakiat Somdej Phra Srinakarin Samut Sakhon, a total of 30 persons. The researcher had adopted simple random sampling. The sample was divided into two groups. The sample for each group was based on agility test results. The tools used in the research consisted of: 1) an agility training program with dribbling skills 2) Agility Test; and 3) Dribbling skill test. The statistics used in the research were the mean, standard deviation, and comparative test using the “T” value.

The findings indicated that, (1) after 8 weeks, the mean and standard deviation of agility and dribbling speed were statistically higher in the group undergoing the agility training program with dribbling skills and regular training, compared to the regular training alone; (2) the comparison of mean and standard deviation post the 8th week revealed that the agility training program with dribbling skills outperformed the normal training program significantly at the .05 level.

Keywords: Football Player, Agility, Dribbling Skill, Agility Test

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาสากลที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก ประชาชนนิยมเล่นกันมากทั้งในระดับสมัครเล่นและระดับอาชีพ โดยมีการจัดการแข่งขันในระดับชาติ และนานาชาติรวมทั้งมีการจัดการแข่งขันแบบลีกระดับอาชีพในแต่ละประเทศแถบยุโรป เช่น พรีเมียร์ลีกของประเทศไทย บุนเดสลีกาของเยอรมัน กัลโชเซเรียอาของอิตาลี และลา ลีกาของสเปน เป็นต้น ตลอดจนมีการจัดการแข่งขันฟุตบอลโลกที่จัดการแข่งขันทุก 4 ปี ในทุกภูมิภาคของโลกที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน จึงเรียกได้ว่ากีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาของมวลมนุษยชาติ (กรุงไทย นพรัตน์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2563) สำหรับประเทศไทยกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬายอดนิยมอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะลีกอาชีพหรือไทยพรีเมียร์ลีก อีกทั้งได้ส่งทีมฟุตบอลแข่งขันในระดับนานาชาติโดยการรับรองการแข่งขันจากสหพันธ์ฟุตบอล (Federation International of Football Association: FIFA) และกีฬาซีเกมส์ (SEA Games) กีฬาเอเชียนเกมส์ (Asian Games) ฟุตบอลชิงชนะเลิศแห่งเอเชีย (Asian Cup) ฟุตบอลชิงชนะเลิศแห่งทวีปยุโรป (European Cup) กีฬาโอลิมปิก (Olympic Games) และฟุตบอลโลก นอกจากนั้นกีฬาฟุตบอยังได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษารวมทั้งมีการจัดการแข่งขันฟุตบอลระดับต่าง ๆ เช่น ระดับการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย รวมทั้งการแข่งขันระดับนานาชาติ

นักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลเพื่อความเป็นเลิศนั้น นักกีฬาฟุตบอลจำเป็นต้องมีทักษะที่ดี อันได้แก่ การครอบครองบอล การเลี้ยง การเตะ การส่ง และการยิงประตู เนื่องจากในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลนักฟุตบอลจะมีการเคลื่อนที่เพื่อหาโอกาสที่จะทำประตูตลอดเวลา สำหรับการเคลื่อนที่นั้นอาจเป็นการเคลื่อนที่ในทิศทางต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ว่านักฟุตบอลที่มีทักษะฟุตบอลที่ดีและมีสมรรถภาพทางกายที่พร้อม ก็จะได้เปรียบคู่แข่ง ในเรื่องของการเคลื่อนที่ในสนามฟุตบอล ตัวอย่างเช่น ลิโอเนล เมสซี ยอดกองหน้าทีมชาติอาร์เจนตินา คริสเตียน โรนัลโด ซูเปอร์สตาร์ทีมชาติโปรตุเกส เป็นนักฟุตบอลที่มีความคล่อง มีความเร็วสูงและการยิงประตูที่เฉียบคม สามารถเลี้ยงบอลหลบหลีกคู่แข่ง เพื่อสร้างโอกาสในการยิงประตู เป็นต้น (ศุภณัฐ รัตนปกรณ และวายุ กาญจนศรี, 2560) ซึ่งความสามารถของนักกีฬาที่พัฒนามาจากพื้นฐานของการมีสมรรถภาพทางกายทางทักษะกลไก (Human Motor Performance) ที่ดี ดังที่ ดวงพร ศรีเหรา (2555) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางกลไกที่ดี คือ ความอ่อนตัว (Flexibility) ความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) ความเร็ว (Speed) ความอดทนของกล้ามเนื้อ (Muscular Endurance) และความอดทนของระบบไหลเวียนเลือด (Cardiovascular Endurance)

การเลี้ยงลูกฟุตบอลเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการเล่นฟุตบอลให้ประสบผลสำเร็จ เป็นทักษะพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งในการควบคุมลูกฟุตบอลที่สำคัญสำหรับนักฟุตบอล ซึ่งหากนักฟุตบอลได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องก็จะสามารถทำให้เลี้ยงลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ในการเล่นแก่ตัวนักกีฬาเอง และต่อทีมส่งผลให้ทีมอยู่ในสถานการณ์ได้เปรียบคู่แข่ง และสมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่วว่องไวส่งผลต่อการเลี้ยงลูกบอล ดังที่ วันใหม่ ประพันธ์บัณฑิต (2551) กล่าวถึงความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอลยังเป็นการสามารถในการเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนตำแหน่ง ตั้งแต่เริ่มต้น หยุด และเปลี่ยนทิศทางที่แตกต่างกันได้อย่างรวดเร็ว และแม่นยำ ความคล่องแคล่วว่องไวจึงเป็นทักษะเฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาฟุตบอลที่ต้องใช้ความคล่องแคล่วว่องไวในการเล่นกีฬาแสดงให้เห็นว่า การเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ดีจะต้องมีการเปลี่ยนทิศทางไปยังทิศทางที่ต้องการด้วยความเร็ว มีความคล่องแคล่วว่องไว มีความสามารถบังคับลูกบอลได้ดี รวมทั้งมีความสามารถในการหลบหลีกและหมุนตัวได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว สามารถนำลูกบอลไปตามทิศทางที่ต้องการได้ ซึ่งนักกีฬาฟุตบอลที่เลี้ยงลูกฟุตบอลได้ดีนอกจากจะส่งผลให้ทีมอยู่ในสถานการณ์ได้เปรียบ ยังทำให้เกิดความสนุกสนาน รวมทั้งเป็นทักษะอันสำคัญที่จะเป็นตัวแปรความสำเร็จของนักกีฬาฟุตบอล รูปแบบการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลจึงต้องเน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายไปพร้อมๆ กัน ทั้งในด้านความคล่องแคล่วว่องไว ความเร็ว การทรงตัว การประสานสัมพันธ์กล้ามเนื้อ ตลอดจนเวลาปฏิกิริยาตอบสนอง (ธีรชัย มุ่งคุณคำขาว และรุ่งระวี สมะวรรณนะ, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ ชลอรักษ์ (2558) ที่พบว่าองค์ประกอบสมรรถภาพทางกายด้านความอ่อนตัว การทรงตัว ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ พลังกล้ามเนื้อขา ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเลี้ยงบอลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ดังนั้นการฝึกซ้อมและพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ให้อยู่ในระดับที่ดีจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยทำให้ความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ อภิวัฒน์ ปานทอง (2560) พบว่า การพัฒนานักกีฬาในระดับโลกนั้นต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี คือ การวางรากฐานและการพัฒนานักกีฬาระยะยาวโดยใช้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์การกีฬา การเจริญเติบโตพัฒนาการด้านต่างๆ วุฒิภาวะร่างกายจิตใจ อารมณ์ จนนำไปสู่การวางแผนการฝึกซ้อมให้เหมาะสมกับวัย ซึ่งมีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานักกีฬาระยะยาวต่อการเรียนรู้ (Sensitive Periods) คือระยะที่พร้อมไปสู่การเรียนรู้ทักษะเฉพาะและการฝึกฝนทักษะกีฬาสสมรรถภาพทางกายด้านความอ่อนตัว และความเร็วสามารถฝึกฝนได้ตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ช่วงอายุระหว่าง 6-10 ปี การเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานและทักษะกีฬาที่ดีจะอยู่ในช่วง 9-12 ปี สำหรับเด็กชาย การสร้างสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนสามารถฝึกฝนได้ในช่วงที่ร่างกายเติบโตสูงสุด และการฝึกฝนเพื่อพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อสามารถฝึกฝนได้ทันทีหลังช่วงที่ร่างกายเติบโตสูงสุดไปแล้ว 12-18 เดือน (อายุ 15 ปี) ในเด็กชาย ซึ่งการวางแผนระยะยาวสำหรับพัฒนานักกีฬาในระดับต่างๆ แบ่งขั้นตอนการพัฒนาได้กำหนดตามช่วงวัย ในขั้นตอนการฝึกฝนสู่การฝึกซ้อม (Train to Train) ของอายุ 12-16 ปี สำหรับเพศชายเป็นขั้นการพัฒนาทักษะกีฬาเฉพาะด้านความพร้อมทางด้านการฝึกซ้อมโดยเน้นช่วงการเติบโตของร่างกายอย่างรวดเร็ว (Peak Height Velocity: PHV) พัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจการพัฒนาสมรรถภาพพลังงานแบบแอโรบิกความแข็งแรงและความเร็ว ความสามารถในการกีฬาเฉพาะด้านตามความถนัดรวมไปถึงพัฒนาภาวะจิตใจอารมณ์ต่อการแข่งขัน (รู้แพ้รู้ชนะรู้ถอย) ดังนั้น หากนักกีฬาฟุตบอลชายได้รับการฝึกตั้งแต่ในระดับเยาวชนจนเกิดความถูกต้องและชำนาญก็จะช่วยให้สามารถแสดงทักษะกีฬาฟุตบอลได้ดี ซึ่งการฝึกโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลในงานวิจัยครั้งนี้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักกีฬาฟุตบอลเยาวชนชายช่วงวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescent) อายุ 13-15 ปี เพราะเป็นการฝึกที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพกาย ในด้านต่างๆ และพัฒนาการเจริญเติบโตของนักกีฬาฟุตบอลชายอายุ 13-15 ปี

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลมาใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่วว่องไว และความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาอายุ 13-15 ปี เพื่อใช้เป็นรูปแบบการฝึกให้กับผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลระหว่างก่อนกับหลังการฝึกตามโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอล และโปรแกรมการฝึกแบบปกติ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการทดลองระหว่างโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลกับโปรแกรมการฝึกแบบปกติ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลชาย อายุ 13-15 ปี โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Pretest – Posttest Control Group Design โดยมีรูปแบบ ดังนี้

		R1	O1	T1	O2
		R2	O3	T2	O4
R1	=	กลุ่มทดลอง			
R2	=	กลุ่มควบคุม			
O1	=	ทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง			
O2	=	ทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง			
O3	=	ทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม			
O4	=	ทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม			
T1	=	โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูก			
T2	=	โปรแกรมการฝึกแบบปกติ			

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักกีฬาฟุตบอลชายอายุ 13-15 ปี โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักกีฬาฟุตบอลชายอายุ 13-15 ปี โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนทั้งสิ้น 30 คนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก และทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มกลุ่มละ 15 คน โดยใช้ผลการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว SEMO Test กับผลการทดสอบการเลี้ยงลูกของ Warner Test กับนักกีฬารายบุคคลแล้วทำการทดสอบ 2 ครั้ง แล้วเลือกเอาผลเวลาทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกซึ่งมีหน่วยเป็นเวลา (วินาที) โดยใช้เวลาที่ต่ำสุดมาเรียงคะแนนคะแนนมากไปหาคะแนนน้อย และทำการจับคู่ ผู้วิจัยนำผลการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวและทักษะการเลี้ยงลูกของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument /Tool) ประกอบด้วย 4 รายการ ดังนี้

1) โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลอายุ 13 -15 ปี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบฝึก 6 แบบฝึกได้แก่

- 1.1. แบบการฝึกวิ่งรูปแบบตัว ที
- 1.2 แบบการฝึกวิ่งรูปแบบบันไดลิง
- 1.3 แบบการฝึกวิ่งรูปแบบสามเหลี่ยม

- 1.4 แบบการฝึกวิ่งรูปแบบซิกแซกอ้อมกรวย
- 1.5 แบบการฝึกวิ่งรูปแบบซิกแซกหลบเสา
- 1.6 แบบการฝึกวิ่งรูปแบบเปลี่ยนจุดอ้อมกรวย

โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและประเมินดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00 มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

2) แบบทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว SEMO Test ของ Sharkey and Gaskill (2006)

3) แบบทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลของวาร์เนอร์ (Warner, 1950) เป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดความเร็วในการเลี้ยงลูกฟุตบอล

4) โปรแกรมการฝึกแบบปกติ

สถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1) สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสนามฟุตบอลโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯสมุทรสาคร

2) อุปกรณ์ในการวิจัยประกอบด้วยอุปกรณ์ที่ใช้ในโปรแกรมการฝึก และอุปกรณ์ที่ใช้ในแบบ ทดสอบ

ประกอบด้วย กรวย, ลูกฟุตบอล, นาฬิกาจับเวลา, เสาสลalom, บันไดลิง, นกหวีด และ ตลับเมตร

วิธีดำเนินการทดลอง 1) นำกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาทดสอบก่อนการฝึก (Pre-test) โดยการทดสอบเลี้ยงลูกบอลของวาร์เนอร์ และการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว SEMO Test โดยใช้นาฬิกาจับเวลา จับเวลาและบันทึกไว้ 2) กำหนดระยะเวลาในการฝึกรวม 8 สัปดาห์ โดยทำการฝึกสัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ทำการฝึกระหว่างเวลา 16.30 – 18.30 น. และ 3) ทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวและทดสอบการเลี้ยงลูกบอลของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม คือ นักกีฬากลุ่มทดลอง และนักกีฬากลุ่มควบคุม ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 โดยนักกีฬาที่ทดสอบจะทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว 2 ครั้ง แล้วบันทึกครั้งที่ดีที่สุด และทดสอบการเลี้ยงลูกบอล 2 ครั้งแล้วบันทึกครั้งที่ดีที่สุด เช่นกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) 1) ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน เพื่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา 2) ขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน และเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) จัดเตรียมสถานที่ โปรแกรมแบบฝึก อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) กำหนดระยะเวลาในการฝึก 5) อธิบายพร้อมสาธิตการฝึกให้ผู้เข้ารับการทดสอบจนเป็นที่เข้าใจ พร้อมทั้งชี้แจงในเรื่องการแต่งกายของผู้เข้ารับการทดสอบ 6) ทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว และทดสอบการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาทั้งสองกลุ่มทดลอง และนักกีฬาทั้งสองกลุ่มควบคุมก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 7) เก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้งที่มีการทดสอบรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติดังนี้ 1) คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลของการทดสอบของความคล่องแคล่วว่องไว และผลการทดสอบการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว และค่าเฉลี่ยผลการทดสอบการเลี้ยงลูกบอล ภายในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้ค่าสถิติ Paired Sample t-test 3) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว และค่าเฉลี่ยผลการทดสอบการเลี้ยงลูกบอล ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้ค่าสถิติ t-test independent และ 4) ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางและความเรียง ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (เวลาในการทดสอบมีหน่วยเป็นวินาที) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลระหว่างก่อนกับหลัง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลระหว่างก่อนกับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (เวลาทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกซึ่งมีหน่วยเป็นเวลาวินาที)

กลุ่ม	รายการทดสอบ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	ความคล่องแคล่วว่องไว	11.80	.43	9.71	.37	14.36*	.00
	ความเร็วในการเลี้ยงลูกบอล	13.13	.62	10.41	.53	12.66*	.00
กลุ่มควบคุม	ความคล่องแคล่วว่องไว	11.85	.46	11.75	.46	2.77*	.00
	ความเร็วในการเลี้ยงลูกบอล	12.95	.85	12.58	.48	2.89*	.00

*p< .05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เมื่อฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ นักกีฬาฟุตบอลกลุ่มทดลองมีความคล่องแคล่วว่องไวมากขึ้น และมีความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลดีขึ้น เนื่องจากใช้เวลาดลดลง ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองมีความคล่องแคล่วว่องไวและมีความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการทดสอบตามโปรแกรมการฝึกที่กำหนดไว้ นักกีฬาฟุตบอลกลุ่มควบคุมมีความคล่องแคล่วว่องไวมากขึ้น และมีความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลดีขึ้น เนื่องจากใช้เวลาดลดลงเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ผลจากการวิเคราะห์ค่าสถิติที่แสดงว่ากลุ่มควบคุมมีความคล่องแคล่วว่องไวและมีความเร็วในการเลี้ยงลูกบอล หลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

รายการทดสอบ	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8					
	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	S.D	t	p
ความคล่องแคล่วว่องไว	กลุ่มควบคุม	15	11.75	.46	13.21*	.00
	กลุ่มทดลอง	15	9.71	.37		
ความเร็วในการเลี้ยงลูกบอล	กลุ่มควบคุม	15	12.58	.48	11.61*	.00
	กลุ่มทดลอง	15	10.41	.53		

*p< .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความคล่องแคล่วว่องไวมากกว่ากลุ่มควบคุม และมีความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่ทักษะการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลชาย อายุระหว่าง 13 -15 ปี โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.1 จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มควบคุม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผลอาจจะเกิดจาก โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการกำหนดกิจกรรมการฝึก ระยะเวลาในการฝึก และระยะเวลาพักที่เหมาะสมจึงทำให้ความคล่องแคล่วว่องไวและทักษะการเลี้ยงลูกบอลมีความแตกต่างกันก่อนและหลังการฝึก สอดคล้องกับ มุรธา นามพลกรัง (2563) กล่าวว่า การสร้างโปรแกรมการฝึกจำเป็นต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายในการฝึก ระยะเวลาในการฝึก หลักการฝึกปริมาณการฝึก ประเภทของการฝึก ขั้นตอนการฝึก และตัวผู้ฝึก โดยมีหลักการทำซ้ำ ๆ สม่่าเสมอหลักการค่อยเพิ่มความหนักขึ้น หลักการค่อยเพิ่มความยากขึ้น เพื่อให้การสร้างโปรแกรมการฝึกมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฝึกอย่างแท้จริง โดยโปรแกรมมีระยะเวลาการฝึก 8 สัปดาห์ มีระยะเวลาที่เหมาะสมสามารถทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและทักษะได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑล ทองโรจน์ ,ชาญชัย ขอบธรรมสกุลม, ชนวงค์ หงส์สุวรรณและรัตนา เฮงสวัสดิ์ (2561) พบว่า การฝึกความคล่องแคล่วว่องไวโดยใช้โปรแกรมการฝึกจำนวน 8 สัปดาห์ ทำให้นักกีฬามีความคล่องแคล่วว่องไว สูงขึ้น แต่หากใช้ระยะเวลาของโปรแกรม 4 สัปดาห์ ไม่พบความแตกต่าง อาจเนื่องมาจาก ระยะเวลาความถี่และความเข้มข้นในการฝึกที่น้อยเกินไป

5.2 จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้ผลอาจจะเกิดจากโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้พิจารณาถึงองค์ประกอบของการสร้างโปรแกรม ได้แก่ กิจกรรมการฝึก ระยะเวลาในการฝึก และระยะเวลาพักที่เหมาะสม และ สมรรถภาพทางกายที่เป็นองค์ประกอบของการเสริมสร้างความคล่องแคล่วว่องไว อันได้แก่ พลังกล้ามเนื้อ เวลาปฏิริยา ความอ่อนตัว ความเร็วและการประสานงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ซึ่งส่งผลทำให้นักกีฬามีความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธนากร เสถียรพูนสุข (2560) กล่าวว่า ความคล่องแคล่วว่องไวเป็นความสามารถของการเคลื่อนที่เปลี่ยนทิศทางได้อย่างรวดเร็ว โดยการควบคุมความสมดุลของร่างกาย ได้อย่างสมบูรณ์ และความเร็วยังคงที่ ซึ่งหากนักกีฬาได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดการพัฒนาดียิ่งขึ้น และวิทยา เลหากุล (2543) กล่าวถึงโปรแกรมการฝึกซ้อมของเด็กระดับอายุ 12-14 ปี ว่าทางด้านการฝึกซ้อมในเรื่องของสมรรถภาพทางกายจะเน้นหนักในความเร็วกำลังและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ซึ่งจะเน้นหนักเป็นพิเศษโดยการฝึกซ้อมที่ไม่มีลูกฟุตบอลจะเป็นการฝึกโดยการวิ่งหลบหลีกโยกตัว หลอกล่อกระโดด 2 ขาในลักษณะยืนอยู่กับที่วิ่งขึ้นกระโดดขาเดียวสลับข้างซ้ายและขวาวิ่งกระโดดขึ้น 2 ขา ส่วนการฝึกซ้อมกับลูกฟุตบอลจะเป็นการฝึกเทคนิคกับลูกฟุตบอลพื้นฐานการหลอกล่อ การเตะเดินด้วยเท้าเตะเดินไปข้างหน้าด้วยศีรษะ และองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงในโปรแกรมการฝึกคือความถี่ในการฝึกความหนักระยะเวลาในการฝึกชนิดของกิจกรรม ซึ่งหากมีการฝึกเสริมด้วยโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่จะทำให้ นักกีฬามีความสามารถเพิ่มมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การฝึกความคล่องแคล่วว่องไวนั้นต้องคำนึงถึงพื้นฐานของนักกีฬาแต่ละบุคคล ตลอดจนความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เนื่องจากการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวนั้นกล้ามเนื้อจะต้องทำงานอยู่ตลอดเวลา จากการปฏิบัติซ้ำ ๆ และรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อให้ปราศจากการบาดเจ็บ ควรเริ่มจากระดับความหนักน้อยแล้วจึงค่อย ๆ เพิ่ม จึงจะเกิดผลดีต่อการฝึก

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลของการฝึกโปรแกรมความคล่องแคล่วว่องไวและทักษะการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลในระดับอื่นๆ

6.2.2 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายควบคู่กับทักษะกีฬาฟุตบอลด้านอื่น ๆ

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรงไท นพรัตน์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2563). ปฐมบทฟุตบอลไทยภายใต้รัฐสมบูรณาญาสิทธิ พ.ศ. 2443-2475. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 8(2), 1-21.
- กัญญารัตน์ ชลอรักษ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับความสามารถในการเลี้ยงลูกบอลของนักฟุตบอลระดับอาชีพ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ดวงพร ศรีเหรา. (2555). ผลการฝึกความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอล. *วารสารคณะพลศึกษา*, 15(12), 132-142.
- ธนากร เสถียรพูนสุข. (2560). ผลการฝึกพลัยโอเมตริกแบบวงจรด้วยยางรัด ที่มีต่อความเร็วและความคล่องแคล่วในนักกีฬาฟุตบอลโรงเรียน (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ธีรณัย มุงคุณคำขาว และรุ่งระวี สมะวรรณ. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เทคนิค เอส เอ คิว ที่มีต่อทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลและสมรรถภาพทางกายของนักเรียนประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มณฑล ทองโรจน์, ชาญชัย ขอบธรรมสกุล, ชนวงค์ หงส์สุวรรณ, และรัตนา เสงส์สวัสดิ์. (2561). การสร้างโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตซอล. *วารสารรวมคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย*, 1(3), 75-85.
- มรุธา นามพลกรัง. (2563). ผลของการฝึกโปรแกรม เอส คิว ที่มีผลต่อความเร็วของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วันใหม่ ประพันธ์บัณฑิต. (2551). *การฝึกน้ำหนัก: Weight training*. กรุงเทพฯ: โอกรูปเพลส.
- วิทยา เลหากุล. (2543). *เส้นทางสู่ชัยชนะ*. กรุงเทพฯ: สหพัฒนาการพิมพ์.
- ศุภณัฐ รัตนปกรณ์ และวายุ กาญจนศรี. (2560). ผลของโปรแกรมการฝึกยิงประตูและสมาธิอานาปานสติ ที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงและความแม่นยำในการยิงประตูของนักกีฬาฟุตบอล โรงเรียนอุดรพิทยานุกุล. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(1), 189-196.
- อภิวัฒน์ ปานทอง. (2560). การวางแผนระยะยาวสำหรับพัฒนานักกีฬา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 14(64), 15-22.

ภาษาอังกฤษ

- Krejcie, R. V. & D. W. Morgan, (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Sharkey, B. J. & Gaskill, S. E. (2006). *Sport Physiology for Coaches*. Illinois: Human Kinetics.

Warner, G. H. (1950). *Warner Soccer Test, News Letter of the National Soccer Coaches Association of America*. A Practical Approach to Measurement in Physical Education.

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

The Development of Effective Academic Administrative Strategies of Schools under
the Provincial Administrative Organization in the Lower Northeastern Region 1

ธัญกิตติ ธนानาวาสวัสดิ์* สวงพงศ์ ขวนชม** สมบูรณ์ ต้นยะ*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**, ***

อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Thanyakit Thananawasawat* Sanguanpong Chuanchom** Somboon Tanya***

and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor, Ph.D., Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University**, ***

Lecturer Dr. Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: kkruboy.2526@gmail.com

(Received: October 27, 2023; Revised: November 22, 2023; Accepted: December 5, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 2) เพื่อพัฒนา
กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์
การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 กลุ่มตัวอย่าง
คือ ผู้อำนวยการ หรือ รองผู้อำนวยการ และครู จำนวน 140 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ
ได้ค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน
รองผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 6 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ได้ค่า
ความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60-1.00 การประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการประเมินร่างกลยุทธ์การบริหารงาน
วิชาการที่มีประสิทธิผล จำนวน 7 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมเป็นเครื่องมือ ได้ค่า
ความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60-1.00 และการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยผู้อำนวยการ
สถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
จำนวน 30 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ได้ค่าความเที่ยงตรง
ระหว่าง 0.60-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
โดยด้านการพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มากที่สุด รองลงมาด้านการพัฒนาระบบประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา 2) กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ
เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม และใช้กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน กลยุทธ์หลักที่ 2 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และกลยุทธ์หลักที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาแบบครบวงจรที่เป็นระบบและมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และ 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนากลยุทธ์, การบริหารงานวิชาการ, การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ, โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) Study the conditions and guidelines for the development of effective academic administration. 2) Develop effective strategies for academic administration. 3) Assess the feasibility and usefulness of these strategies. The sample group consisted of 140 directors, deputy directors, and teachers, selected using stratified sampling. A questionnaire was used as the research tool, with a precision value ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability value of 0.96 for the entire version of the questionnaire. Key informants, including school directors, deputy directors, and academic heads (a total of six individuals), were selected using purposive sampling. Accuracy for the interview form ranged from 0.60 to 1.00. Additionally, a group discussion meeting was conducted with seven experts using purposive sampling to evaluate the draft effective academic administration strategies, utilizing a suitability assessment form with precision between 0.60 and 1.00. Feasibility and usefulness evaluation forms were used to assess the strategies, involving 30 individuals, including educational institution directors, deputy directors, and academic teachers from schools under the Provincial Administrative Organization. Stratified sampling was used for their selection, and the accuracy value ranged from 0.60 to 1.00. Data analysis involved calculating the mean and standard deviation.

The results of the research are as follows: 1) The conditions and guidelines for the development of effective academic administration under the Provincial Administrative Organization in the Lower Northeastern Region 1 were generally rated at a high level. The aspect that received the highest ranking was the development of learning resources (3rd aspect), followed by the development of quality assurance systems (5th aspect). The third highest ranking was the aspect of educational supervision (4th aspect), followed by the development of the learning process (2nd aspect), and finally the aspect of curriculum development (1st aspect). 2) The effective strategies for academic administration in schools under the Provincial Administrative Organization in the Lower Northeastern Region included visions, missions, goals, indicators, projects or activities, and three main strategies: Strategy 1: Developing an educational curriculum that promotes academic excellence aligned with student and community needs. Strategy 2: Enhancing management processes that focus on learner-centered learning and equip students with essential 21st-century skills. Strategy 3: Promoting and developing a comprehensive educational supervision process with systematic participation from all sectors. 3) The evaluation of the feasibility and

usefulness of academic management strategies for schools under the Provincial Administrative Organization in the Lower Northeastern Region 1 was rated at the highest level.

Keywords: Strategies Development, Academic Administrative, Effective Academic Administrative, Schools under the Provincial Administrative Organization in the Lower Northeastern Region 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนา ส่งเสริม ปลุกฝัง แนวความคิด ความรู้ ให้กับพลเมืองและสังคมโดยรวมของทุกประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นตัวแปรหลักของ ความสามารถในการแข่งขันระยะยาว (Long Term Competitiveness) การออกแบบ การศึกษาจึงสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม (สุทธศรี วงษ์สมาน, 2551) โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลง การปฏิรูปการศึกษาในหลายๆ ประเทศจะสำเร็จ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานศึกษา ดังนั้นการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาให้สามารถบริหารการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การจัดการศึกษาของประเทศในทุกระดับล้วนให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐาน ในการจัดการศึกษาโดยมุ่งหวังให้ผลผลิตคือ ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีความรู้ ความสามารถอย่างรอบด้านทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงคุณธรรมจริยธรรมเพื่อออกไปเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในมิติต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม (เด่น ชะเนติยัง, 2557)

การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือ ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่ง และ มีความสุข (รุจิรัฏฐา และ จันทราณี สงวนนาม, 2545) ดังนั้นสถานศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติงาน จึงต้องมีการกำหนดหลักการและแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้แบ่งงานบริหารเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์การบริหารจัดการงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ คือ 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษาชุมชนและท้องถิ่น 2) เพื่อให้การบริหารงานและการจัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก 3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และ 4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานงานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการ

นิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการส่งเสริมความรู้ด้านโดยยึดผู้เรียนวิชาการการแก่ชุมชน เช่น การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

จากการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาชาติ ปี 2560-2579 และผลการพัฒนาการศึกษาพบว่าปัญหาด้านการศึกษา ยังมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในระยะต่อไป 1) ด้านโอกาสทางการศึกษา 2) ด้านคุณภาพ การศึกษา และ 3) ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่าย งบประมาณทางการ ศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาสะท้อนโดยตรงต่อการบริหารจัดการด้านวิชาการในแต่ละสถานศึกษาที่ไม่ได้เป็น มาตรฐานเดียวกัน ทำให้เมื่อมีการประเมินผลออกมาแล้วผลออกมาจะอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หากมีการพัฒนา ระบบงานที่ส่งเสริมด้านการบริหารงานวิชาการ โดยการพัฒนาการบริหารวิชาการให้มีมาตรฐานในด้านของหลักสูตร สถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศภายในสื่อวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ การวัดประเมินผล การวิจัยและพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การบริหารและการจัดการศึกษาถือว่างานวิชาการเป็นงานสำคัญที่สุด โดยผู้บริหารจะต้องให้ ความตระหนักและความสนใจเป็นอันดับแรก การบริหารงานวิชาการเป็นงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมทุกชนิดของสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพ การเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทหน้าที่ ในการบริหารที่จะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

อนึ่ง องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ได้จัดทำมีโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่างๆ ในการ เตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดย PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตร ในโรงเรียนและจะประเมินความฉลาดรู้ (Literacy) ในสามด้าน ได้แก่ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) และ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นผู้ดำเนินโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA ได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงกรุงเทพมหานครและสำนักประสาน และพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่จะมามีบทบาทในการเสนอแนะและ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพอันมีความสำคัญของการบริหารวิชาการ ซึ่งจะต้องมีวิธีการ หรือกลยุทธ์ในการ บริหารจัดการที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมองไปสู่อนาคตด้วยทิศทางที่ชัดเจนภายใต้การ พิจารณารอบด้าน พร้อมด้วยการพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้ความสามารถขององค์กร การพัฒนากลยุทธ์ ประกอบด้วย การดำเนินการ 2 ขั้นตอนคือการสร้างกลยุทธ์ (Strategy Formation) และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) Gill (2006) เสนอแนะว่าการพัฒนากลยุทธ์ (Developing the Strategy) เป็นการค้นหาวิธีการบริหาร จัดการและการกำกับควบคุมอนาคต โดยที่ผู้นำต้องค้นหาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรเพื่อช่วยกันปฏิบัติงานให้บรรลุตาม เป้าหมายและพันธกิจขององค์กรการพัฒนากลยุทธ์ควรจัดให้มีการเสวนา (Strategic Conversation) แทนการจัดประชุม เพื่อชี้แจงเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำกลยุทธ์ต่างๆ ขององค์กรโดยการเสวนา ที่มีผู้บริหารในระดับกลางเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เกิดความเข้าใจในกลยุทธ์ ที่จะนำไปสู่

การปฏิบัติ และเป็นแนวทางการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการทำงานแนวทางหนึ่งด้วย

ในการนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและสนับสนุนในการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนา
วางรากฐานชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา บุคลิกภาพและสังคม ให้ผู้เรียน
ได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสามารถพัฒนาความ
ต้องการ ความสนใจ ความถนัดทางด้านวิชาการ วิชาชีพ ความสามารถทางวิชาชีพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รับผิดชอบต่อ
สังคม ครอบครัว ประเทศชาติ สามารถอยู่ในสังคม และประเทศชาติได้อย่างมีความสุข และโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดมีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยมุ่งหวังที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและ
เชื่อมโยงถึงการบริหารงานในสถานศึกษาโดยตรง เนื่องจากการที่นักเรียนมีศักยภาพสามารถแสดงออกความรู้ความสามารถ
และการมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยแล้วก็จะบ่งบอกถึงคุณภาพของตัวบุคคลออกมาได้อย่างเด่นชัด สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้
นักเรียนมีศักยภาพดังกล่าวได้นั้น โรงเรียนต้องให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ โดยมีรูปแบบหรือ
กลยุทธ์วิธีใหม่ๆเพื่อนำไปพัฒนางานในด้านนี้ให้เป็นที่ยอมรับและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
2547)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครราชสีมา ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การบริหารใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัด
สุรินทร์ โดยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพโดยเฉพาะที่ต้องการเน้นในด้านการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ
ของสถานศึกษา โดยได้ให้ความสำคัญของการนำกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการพัฒนางานด้านวิชาการดังกล่าว จึงได้
ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีกลยุทธ์หรือกระบวนการที่เหมาะสม
ในการที่จะนำไปพัฒนางานด้านวิชาการเพื่อใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลของ
โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

3.1.1 ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ดำเนินการดังนี้

3.1.1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
1 ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 85 โรงเรียน

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง 1 ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ มีการศึกษาโดยการเปิด
ตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 70 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย
ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูวิชาการ โรงเรียนละ 2 คนจำนวน 140 คน

3.1.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

3.1.1.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและความชัดเจนของข้อคำถาม โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.96

3.1.2 ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

3.1.2.1 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ โรงเรียนที่มีกระบวนการในการบริหารงานวิชาการที่ประสบผลสำเร็จและมีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยเลือกจากโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นครราชสีมา ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน ขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนพระทองคำวิทยา และขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนนครบุรี ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน รวม จำนวน 6 คน

3.1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล (เกษม เพิ่มทันจิตต์, 2562; รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2549; เนตรพัฒนา ยาวีราข, 2553; จักรกฤษณ์ สิงห์ศิลาธิราช, ม.ป.ป. อ้างถึงใน ณัฐวัตร เป็งวันปลูก, 2560) ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ นำเสนอการสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยการพรรณนาและสรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์

3.2 ตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกการสร้างประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยพิจารณาจับประเด็นในแต่ละปัจจัยจาก จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ในการนำมากำหนดเป็นร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเชิงคุณภาพ และสรุปเป็นกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน และวิเคราะห์ความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ที่จะนำกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิผล โดยการประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและครูวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นแบบ

ประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและความชัดเจนของข้อคำถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ถือว่ามีความเหมาะสม

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

4.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการนำกระบวนการบริหารสมัยใหม่มาใช้ในการบูรณาการ โดยมีการแต่งตั้งเป็นการพัฒนาหลักสูตรฝ่ายวิชาการควบคุมการนำหลักสูตรไปใช้ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

4.2.2 ด้านการพัฒนาระบบกระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยมีการพัฒนาระบบกระบวนการเรียนรู้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารวิชาการของโรงเรียนเพื่อกำหนดวิธีจัดและประเมินผลทั้งเครื่องมือจัดและประเมินผลผู้เรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง โดยมีการประเมินผลพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำกระบวนการบริหารสมัยใหม่ POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) มาใช้ในการบูรณาการ

4.2.3 ด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยการพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีการวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้โรงเรียนได้มีการเตรียมสื่อและ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการสอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้สื่อของครู และนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำกระบวนการบริหารสมัยใหม่ POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) มาใช้ในการบูรณาการ

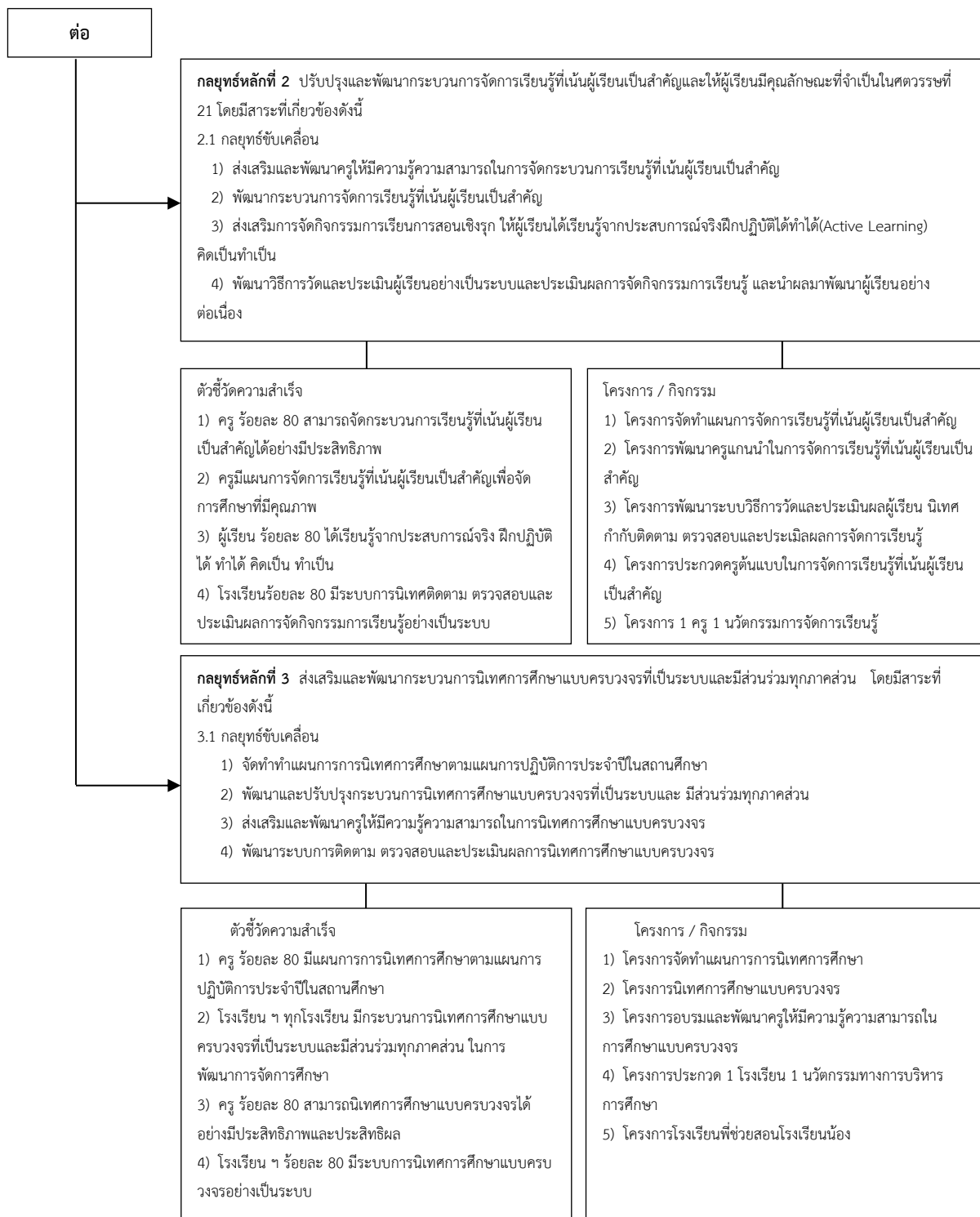
4.2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยมีการวางแผนดำเนินการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศโดยมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ปฏิบัติการนิเทศตามแนวทางที่กำหนดไว้ และนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ และสรุปเพื่อนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป โดยมีการนำกระบวนการบริหารสมัยใหม่ POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) มาใช้ในการบูรณาการ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาปีถัดไป

4.2.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยมีการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่งตั้งบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการให้ความรู้ครูและ

บุคลากรเรื่องงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการเผยแพร่ผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน รวมถึงการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เพื่อนำผลมาพัฒนาต่อไป โดยการนำกระบวนการบริหารสมัยใหม่ POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) มาใช้ในการบูรณาการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4.3 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยใช้กระบวนการบริหารสมัยใหม่ POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) โดยผู้วิจัยได้สรุปกลยุทธ์หลักที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

4.4 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ (ค่าเฉลี่ย 4.80) และความเป็นประโยชน์อยู่ใน

ระดับ “มากที่สุด” คือ (ค่าเฉลี่ย 4.90) ภาพรวมพันธกิจ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ (ค่าเฉลี่ย 4.78) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ (ค่าเฉลี่ย 4.87) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ความเป็นประโยชน์ “มากที่สุด”ทุกพันธกิจตามลำดับ ภาพรวมเป้าประสงค์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ (ค่าเฉลี่ย 4.76) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ(ค่าเฉลี่ย 4.82) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด”ทุกเป้าประสงค์ รวมถึงภาพรวมกลยุทธ์หลักมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ (ค่าเฉลี่ย 5.00) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด” มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผล	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิสัยทัศน์	4.80	0.48	มากที่สุด	4.90	0.30	มากที่สุด
พันธกิจ	4.78	0.51	มากที่สุด	4.87	0.40	มากที่สุด
เป้าประสงค์	4.76	0.52	มากที่สุด	4.82	0.46	มากที่สุด
กลยุทธ์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

5.1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ทั้ง 5 ด้าน ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านที่ 3 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 4 การนิเทศการศึกษา ด้านที่ 5 ด้านการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลลัพธ์ พบว่า ภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาตามเป้าประสงค์ของนโยบายผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล และเน้นการส่งเสริมและพัฒนาวิชาการอย่างเข้มข้นบนพื้นฐานความต้องการของแต่ละบริบทของโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน จากการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม ในด้านความเพียงพอของบุคลากร ทำให้สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สมบูรณ์ เทพศรัทธา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.1.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีนโยบายการจัดการศึกษาโรงเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยการนำกระบวนการบริหารสมัยใหม่ POLC มาใช้ในการบูรณาการ ทำให้ได้แนวคิด และแนวทาง

การดำเนินงานวิชาการ นำมาสังเคราะห์ได้กลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา มีการวางแผนงานด้านวิชาการให้ครอบคลุมการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผล การเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครู ผู้บริหารมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้การนิเทศภายในโดยผู้บริหารและคณะครูอย่างสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ควรจัดให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกอย่างเพียงพอ และมีแผนงานการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (จักรกฤษณ์ สิงห์ศิลาธิราช, ม.ป.ป. อ้างถึงใน ณัฐวัตร เป็งวันปลูก, 2560) ซึ่งมีการส่งเสริมคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนการทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะผลที่ได้เกิดกับผู้เรียนโดยตรง สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยกลยุทธ์การบริหารงาน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม และกำหนดกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Gill (2011) ได้เสนอแนะว่า กลยุทธ์ คือ แผนการปฏิบัติงานที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจขององค์กร ที่กำหนดไว้ และให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร นั้นๆ ตามข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมและขีดความสามารถขององค์กร โดยกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบขององค์กร ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) ที่เป็นข้อกำหนดทิศทางในระยะยาวขององค์กรในอนาคต พันธกิจ (Mission) ที่เป็นภาระงานทุกอย่างที่ต้องทำ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ (Goal) คือเป้าหมายที่ต้องการทำให้บรรลุผล สรุปได้ว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ คือ วิธีการปฏิบัติหรือวัตรกรรมที่เป็นเลิศที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและต่อยอดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยวิเคราะห์ด้านดำเนินการตามวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน กลยุทธ์การบริหารงานประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม และกำหนดกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์

5.2.1 กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มี 5 กลยุทธ์ขับเคลื่อน 5 ตัวชี้วัด 4 โครงการ/กิจกรรม

ในการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยสนับสนุนการพัฒนาและหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน มีส่งเสริมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม อีกทั้งยังมีการเร่งรัดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องจุดมุ่งหมายและทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันกับคณะครูในกลุ่มเครือข่าย ผู้ปกครองและชุมชน และกำกับติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำมาปรับใช้และคำนึงถึงการศึกษากลยุทธ์และการพิจารณา

กลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ปกรณ์ ปรียากร (2543) และกรมสามัญศึกษา (2547) ที่ได้ให้แนวทางในการพิจารณาตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่สอดคล้องกันว่า การเลือกกลยุทธ์ต้องคำนึงถึงบรรทัดฐานหลักเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ซึ่งกลยุทธ์ที่ดีต้องตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก คำนึงถึงการรักษาสถานภาพและความได้เปรียบในการแข่งขัน กลยุทธ์ในแต่ละด้านที่กำหนดต้องมีความสอดคล้องต้องกันมีความยืดหยุ่น กลยุทธ์ที่ดีต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจและวัตถุประสงค์ต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ นอกจากนี้กลยุทธ์ที่ดีต้องคำนึงถึงความพอเพียงของทรัพยากรและสมรรถนะขององค์กรโดยรวม

5.2.2 กลยุทธ์หลักที่ 2 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มี 4 กลยุทธ์ขับเคลื่อน 4 ตัวชี้วัด 5 โครงการ/กิจกรรม

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีการพัฒนา กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเชิงรุก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติได้ทำได้ (Active Learning) คิดเป็น ทำเป็น และการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่เน้นไปที่การ จัดการเรียนรู้ในทุกรูปแบบ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ที่อธิบายถึงขอบข่ายของงานด้านวิชาการว่าครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดทำดำเนินงาน เกี่ยวกับการเรียนการสอนการจัดบริการ การสอนและการจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล และสอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2547) ที่ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ว่างานวิชาการมีขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ การศึกษาของผู้เรียนหรือผู้รับบริการ ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักคือให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการได้ มีความรู้ เจตคติและทักษะต่าง ๆ โดยกำหนดไว้เป็นหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างสื่อและการนำนวัตกรรมมาใช้ การวัดผลและประเมินผล การบริหารหลักสูตร การนิเทศภายในและการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น งานวิชาการมีขอบข่ายตามลักษณะแตกต่างกันตามภารกิจที่ปฏิบัติเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการมีความสามารถตามที่สถานศึกษามุ่งหวังและเป็นการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการพึงพอใจ ต่อการศึกษามีผลต่อการเรียนรู้

5.2.3 กลยุทธ์หลักที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาแบบครบวงจรที่เป็นระบบและมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน มี 4 กลยุทธ์ขับเคลื่อน 4 ตัวชี้วัด 5 โครงการ/กิจกรรม

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยมีการจัดทำแผนการการนิเทศการศึกษาตามแผนการปฏิบัติการประจำปี ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบครบวงจรที่เป็นระบบและอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการนิเทศการศึกษาแบบครบวงจรเพื่อพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการนิเทศการศึกษาแบบครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับ Bateman and Snell (1999 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2542) กล่าวถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์มีกระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผนเชิงกลยุทธ์การนำไปปฏิบัติการประเมินผล หรือกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ขององค์การ 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 4) การรักษาการควบคุมกลยุทธ์ โดย 3 และ 4 ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามกลยุทธ์ เป็นการตรวจสอบพันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goals) แล้วประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อองค์การ ภารกิจและความสามารถที่จะบรรลุเป้าหมาย คือ การวิเคราะห์ SWOT กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และค่านิยม วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นทิศทางในระยะยาว ซึ่งองค์การต้องการ ภารกิจ (Mission) เป็นจุดมุ่งหมายขั้นพื้นฐาน และขอบเขตการดำเนินงานขององค์การตลอดจนค่านิยมขององค์การ

เป้าหมาย (Goals) เป็นสิ่งที่ต้องการต้องการในอนาคต เป็นผลลัพธ์หรือเป้าหมายสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับความอยู่รอด ค่านิยม และความเจริญเติบโตในระยะยาวขององค์กร วัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นผลลัพธ์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงสามารถวัดได้ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการต้องการ ค่านิยมหลัก (Core Values) เป็นพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อค่านิยมและความเชื่อถือว่าสิ่งใดเหมาะสมหรือไม่ โดยจะนำไปกำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์การ (Corporate Culture) ซึ่งสอดคล้องกับ Bateman and Snell (1999 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2542) กล่าวถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผนเชิงกลยุทธ์การนำไปปฏิบัติ การประเมินผล หรือกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 4) การรักษาการควบคุมกลยุทธ์

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นในระดับสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรสนับสนุนให้ดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ ของการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน

6.1.2 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการศึกษาวิจัย ตามบริบทเฉพาะพื้นที่ของเท่านั้น ก่อนที่จะนำกลยุทธ์ไปใช้ควรมีการปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่อื่น เพื่อให้สอดคล้องและเกิดประโยชน์ต่อปัจจัยคุณภาพการบริหารงาน วิชาการสูงสุด

6.1.3 การนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนไปใช้ จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเบื้องต้น ก่อนที่จะขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ

6.1.4 นักวิจัย นักการศึกษา และผู้สนใจนำกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาไปวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ในการ พัฒนากลยุทธ์การบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิผล

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ผลการวิจัย ครั้งนี้ ได้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน ได้มีการ พัฒนาไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลนั้น ควรมีการพัฒนาแบบ การวิจัยเพื่อประเมินความสำเร็จของ กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นลำดับต่อไป

6.1.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียนคุณภาพประจำอำเภอ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล หรือสถานศึกษาเอกชน

6.1.3 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลซึ่งกำหนดขอบเขต การศึกษาเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งสภาพและบริบทมีส่วนที่คล้ายคลึงกัน ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิประเทศ จึงควรมีการวิจัยในสถานศึกษาสังกัดอื่น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสามัญศึกษา. (2547). *ชุดปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์และกรอบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ 4.0 ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2564-2565)*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษ เพิ่มทันจิตต์. (2562). *แนวทางการบริหาร ภายใต้กระบวนการทัศน์วิทัศน์*. กรุงเทพฯ: สุขุมวิทการพิมพ์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2547). *การพัฒนาสารสนเทศด้านการบริหารงานวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปัตตานี: ภาควิชาบริหารฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณัฐวัตร เป็งวันปลูก. (2560). *ปัจจัยจุดใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เด่น ชะเนติยง. (2557). *การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วารสารวิชาการคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล*, 10(3), 550-558.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2553). *การจัดการสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล กรุ๊ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2543). *การวางกลยุทธ์: แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การจัดและบริหารอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2553). *การบริหารวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม. (2560). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- รุจิร ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2542). *การบริหารเชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา: Strategic Management and Cases*. กรุงเทพฯ: Diamond in Business World.
- สมบูรณ์ เทพศรีธธา. (2562). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ขอนแก่น.
- สุทธศรี วงษ์สมาน. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการศึกษา: ระเบียบวาระแห่งชาติ* (พ.ศ. 2551-2555). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายใน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษา: ก้าวอย่างมั่นใจ*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551)*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
_____. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาชาติ ปี 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ภาษาอังกฤษ

Gill, R. (2011). *Theory and Practice of Leadership*. London: Sage Publications.

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

The Study of School Administrators' Innovative Thinking Skills Affecting the
Effectiveness of School under the Office of Nakhon Ratchasima Secondary Education

นัยนา พรหมดำ*

อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา*

Naiyana Promdam*

Lecturer Dr., Faculty of Education in Education Administration, Nakhonratchasima College*

Corresponding author E-mail: opelvios@gmail.com

(Received: December 11, 2022; Revised: January 13, 2023; Accepted: January 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา และ 3) เพื่อพยากรณ์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 44 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 44 คน หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 44 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 132 คน รวมทั้งสิ้น 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แบบสอบถามประสิทธิผลของสถานศึกษา แบบสอบถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นแต่ละฉบับเท่ากับ 0.95 และ 0.94 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 74.00 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ทั้งในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .642^{**} + .467^{**}(X_3) + .349^{**}(X_1) + .288^{**}(X_2)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .655^{**} (X_3) + .465^{**} (X_1) + .352^{**} (X_2)$$

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of innovative thinking skills of school administrators under the office of Nakhon Ratchasima Secondary Education; and 2) to study the level of effectiveness of schools under the office of Nakhon Ratchasima Secondary education and 3) to predict the school administrators innovative thinking skills, which affect the effectiveness of the school under the office of Nakhon Ratchasima Secondary education. The sample consisted of 44 schools giving information by 44 school administrators, 44 academic supervisors, and 132 head teachers, for a total of 220 people. The questionnaires were analyzed using the IOC, which was between 0.80 and 1.00, and the reliability values of the instrument were 0.95 and 0.94, respectively. The statistical methods used were average, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) the level of school administrators Innovative thinking skills under the office of Nakhon Ratchasima secondary education was very high. 2) The level of effectiveness of the school under the office of Nakhon Ratchasima Secondary Education had a high level. 3) The three aspects of innovative thinking of school administrators affecting the effectiveness of the school under the office of Nakhon Ratchasima Secondary Education at a significant level of 0.05 with a predictive power of 74.00 percent and equations in raw score form and equations in standard score form are shown as follows:

Equation in raw score form

$$Y = .642^{**} + .467^{**} (X3) + .349^{**} (X1) + .288^{**} (X2)$$

Equation in standard score form

$$Z = .655^{**} (X3) + .465^{**} (X1) + .352^{**} (X2)$$

Keywords: Innovative Thinking Skills, School Administrators, Effectiveness of School

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยทำให้ทั้งภายในและต่างประเทศสนับสนุนผลการวิจัยด้านการพัฒนานวัตกรรม โดยส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยที่เน้นการศึกษาเพื่อให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งมีงานวิจัยหรือการจัดการศึกษาเพียงน้อยชิ้นที่มุ่งให้ความสนใจไปที่การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในตัวบุคคล เพราะตัวบุคคล คือ เส้นเลือดใหญ่ที่ใช้เป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนให้องค์กรก้าวไปข้างหน้า (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ซึ่งประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยได้ส่งเสริมเป็นเชิงนโยบายในด้านการศึกษา อาทิเช่น แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2569 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ให้คนทุกช่วงวัย มีทักษะความรู้ความสามารถและการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม โดยได้ชี้แนะแนวทางการพัฒนาว่า ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนมุ่งเน้นให้เกิดเป็นนวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้พัฒนาการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถผลิตนวัตกรรมได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต่างๆ จะต้องพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการสร้างพัฒนา หรือนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษาก็คือผู้นำ หรือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถใช้นวัตกรรมในการนำองค์การอย่างมีประสิทธิภาพหรือเรียกว่า “ผู้นำเชิงนวัตกรรม” (Innovative Leader) โดยจำเป็นต้องมีทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การที่เรียกว่า “ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม” (Innovative Thinking)

จากการศึกษาผลการประเมินทั้งภายในและภายนอกสะท้อนปัญหา หรือจุดอ่อนที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพมาตรฐานให้สูงขึ้น 5 อันดับตามมาตรฐานการศึกษา ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน / ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) 2) ความสามารถในการคิดของนักเรียน 3) ทักษะในการแสวงหาความรู้ของนักเรียน 4) ทักษะในการทำงานของนักเรียน 5) การจัดการเรียนการสอนของครู การที่ผลการประเมินออกมาสะท้อนได้ถึงการมีภาวะผู้นำและความสามารถด้านทักษะการคิดของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งนับเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและจะสามารถสร้างสรรค์พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ Horth and Buchner (2014) ที่กล่าวว่า การบริหารการศึกษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากนักเรียน โดยผลลัพธ์ดังกล่าวก็คือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ก็จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และเมื่อพิจารณาถึงผลการประเมินทั้งภายในและภายนอกนั้นสะท้อนปัญหาหรือจุดอ่อนที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพมาตรฐานให้สูงขึ้น 5 อันดับ ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นล้วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาทั้งสิ้น และจากผลสำคัญดังกล่าว ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่ง นัฐกฤตา เกียรติกาญจน์, อธิศักดิ์ อุบไมยอริชัย, และณัฐกานต์ ประจัญบาน (2565) ได้ศึกษาองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และนวัตกรรม จากทักษะและกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท เป็นการคิดนอกกรอบที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า องค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสังเกต 2) ด้านการคิดเชื่อมโยง และ 3) ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค และจากการศึกษาวิจัยของ กมลพรรณ วุฒิอำพล (2562) ที่ได้ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

จากเหตุผลดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและเป็นแนวทางในการดำเนินงานภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อหน่วยงานส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นครราชสีมา

2.3 เพื่อพยากรณ์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครราชสีมา, 2565)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2565 จำนวน 44 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณกลุ่มตัวอย่างของ
Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน ไพศาล หวังพานิช, 2560)

3.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยจากแต่ละโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานวิชาการ
จำนวน 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 3 คน รวมผู้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 220 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นภูมิ
คือ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่เกิน 499 คน ขนาดกลาง จำนวนนักเรียนไม่เกิน 500-1,499 คน ขนาดใหญ่ จำนวน
นักเรียนไม่เกิน 1,500-2,499 คน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียน 2,500 คน ขึ้นไป ตามประกาศของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2563 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดย
จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คน หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 44 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 132 คน
รวมทั้งสิ้น 220 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			รวม
			ผู้บริหาร สถานศึกษา	หัวหน้างาน วิชาการ	หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้	
ขนาดใหญ่พิเศษ	17	15	15	15	45	75
ขนาดใหญ่	17	15	15	15	45	75
ขนาดกลาง	7	6	6	6	18	30
ขนาดเล็ก	9	8	8	8	24	40
รวม	50	44	44	44	132	220

3.4 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 ตัวแปรต้น คือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสังเกต
2) การคิดเชื่อมโยง และ 3) การมีความรู้ทางเทคนิค

3.4.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย
2) พันธกิจของสถานศึกษามีความชัดเจน 3) ภาวะผู้นำด้านวิชาการ 4) ความคาดหวังที่สูง 5) ความทุ่มเทเวลาในการทำงาน
6) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และ 7) ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดตัวแปรแต่ละด้านซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert (Likert Scales) มีทั้งหมด 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 55 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach's (Cronbach's Alpha Coefficient)

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามประสิทธิผลของสถานศึกษาแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach's (Cronbach's Alpha Coefficient)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 คำนวณค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตามและตัวแปรต้นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

3.6.2 คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครราชสีมา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม (n=44)

ข้อ	ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		การแปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการสังเกต	4.20	0.52	มาก	3
2	ด้านการคิดเชื่อมโยง	4.36	0.50	มาก	2
3	ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค	4.42	0.50	มาก	1
รวม		4.32	0.49	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านการคิดเชื่อมโยง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสังเกต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.52)

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครราชสีมา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม (n=44)

ข้อ	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		การแปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย	4.35	0.41	มาก	4
2	พันธกิจของสถานศึกษามีความชัดเจน	4.40	0.52	มาก	3
3	ภาวะผู้นำด้านวิชาการ	4.45	0.50	มาก	1
4	ความคาดหวังที่สูง	4.12	0.23	มาก	5
5	ความทุ่มเทเวลาในการทำงาน	3.97	0.62	มาก	7
6	การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	4.11	0.37	มาก	6
7	ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง	4.43	0.36	มาก	2
รวม		4.26	0.50	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะผู้นำด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความทุ่มเทเวลาในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.62)

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

ตัวแปร	ค่าสหสัมพันธ์				
	X_1	X_2	X_3	X	Y
X_1	1				
X_2	.536**	1			
X_3	.628**	.354**	1		
X	.533**	.541**	.573**	1	
Y	.542**	.559**	.642**	.778**	1

P < .01**

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ทั้งหมด 10 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .354 ถึง .778 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ไม่ควรเกิน .80 จึงไม่เกิดภาวะร่วมเชิงเส้นพหุ (Multicollinearity) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวนี้มีความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค (X₃) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค (X₃) กับ ด้านการคิดเชื่อมโยง (X₂) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง

4.4 ผลการวิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของตัวแปรพหุคูณที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์พหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของตัวแปรพหุคูณที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตัวแปร	B	S.E. _b	β	t	sig
Constant	.642	.356		3.007*	.00
ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค (X ₃)	.467	.070	.655	4.412**	.00
ด้านการสังเกต (X ₁)	.349	.057	.465	4.328**	.00
ด้านคิดเชื่อมโยง (X ₂)	.288	.052	.352	2.625**	.00

R = .810 R² = .740 SE_{est} = .347 F = 121.641

**p < .01

จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรพหุคูณทั้ง 3 ตัวแปร ประกอบด้วย ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค (X₃) ด้านการสังเกต (X₁) และด้านการคิดเชื่อมโยง (X₂) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูง (R = .810) มีค่าสัมประสิทธิ์การพหุคูณเท่ากับ .740 (R² = .740) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ได้ร้อยละ 74.00 โดยสามารถสร้างสมการพหุคูณทั้งในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .642^{**} + .467^{**}(X_3) + .349^{**}(X_1) + .288^{**}(X_2)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .655^{**}(X_3) + .465^{**}(X_1) + .352^{**}(X_2)$$

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ได้สรุปและอภิปรายผล ดังนี้

5.1 ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความรู้ทางเทคนิค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการคิดเชื่อมโยง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสังเกต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้มีการพัฒนาในด้านการมีความรู้ทางเทคนิค โดยเป็นผู้นำองค์การมีความสามารถในการรับมือกับความคิดต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติงาน สามารถแยกแยะแนวคิดต่าง ๆ อย่างมีวิจารณ์ญาณ จากความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อนำมารวบรวม สรุปเป็นองค์ความรู้และพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารยังมีความสามารถในการมองเรื่องราวต่าง ๆ ในทุกมุม เพื่อให้ได้ความคิดรอบด้าน สามารถใช้การระดมความคิดเห็นจากบุคคลอื่น เพื่อร่วมกันทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารยังมีการใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้มาจากการรับรู้ จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อนำมาหาจุดดี จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนา เพื่อใช้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ และคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดของ กมลพรรณ วุฒิอำพล (2562) ได้ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการระดมความคิดและการสืบค้น ด้านการถ่ายทอดจินตนาการ ด้านการรับรู้รายละเอียดอย่างถี่ถ้วน ด้านการสังเคราะห์ด้านการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลและด้านการเปลี่ยนการทำงานเป็นเหมือนการเล่น และสอดคล้องกับ อรชร ปรำจันทร์ และสุกัญญา แซ่มชัย (2561) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสังเกต ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการทดลอง ทักษะการสร้างเครือข่าย ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการวิพากษ์ ทักษะการสังเคราะห์ ทักษะการประยุกต์ และทักษะการสร้างสรรค์ และพบว่า หลังการพัฒนาครูทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก

5.2 ระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะผู้นำด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความทุ่มเทเวลาในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูในสถานศึกษาในสังกัดมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีร่วมมือร่วมพลังในการพัฒนาวิธีดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปสามารถดำเนินงานในสถานศึกษาทั้งการบริหารการจัดการเรียนการสอนจนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงพฤติกรรมที่ดีขึ้น ทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจและชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อจิต (2559) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทิพวรรณ สำเภาแก้ว (2560) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจินตนา พุดกนา สุเมธ งามกนก และประยูร อัมสวาสต์ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มโรงเรียน

บ้านฉางพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของกลุ่มโรงเรียนบ้านฉางพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 เมื่อวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปร ประกอบด้วย ด้านการสังเกต ด้านการคิดเชื่อมโยง และด้านการมีความรู้ทางเทคนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูงมาก ($R = .810$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .740 ($R^2 = .740$) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรสามารถรวมกันพยากรณ์ความแปรปรวนประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ได้ร้อยละ 74.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดมีการระดมความคิดเห็นในการทำงาน สามารถรับรู้รายละเอียดต่าง ๆ ถ่ายทอดความรู้ออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรม และเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลทั้งบุคลากรและผู้บริหารบริการ ทำให้สถานศึกษาในสังกัดได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นที่น่าสนใจและมีผลการประเมินอยู่ในระดับที่ดีมาก ดังนั้นสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้หรือไม่ในส่วนผลักดันสำคัญส่วนหนึ่งคือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ ในทางเดียวกันทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารก็สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากประสิทธิผลของสถานศึกษาเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร มีความคิดและแนวทางสร้างสรรค์สิ่งใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานแบบเดิม ๆ ให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์การทำงานมากขึ้น โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรณ วุฒิอำพล (2562) ได้ศึกษาได้ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอภิฤดี โทนา (2565) ได้ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารระดับสูง ควรนำองค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดคุณสมบัติ เพื่อพิจารณาการสอบแข่งขันตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

6.1.2 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

6.2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนา
ประสิทธิผลของสถานศึกษาให้คุณภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.3 ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลพรรณ วุฒิอำพล. (2562). ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- จินตนา พุดคณา, สุเมธ งามนกนก, และประยูร อิมสวัสดิ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกลุ่มโรงเรียนบ้านฉาง
พัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *วารศึกษาศาสตร์ มจร*, 8(1), 215-229.
- นัฐกฤตา เกียรติกาญจน์, ธีรศักดิ์ อุปไมยอิชัย และณัฐกานต์ ประจัญบาน. (2565). องค์ประกอบของทักษะการคิดเชิง
นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 59-70.
- ทิพวรรณ ลำภาแก้ว. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา สระบุรีแก้ว เขต 2 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์,
ฉะเชิงเทรา.
- ไพศาล หวังพานิช. (2560). *วิธีการวิจัย* [เอกสารประกอบการสอน]. นครราชสีมา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
วงษ์ชวลิตกุล.
- ปาริฉัตร ช่อขิต. (2559). *สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 8 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12*
พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563). *เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- อภิฤดี โทนา. (2565). *ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษา*
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อรชร ปราจันทร์ และสุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(1), 156-169.

ภาษาอังกฤษ

- Horth, D. & Buchner, D. (n.d.). *Innovative Leadership: How to Use Innovation to Lead Effectively, Work
Collaboratively, and Drive Results*. [https://www.muyhideencoed.com/library/
ebooks/resources/Innovation_Leadership_by_david_horth.pdf](https://www.muyhideencoed.com/library/ebooks/resources/Innovation_Leadership_by_david_horth.pdf)

การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง
โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี

Development of Preschool Children's Life Skills by Implementing Simulation Activities
Watkhlongchan School Pathumthani Province

นิดา เทือกเทียน* ปิยลักษณ์ อัครรัตน์** และ จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล***

นักศึกษาปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**

อาจารย์ ดร., วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ***

Nida Thuakthean* Piyalak Akkratana** and Jomsurang Limprasertkul***

Graduate students Master of Education Program in Early Childhood Education,

Faculty of Education, Phranakhon Rajabhat University*

Assistant Professor, Dr., College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University**

Lecturer, Dr., College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University***

Corresponding author E-mail: Nidath270436@gmail.com

(Received: February 05, 2023; Revised: March 25, 2023; Accepted: April 21, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดคลองชัน จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 58 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยการสุ่ม 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน ซึ่งห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองรวม 32 แผน และแบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 4 ทักษะ คือ ทักษะการใช้เงิน ทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะ ทักษะการเดินทางด้วยยานพาหนะและทักษะการอ่านสัญลักษณ์ในชุมชน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยระหว่าง 0.67-1.00 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องแผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน

คำสำคัญ: สถานการณ์จำลอง, ทักษะชีวิต, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research was to compare the life skills of preschool children before and after implementing simulation activities at Watkhlongchan School in Pathumthani Province. The study included a population of 58 boys and girls aged 5 to 6 years, studying in Kindergarten 3 from two classrooms in the

first semester of the academic year 2022 at Watkhlongchan school. The sample for the study included 28 preschool children from Kindergarten 3, room 2, selected using cluster random sampling. One classroom was randomly chosen from the two classrooms with similar characteristics. The research utilized several instruments, including 32 simulation activities, lesson plans, and a preschool children's life skills observation form. The observation form assessed four skills: managing money, behaving properly in public places, traveling in vehicles, and reading community signs. The inter-rater reliability of the observation form ranged from 0.67 to 1.00. The research duration was 8 weeks, with activities conducted 4 days a week, and each session lasting 50 minutes. The overall inter-observer correlation (IOC) was measured at 0.92. The statistical analyses applied in this research included the mean, standard deviation, and dependent t-test.

The results of the research indicated that preschool children's life skills improved significantly after implementing simulation activities, compared to their skills prior to the experiment. These findings were statistically significant at the 0.05 level, both overall and in each aspect of the skills assessed.

Keywords: Simulation Activities, Life Skills, Preschool Children

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทักษะชีวิตเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2580 ได้ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่การเกิดอย่างมีคุณภาพ การมีพัฒนาการที่สมวัย การพัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากร เป็นการสร้างความอยู่ดี มีสุขของครอบครัวไทยและได้กำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยเป็นการออกแบบการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงระดับชั้นอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องของ ฐานความรู้และระบบความคิดในลักษณะสหวิทยาการ เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การตั้งคำถาม ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาเป็นการพัฒนาระบบ การเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ การหล่อหลอมทักษะ การเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต ซึ่งเป็นการปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัยและพัฒนาทักษะความสามารถในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาต่าง ๆ ความสามารถในการร่วมงาน การทำงานกับผู้อื่น การวางแผนพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อวางแผนในการใช้ชีวิต การมีทักษะชีวิตสามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2564 ที่ได้ให้ความสำคัญต่อทักษะชีวิต โดยตระหนักถึงการวางรากฐานในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ ควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมเพื่อให้เติบโตได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ต่อทักษะชีวิต โดยการส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องกับทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะชีวิตและพฤติกรรมมารบิโรคที่ถูกต้องเหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษา

ปฐมวัย คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง รวมถึงได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัยมีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัยและสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันสภาพสังคมเป็นยุคของโลกดิจิทัลและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก การเรียนรู้ทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยเป็นยุคที่ผู้คนทุกวัยต้องปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ ต้องเรียนรู้ทักษะในการดำรงชีวิต ทักษะทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและทักษะทางด้านอาชีพที่ทันสมัย ซึ่งการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบต่อค่านิยม วัฒนธรรม ทศนคติ การคิดและการตัดสินใจในการแก้ปัญหา รวมถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งทักษะชีวิตเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิต ทำให้ทุกคนรู้จักความต้องการของตนเอง รู้จักการคิดวิเคราะห์ การจัดการกับอารมณ์ความรู้สึก และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้าง สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในมาตรฐานที่ 6 “มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สภาพที่พึงประสงค์อายุ 5-6 ปี โดยมีตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 6.1 การช่วยเหลือตนเอง ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 6.2 มีวินัยในตนเอง และ 6.3 ประหยัดและพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทักษะชีวิตถือเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว การส่งเสริมทักษะชีวิตควรเริ่มจากครอบครัว เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ในการโอบอุ้ม อบรม ดูแลบ่มเพาะนิสัยให้เด็กมีจริยธรรมที่ดีมีวินัยที่เหมาะสม และเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นการหล่อหลอมบุคลิกภาพที่ดีให้กับเด็ก นับได้ว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเพราะหากเด็กได้รับการเลี้ยงดูตอบสนองปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ก็จะส่งผลให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย เกิดกระบวนการคิด การแก้ปัญหาการสื่อสาร การเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างดี ส่งผลต่อการมีชีวิตที่มีความสุขสอดคล้องกับแก่นของการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มุ่งหวังให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ผ่องนภา พรหมเกษ, 2562)

การส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นทักษะพื้นฐานของเด็กปฐมวัย การพัฒนาทักษะชีวิตจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเองในอนาคต รวมไปถึงการเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมทักษะชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย ซึ่งทางโรงเรียนวัดคลองชัน ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยของโรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเหมาะสมตามวัย เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาและส่งเสริมทางด้านการอ่านและการเขียนเพื่อเป็นพื้นฐานของเด็กให้ก้าวไปสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีคุณภาพ จากการรายงานการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ระดับชั้นปฐมวัยของโรงเรียนวัดคลองชัน ประจำปีการศึกษา 2563 (โรงเรียนวัดคลองชัน, 2563) พบว่า เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดคลองชันควรได้รับการส่งเสริมทางด้านทักษะชีวิตให้เหมาะสมกับวัยมากขึ้น

ในการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กจะต้องได้รับประสบการณ์ตรง และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเป็นการจำลองสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงเป็นการสร้างเหตุการณ์ที่มีความใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด มีการจำลองสถานการณ์

ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาการตัดสินใจ และมีการวิเคราะห์สถานการณ์จากการสถานการณ์จำลองอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับศิริพร ศรีจันทร์ และ ชีรศักดิ์ อูปรมัย อุบไมยอิชัย (2564) กล่าวถึง สถานการณ์จำลองว่า เป็นการจัดกระบวนการสอนและจัดสภาพแวดล้อม ที่จำลองจากสถานการณ์จริง โดยเน้นให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ โดยมีข้อมูล กติกาในการเล่น และบทบาทที่สะท้อนความเป็นจริง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์นั้น ซึ่งจะใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง การแก้ปัญหา และการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน สถานการณ์จำลองนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เนื่องจากการจัดสถานการณ์จำลองเป็น การจัดสถานการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกับความเป็นจริง ผู้เรียนจะเกิดความสุขสนุกสนานพร้อมทั้งการพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหา การกล้าคิด กล้าตัดสินใจและเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดการส่งเสริมทักษะชีวิต ซึ่งขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองในแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นขั้นตอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีผู้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองอยู่หลายท่าน ดังเช่น ทิศนา แคมมณี (2563) กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ณัฐวัฒน์ ภิญโญจิต (2562) กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน และพัชร อุ่นหะวงศ์ (2562) กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง มีทั้งหมด 6 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ทุกขั้นตอนมีส่วนคล้ายและแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ ขั้นตอนที่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยและสอดคล้องกับบริบทของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ขั้นตอนที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ขั้นตอนที่ 3 ขั้นจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และขั้นตอนที่ 4 ขั้นอภิปรายผลจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ต้องการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือคิดและตัดสินใจเมื่อพบเจอกับเหตุการณ์โดยเด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในปัจจุบัน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นประโยชน์กับครูผู้สอนเด็กปฐมวัย และใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัด ปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 58 คน จาก 2 ห้องเรียน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้หน่วยห้องเรียนมีจำนวน 2 ห้อง ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน สุ่มมา 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

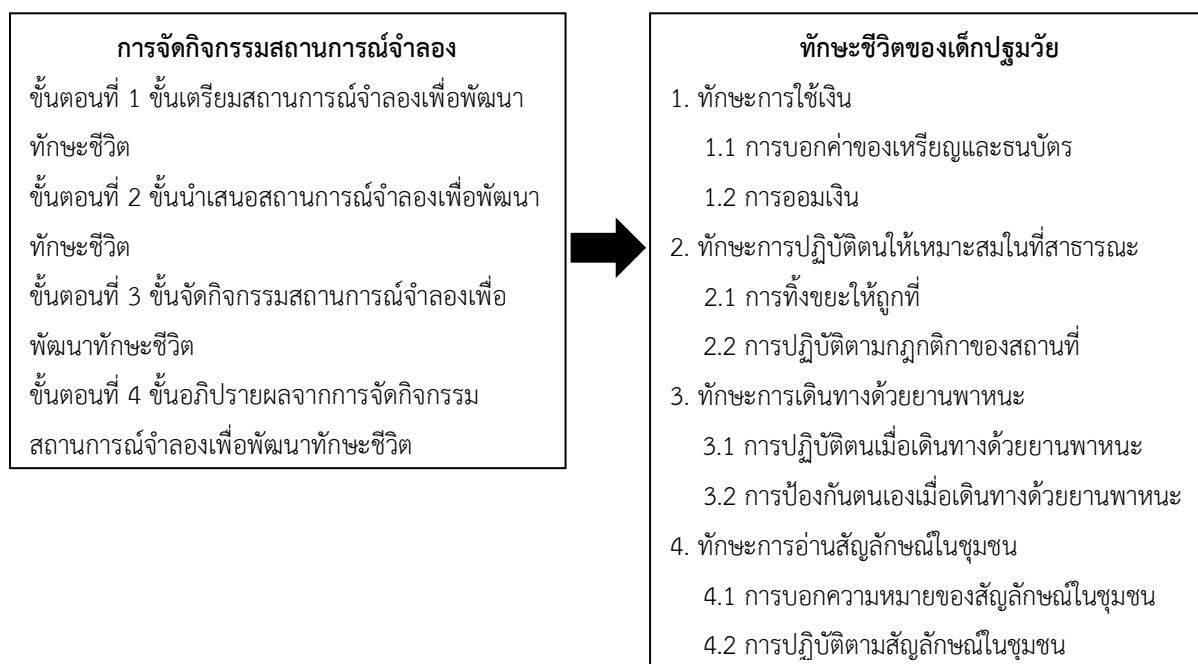
3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

3.3 พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี

3.4 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.6 สมมติฐานของการวิจัย

เด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือสำหรับการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.7.1 แผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง และนำแผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ 0.92

3.7.2 แบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างแบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย และนำแบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67–1.00

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.8.1 ผู้วิจัยสังเกตและเก็บข้อมูลทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา สังเกตก่อนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.8.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3.8.3 เมื่อทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตและเก็บข้อมูลทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย สังเกตหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.8.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.9.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent Samples)

3.9.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โรงเรียนวัดคลองชัน จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ดังที่แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองโดยภาพรวม

ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง	t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$		
ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม สถานการณ์จำลอง	28	11.14	2.47	19.86	2.27	8.72	30.017*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองสูงขึ้นกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวมก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ($\bar{X} = 11.14$, S.D. = 2.47) และหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 19.86$, S.D. = 2.27) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($\bar{X} = 8.72$)

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยจำแนกเป็น รายด้าน ดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองโดยจำแนกเป็นรายด้าน

ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง	t	sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. ทักษะการใช้เงิน	28	2.61	0.79	4.75	1.00	2.14	16.078*	.000
2. ทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะ	28	2.93	0.94	5.21	0.79	2.28	14.932*	.000
3. ทักษะการเดินทางด้วยยานพาหนะ	28	2.82	0.86	5.07	0.81	2.25	16.996*	.000
4. ทักษะการอ่านสัญลักษณ์ในชุมชน	28	2.79	0.79	4.82	0.94	2.03	15.545*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยจำแนกเป็นรายด้าน

1. ทักษะการใช้เงิน พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 0.79) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 1.00) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($\bar{X} = 2.14$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีทักษะชีวิตด้านทักษะการใช้เงินหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะ พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 0.94) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 5.21$, S.D. = 0.79) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($\bar{X} = 2.28$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีทักษะชีวิตด้านทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ทักษะการเดินทางด้วยยานพาหนะ พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.86) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 5.07$, S.D. = 0.81) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($\bar{X} = 2.25$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีทักษะชีวิตด้านทักษะการเดินทางด้วยยานพาหนะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ทักษะการอ่านสัญลักษณ์ในชุมชน พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 2.79$, S.D. = 0.79) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.94) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($\bar{X} = 2.03$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีทักษะชีวิตด้านทักษะการอ่านสัญลักษณ์ในชุมชนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

หลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองทั้งภาพรวมและแยกตามด้าน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยทักษะการเดินทางด้วยยานพาหนะ ทักษะการใช้เงินและทักษะการอ่านสัญลักษณ์ในชุมชน แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองนั้นเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่เด็กได้ลงเล่นสถานการณ์จำลองที่เป็นการจัดสถานการณ์ได้เสมือนจริงมากที่สุด รวมถึงการที่เด็กได้เรียนรู้จากการสังเกตและถ่ายทอดทักษะชีวิตจากประสบการณ์ตรงของตนเอง สอดคล้องกับธนา นพคุณ (2564) ที่กล่าวถึง การพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งเป็นพื้นฐานสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตและควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ในช่วงปฐมวัย การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตควรเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อที่เด็กจะได้นำทักษะชีวิตที่ได้รับจากการทำกิจกรรมไปปรับใช้กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2556) ที่ได้ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย โดยกล่าวว่า ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัยและยังทั้งนี้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย โดยกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในมาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเด็กจะต้องช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน รู้จักการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และในที่สาธารณะ รู้จักใช้เงินหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ อย่างประหยัดและพอเพียงเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษา, 2560) ในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่พัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง คือ การร่วมมือกันในการวางแผนเพื่อสร้างสถานการณ์ ร่วมกันกำหนดบทบาทในสถานการณ์และลงเล่นสถานการณ์จำลองด้วยตนเอง สอดคล้องกับศิริพร ศรีจันทร์ และธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอริชัย (2564) ได้กล่าวถึง กิจกรรมสถานการณ์จำลองว่า เป็นกระบวนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนด เน้นให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมในสถานการณ์จำลอง โดยมีข้อมูล ทักษะในการทำกิจกรรมและบทบาทที่สะท้อนความเป็นจริง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในสถานการณ์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจที่จะส่งผลให้เด็กปฐมวัยตัดสินใจในลักษณะเดียวกันกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ดังที่ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558) กล่าวว่า การสร้างสถานการณ์ต้องมีความใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด เมื่อผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมจากประสบการณ์เดิมของตนเอง สอดคล้องกับ Bandura (1925 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2564) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการสังเกตและลอกเลียนแบบ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นจากการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรม ทำให้การแสดงพฤติกรรมของเด็กแตกต่างกันไป ดังนั้นการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยนั้นต้องจัดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์ให้สมจริงมากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และแสดงพฤติกรรมจากการสังเกตและเลียนแบบจากผู้อื่นที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน ครูและอื่น ๆ เมื่อเด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ที่คุ้นเคย เด็กจะแสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการใช้เงิน ทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะ ทักษะการเดินทางด้วยยานพาหนะและทักษะการอ่านสัญลักษณ์ในชุมชนผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ โดยหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลนั้น พบว่า เด็กมีทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้านที่พัฒนามากขึ้น ส่งผลให้เด็กรู้จักการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การรู้จักการแก้ปัญหา การกล้าตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง การปฏิบัติตามกฎกติกาโดยสอดคล้องกับความรู้ ข้อปฏิบัติร่วมกันของสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นผ่านการจัดกิจกรรม สถานการณ์จำลอง สอดคล้องกับ วราภรณ์ พรหมราช (2559) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองว่าเป็นกิจกรรม ที่ฝึกให้เด็กได้สังเกต รู้จักการแก้ปัญหาและการกล้าตัดสินใจ ซึ่งเด็กจะเข้าใจถึงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ได้ดีและยังสามารถ เชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ โดยในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีขั้นตอน 4 ขั้นตอนและเป็น กิจกรรมที่สามารถทำให้เด็กแสดงทักษะชีวิตของตนเองได้มากที่สุดผ่านบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองและเด็กได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองทุกขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ขั้นนี้ครูสำรวจความต้องการ ของเด็กตามหน่วยการเรียนรู้ผ่านบัตรภาพ คำคล้องจอง การดูวิดีโอจากยูทูบ การไปสำรวจสถานที่จริง ซึ่งเป็นสื่อที่ช่วย กระตุ้นให้เด็กถ่ายทอดประสบการณ์เดิมและร่วมกันวางแผนในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เด็กทุกคนมีโอกาสได้เลือก สถานการณ์ที่ตนเองสนใจและมีโอกาสได้ร่วมกันวางแผนในการจัดสถานที่ การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การสร้างสถานที่ การกำหนดบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในสถานการณ์ เด็กจะถ่ายทอดในสิ่งที่ตนเองได้พบเห็นและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นขั้นตอนในการปฏิบัติตามการวางแผนในขั้นตอนที่ 1 โดยเด็กร่วมกัน ทบทวนความรู้และสิ่งที่ได้วางแผนร่วมกัน วิเคราะห์บทบาทของแต่ละคนในสถานการณ์ว่ามีใครบ้างและทำหน้าที่ใดบ้าง รวมไปถึงการแบ่งหน้าที่กันของเด็กในการจัดสถานที่ ตกแต่งฉากและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีสภาพแวดล้อมเสมือนจริงมากที่สุด ขั้นตอนที่ 3 ขั้นจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นขั้นที่เด็กได้ทำกิจกรรมในสถานการณ์จำลองที่มีการ จำลองสถานที่และบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเสมือนจริง โดยครูคอยกระตุ้นแล้วสร้างสถานการณ์ ให้เด็กแสดงทักษะชีวิต ในด้านต่าง ๆ ตามจุดประสงค์และมีการสลับบทบาทหน้าที่กันไปเพื่อให้เด็กได้เข้าใจถึงความรู้สึกและถ่ายทอดทักษะชีวิตผ่าน บทบาทที่ตนเองได้รับ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นอภิปรายผลจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นขั้นที่ เด็กทุกคนร่วมกันระดมความคิดร่วมกันและสรุปสถานการณ์หรือบทบาทที่แต่ละคนได้ปฏิบัติร่วมกันสนทนาถึงวิธีการในการ แก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อนำไปสู่สถานการณ์จริง โดยผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ สำคัญยิ่งในการกระตุ้นให้เด็กแสดงทักษะชีวิตหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ซึ่งเด็ก บางคนอาจจะไม่กล้าแสดงออกและไม่กล้าถ่ายทอดความรู้สึก การกระทำหรือคำพูดที่ตนเองคิดออกมา การที่ครูคอยเสริมแรง โดยการใช้คำพูดชื่นชมหรือการประมอจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงทักษะชีวิตของตนเองเพิ่มมากขึ้น สอดคล้อง กับ Skinner (1904-1990 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2564) ที่ให้ความสำคัญกับการให้แรงเสริม (Reinforcement) โดยเลือกการเสริมแรงที่เหมาะสมกับผู้เรียน คือ ผู้วิจัยให้ความสนใจและคำชมแก่เด็ก เมื่อเด็กไม่กล้าแสดงออก ขาดความ มั่นใจหรือเกิดความรู้สึกเขินอายเมื่อปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนต้องให้ความสนใจและคำชมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความ มั่นใจและกล้าแสดงออกในขณะปฏิบัติกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมสถานการณ์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต นอกจากเด็กปฐมวัยจะมี ทักษะชีวิตที่สูงขึ้นแล้ว เด็กยังมีการรู้จักการแก้ปัญหา การสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ และการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสถานที่สาธารณะ เด็กสามารถคาดเดาสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นและนำความรู้ใหม่ที่ได้รับมาพัฒนาความรู้เดิม สอดคล้อง กับ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (1896-1980 อ้างถึงใน คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับเด็กปฐมวัย, 2562) ที่เชื่อว่า โครงสร้างของมนุษย์เราที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยการรับเอาความรู้ใหม่ เข้ามาและปรับโครงสร้างความรู้เดิมที่เด็กมีนำมาใส่ในสถานการณ์จำลองใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้ปรับตัวและสามารถนำความรู้ ใหม่มาเพิ่มความรู้เดิมเพื่อให้เกิดทักษะชีวิต ทั้ง 4 ด้าน การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองจึงเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ สามารถเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำ ได้ลงเล่นกิจกรรม สำรวจ ทดลอง ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ถือ เป็นหัวใจสำคัญของการเริ่มต้นเรียนรู้ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งภาพรวมและแยกตามรายด้าน คือ ทักษะการใช้จ่ายเงิน ทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในที่สาธารณะและทักษะการอ่าน สัญลักษณ์ในชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตที่สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม สถานการณ์จำลองซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมสถานการณ์ที่จำลองให้เสมือนจริงมากที่สุด ทั้งสถานที่และการร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ตามสถานการณ์นั้น ทำให้เด็กได้เข้าถึงสถานการณ์มากขึ้น เกิดความสนุกสนานและความกล้าในการแสดงพฤติกรรมอย่างมั่นใจและสอดคล้องกับทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เด็กได้แลกเปลี่ยนบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจและใช้สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญให้เด็กแสดงทักษะชีวิตให้มากที่สุด กิจกรรมสถานการณ์จำลองจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยนั้น ครูควรศึกษาคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในแผน เพราะทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองจะมีสื่อการสอนที่หลากหลายแตกต่างกันไป หากครูเตรียมสื่อหรืออุปกรณ์ไม่ครบถ้วนหรือไม่หลากหลายจะทำให้การจัดกิจกรรมไม่ราบรื่นและเด็กจะไม่เกิดความสนใจในการทำกิจกรรม

6.1.2 การดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนเวลาได้ตามความเหมาะสมและต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากเด็กทุกคนอยากรับบทบาทที่หลากหลาย มีการแต่งกายตามบทบาทต่าง ๆ จึงทำให้การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองต้องใช้เวลาที่เพิ่มมากขึ้นจาก 50 นาที เป็น 60 นาที

6.1.3 เมื่อเด็กลงเล่นกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ครูควรให้แรงเสริมกับเด็ก เช่น การกล่าวคำชม การปรบมือ การชูนิ้วโป้งแล้วชมเด็กว่าเยี่ยมมาก รวมไปถึงการลงไปทำกิจกรรมร่วมกับเด็กเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตมากขึ้น

6.1.4 การจัดสถานที่ก่อนจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ควรสร้างฉากหรือจัดสถานที่ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงให้เสมือนจริงมากที่สุด เพราะจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ ความกล้าแสดงออกและอยากทำกิจกรรมสถานการณ์จำลองมากขึ้น

6.1.5 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลตามบริบทของสถานที่นั้น ควรเป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุด โดยไม่ควรกำหนดว่า ใครรับบทบาทใด ต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง เพื่อให้เด็กแสดง พฤติกรรมทักษะชีวิตได้เป็นธรรมชาติมากที่สุด

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ด้านทักษะการใช้จ่ายเงินให้สูงขึ้น โดยเฉพาะในข้อที่ 1.2 การออมเงิน ซึ่งอาจเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงหรือการจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้เด็กสามารถตระหนักและเห็นความสำคัญของการออมเงินได้มากขึ้น

6.2.2 การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีความสนุกสนาน เด็กปฐมวัยให้ความสนใจ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองสามารถนำไปพัฒนาทักษะชีวิตในด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล ความสามารถในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

7. รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. (2562). *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย life Skill Development for Early childhood 21008 หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2556). *การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย*. <http://pecerathailand.org/assets/pdf/19.pdf>
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: พี บาลานซ์ ดีไซน์ แอนพริ้นติง.
- ณัฐวัฒน์ ญญโณจิตร. (2562). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสู่ศึกษา ความสามารถในการป้องกันตนเองและความสามารถในการทำโครงการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้ด้วยโครงงาน* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา นพคุณ. (2564). *การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ผ่องนภา พรหมเกษ. (2562). *ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. นวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อความยั่งยืน. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ครั้งที่ 1 ประจำปี 2562. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. ประเทศไทย. http://conference.ksu.ac.th/file/20191031_5197464357.pdf*
- พัชร อุ่นหะวงศ์. (2562). *การพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์จำลอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- โรงเรียนวัดคลองชัน. (2563). *การขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดคลองชัน ปีการศึกษา 2563*. ปทุมธานี: โรงเรียนวัดคลองชัน.
- วรจกนา พรหมราช. (2559). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบจิกซอร์และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- ศิริพร ศรีจันทร์ และธีรศักดิ์ อุปรมย์ อุปไมยอิชัย. (2564). *179 วิธี รวมสูตรการสอน ฉบับกระเป๋*. กรุงเทพฯ: กู๊ดเฮดพรินต์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2564). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
Development of Factors Affecting Servant Leadership of Secondary School
Directors in the Lower Northern Region 1

พศวีร์ พันธุ์ขจรเมธา* สงวนพงศ์ ขวนชม** และ สมบูรณ์ ดันยะ***

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**,***

Possawee Punwatcharametha* Sanguanpong Chuanchom** and Somboon Tunya***

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**,***

Corresponding author E-mail: juben307159@gmail.com

(Received: September 3, 2022; Revised: October 26, 2022; Accepted: October 31, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และ 4) เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนผู้บริหารทั้งหมด สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratifies Random Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน รองผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ 1 คน โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 อยู่ระหว่าง 0.791 – 0.918 และแบบสอบถามตอนที่ 3 อยู่ระหว่าง 0.910-0.955 วิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการและตรวจสอบความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ ได้แก่ ความเชื่อถือ การมีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 75.4 ค่าสัมประสิทธิ์สมการพยากรณ์ปรับปรุง (Adj R²) เท่ากับ 56.6 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SEb) เท่ากับ .044 ตัวแปรทั้ง 2 ตัวสามารถทำนายได้ร้อยละ 56.6 และ 4) แนวทางการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน คือ ความเชื่อถือ และวิสัยทัศน์

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ปัจจัยที่ส่งผล, ภาวะผู้นำแบบให้บริการ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of servant leadership of secondary school directors in the Lower Northern Region 1, 2) to study the level of factors affecting servant leadership of secondary school directors in the Lower Northern Region 1, 3) to study the factors affecting servant leadership of secondary school directors in the Lower Northern Region 1, and 4) to create guidelines for developing factors affecting servant leadership of secondary school directors in the Lower Northern Region 1. The school administration in Lower Northern Region 1 took the samples using a 50% stratified random sampling method of all school administrations. There were 360 informants in the Northeastern Region of Thailand. The instrument used in this study was a 5-level rating scale questionnaire with 30 samples. Part 2 of the questionnaire reliability value was between 0.791 and 0.918, and Part 3 was between 0.910 and 0.955. Data were analyzed by using mean, standard deviation, and stepwise multiple regressing analysis. 2) To study the guidelines for developing factors affecting servant leadership and assess their appropriateness by seven experts.

The research results were as follows: 1) The level of servant leadership among secondary school directors in the Lower Northern Region overall was at a high level. 2) The level of the factors affecting the servant leadership of secondary school directors in Lower Northern Region 1 overall was at a high level. 3. The factors affecting servant leadership. Reliability and vision were the factors affecting the servant leadership of secondary school directors in Lower Northern Region 1, which were statistically significant at the 0.01 level, with multiple correlations (R) of 7.54 and an adjusted coefficient ($\text{Adj } R^2$) = .566. Standard Error (SE_b) = .044, two variables forecasted at 56.6%. 4. The guidelines for developing factors affecting servant leadership were two aspects: reliability and vision. The elements of the development guideline were determined to be at the most appropriate level based on the assessment of experts.

Keywords: Developing Guidelines, Factors Affecting, Servant Leadership, Lower Northern Part 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สามารถช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าและยกระดับความเจริญของประเทศ การศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นเครื่องมือพัฒนา ความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมไปถึงพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล ตั้งแต่รากฐานไปต่อเนื่องจนถึงตลอดชีวิต คุณสมบัติของบุคคลมีค่าต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง อย่างไรก็ตามการพัฒนาประเทศยังคงต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันอย่างรุนแรง การพัฒนาประเทศให้ดำรงความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้นประเทศไทยควรมีกลไกเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ๆ การศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคน และเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคนและสังคมของประเทศในทุกมิติให้มีศักยภาพทันต่อสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายปัจจัย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2553) ในภาวะปัจจุบันโลกอยู่ในยุคการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคม

โลกจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

ผู้นำ คือ ผู้มีอิทธิพลต่อกระบวนการกลุ่ม องค์กร และต่อสังคม ในการบริหารจัดการให้ บุคลากรดำเนินงานให้ บรรลุเป้าหมาย และสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ การบริการ งานจากเดิมที่เน้นการควบคุมมา เป็นการมอบอำนาจ การแข่งขันมาเป็นการให้ความร่วมมือ การเน้นรางวัลที่วัตถุสิ่งของมาเป็นการรักษาสัมพันธภาพที่ดีของ ผู้นำและผู้ตาม (สรายุทธ กันหลง, 2553) จากการศึกษาภาวะผู้นำรูปแบบต่าง ๆ ภาวะผู้นำแบบให้บริการ ถือเป็นตัวอย่างที่ดี ในการมอบอำนาจให้แก่คน ที่ถือเป็นหลักสำคัญที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริงเชิงปฏิบัติ ปัจจุบันการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ คือสิ่งที่ต้องเริ่มมาจากหัวใจ เปลี่ยนลักษณะความตั้งใจในการเป็นผู้นำที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน เป็นคำนึงถึงผู้อื่น ภาวะผู้นำ ที่เหมาะสมควรมีลักษณะ การอำนวยความสะดวก การทำงานร่วมกัน ที่สำคัญคือการมุ่งสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้อื่นที่ผู้นำ เปรียบเสมือนให้บริการ พร้อมทั้งสร้างวิสัยทัศน์ ส่งเสริมความสำคัญของกลุ่ม เปิดให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รูปแบบ การทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป

ภาวะผู้นำแบบให้บริการได้รับการยอมรับว่าเปรียบเสมือนปรัชญาและเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ องค์กรและสังคม ความแตกต่างของภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ ผู้นำแบบให้บริการจะเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในองค์กร เพื่อสร้าง ความมุ่งหวังที่ดีโดยไม่ใช้วิธีการบังคับ ผู้นำแบบให้บริการเน้นความสำคัญและเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสัมพันธ์อย่างแท้จริงต่อ ผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งยังสนับสนุนบรรยากาศในองค์กร การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบนพื้นฐานความ มีคุณธรรม (Wong & Davey, 2007) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาผู้นำมีความจำเป็นและ มีความสำคัญต่อการนำองค์กรหรือบุคคลไปสู่ความสำเร็จ มีความสามารถในการใช้อิทธิพลของตนเองหรือของตำแหน่งที่จะทำ ให้บุคคลอื่นยอมปฏิบัติตาม เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน กรองทิพย์ นาควิเชตร (2552) ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วและต่อเนื่องนั้น ความสำคัญด้านการบริหารจัดการยังมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นตามลำดับ และจำเป็นที่ต้องมีผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน จีรวรรณ เล่งพานิชย์ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยโมเดลสมการโครงสร้าง ภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการแสดงออก ภาวะผู้นำแบบให้บริการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อ ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบให้บริการที่พัฒนาขึ้นอยู่กับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุป ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำแบบให้บริการในระดับมาก มีระดับการ แสดงออกในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย คือ ความเชื่อถือ ความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์สุจริต ดังนั้นจากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการหมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำแบบให้บริการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่สะท้อนถึงความจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบ ให้บริการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหาร และยังเป็น ประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำให้แบบบริการของผู้บริหารโรงเรียนในยุคโลกาภิวัตน์ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ ของบุคลากรของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทาง การพัฒนาปัจจัยภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่าง กันในแต่ละจังหวัด สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยเหลือหล่อหลอมให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณลักษณะ และมีพฤติกรรมที่เฉพาะตนแตกต่างจากภาคอื่น ๆ และเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.4 เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
 - 3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ใช้สำหรับสอบถามผู้บริหารแบ่งเป็น 3 ตอน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
 - 3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 240 คน จาก จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์
 - 3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ ได้มาโดยการกำหนดเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมใช้วิธีการสุ่ม ดังนี้
 - 1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนผู้บริหารทั้งหมด
 - 2) สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratifies Random Sampling) โดยใช้จังหวัด และขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นภูมิ
 - 3.1.2.3 ผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรในโรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน รองผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่รองผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ 1 คน รวม 360 คน จาก จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์
 - 3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1.3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ใช้สำหรับสอบถามผู้บริหารแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)
 - ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
 - ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
 - 3.1.3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดทำแบบสอบถาม
- 2) นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้

ข้อเสนอแนะ

- 3) ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ปรับปรุงและจัดพิมพ์เพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพ

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทาง Google Form หรือ Application Line ส่วนตัว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่รองผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 อยู่ระหว่าง 0.791-0.918 และแบบสอบถามตอนที่ 3 อยู่ระหว่าง 0.910-0.955 นำเสนอต่อตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดพิมพ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

- 1) ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่โรงเรียน
- 2) ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือเก็บข้อมูล ไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลทาง Google Form หรือ Application Line ส่วนตัว ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่รองผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับ
- 3) ติดตาม ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอบแบบสอบถามกลับมา
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 360 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ร้อยละ

3.1.5.2 การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้

1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และแปลความหมาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้เกณฑ์แปลผลระดับความสัมพันธ์ของ โดยใช้หลักเกณฑ์ของ ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, และ ดิเรก ศรีสุข (2551)

2) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ขั้นตอนที่ 2 สร้างแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ขั้นตอนนี้เป็นการนำตัวแปรพยากรณ์หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามลำดับค่า β และไปจัดทำแนวทางในการพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสม

3.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกำหนดเนื้อหาสาระที่ต้องการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ

3.2.2 จัดทำโครงร่างแนวทางพัฒนาโดยกำหนดองค์ประกอบของแนวทางในการพัฒนา ประกอบด้วย สาระการพัฒนา วัตถุประสงค์ วิธีการพัฒนา ตัวชี้วัดและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดย เบญจพร แก้วมีศรี (2545) นำมาจัดทำ แนวทางการพัฒนา

3.2.3 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของแนวทางในการพัฒนา

3.2.3.1 จัดประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิพากษ์ วิวิจารณ์ เสนอแนะ โครงร่างแนวทางในการพัฒนา

3.2.3.2 แก้ไขปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.3.3 นำแนวทางการพัฒนาที่สรุปเรียบเรียงขึ้น สร้างแบบประเมินความเหมาะสม ส่งกลับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จากการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ประเมินยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา โดยสร้างเป็นแบบประเมิน เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert)

3.2.3.4 วิเคราะห์ค่าความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการ

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 1 ทั้ง 4 ด้านคือ การบริการ ความนอบน้อม การเสริมพลังอำนาจ การไม่เห็นแก่ตัว

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ภาวะผู้นำแบบให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. การบริการ	4.39	0.38	มาก	3
2. การเสริมพลังอำนาจ	4.40	0.40	มาก	1
3. ความนอบน้อม	4.35	0.54	มาก	4
4. การไม่เห็นแก่ตัว	4.40	0.50	มาก	2
ภาพรวม	4.38	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ข้อที่มีระดับมากเรียงไปหาน้อยคือ การเสริมพลังอำนาจ การไม่เห็นแก่ตัว การบริการ และความนอบน้อม

4.2 ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 1

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ความเชื่อถือ	4.16	0.53	มาก	3
2. ความคิดสร้างสรรค์	4.13	0.59	มาก	4
3. ความซื่อสัตย์สุจริต	4.25	0.61	มาก	2
4. การมีวิสัยทัศน์	4.25	0.52	มาก	1
ภาพรวม	4.20	0.51	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย คือ การมีวิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเชื่อถือ และความคิดสร้างสรรค์

4.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นทั้ง 4 ด้าน คือ ความเชื่อถือ ความคิดสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์สุจริต การมีวิสัยทัศน์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ

ตัวแปร	(GrT)	(GeT)	(InT)	(ViT)	(SLT)
ความเชื่อถือ (GrT)	1	.718**	.859**	.785**	.915**
ความคิดสร้างสรรค์ (GeT)		1	.720**	.816**	.890**
ความซื่อสัตย์ (InT)			1	.823**	.930**
การมีวิสัยทัศน์ (ViT)				1	.931**
ภาวะผู้นำแบบให้บริการ (SLT)					1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน มีค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูงและไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปรต้น โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าความสัมพันธ์ตัวแปรต้นด้วยตนเองไม่เกิน 0.90 (Hair et al., 2006) และปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำแบบให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่มีเพียงสองปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ คือ ความเชื่อถือ การมีวิสัยทัศน์

ตารางที่ 4 ค่าพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง 1 โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ	b	SE _b	β	t	p
ค่าคงที่	1.844	.122		15.162**	.000
ความเชื่อถือ	.474	.043	.613	10.904**	.000
การมีวิสัยทัศน์	.134	.044	.170	3.030**	.003

R= 75.4 R²= .568 Adj R²= 56.6 F= 9.184 p = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน จากปัจจัยทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อถือ มีค่ามากที่สุด รองลงมาการมีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 75.4 ค่าสัมประสิทธิ์สมการพยากรณ์ปรับปรุง (Adj R²) เท่ากับ 56.6 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_b) เท่ากับ .044 ตัวแปรทั้ง 2 ตัวสามารถทำนายได้ร้อยละ 56.6

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.844 + .474(\text{GrT}) + .134(\text{ViT})$$

สมการในรูปค่ามาตรฐาน

$$\hat{Z}_x = .613Z_{GrT} + .170Z_{VIT}$$

ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ในขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย คือปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดลำดับตามค่า (β) ดังนั้น 2 องค์ประกอบ คือ ความเชื่อถือ การมีวิสัยทัศน์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้วิจัยจะสร้างแนวทางการพัฒนาให้ผู้บริหารพัฒนาคุณลักษณะในแต่ละปัจจัยเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

4.4 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) แล้วประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา

ตารางที่ 5 ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านความเชื่อถือ	4.81	0.36	มากที่สุด
ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.84	0.37	มากที่สุด
ภาพรวม	4.83	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความเชื่อถือ

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ระดับภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ด้านการเสริมพลังอำนาจและการไม่เห็นแก่ตัวเพราะผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรให้ได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำขององค์การความเชื่อมั่น สร้างแรงจูงใจ ให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ และพยายามผลักดัน ให้บุคลากรปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จโดยอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา โดยการให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงานให้บุคลากรในการปฏิบัติงานสำเร็จและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน ผู้บริหารคอยให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเสียสละเวลา และเข้าไปมีส่วนร่วมกับบุคลากรในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตนในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้การบริหารที่เน้นการใช้ศักยภาพของบุคลากรในการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับ Poon (2006) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำแบบให้บริการในด้านประสิทธิภาพและการเป็นที่ปรึกษา ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาตนเอง และการเป็นมืออาชีพ ดังนั้นการเป็นที่ปรึกษามีความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัย จีวรธรณ เล่งพานิชย์ (2554) ได้ศึกษาสมการโมเดลของภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาวะผู้นำแบบให้บริการคือ พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารที่สามารถวัดได้จากองค์ประกอบที่เป็นตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปรคือ 1) การบริการ 2) การเสริมพลังอำนาจ 3) การไม่เห็นแก่ตัว 4) ความนอบน้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ Winston (2004) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบให้บริการเป็นภาวะผู้นำ ที่พร้อมอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ให้ความเคารพและให้การยอมรับ ให้เกียรติและ ให้การตอบสนองผู้อื่นอย่างเต็มความสามารถ ไม่ใช่อำนาจ ในการบังคับหรือควบคุมผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ

Greenleaf (1977) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีควรมีความเชื่อ ตามแนวทางภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (Servant Leadership) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวคิดภาวะผู้นำแนวใหม่ (New Paradigms of Leadership) ของการศึกษาภาวะผู้นำเป็นความพยายามที่จะปฏิรูปความเชื่อที่ว่าผู้นำไม่ใช่เจ้านาย แต่ผู้นำคือ ผู้รับใช้ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่า หากผู้นำต้องการเป็นหนึ่งในใจของผู้ตาม ผู้นำต้องเป็นผู้ให้บริการแก่ผู้ตาม และทฤษฎีของ Burns (1978) ที่กล่าวว่า ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำหรับปัจจุบันเป็นผู้นำแบบจริยธรรม ที่จะยกระดับความประพฤติ และความปรารถนาเชิงจริยธรรมของผู้นำและผู้ตามให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย สร้างจิตสำนึกให้ผู้ตามเกิดความต้องการในระดับขั้นที่สูงกว่าเดิม

5.2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีการบริหารจัดการโดยใช้หลักการกระจายอำนาจตามโครงสร้างของการบริหารงานและมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารได้รับการพัฒนาด้านสมรรถนะอย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ ซึ่งการพัฒนาผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในหลักสูตรต่างๆ อยู่ตลอดปีการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อกระตุ้น จูงใจและพัฒนาผู้บริหารให้มีความตระหนัก การให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Winston (2004) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบไม่บริการเป็นผู้นำ ที่พร้อมอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ให้ความเคารพและให้การยอมรับ ให้เกียรติและให้การตอบสนองผู้อื่นอย่างเต็มความสามารถ ไม่ใช้อำนาจ ในการบังคับหรือควบคุมผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ ผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต รักษาคำพูด ให้การดูแล ผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ในลักษณะของการควบคุม กระจายข่าวสาร ให้ผู้ตามได้รับทราบ และตัดสินใจบนพื้นฐานที่คำนึงถึง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Greenleaf (1977) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีควรมีความเชื่อตามแนวทางภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (Servant Leadership) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวคิดภาวะผู้นำแนวใหม่ (Paradigms of Leadership) ของการศึกษา ภาวะผู้นำเป็นความพยายามที่จะปฏิรูปความเชื่อที่ว่า ผู้นำไม่ใช่เจ้านาย แต่ผู้นำคือ ผู้รับใช้ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่า หากผู้นำต้องการเป็นหนึ่งในใจของผู้ตาม ผู้นำต้องเป็นผู้ให้บริการแก่ผู้ตาม

5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำแบบให้บริการ เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อถือ ความคิดสร้างสรรค์ และมีเพียง 2 องค์ประกอบส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับตามค่า (β) คือ ความเชื่อถือ และการมีวิสัยทัศน์ อธิบายได้ว่า สิ่งที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ด้านความเชื่อถือ Russell and Stone (2002) ได้พยายามวิเคราะห์จนได้ข้อสรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการ ได้แก่ ความเชื่อถือ Kouzes and Posner (2002) ระบุว่าความเชื่อถือเป็นลักษณะพื้นฐานของผู้นำบุคลากรในทุกองค์การที่มีอิทธิพลมาจากความซื่อสัตย์สุจริต มีสมรรถนะความรู้ ความชำนาญ และมีบุคลิกที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกน่าสนใจ เมื่อบุคคลรับรู้ถึงความเชื่อของผู้นำ ทำให้เกิดความศรัทธาและความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ นอกจากนั้นยังช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรสภาพแวดล้อมในองค์กรและด้านการมีวิสัยทัศน์ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของภาวะผู้นำแบบให้บริการได้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา Moorhead and Griffin (1998) กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ คือ ภาพลักษณ์แห่งอนาคตที่กำหนดขึ้นสำหรับองค์กร เป็นคำบรรยายถึงสิ่งที่องค์กรมุ่งหวังจะเป็นในอนาคตนับจากปัจจุบัน และเป็นภาพขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตจากสายตาของผู้บังคับการ เปิดโอกาสทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ มากกว่าการบังคับบัญชา สรายุทธ กันหลง (2553) ได้ทำการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารในมหาวิทยาลัยจำนวน 260 คน ผลการวิจัย พบว่า

ภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง การมีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานอบรมพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับ จีรวรรณ เล่งพานิชย์ (2554) ได้ศึกษาสมการโมเดลของภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำแบบให้บริการระดับมาก ทุกปัจจัยคือ ความเชื่อ การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ร้อยละ 80

5.4 แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการพัฒนา ตัวชี้วัด และหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารใช้ในการส่งเสริมสนับสนุน ด้านความเชื่อถือ และด้านการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ตามการพิจารณาและประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแนวทางการพัฒนาครั้งนี้เป็นวิธีการปฏิบัติหรือการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูน แก่ไข หรือปรับปรุงสิ่งที่ดียิ่งขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย และวิธีการพัฒนาผู้บริหาร ครู บุคลากร โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในกิจกรรมการบริหารจัดการ จากภาวะผู้นำตามแนวคิดเดิมที่เคยมี ภาวะผู้นำใหม่ซึ่งมุ่งเน้น ผู้นำที่มีมุมมองกว้างไกลระดับสากล มีความสามารถยืดหยุ่นเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และมุ่งเน้นไปที่การมีคุณธรรมสามารถพัฒนาศักยภาพ ความเป็นผู้นำแก่ผู้ร่วมงานให้นำตนเองและร่วมกันทำงานเป็นทีมสอดคล้องกับแนวคิดของ มนชัย อรพิมพ์ (2550) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นทัศนคติของคนต่อการทำงาน มีขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน มุ่งมั่นสร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูงสุด Vroom and Deci (1970) ระบุว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงจิตวิทยามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคลที่เข้าร่วมตัดสินใจ มีผลต่อการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพทำให้เกิดแนวทางในการทำงานควบคุมโดยตนเองมากกว่าองค์การ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1) จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อถือ และการมีวิสัยทัศน์ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำแบบให้บริการในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มระดับความสามารถในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพผู้บริหารให้สำคัญและหาวิธีการพัฒนาเหล่านั้น เพื่อให้มีภาวะผู้นำแบบให้บริการในระดับที่สูงขึ้น

2) จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.84$) ด้านความเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.81$) ดังนั้นผู้บริหารจึงควรนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีภาวะผู้นำแบบให้บริการที่สูงขึ้น โดยการดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง 2) เป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนและการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อไปถึงเป้าหมาย 3) พัฒนาและใช้วิธีการกำกับติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลลัพท์ 4) ประเมินเป้าหมายอีกครั้งในลักษณะเป็นประสบการณ์ใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนสนับสนุน โรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1) จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวิธีการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสามารถบริหารจัดการให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน ให้มีภาวะผู้นำแบบให้บริการในระดับที่สูงขึ้นได้

โดยกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการพัฒนา และตัวชี้วัด ตามแนวทางการพัฒนานี้ไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารในสังกัด

2) การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนด้านความเชื่อถือ 1) จัดค่ายพัฒนาโดยสร้างสถานการณ์จำลองให้ผู้บริหารตระหนักในสำคัญของความน่าเชื่อถือ และตระหนักในผลเสียของการขาดความน่าเชื่อถือ 2) จัดทำสังคมมิติ เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกิจกรรมเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

3) การพัฒนาผู้บริหารด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านการมีวิสัยทัศน์ 1) วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาของตนเอง และกำหนดวิสัยทัศน์ในการให้บริการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารร่วมกันจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ผู้บริหารปรับปรุงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการให้บริการของสถานศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้วิธีการพัฒนาใหม่ๆ ที่มีความหลากหลายและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การเป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพเพื่อรองรับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน

6.2.2 นักวิจัยและผู้สนใจนำแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ไปวางแผนในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการกับผู้บริหารในพื้นที่ต่างๆ ให้เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบให้บริการที่สูงขึ้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552). *ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา*. สมุทรปราการ: อีรสาสน์พัลลิกเซอร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- จิรวรรณ เล่งพานิชย์. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เบญจพร แก้วมีศรี. (2545). *การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข* (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มนชัย อรพิมพ์. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการค้าต่างประเทศ* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, และดิเรก ศรีสุข. (2551). *การเลือกใช้สถิติให้เหมาะสมกับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรายุทธ กันหลง. (2553). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2553). *ภาวะผู้นำ. ประมวลสาระวิชาชุดวิชาทฤษฎีและแนวทางในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 5-8* (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness*. New York: Paulist Press.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kouzes, J. M. & Posner, B. Z. (2003). *Credibility: How Leaders Gain and Lose it, Why People Demand it* (2nd ed). San Francisco, CA: Jossey – Bass.
- Moorhead, G. & R. W. Griffin. (1998). *Organization Behavior: Managing People and Organization* (5th ed). Boston: Houghton Mifflin.
- Poon, R. (2006). *A Model for Servant Leadership, Self-efficacy and Mentorship School of Leadership Studies*. Regent University. Paper Presented at the Servant Leadership Research Roundtable, Regent University, Virginia Beach, VA. <https://www.regent.edu/wp-content/uploads/2020/12/poon.pdf>
- Russell. & Stone, A. G. (2002). A Review of Servant Leadership Attributes: Developing a Practical Model. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 23(3), 57-145.
- Winston, B. E. (2004). *Servant Leadership at Heritage Bible College: A Single Case Study*.
- Vroom, V. H. & Deci, D. L. (1970). *Management and Motivation*. London, England: Penguin Books.
- Wong, P. T. P. & Davey, M. A. (2007). *Best Practice in Servant Leadership*. Paper Presented at the Servant Leadership Roundtable at Regent University, Virginia Beach, VA. [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkoze\)\)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2056242](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkoze))/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2056242)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา Guidelines for Buddhist Leadership Development of Charity School Directors

พระครูปริยัติธรรมภาณี (คณงมตย์)* สมบูรณ์ ดันยะ** สงวนพงศ์ ชวนชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****

นักศึกษาลัทธิสุตตปริยัติบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล** ***

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Phrakru Pariyat Thammaphani (Khanongmat)* Somboon Tanya** Sanguanpong Chuanchom***
and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University** ***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: pariyatphani2022@gmail.com

(Received: December 09, 2022; Revised: January 27, 2023; Accepted: January 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา 2) สร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 90 รูป/คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.98 2) สร้างแนวทางและประเมินความเหมาะสมของแนวทาง โดยจัดสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน พิจารณาความเหมาะสมของแนวทาง 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง จากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 รูป/คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของแนวทาง โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน คือ (1) หลักอรรถาธิปไตย (2) หลักพรหมวิหารธรรม (3) หลักโลกาธิปไตย (4) หลักกัลยาณมิตรธรรม (5) หลักสังคหัตถุธรรม (6) หลักธรรมาธิปไตย (7) หลักทศพิธราชธรรม และ (8) หลักอิทธิบาทธรรม ส่วนด้านหลักสัปปริสธรรม อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธ ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง (3) แนวทางการพัฒนา 4) เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา มีความเหมาะสมมากที่สุด 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธ, โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study Buddhist leadership, 2) to create a Buddhist leadership development guidelines, and 3) to evaluate the developed Buddhist leadership development guidelines. The research was carried out in 3 steps: 1) Study the Buddhist leadership of the directors. The samples were 90 school directors/monk directors obtained by simple random sampling. The tool used was a 5-rating scale questionnaire with a coherence (IOC) of 0.60-1.00 and a reliability of 0.98. To evaluate the generated guidelines, the group discussion was conducted with 8 experts/monks to consider the appropriacy of the guidelines, 3) Assess the feasibility and usefulness of the guidelines from the sample group of 50 monks/people obtained by simple random sampling. The tools were feasibility and useful assessment forms. Data were analyzed and summarized in terms of feasibility and usefulness of the guidelines.

The results showed that 1) Buddhist Leadership of the school directors was at the highest level in 8 aspects, namely (1) Attadhipataya (2) Brahmawiharn Dhamma (3) Lokadhipataya (4) Kalyana-mitta Dhamma (5) Sangahavatthutthudhamma (6) Dhammathipataya principles (7) Dasaphitharajdhamma principles and (8) Iddhibadadhamma principles. The aspect of Sappurisadhamma was at a high level. 2) The Buddhist leadership development guidelines consisted of (1) principles and reasons (2) objectives of the guidelines (3) guideline development (4) success condition development 3) Buddhist leadership development guidelines had the most possibility and the most helpfulness.

Keywords: Buddhist Leadership Development Guidelines, Charitable School of Buddhist Temples

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหนึ่งที่ทำเนิการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในการดำเนินกิจการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่าได้ประสบปัญหาต่าง ๆ อย่างมาก เช่น ด้านงบประมาณและการเงิน ซึ่งจำนวนเงินรายรับไม่พอกับรายจ่าย โรงเรียนส่วนใหญ่เก็บค่าธรรมเนียมในอัตราต่ำและบางโรงเรียนไม่เก็บค่าธรรมเนียม เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจนประกอบกับโรงเรียนจัดการศึกษาเป็นการศึกษาสงเคราะห์แบบให้เปล่า ซึ่งการให้การอุดหนุนที่เป็นเงินจากรัฐบาลก็ยังไม่เพียงพอแก่การดำเนินกิจการโรงเรียนให้มีคุณภาพที่ดีได้ จึงทำให้คุณภาพทางการเรียนของนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาได้มีแผนพัฒนาและแก้ปัญหา คือ 1) ให้โรงเรียนจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนในอัตราที่เหมาะสม การให้การสงเคราะห์นักเรียนให้เป็นไปในรูปของการให้ทุนการศึกษา 2) ให้โรงเรียนจัดระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อช่วยการดำเนินงานของโรงเรียน 3) ให้กระทรวงศึกษาธิการออกกระเบียบว่าด้วยการ ส่งเสริมและอุดหนุนเป็นกรณีพิเศษให้เป็นการแน่นอนและเพียงพอที่จะดำเนินกิจการของโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ 4) ให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดสรรงบประมาณสร้างอาคารเรียนในรูปวิทยาคาร สงเคราะห์และหรืองบประมาณสมทบสร้างอาคารและซ่อมแซมต่อเติมอาคารเรียน ในปัจจุบันโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงขึ้นจากเดิมมาก โดยสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้ให้เงินอุดหนุน เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยให้การอุดหนุนถึงร้อยละ 100 ตามแนวทางของบัตรอุดหนุนค่าเล่าเรียน ทำให้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีหลักประกันความมั่นคง

ด้านการเงินจากรัฐบาลระดับหนึ่ง ปัญหาสำคัญของการบริหารงบประมาณของโรงเรียนการกุศลยังขาดความเชื่อมโยงในการวางแผนงบประมาณขาดประสิทธิภาพ ในการบริหารสินทรัพย์และเน้นการใช้จ่ายมากกว่าผลสำเร็จของงาน ดังนั้นจึงควรหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการนำระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ที่ใช้ในการบริหารงบประมาณของภาครัฐมาปรับปรุง ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการบริหารงบประมาณของ โรงเรียนการกุศล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหาร งบประมาณสูงสุดเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน (สมัย ดอนแก้ว, 2560)

การดำเนินกิจกรรมขององค์กรที่จะนำไปสู่เป้าหมายอันเป็นความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้นั้น ผู้นำองค์กรถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ “ผู้นำ” ถือว่าเป็นคำที่แฝงนัยยะที่ซ่อนไว้ในหลายความหมาย และสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดผู้นำก็คือ “ภาวะผู้นำ” ซึ่ง สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง (2560) ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า “ภาวะเป็นความสามารถในการนำ (Capacity or Ability to Lead) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จของผู้นำ องค์กรประกอบที่จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำหรือมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่คุณลักษณะของผู้นำ (Traits) ความสามารถของผู้นำ (Ability) ทักษะของผู้นำ (Skill) แบบต่าง ๆ พฤติกรรมของผู้นำ (Behavior) ความสัมพันธ์ของผู้นำ (Relationship) อิทธิพลของผู้นำ (Influence)” จะเห็นได้ว่าการเป็นผู้นำนั้นจะต้องมีคุณลักษณะภายในของผู้นำซึ่งก็คือภาวะผู้นำ โดยเป็นคุณสมบัติภายในที่ผู้นำจะต้องสร้างขึ้นมาสาคัญหลายด้านด้วยกันจึงจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างแท้จริง

พระพุทธศาสนาถือเป็นอีกหนึ่งระดับคิดที่มีการนำเสนอเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำที่ควรจะเป็น โดยย้อนกลับมาพิจารณาที่ตัวพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้นำต้นแบบที่ชาวพุทธทั่วไปหรือแม้กระทั่งนักวิชาการบางส่วนให้การยอมรับในการนำของพระองค์คำสอนที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับภาวะของผู้นำนั้นก็มีความเปรียบเทียบ ดังนี้ เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจำฝูงไปคดเคี้ยว โคทั้งฝูงก็ไปคดเคี้ยวตามกัน ในเมื่อโคจำฝูงไปคดเคี้ยว ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย หากพระราชาไม่ตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้นก็อยู่เป็นทุกข์ เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน ในเมื่อโคจำฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติชอบธรรมตามไปด้วย หากพระราชาตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้นก็อยู่เป็นสุข (พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาไทย, 2539) จากพุทธพจน์ที่ได้นำเสนอมานี้ทำให้เห็นภาพของผู้นำและภาวะผู้นำที่สำคัญซึ่งนั่นก็คือคำว่า “ธรรม” เพราะภาวะของผู้นำนั้นจะต้องประกอบด้วยธรรมอันเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการสร้างความสำเร็จในการนำและในสัปบุริสูตรได้แสดงธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ 7 ประการที่สอดคล้องกับกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB (สมบุญ ธรรมลังกา, 2556)

จากสภาพปัญหาของโรงเรียนการกุศลของวัดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดปัญหาที่มีลักษณะโยงใยกันเป็นทอด ๆ เช่น ความรักและความสามัคคีของคนในองค์กรนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจนส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้เข้ารับการศึกษา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ถือว่าเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษา การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาพรวมขององค์กรและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อสร้างและประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
- 2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 2 การสร้างและประเมินความเหมาะสมแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

โดยนำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา คือ (1) หลักอรรถาธิปไตย (2) หลักพรหมวิหารธรรม (3) หลักสัพปุริสธรรม (4) หลักโลกาธิปไตย (5) หลักกัลยาณมิตรธรรม (6) หลักสังคหวัตถุธรรม (7) หลักธรรมาธิปไตย (8) หลักทศพิธราชธรรม และ (9) หลักอิทธิบาทธรรม (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2560)

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 116 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 90 รูป/คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้การเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970; บุญชม ศรีสะอาด, 2553) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่มีค่า IOC 0.60-1.00 และนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น นำไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจำนวน 26 รูป/คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 2 การสร้างและประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาโดยนำด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสัพปุริสธรรม มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนา โดยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวทางการพัฒนา 4) เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดใน

พระพุทธรูปศาสนาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 50 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยนำแบบประเมินส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 50 รูป/คน ได้รับกลับคืนมา 50 โรงเรียน จำนวน 50 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	หลักอรรถาธิปไตย	4.62	0.25	มากที่สุด
2	หลักพรหมวิหารธรรม	4.56	0.27	มากที่สุด
3	หลักสัพพริสนธรรม	4.47	0.34	มาก
4	หลักโลกาธิปไตย	4.55	0.35	มากที่สุด
5	หลักกัลยาณมิตรธรรม	4.55	0.31	มากที่สุด
6	หลักสังคหวัตถุธรรม	4.58	0.31	มากที่สุด
7	หลักธรรมาธิปไตย	4.55	0.30	มากที่สุด
8	หลักทศพิธราชธรรม	4.54	0.28	มากที่สุด
9	หลักอิทธิบาทธรรม	4.61	0.34	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.56	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน คือ อรรถาธิปไตย พรหมวิหารธรรม โลกาธิปไตย กัลยาณมิตรธรรม สังคหวัตถุธรรม ธรรมาธิปไตย ทศพิธราชธรรม อิทธิบาทธรรม ระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ สัพพริสนธรรม

4.2 การสร้างและประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยได้ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นประเด็นในการพัฒนา และผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน เพื่อให้ความคิดเห็นในการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตาม

แนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา แนวทางที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วมีรายละเอียด ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 3) แนวทางการพัฒนา 4) เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา ในสาระสำคัญของแนวทางประกอบด้วย

1) หลักการและเหตุผล

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2488 มีการจัดการเรียนการสอนแบบเดียวกับโรงเรียนสามัญทั่วไป โดยเน้นการมีจุดประสงค์มุ่งเสริมสร้างความริ่ใจในหลักธรรมที่นำไปสู่การกำกับ ควบคุม กาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น มีจิตสาธารณะเป็นกุศลในการก่อสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม มีลักษณะของความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐ เพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า คุณภาพของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาของประเทศ

คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งมีอำนาจในการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พร้อมกับการกำกับดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเยาวชนที่เข้ารับการศึกษ โดยภาวะผู้นำเป็นศิลปะหรือกระบวนการความสามารถในการชักนำ จูงใจ มีอิทธิพลหรือการโน้มน้าวให้บุคคลในองค์การยอมรับและปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา การที่จะเป็นผู้นำที่ดี ที่มีความสามารถดี ต้องสร้างภาวะผู้นำให้แก่ตนเอง โดยเริ่มพัฒนาที่จิตใจของตน และยึดหลักธรรมในการบริหารงานปัจจัยพื้นฐานของภาวะผู้นำ คือ การนำ (Leading) ประกอบด้วย อำนาจ (Power) อิทธิพล (Influence) และการจูงใจ (Persuasion) ซึ่งการใช้อำนาจตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้นำควรยึดหลักการนำตนเอง (Self-Leading) ประกอบด้วยหลักอหัตตาริไยโต หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสัปปริสธรรม การใช้อิทธิพลตามแนวทางของพุทธศาสนา ผู้นำต้องให้ความสำคัญกับหลักการนำทีม (Team Leading) ประกอบด้วยหลักโลกาธิปไตย หลักกัลยาณมิตรธรรม และหลักสังคหัตถุธรรม ส่วนการจูงใจ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เพื่อนร่วมงานทำงานด้วยความเต็มใจโดยไม่มีการบังคับนั้นนั้น ควรยึดหลักการนำองค์การ (Organization Leading) ประกอบด้วยหลักธรรมาธิปไตย หลักทศพิธราชธรรม และหลักอิทธิบาทธรรม

จากการศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีภาวะผู้นำตามแนวพุทธตามหลักธรรมทั้งหมดที่กล่าวมาอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมที่อยู่ในระดับมากเท่านั้น

หลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่ทำให้ความเป็นสัตบุรุษหรือเป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นคนเก่ง ประกอบด้วย อัมมัญญตา คือ ความรู้หลักธรรม หรือรู้จักเหตุ อตถัญญตา คือ รู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล อตตัญญตา คือ ความรู้จักตัวตนที่แท้จริง มัตถัญญตา คือ ความรู้จักกาล รู้เวลาที่เหมาะสม กาลัญญตา คือ รู้จักประมาณ ปริสัญญตา คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม และบุคคลัญญตา คือ รู้จักคนรู้จักเลือกคบหาบุคคล

การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร คือเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญกับผู้บริหารในฐานะผู้นำขององค์กร ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาทั้งพัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถนำหลักธรรมที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน มีความสามารถในการครองตน ครองคน และครองงาน มีความเป็นมืออาชีพในการบริหาร ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพ สถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่งตามหลักสัปปุริสธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนา และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามรายละเอียดในเอกสารนี้

2) วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีตามหลักสัปปุริสธรรม โดยมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

(1) อัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบกฎระเบียบต่าง ๆ และใช้เหตุผลในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

(2) อัถลัญญตา เป็นผู้รู้จักผล มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานและยอมรับผลของการกระทำนั้น

(3) อัถตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน รับรู้และเข้าใจตามความสามารถ ข้อดี ข้อด้อยของตนเองและองค์กร และพร้อมที่จะแก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้น

(4) มัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ รู้วิธีการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

(5) กาลัญญตา เป็นผู้รู้จักกาล รู้จักจัดสรรเวลา และโอกาสในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

(6) ปริสสัยญตา เป็นผู้รู้จักชุมชนเข้าใจสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสื่อสารประสานงานได้อย่างเหมาะสม

(7) ปุคคัลญตา เป็นผู้รู้จักตน เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและมอบหมายงานได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

3) แนวทางการพัฒนา

การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เป็นการดำเนินการพัฒนาร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

(1) การเสริมสร้างความตระหนักในความสำคัญของหลักสัปปุริสธรรม

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

- หน่วยงานกำหนดนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

- หน่วยงานจัดหรือส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรมและการใช้หลักสัปปุริสธรรมในการบริหารสถานศึกษา

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนทำความเข้าใจในหลักสัปปุริสธรรม โดยการศึกษาเอกสารตำราต่าง ๆ รวมทั้งการสนทนาร่วมกับผู้อื่น เช่น พระมหาเถระที่มีวัตรปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างในการวางตนให้เหมาะสมกับสมณสาธูป เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

- ผู้อำนวยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กรเกี่ยวกับค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร
บรรทัดฐานและแนวปฏิบัติในองค์กร

(2) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

หน่วยงานกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัด
ในพระพุทธศาสนาด้านการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมและการใช้หลักสัปปุริสธรรมในการบริหารสถานศึกษา

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

ผู้อำนวยการโรงเรียนควรเปิดใจให้กว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ร่วมงานและ
การรู้จักปล่อยวางที่ถูกต้อง

(3) การวิเคราะห์ตนเอง

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

- หน่วยงานจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ตนเอง
โดยอาจหาเครื่องมือ เช่น แบบประเมินตนเอง

- หน่วยงานจัดอบรมพัฒนาศักยภาพตามหลักสัปปุริสธรรม เพื่อให้ผู้บริหารประพฤติตนเป็น
แบบอย่างที่ดีในด้านความประพฤติตระหนักในหน้าที่ของตนเองเสมอ

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง ในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่
ปฏิบัติงานโดยยึดหลักสัปปุริสธรรมโดยปราศจากอคติหรือเข้าข้างตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยยึด
หลักสัปปุริสธรรมของตนเองโดยผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอกโรงเรียน

(4) การทำแผนพัฒนาตนเอง

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

- หน่วยงานจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับการทำแผนพัฒนาตนเอง
- หน่วยงานจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบาย และวางแผนในการบริหาร
งบประมาณให้มีความเหมาะสม

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน การ
พัฒนาโดยอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความตระหนักไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนในการบริหารงบประมาณ
การใช้จ่ายงบประมาณให้เหมาะสมกับสถานการณ์

(5) การพัฒนาตามแผน

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

- หน่วยงานกำกับและดูแลให้ข้อคิดเสนอแนะในการนำแผนไปพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- หน่วยงานจัดอบรมพัฒนาการจัดทำแผนงาน นโยบาย หรือโครงการให้เหมาะสมกับเวลาและโอกาส

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนปฏิบัติการพัฒนาตนเองตามแผนการพัฒนาตนเอง ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงาน
- ผู้อำนวยการโรงเรียนปฏิบัติตนตรงต่อเวลาเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาสูงสุด

(6) การประเมินผลการพัฒนา

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

- หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อำนวยการโรงเรียนประเมินผลการพัฒนาตนเองโดยใช้ข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ ระหว่างการพัฒนา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตนเอง

(7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยหน่วยงาน

- หน่วยงานจัดกิจกรรมให้ผู้อำนวยการโรงเรียน โดยมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตนเองและผลของการพัฒนารวมทั้งอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป
- หน่วยงานคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบในการบริหารโดยใช้หลักสัปปุริสธรรมและประกาศยกย่องให้รู้ทั่วกัน

วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

- ผู้อำนวยการโรงเรียนหาโอกาสพบปะสนทนาธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อำนวยการโรงเรียนท่านอื่น ๆ อย่างไม่เป็นทางการ

4) เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา

- (1) ผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม
- (2) หน่วยงานต้นสังกัดต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินงานของผู้อำนวยการโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- (3) ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องสามารถจัดสรรเวลาในการศึกษาให้เหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบ เนื่องจากเนื้อหาของแนวทางการพัฒนาประกอบด้วยหลักการ กระบวนการซึ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำจึงต้องมีการศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางโดยการจัดกลุ่มสนทนา ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ สู่การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของแนวทาง โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

การประเมินความเหมาะสมของแนวทาง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักการและเหตุผล	4.88	0.35	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของแนวทาง	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางการพัฒนา	4.88	0.35	มากที่สุด
เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา	4.88	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.89	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของแนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักการและเหตุผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน 50 รูป/คน ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง ได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง ฯ

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักการและเหตุผล	4.72	0.45	มากที่สุด	4.74	0.44	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของแนวทาง	4.84	0.37	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด
แนวทางการพัฒนา	4.82	0.38	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด
เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา	4.88	0.33	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมทุกองค์ประกอบมีผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

5. สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาและผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาทั้ง 9 ด้าน คือ

- (1) หลักอรรถาธิปไตย (2) หลักพรหมวิหารธรรม (3) หลักสัพบุริสธรรม (4) หลักโลกาธิปไตย (5) หลักกัลยาณมิตรธรรม
- (6) หลักสังคหวัตถุธรรม (7) หลักธรรมาธิปไตย (8) หลักทศพิธราชธรรม และ (9) หลักอิทธิบาทธรรม พบว่าภาพรวม

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน คือ ด้านหลักอรรถาธิบาย ด้านหลักอิทธิบาทธรรม ด้านสังคหวัตถุธรรม ด้านหลักพรหมวิหารธรรม ด้านหลักโลกาธิปไตย ด้านหลักกัลยาณมิตรธรรม ด้านหลักธรรมาธิปไตย ด้านหลักทศพิธราชธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก 1 ด้าน คือ ด้านหลักสัปปริสธรรม อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ และส่วนใหญ่มีพรรษามาก มีข้อวัตรปฏิบัติเป็นที่น่าเชื่อถือเคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน บวชเรียน ศึกษาหลักธรรมมานาน ซึ่งเป็นผู้ที่มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ซึ่งรวมทั้งการใช้หลักธรรมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า การสร้างภาวะผู้นำเพื่อพัฒนาผู้บริหารนั้นต้องนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาคณะ พัฒนางาน และสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2560) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำจากศัพท์พระไตรปิฎกกับภาวะผู้นำตามจิตตะวันตกและได้สรุปความว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธจะมีพฤติกรรมของผู้นำอยู่ 3 แบบ ได้แก่ (1) แบบอรรถาธิปไตยหรือการครองตน (2) แบบโลกาธิปไตยหรือการครองคน (3) แบบธรรมาธิปไตยหรือการครองงาน

5.2 ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ได้แนวทางที่มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผลของแนวทาง 2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 3) แนวทางการพัฒนา และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทั้งในภาพรวม และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการพัฒนาแนวทางโดยใช้ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ของหลักพุทธธรรม คือ หลักสัปปริสธรรม ซึ่งได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ พชร สันทัด (2562) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการวางแผนล่วงหน้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถและปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรในการทำงานให้แก่บุคลากรนั้นโดยองค์กรเป็นผู้จัดขึ้นให้แก่บุคลากรในระยะเวลาที่จำกัดผ่านกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคล เช่น การฝึกอบรมและกระบวนการพัฒนาองค์การ ทั้งนี้เพื่อตึงเอาจักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้ เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเอื้ออำนวยต่อการช่วยองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2560) หลักสัปปริสธรรมถือเป็นธรรมของคนดี (Good Man) ที่ผู้นำใช้เป็นหลักในการฝึกหรือปฏิบัติตนเอง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ความดีภายนอกและความดีภายใน กล่าวคือ ความดีภายนอก หมายถึง คุณธรรมที่กำหนดพฤติกรรมกรรมการบริหารตน คนและงานของผู้บริหารโดยหลัก 7 ประการ ในกรณีความดีภายใน หมายถึง คุณธรรมที่เกิดขึ้นภายในใจและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้บริหารที่พึงประสงค์ จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ได้พัฒนาขึ้นโดยใช้ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และนำหลักสัปปริสธรรม มาเป็นประเด็นในการพัฒนาและมีวิธีการพัฒนาด้วยตนเองผ่านศาสนกิจและภารกิจประจำวันของผู้อำนวยการโรงเรียน พัฒนาโดยองค์กรให้เลือกปฏิบัติได้ตามความเหมาะสม และตามความสะดวกของผู้บริหารโรงเรียน

แต่ละรูป/คน โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมที่ชัดเจน มีลำดับขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติได้ และที่สำคัญผู้อำนวยการโรงเรียนได้อ่านแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม อาจทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม จึงทำให้ผลประโยชน์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร น้อยทองเล็ก (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงพุทธ ผลการศึกษาพบว่า การเป็นผู้นำที่ดีจะต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อนซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณความดี ความรู้ ความสามารถ จนเรียกได้ว่าเป็นแบบอย่างซึ่งทำให้เขาเกิดศรัทธา ศรัทธาเป็นเครื่องสร้างความมั่นใจ คือความมั่นใจในตัวผู้นำ ที่เชื่อว่าผู้นำจะเป็นบุคคลที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ นำพาพวกเรา สู่จุดมุ่งหมาย และสามารถเข้ามาประสานงานกับตัวผู้นำภายใต้หลักธรรม คือ หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลควรปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธด้วยการฝึกตนเองและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเสมอ

6.1.2 หน่วยงานควรส่งเสริมสนับสนุนในการตัดสินใจ การกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลเพื่อให้มีการปฏิบัติงานในแนวทางใหม่ ผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลมีความกล้าในการคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และร่วมกันรับผิดชอบเมื่อเกิดข้อผิดพลาด ร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างเปิดใจกว้าง โดยไม่มุ่งการตำหนิต่อคนหรือการลงโทษผู้ปฏิบัติงาน

6.1.3 ผู้อำนวยการควรตระหนักในการนำหลักธรรมตามแนวพุทธไปใช้ในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ให้กับตนเองอยู่เสมอ

6.1.4 หน่วยงานควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีนโยบาย การจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในองค์กร และทำให้คนในองค์กรสามารถทำงานร่วมกันภายใต้ความขัดแย้งหรือความเห็นต่างโดยยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานโดยใช้หลักธรรมตามแนวพุทธ

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธเพื่อทำให้ทราบความแตกต่าง และนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนการกุศลที่มีประสิทธิภาพ

6.2.2 ควรมีการวิจัยสร้างนวัตกรรมหรือการแสวงหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างภาวะผู้นำตามแนวพุทธโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

6.2.3 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำตามแนวพุทธเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของหน่วยงานระดับนโยบาย

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ธนกร น้อยทองเล็ก. (2556). บทบาทภาวะผู้นำเชิงพุทธ. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 2(1), 1-6.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พชร สันทัด. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการทำงานในประเทศไทย ยุค 4.0. *วารสารอาชีวกรรมและ*
ความปลอดภัย, 1(1), 79-88.

- พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์. (2559). การสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในภาคเหนือ. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 5(1). <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/253079/171858>
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัด เชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15(2), 58-66.
- สมัย ดอนแก่น. (2560). รูปแบบการบริหารการกุศลภายในวัด จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการ แห่งแปซิฟิก*, 3(2), 12-22.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อริชาติการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
The Effective Academic Administration Model of Buddhist Scripture School,
General Education Division

พระมหาสันติภาพ อ่อนละมุน* ชูเกียรติ วิเศษเสนา** สงวนพงศ์ ขวนชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**, ****
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

PhramahaSantiphap Onlamun* Chookiat Wisetsena** Sanguanpong Chuanchom***
and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**, ****

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: pm_santiphap@hotmail.com

(Received: December 23, 2022; Revised: February 13, 2023; Accepted: February 27, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ดำเนินการวิจัย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์เนื้อหาโดยศึกษาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้คือร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและเอกสารประกอบการสัมมนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ดำเนินการโดยการนำรูปแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดขึ้นไป มาจัดทำแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 260 รูป/คน

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1. สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากที่สุด โดยมีการวางแผน การจัดการ การนำองค์การและการควบคุมองค์การ ให้เอื้อต่อการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา 2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการ

ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารงานวิชาการ, การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions and guidelines for effective academic administration, 2) to create an effective academic administration model, and 3) to evaluate the feasibility and usefulness of the effective academic administration model of Buddhist Scripture School, General Education Division. The research was divided into three parts, as follows: Part One studied the conditions and guidelines for effective academic administration. The tools were structured interview forms. The statistics used were content analysis by studying the effective academic administration of Buddhist Scripture School, General Education Division, with good practice. Three informants were selected by purposive sampling. Part Two created an effective academic administrative model by organising a focus group discussion meeting of seven experts. The tool was a draft of an effective academic administration model for the Buddhist Scripture School, General Education Division, and supporting documents for the group seminar. The statistics used were content analysis, which examined the feasibility of the model by seven experts. Part Three evaluated the feasibility and usefulness of the effective academic administration model by using the model that the experts considered appropriate as the content of the feasibility questionnaire and the usefulness from stakeholders in implementing the model, including the 260 school directors and deputy director for academic affairs.

The research found that: 1. In the conditions and guidelines for the effective academic administration of Buddhist Scripture School, General Education Division, it was found that the school gave the most importance to academic work, with planning, organisation, organisational leadership, and organisational control. To be conducive to academic administration in 5 areas, namely: curriculum development, educational institutions development of the learning process Development of innovative media and educational technology Assessment, evaluation, and transfer of learning results and educational supervision. 2. The effective academic administration model of Buddhist Scripture School, General Education Division, consists of 1) Principles and Reasons, 2) Objectives, 3) The Model Essential, 4) Model Implementation, and 5) Success Conditions. The evaluation results of the feasibility of the overall and individual aspects were at the highest level. 3. The results of the feasibility assessment of the effective academic administration model of Buddhist Scripture School, General Education Division, were generally at a high level. And the usefulness of the effective academic administration model of Buddhist Scripture School's General Education Department was generally at the highest level.

Keywords: Academic Administration Model, Effective Academic Administration,
Buddhist Scripture School, General Education Division

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้ขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยพระปราชญ์ของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถร) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตรไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรม เพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศระเบียบกระทรวงฯ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น (กองพุทธศาสนศึกษา, 2557) ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ได้ปรับโครงสร้างใหม่ตามข้อบังคับคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม ว่าด้วยโครงสร้างการบริหารงานและการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและสถานศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2563 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงสังกัดสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีโครงสร้างการบริหารงานเช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ กลุ่มบริหารงานทั่วไป กลุ่มบริหารงานงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารงานวิชาการ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนรายหัวตามจำนวนนักเรียนและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมกำหนด การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาในภาพรวมหลายประการ ทั้งด้านประสิทธิผลของการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ด้านความรู้ และทักษะของผู้เรียน โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พบว่า โรงเรียนไม่มีแผนงานในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อย่างชัดเจน การถ่ายทอดและสื่อสารยังไม่ทั่วถึง องค์กรขาดการนิเทศติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัด ขาดการนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจากภาคีเครือข่าย สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขาดการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ การศึกษายังเน้นอยู่ในส่วนของปริยัติคือภาคของความรู้อยู่ยังไม่มีการเชื่อมต่อความรู้เข้าสู่ภาคของการปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญาตามหลักพุทธธรรม ระบบสวัสดิการแก่ผู้เรียน ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ และการเผยแพร่พระพุทธศาสนายังไม่เป็นระบบ (กองพุทธศาสนศึกษา, 2553) โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจากผลทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O NET) ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรายวิชาหลัก พบว่า ปีการศึกษา 2560 วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 39.40 คะแนน วิชาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 26.51 คะแนน คณิตศาสตร์ 19.69 คะแนน วิทยาศาสตร์ 27.98 คะแนน ปีการศึกษา 2561 วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 43.08 คะแนน วิชาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 25.69 คะแนน คณิตศาสตร์ 23.23 คะแนน วิทยาศาสตร์ 30.24 คะแนน ปีการศึกษา 2562 วิชาภาษาไทย 43.57 คะแนน วิชาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 26.77 คะแนน คณิตศาสตร์ 20.47 คะแนน วิทยาศาสตร์ 27.42 คะแนน ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาหลัก พบว่า ปีการศึกษา 2560 วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 36.42 คะแนน สังคมศึกษา 29.78 คะแนน วิชาต่างประเทศ

(ภาษาอังกฤษ) 20.72 คะแนน คณิตศาสตร์ 15.14 คะแนน วิทยาศาสตร์ 23.31 คะแนน ปีการศึกษา 2561 วิชาภาษาไทย 34.73 คะแนน สังคมศึกษา 30.94 คะแนน ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 21.85 คะแนน คณิตศาสตร์ 18.35 คะแนน วิทยาศาสตร์ 24.65 คะแนน ปีการศึกษา 2562 ภาษาไทย 31.49 คะแนน สังคมศึกษา 30.93 คะแนน ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 21.63 คะแนน คณิตศาสตร์ 16.01 คะแนน วิทยาศาสตร์ 24.05 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ สะท้อนให้เห็นว่าจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรสังกัดสำนักงานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามข้อบ่งชี้ 5 ด้านของงานวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ 4 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำองค์การ (Leading) และการควบคุมองค์การ (Controlling) (Bartol & Martin, 1991) ตามองค์ประกอบของรูปแบบ 5 ประการ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยนำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาศภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบแล้วสังเคราะห์เป็นข้อบ่งชี้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์จากผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และจากผู้รู้แจ้งชัด (Known Group)

1) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประธานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งเลือกมาแบบเจาะจง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บันทึกข้อมูลตามตัวแปรที่ศึกษาได้แก่สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.2 ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบดำเนินการจัดทำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีวิธีดำเนินการโดย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลที่ได้รับจากผลการวิจัยตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 5 ประการ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยใช้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา บูรณาการเข้ากับกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิผล ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำองค์การ (Leading) และ 4) การควบคุมองค์การ (Controlling)

การตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ได้แก่ ประธานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นักวิชาการศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3.3 ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2565 จำนวน 402 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 804 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 260 รูป/คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดสัดส่วนโรงเรียนตามจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ในสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้ง 14 เขต 2) สุ่มแบบง่ายให้ได้จำนวนโรงเรียนตามสัดส่วนที่กำหนด

ผู้วิจัยนำแบบประเมินเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 130 โรงเรียน จำนวน 260 รูป/คน ในคราวประชุมผู้บริหารประจำปี ณ ห้องประชุมใหญ่พุทธมณฑลได้รับกลับคืนมา จำนวน 130 โรงเรียน เป็นผู้อำนวยการ จำนวน 130 รูป และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 121 รูป/คน

คิดเป็นร้อยละ 96.54 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ดังนี้

4.1.1 การบริหารจัดการด้านการวางแผน (Planning) ประกอบด้วย

4.1.1.1 การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนได้จัดทำงบประมาณรายรับ-รายจ่ายประจำปีการศึกษา โดยงบประมาณรายรับมาจาก เงินอุดหนุนรายหัว เงินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเงินรายได้สถานศึกษาส่วนงบประมาณรายจ่ายจัดสรรตามหลักการดังนี้ เงินอุดหนุนรายหัว จัดสรรเป็นงบกันเงินก่อนการจัดสรรประมาณร้อยละ 15 ที่เหลือจัดสรรเป็นงบพัฒนาคุณภาพการศึกษาร้อยละ 60 งบบริหารงานทั่วไปร้อยละ 30 และงบสำรองจ่ายร้อยละ 10 เงินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดสรรเป็นงบพัฒนาคุณภาพการศึกษาประมาณร้อยละ 70 จัดสรรเป็นงบบริหารงานทั่วไปประมาณร้อยละ 30 และไม่จัดสรรเป็นงบสำรองจ่าย เงินรายได้สถานศึกษา จัดสรรเป็นงบพัฒนาคุณภาพการศึกษาประมาณร้อยละ 55 จัดสรรเป็นงบบริหารงานทั่วไปประมาณร้อยละ 45 และไม่จัดสรรเป็นงบสำรองจ่าย

4.1.1.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาที่มีโครงการส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาทุกปี คณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนทุกคน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนทุกคน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มแผนงานและงบประมาณ เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มแผนงานและงบประมาณ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

4.1.1.3 การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อใช้กำกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา โรงเรียนได้จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจนตลอดปีการศึกษา ซึ่งมีทั้งปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มบริหาร ระดับกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่มสาระ ระดับสายชั้นทั้ง 6 สายชั้น โดยปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาระดับกลุ่มบริหารงาน ระดับกลุ่มสาระ ระดับสายชั้น จะมีความสอดคล้องกับปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีระดับโรงเรียน คณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนจะดำเนินงานไปตามระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา

4.1.1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากตารางเรียนปกติเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ 1) การสอนเสริมโดยใช้แบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ แบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียนทั่วไป หรือแบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียนวิชาชีพ จากการทดสอบครั้งที่ผ่านมา โดยครูผู้สอนจะสอนเสริมให้นักเรียนในแต่ละชั่วโมงเรียนทุก ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันในรายการต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับชาติ และ 3) การส่งครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน เป็นการเพิ่มศักยภาพให้ครูและบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

4.1.2 การบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ (Organizing) ประกอบด้วย

4.1.2.1 การจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนแบบปกติให้ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียน โดยจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนเป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารงานทั่วไป กลุ่มงานบริหารงานงบประมาณ กลุ่มงานบริหารงานบุคคล และกลุ่มงานวิชาการ แต่ละกลุ่มบริหารแบ่งออกเป็นกลุ่มงานและงาน ตามลำดับตามขอบข่ายภารกิจของโรงเรียนที่มีทั้งหมด ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนการจัดคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรให้รับผิดชอบภารกิจต่าง ๆ ใช้การพิจารณาตามความรู้ ความสามารถ และความประสงค์ของแต่ละบุคคล

4.1.2.2 การจัดชั้นเรียนตามผลการเรียนของผู้เรียน โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดนักเรียนตามผลคะแนนสอบคัดเลือก ส่วนชั้นต่อ ๆ ไปจัดนักเรียนตามผลการเรียนของปีการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.1.2.3 การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้เอื้อต่อความสามารถของผู้เรียน โดยจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามจุดเน้นของสถานศึกษา โดยโรงเรียนจะคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนตามความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน

4.1.2.4 การจัดระบบงานกิจการนักเรียนให้พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง ได้แก่ 1) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้จัดแบ่งครูทุกคน และนักเรียนทุกชั้นเรียน ออกเป็นคณะ โดยมีจำนวนครูและนักเรียนคณะละเท่า ๆ กัน เพื่อให้สะดวกต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคน 2) งานสภานักเรียน ได้จัดตั้งสภานักเรียนโดยให้นักเรียนเลือกประธานสภาและกรรมการสภานักเรียนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และ 3) งานชมรมกิจกรรมนักเรียน ได้จัดตั้งชมรมกิจกรรมนักเรียนทั้งชมรมทางวิชาการและชมรมทางวิชาชีพ โดยนักเรียนทุกคนต้องเลือกเข้าชมรมตามความสนใจและความถนัดเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของผู้เรียน

4.1.3 การบริหารจัดการด้านการนำองค์การ (Leading) ประกอบด้วย

4.1.3.1 การใช้หนังสือทางการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แก่คณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคน เช่น บันทึกข้อความ คำสั่ง ประกาศ หนังสือเวียน เป็นต้น

4.1.3.2 การประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แก่คณะผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง เช่น การประชุมคณะกรรมการโรงเรียน การประชุมสมาคมผู้ปกครองและครูการประชุมคณะผู้บริหารโรงเรียน การประชุมครู เป็นต้น

4.1.3.3 การชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ เป็นรายบุคคลเฉพาะกรณี

4.1.3.4 การตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการกิจต่าง ๆ ของโรงเรียน

4.1.3.5 การเป็นที่ปรึกษาในการทำงานแก่คณะผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ หรือไปแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4.1.3.6 การเสาะแสวงหาบุคลากรใหม่ การคัดเลือกการมอบหมายงาน การพัฒนาและการธำรงรักษาให้อยู่กับโรงเรียน

4.1.3.7 การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คณะผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน

4.1.3.8 การปรับปรุงบุคลิกภาพเพื่อให้เกิดภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน เช่น การห่มผ้าเป็นปริณทลสะอาด เรียบร้อย โอปปาติกะ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เสียสละเพื่อส่วนรวม มีอารมณ์มั่นคง เปิดเผย พุดน้อยตรงไปตรงมา ควบคุมตนเองได้ มุ่งมั่นและตั้งใจในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ ให้เกียรติคนอื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ เป็นต้น

4.1.3.9 การให้อิสระในการทำงานโดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาคิดเอง ทำเองตามขอบข่ายงานในแต่ละกลุ่มงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4.1.3.10 การให้ความเป็นกันเองกับคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยไม่ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

4.1.3.11 การมีความจริงใจ และมีเมตตาธรรมในการทำงาน ให้ความสำคัญต่อบุคลากรโดยไม่เลือกปฏิบัติ

4.1.3.12 การรักโรงเรียน รักเพื่อนร่วมงาน ใช้เวลาอยู่กับโรงเรียนให้มากที่สุด เดินสำรวจบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรียนทุกวัน การรักและให้ความสำคัญกับนักเรียน โดยการเดินเยี่ยม พูดคุย ปรีกษาเรื่องต่าง ๆ

4.1.3.13 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครู บุคลากร และนักเรียนอยู่เสมอ การรับประทานอาหารร่วมกัน การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น

4.1.4 การบริหารจัดการด้านการควบคุมองค์การ (Controlling) ประกอบด้วย

4.1.4.1 การใช้แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามงานวิชาการ

4.1.4.2 การใช้ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา ทั้งปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียนกลุ่มบริหารงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสายชั้น

4.1.4.3 การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานต่าง ๆ ตามกรอบโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างชัดเจน

4.1.4.4 การประชุมโดยในวาระปกติมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประชุมคณะบริหารโรงเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ประชุมครู เดือนเรียนละ 1 ครั้ง ประชุมผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และประชุมนักเรียนหลังการไหว้พระสวดมนต์ก่อนเข้าชั้นเรียนหรือแยกประชุมตามสายชั้น

4.1.4.5 การใช้การประเมินผลและการรายงานผลการปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนด

4.1.4.6 การพบปะพูดคุยตามกลุ่มสาระวิชาและสายชั้นต่าง ๆ เพื่อกำกับดูแล ติดตามและนิเทศการทำงาน

4.1.4.7 การเดินตรวจตราความเรียบร้อย สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน ภายในบริเวณโรงเรียน ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

4.1.4.8 การควบคุมและติดตามงานนอกเวลา เช่น การตรวจเวรประจำวัน

4.1.4.9 การติดตามได้ผลงานโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการควบคุมและติดตามงาน เช่น โทรศัพท์ กลุ่มไลน์วีดีโอคอล เป็นต้น

4.2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.2.1 ขั้นที่ 1 ผู้วิจัย ได้นำผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และข้อมูลสรุปจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากตอนที่ 1 โดยใช้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา บูรณาการเข้ากับกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิผลมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำองค์การ (Leading) และ 4) การควบคุมองค์การ (Controlling) แล้วจัดทำร่างรูปแบบทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่

1. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทการพัฒนาประเทศและนโยบายมหามหาเถรสมาคม ต่างมุ่งเน้น

การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ จากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาในภาพรวมหลายประการ ทั้งด้านประสิทธิผลของการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ด้านความรู้และทักษะของผู้เรียน โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ จากผลทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน ปัญหาดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และขับเคลื่อนให้เกิด ผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจัยเบื้องต้นในลำดับแรกที่ต้องปรับและสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

เป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล คือ 1) ด้านการวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำองค์กร (Leading) และ 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการพัฒนาองค์กรด้านการบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานหรือโครงการที่เป็นรูปธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แต่ละแห่งต่อไป ทั้งนี้รูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบของรูปแบบ คือ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญของรูปแบบ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ เป็นกรอบสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีความพร้อมสมบูรณ์ครอบคลุมทุกด้าน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิผล

3. สารสำคัญ

สารสำคัญของรูปแบบนี้ มีเนื้อหาตาม การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) ที่มีประสิทธิผล 2) การจัดองค์กร (Organizing) ที่มีประสิทธิผล 3) การนำองค์กร (Leading) ที่มีประสิทธิผล และ 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) ที่มีประสิทธิผล

4. การนำรูปแบบไปใช้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ดังนี้

- 1) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดการประชุมชี้แจงคณะกรรมการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการพัฒนางานวิชาการ
- 2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วางแผนและกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินการตามแนวทางของรูปแบบทุกขั้นตอน
- 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มอบหมายผู้รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามแต่ละขั้นตอน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความเหมาะสม
- 4) สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดให้มีการอบรม/ สัมมนา /ศึกษาดูงาน เพื่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรที่รับผิดชอบงานบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

5) สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กำกับติดตามผลการดำเนินงาน โดยสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

6) สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการประเมินผล และนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

2) ผู้บริหารในสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.2.2 ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้ผลการวิจัยในขั้นที่ 1 เป็นประเด็นในการพัฒนาและได้จัดประชุมสนทนา (Focus Group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน เพื่อให้ความคิดเห็นในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัย ได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบสรุปผลการประเมิน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.86	0.38	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.86	0.38	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ	4.81	0.39	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบไปใช้	4.86	0.35	มากที่สุด
5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.86	0.36	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.82	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านหลักการและเหตุผล ด้านวัตถุประสงค์ ด้านการนำรูปแบบไปใช้และด้านเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านสาระสำคัญของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.47	0.65	มาก	4.59	0.62	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.64	มาก	4.50	0.65	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ	4.36	0.69	มาก	4.50	0.65	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบไปใช้	4.38	0.67	มาก	4.55	0.64	มากที่สุด
5. เจื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.52	0.65	มากที่สุด	4.62	0.63	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.37	0.68	มาก	4.51	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเจื่อนไขสู่ความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65) และด้านวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.64)

ส่วนความเป็นประโยชน์พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเจื่อนไขสู่ความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.62) และด้านวัตถุประสงค์และด้านสาระสำคัญ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.65)

5. สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาและผลการวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยภาพรวมพบว่า

5.1.1 การวางแผน (Planning) โรงเรียนต้องจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาที่มีโครงการส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อใช้กำกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากตารางเรียนปกติเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

5.1.2 การบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ (Organizing) โรงเรียนต้องจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนแบบปกติให้ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียน โดยจัดการบริหารงานวิชาการให้ครอบคลุมได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนีสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา แต่ละด้านแบ่งออกเป็นกลุ่มงานและงาน ตามลำดับตามขอบข่ายภารกิจของโรงเรียนที่มีทั้งหมด ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนการจัดคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรให้รับผิดชอบภารกิจต่าง ๆ ใช้การพิจารณาตามความรู้ ความสามารถ และความประสงค์ของแต่ละบุคคลมีการจัดชั้นเรียนตามผลการเรียนของผู้เรียน จัดหลักสูตรสถานศึกษาให้เอื้อต่อความสามารถของผู้เรียน โดยจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามจุดเน้นของสถานศึกษา โดยโรงเรียนจะคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนตามความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน จัดระบบงานกิจการนักเรียนให้พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

5.1.3 การบริหารจัดการด้านการนำองค์การ (Leading) โรงเรียนต้องใช้หนังสือทางการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แก่คณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคน เช่น บันทึกข้อความ คำสั่ง ประกาศ หนังสือเวียน มีการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แก่คณะผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง มีการชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ เป็นรายบุคคลเฉพาะกรณี มีการตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการกิจต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ปรึกษาในการทำงานแก่คณะผู้บริหารครูและบุคลากร โดยให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีการเสาะแสวงหาบุคลากรใหม่ การคัดเลือกการมอบหมายงาน การพัฒนาและการธำรงรักษาให้อยู่กับโรงเรียน มีการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คณะผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน มีการปรับปรุงบุคลิกภาพเพื่อให้เกิดภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน

5.1.4 การบริหารจัดการด้านการควบคุมองค์การ (Controlling) โรงเรียนต้องใช้แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามงานวิชาการ ใช้ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา ทั้งปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียนกลุ่มบริหารงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และสายชั้น มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานต่าง ๆ ตามกรอบโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างชัดเจน

สรุปคือโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากที่สุด โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์การ และการควบคุมองค์การ ให้เอื้อต่อการบริหารงานวิชาการที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่ การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน มีความคล้ายคลึงกับ ราตรี เลิศหว่าทอง (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาและ อธิป ศรีบรรเทา (2560) ได้กล่าวว่า หลักสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงการวางแผนการบริหารงานวิชาการ คือ การวางแผนในกรอบคลุมงานวิชาการตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้งหมด ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารการนิเทศภายใน การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน การบริหารระบบข้อมูล และสารสนเทศทางวิชาการการบริหารการพัฒนาบุคลากรการบริหารการวิจัยและพัฒนาการบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ

5.2 รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มืองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทั้งในภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากกระบวนการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้ผลการศึกษากิจการการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมืองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา บูรณาการเข้ากับกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิผล ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำองค์การ (Leading) และ 4) การควบคุมองค์การ (Controlling) ซึ่งได้จากการวิจัยในตอนที 1 มาเป็นประเด็นยกร่างรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ ชูเกียรติ วิเศษเสนา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ

ของผู้เรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา และสรุปสาระสำคัญไว้ซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ พบว่า 1) การบริหารจัดการด้านการวางแผน (Planning) 2) การบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ (Organizing) 3) การบริหารจัดการด้านการนำองค์การ (Leading) 4) การบริหารจัดการด้านการควบคุมองค์การ (Controlling) และสอดคล้องกับ ชนิสรา ชุมวงศ์ (2563) การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า แนวทางการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น ความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

5.3 การประเมินความเป็นไปได้พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีกระบวนการขั้นตอนอย่างชัดเจน มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้อุปแบบนี้ถูกนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่วนการประเมินความเป็นไปได้นั้น พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีกระบวนการ ขั้นตอนอย่างชัดเจน มีหลักการของรูปแบบ มีวัตถุประสงค์ มีสาระสำคัญ มีการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และมีเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อย่างครบถ้วนจึงส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้อง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการมีความเห็นว่างบแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีความเป็นไปได้น้อยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ ทิสมบุญ (2560) ที่ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับดีมากและความเป็นไปได้น้อยอยู่ในระดับดีมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัยได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีความเหมาะสมมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้นั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไปใช้หรือนำไปปฏิบัติ ส่งเสริม สนับสนุนและติดตามอย่างต่อเนื่องจะทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ

6.1.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ต้องทำความเข้าใจ ความร่วมมือกันอย่างจริงจังจึงเมื่อนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามาใช้

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

6.2.2 ควรมีการศึกษาประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาล้างจากการนำรูปแบบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไปใช้ เพื่อปรับปรุงรูปแบบหรือพัฒนารูปแบบต่อไป

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลรัตน์ ทิสมบุญ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.
- กองพุทธศาสนศึกษา. (2553). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2562)*. กรุงเทพฯ: กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ชนิสรา ชุมวงศ์. (2563). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ชูเกียรติ วิเศษเสนา. (2562). *การบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา. ทักษะแห่งอนาคต: ความท้าทายของการศึกษาไทย. การประชุมและนำเสนอผลงานวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 6. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. ประเทศไทย.*
- ราตรี เลิศหว่าทอง. (2561). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL* (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). *รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- _____. (2562). *รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- _____. (2561). *รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2560). *รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. <http://www.onesqa.or.th/th/contentdownload/944/?inputFilter=&TextSearch=&Category=&gotoPage=3&PageSize=10>
- อธิป ศรีบริวรร. (2560). *การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค* (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

- Bartol, K. M. & Martin, D. C. (1991). *Management*. McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน
The Effect of Using a Guidance Activities Package together with Pakagyo Way Wisdom
to Develop Responsibility of Grades 4-6 Students at Ban Huay Nam Sai School
in Mae Hong Son Province

ลำดวน อาลัย* นิธิพัฒน์ เมฆขจร** และ นีรนาท แสนสา***

นักศึกษาศาขาทฤษฎีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*

รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**,***

Lamduan Alai* Nitipat Mekkhachorn** and Niranart Sansa***

Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration Faculty Education
Sukhothai Thammathirat Open University*

Associate Professor Dr., Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University**,***

Corresponding author E-mail: lamduan0326@gmail.com

(Received: January 19, 2023; Revised: February 25, 2023; Accepted: March 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ และ 2) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยความสมัครใจและสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดความรับผิดชอบ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92 และ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบเครื่องหมายโดยใช้สถิติวิลคอกซัน และการทดสอบแมน-วิทนี ยู

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ มีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมแนะแนว, วิถีปกาเกอะญอ, ความรับผิดชอบ

Abstract

The objectives of this research were twofold. First, to compare the levels of responsibility of the students in the experimental group before and after using a guidance activities package together with Pakagyo way wisdom, aimed at developing responsibility. Second, to compare the level of responsibility of the experimental group students, who used the guidance activities package with Pakagyo way wisdom, with the level of the control group students who underwent normal guidance activities. The research

sample comprised 20 students from Grades 4-6 at Ban Huay Nam Sai School in Mae Hong Son Province during the second semester of the 2021 academic year. These students voluntarily participated in the experiment and were randomly assigned to either the experimental or control group, with 10 students in each group. The research utilized two main instruments: a scale to assess responsibility with a reliability coefficient of .92, and a guidance activities package along with Pakagyo way wisdom. The data analysis employed various statistical measures, including mean, standard deviation, and significance tests (Wilcoxon sign-ranks test and Mann-Whitney U test).

The research findings revealed two key points. Firstly, after using the guidance activities package, the responsibility level of the experimental group students showed a significant increase at a significance level of .05. Secondly, the post-experiment responsibility level of the experimental group students who used the guidance activities package with Pakagyo way wisdom was significantly higher than the post-experiment responsibility level of the control group students who underwent normal guidance activities, again at a significance level of .05.

Keyword: Guidance Activities, Pakagyo Way Wisdom, Responsibility

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเราจะเห็นว่าประเทศไทยของเรามีประชากรบางส่วนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตตั้งแต่อายุน้อยมีมากขึ้น บุคคลเหล่านั้นบางส่วนได้รับการสั่งสอนมาจากครอบครัวที่มีความพร้อมที่ปูพื้นฐานการศึกษาให้กับลูกหลานได้เป็นอย่างดี แต่บางส่วนสร้างตนเองมาจากแบบอย่างที่ได้พบเห็นผ่านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเป็นประจำ สิ่งสำคัญที่แต่ละคนมี คือ ความรับผิดชอบ แต่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสังคมปัจจุบันยังมีประชากรจำนวนมากที่ยังขาดความรับผิดชอบ และตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในยุคปัจจุบันคือการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 การระบาดในแต่ละรอบนั้น สาเหตุหลักที่สำคัญของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคมาจากการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 เป็นจุดเริ่มต้นใหม่ในการปฏิรูปการจัดการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งกล่าวถึง ความมุ่งหมาย ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากความมุ่งหมาย ดังกล่าวนี้นี้ ที่มุ่งพัฒนาคนไทย ทั้งด้านความรู้และคุณธรรมนั้น จะเห็นว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นภารกิจที่สำคัญเร่งด่วนของสถานศึกษา เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมามุ่งเน้นแต่ให้เด็กเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่ไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจัง จึงถือเป็นความบกพร่องที่ต้องเร่งแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นและเป็นนโยบายจากกระทรวงตั้งแต่วัยเด็กในเด็กไทยทุกคน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการที่จะหล่อหลอมให้เด็กมีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์เมื่อเขาเติบโตขึ้น ความรับผิดชอบ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในหัวใจของผู้เรียน ให้เป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ มิได้ถูกบังคับ เอาใจใส่ มีความพยายามกระทำการกิจนั้น ๆ อย่างเต็มความสามารถตามวัยของตนเอง รู้จักรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อทั้งการกระทำและคำพูด ความรับผิดชอบในงานวิจัยนี้มีด้วยกันทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านการช่วยกันรักษาสถานศึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือต่อครอบครัวและด้านการช่วยกันดูแลชุมชนของตนเองตามกำลังและความสามารถที่จะกระทำได้ เป็นการกระทำที่เห็นคุณค่าในตัวของผู้เรียนเอง ในทางตรงกันข้าม หากผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อเบื้องต้นทั้ง 4 ด้านแล้ว ผลกระทบมากที่สุด คือ ตัวของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ยังอาจเป็นการสร้างปัญหาต่อสังคมภายนอกได้

เช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ได้กล่าวถึงลักษณะ ความรับผิดชอบของนักเรียนที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง การเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม และสอดคล้องกับ จันทรา พวงยอด (2543) และยังสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2554) ที่ได้แบ่งความรับผิดชอบของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาออกเป็น 4 ด้าน และในแต่ละด้านมีลักษณะ คือ 1) ความรับผิดชอบในการเล่าเรียน ด้วย ความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย 2) ความรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา เป็นการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของ สถานศึกษา 3) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ตามความสามารถของตน และ 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งความรับผิดชอบทั้ง 4 ด้านเป็น แนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

นักเรียนบ้านห้วยน้ำใส อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งหมดเป็นชาวไทยภูเขาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเอง ว่า ปกาเกอญอ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่แฝงไว้ด้วยคุณธรรมที่สอดแทรกไว้ในภูมิปัญญา ที่ทรงคุณค่า มีคติ ความเชื่อ ที่สืบทอดกันมาเป็นคำสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม เคร่งครัดในประเพณีและพิธีกรรม การนับถือ ผีและวิญญาณเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมและค่านิยมหลายประการ เช่น การอยู่อย่างผัวเดียวเมียเดียว ไม่ประพฤติผิดลูกเมียใคร หรือการเลี้ยงดูพ่อแม่ที่ซื่อสัตย์ ที่นับถือ คือ ผีบ้านและผีเรือน ผีบ้านเป็นผีเจ้าที่ที่คอยปกป้องดูแลหมู่บ้าน ผีเรือนเป็นผีดวง วิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งคอยปกป้องรักษาบุตรหลานเหลนผู้สืบตระกูลของตนด้วยความห่วงใย นอกจากนี้ยังมีประจำไร่หรือผืนา ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตของไร่ นาเจริญงอกงาม ด้วยการบอกเล่าของ วิรัตน์ เลิศล้ำอุดม (ฮิโซ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ของบ้านห้วยน้ำใส) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2564 และสอดคล้องกับ รายงานประจำปีของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2564) และข้อมูลจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2564) ที่ได้กล่าวถึง วิถีชีวิต ระบบ ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงหรือชาวปกาเกอญอในประเทศไทย พิธีกรรมและความเชื่อของชาวปกา เกอญอ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต เป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนของชนเผ่า ชาวปกาเกอญอ แม้ปัจจุบันความเชื่อและพิธีกรรมบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคสมัยก็ตาม นักเรียนบ้านห้วยน้ำใส จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ใช้ความพึงพอใจของตนเองเป็นหลัก โดยปกติแล้วนิสัยดังกล่าวนี้หากอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านถือว่าเป็นเรื่องปกติที่ไม่มีอะไรซับซ้อน พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้อิสระในทางความคิดและปฏิบัติตามพื้นฐานของความ พึงพอใจ จะไม่ค่อยมีการบังคับ โดยให้เหตุผลว่าเมื่อโตขึ้นเขาจะคิดได้เอง แต่ในยุคปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หากพฤติกรรมของนักเรียนไม่ได้ถูกพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็กวัยเริ่มต้นของการศึกษาย่อมส่งผลเสีย ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของผู้เรียนอย่างแน่นอน สอดคล้องกับ จันทรา พวงยอด (2543) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติที่ดีอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชน ไทย นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร มีมานะอดทนและความเสียสละอันเป็น คุณลักษณะของพลเมืองดี และ Hurlock Elizabeth Bergner (1973) สรุปได้ว่า “ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการ ฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งเป็นผู้ใหญ่เขาจะค่อยๆ เรียนรู้ ดังนั้น การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็ก ควรเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากงานที่ง่ายก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและสร้างประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง”

ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ แอลบันทึกลายเสียง เอกสาร ที่บันทึกรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียนโดยจัดไว้ เป็นชุด ภายในของเอกสารจะบรรจุคู่มือครู คู่มือผู้เรียน และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการให้ ความหมายของ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้เรียนเพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนา

ผู้เรียนให้เข้าใจและเห็นคุณค่าต่อตนเอง รักและพึงพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ ส่งผลให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น สามารถป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดแก่ผู้เรียน ส่งเสริมการจัดการปัญหาของผู้เรียนทั้งด้าน การศึกษา การประกอบอาชีพ การพัฒนาส่วนตัวและสังคม เพื่อให้ผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน โดยรูปแบบของ กิจกรรมสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย ที่สำคัญต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของวัยผู้รับบริการด้วย นอกจากนี้ยังสามารถ ให้บริการได้ทั้งแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม มีความสอดคล้องกับ มลฤดี แพทย์ปฐม (2558) ยังได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลัก ที่สำคัญของชุดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ 1) คู่มือครู ซึ่งจะประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ วิธีใช้ 2) กิจกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์ ระยะเวลา สื่ออุปกรณ์ การดำเนินกิจกรรมแนะแนวการประเมินผล จากการศึกษา งานวิจัยของ ชัญญา บุญรักษ์ (2556) ที่ได้ทำการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะ แนวในทุกด้าน สอดคล้องกับ ญัฐิกานต์ แสงอุทัย (2561) ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน หอพักนักกีฬามัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิระประวัต) นครสวรรค์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความ รับผิดชอบ ทั้งในระยะหลังการทดลองหรือระยะติดตามผลภายหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ มีความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยของ ญัฐิกา ปิ่นแก้ว (2561) ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียน ชนเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชนเผ่า กะเหรี่ยงที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลัง การทดลอง การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนนั้นสามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่เนื่องจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นชาวปกาเกอญอ ผู้วิจัยจึงนำหลักคิดที่เป็นภูมิปัญญาของชาวปกาเกอญอ ที่พบโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ที่สอดแทรกอยู่ในแก่นของสาระของพิธีกรรม วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ อาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการศึกษา นำเข้ามา บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงการสอนเกี่ยวกับความรับผิดชอบเข้าสู่จิตใจของผู้เรียนได้ โดยง่ายโดยบางกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ซึ่งจะช่วยให้ชุดกิจกรรม เน้นแนวนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ในการสืบค้นเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ในการนำภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอมาใช้ในการจัด กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษานั้นยังไม่มี แต่ในศึกษางานวิจัยของ จักรพันธ์ เพียรพนัสสัก (2543) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมการวิจัยด้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่พื้นที่เฉพาะหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนที่ควร เรียนรู้จากสิ่งรอบตัว โดยมีองค์ความรู้ท้องถิ่นเป็นฐานในการเรียนรู้วิชาทั่วไป 2) ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการประมวล องค์ความรู้ท้องถิ่น เพื่อให้เป็นแหล่งและระบบที่ชัดเจนง่ายต่อการเรียนรู้ หรือนำไปประยุกต์เพื่อใช้กับสังคมยุคใหม่ และเป็น การสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือผู้รู้ท้องถิ่นที่กำลังถูกละเลยและสูญหายไป ขอให้ผู้ที่คิดทำการวิจัยในเรื่องนี้สืบสานพัฒนา องค์ความรู้ท้องถิ่นอย่างจริงจัง และนำความรู้ไปแก้ปัญหาใหม่ ๆ ของสังคมต่อไป ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะนำภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอมาใช้ร่วมกับชุดกิจกรรมแนะแนวในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับ ภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญา
วิถีปกาเกอะญอกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

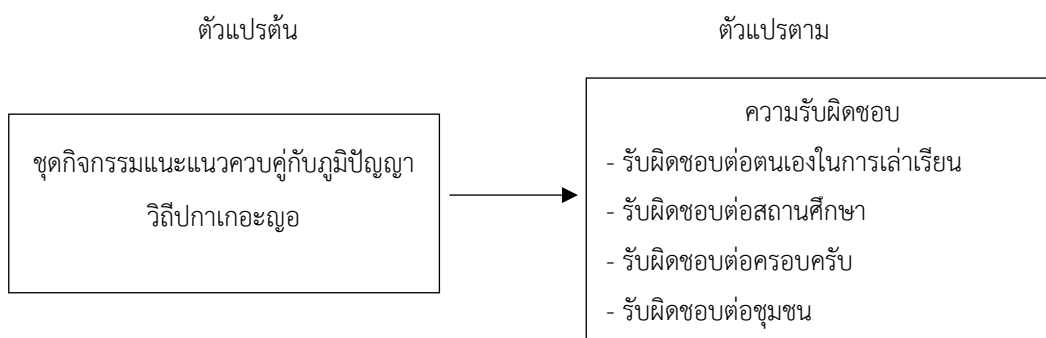
3.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experimental Research Design) โดยศึกษาจากกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ ส่วนกลุ่มควบคุมใช้กิจกรรม
แนะแนวปกติ

3.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัด
แม่ฮ่องสอน จำนวน 54 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียน
บ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยความสมัครใจ และสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากแล้วไม่ใส่คืน
เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

3.1.3 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
กิจกรรมแนะแนวปกติ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบ

3.1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน และชุดกิจกรรม
แนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ในด้านความรับผิดชอบ ซึ่งนำแนวคิดจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
เครื่องมือได้แบบวัดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบวัดที่นักเรียนประเมินตนเอง แบบวัดเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบ
ของ Likert ที่มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเองในการเล่าเรียน 2) รับผิดชอบต่อสถานศึกษา
3) รับผิดชอบต่อครอบครัว 4) รับผิดชอบต่อชุมชน จำนวน 27 ข้อ นำแบบวัดความรับผิดชอบ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อพัฒนาความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างตามเนื้อหา วิธีการสร้าง และความสอดคล้อง นำแบบวัดความรับผิดชอบ ที่ผ่านความ
เห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของ
เนื้อหาที่ต้องการวัดสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง
0.60 -1.00 จากนั้นนำแบบวัดความรับผิดชอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน
30 คน ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ

TH-325 ภายใต้มูลนิธิทรูมาทอร์ ซึ่งเป็นโครงการการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมแก่เด็กที่ยากจนด้วยการเป็นคู่มือกับคริสตจักร และผู้สนับสนุน ณ คริสตจักรบ้านห้วยน้ำใส จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) และความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลปรากฏว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.25-0.85 มีความเที่ยงทั้งฉบับ 0.92 จัดพิมพ์แบบวัดความรับผิดชอบที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับแล้วไปใช้ในงานวิจัย

3.2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมีประสิทธิภาพ สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับคำนิยามและวัตถุประสงค์ จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ การปฐมนิเทศจุดหมายของความรับผิดชอบ ปิดประตูให้บ้าน กันประตูให้เมือง รู้จักตนเอง เลือ 2 ด้าน รู้เขา รู้เรา พ่อแม่ผูกใจ เส้นด้ายผูกมือ หัวใจใครอยู่ในอ้อมมือ เจ้าที่ เจ้ากรรม เอื้อตวาคะเห็นนะ และปัจฉิมนิเทศ ความรับผิดชอบเราก็คทำได้ ง่ายจัง นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างตามเนื้อหาวิธีการสร้างและความสอดคล้อง จากนั้นนำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่ผ่านการตรวจสอบและอนุญาตจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้อง และความเหมาะสมระหว่างเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ เวลา สื่ออุปกรณ์ และการประเมินผล ได้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($M = 4.23-5.00$) นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่ผ่านการปรับปรุงตามคำชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมที่มาร่วมกิจกรรมของโครงการ TH-325 ณ คริสตจักรบ้านห้วยน้ำใส เพื่อดูความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมและนำมาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้จริง ผลปรากฏว่า เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยไป จึงมีการเปลี่ยนจากกิจกรรมละ 40 นาที เป็น 50 นาที พร้อมกับการลำดับการนำเสนอของปราชญ์ชาวบ้านให้มีความกระชับและตรงกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ จัดพิมพ์ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ เพื่อนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ทำหนังสือขออนุญาตดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มอบกับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) ก่อนทำการวิจัย 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบวัดความรับผิดชอบ ที่มีจำนวน 27 ข้อ โดยวัดองค์ประกอบ 4 ด้าน ไปทดสอบกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แล้วบันทึกคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นนำคะแนนมาเรียงลำดับจากมากไปน้อย จนครบ 20 คน แล้วทำการจับคู่ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบวัดความรับผิดชอบที่มีลำดับของคะแนนที่เท่ากันหรือลำดับใกล้เคียงกัน เพื่อสุ่มอย่างง่ายเป็นการแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

3) นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มทดลอง จำนวน 10 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ทั้งหมด 10 กิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมได้ทำการสอนแบบปกติ

4) เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองของทั้งสองกลุ่ม ผ่านไป 1 สัปดาห์ ให้นักเรียน ทั้งสองกลุ่ม ทำแบบวัดความ
รับผิดชอบ จำนวน 27 ข้อ อีกครั้ง

5) นำคะแนนก่อนและหลังการทดลองมาทำการวิเคราะห์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานการวิจัยของ
นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุด
กิจกรรมแนะแนวโดยการทดสอบลำดับที่โดยเครื่องหมายของ วิลค็อกซัน (Wilcoxon-signed Rank Test) และก่อนการใช้
ชุดกิจกรรมแนะแนวและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการใช้สถิติทดสอบแมน-วิทนี ยู (The Mann-Whitney
U test)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม
แนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวีถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ โดยการทดสอบลำดับที่โดยเครื่องหมายของวิลค็อกซัน
(Wilcoxon-signed Rank Test) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	Mean Rank	n	M	S.D.	z	Asymp.Sig.(2-tailed)
ก่อน	5.5	10	112.5	14.31	-2.825	0.005*
หลัง		10	133.7	14.16		

*p< .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับ
ภูมิปัญญาวีถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิ
ปัญญาวีถีปกาเกอะญอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญา
วีถีปกาเกอะญอ และกลุ่มควบคุมหลังใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ โดยใช้สถิติทดสอบแมน-วิทนี ยู (The Mann-Whitney
U Test) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	Mean Rank	n	Mann-Whitney U	Asymp.Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	13.40	10	21.00	.028*
กลุ่มควบคุม	7.60	10		

*p< .05

จากตารางที่ 2 พบว่าภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญา
วีถีปกาเกอะญอมีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ความรับผิดชอบของนักเรียนหลังการทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอ สามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากนักเรียนบ้านห้วยน้ำใส อำเภอสมเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งหมดเป็นชาวปากะเกะญอ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความเคร่งครัดในประเพณีและวัฒนธรรม พิธีกรรมของชาวปากะเกะญอ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน การนับถือผีและ วิญญาณเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมและค่านิยมหลายประการ นอกจากนั้นการถือสัจจะและการแสดงความเคารพต่อสิ่งที่อยู่ เหนือธรรมชาติ เป็นหลักคิดพื้นฐานของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสอนลูกหลานของชาวปากะเกะญอต่อการดำรงชีวิตที่สอดแทรกอยู่ใน แก่นของสาระพิธีกรรม วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ อาชีพ เป็นสิ่งที่ชาวปากะเกะญอ ต้องถือปฏิบัติที่เป็นความรับผิดชอบ ของลูกหลานปากะเกะญอ จึงถือได้ว่าภูมิปัญญาวิถีของชาวปากะเกะญอเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรับผิดชอบให้ เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน นอกจากนั้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้จริง หรือที่เรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้นำทางจิต วิญญาณที่ได้รับการสืบทอดเชื้อสายมาจากครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของชนเผ่ามาหลายชั่วอายุคนเป็นผู้ทำ หน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในงานวิจัยในครั้งนี้ถือว่าเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงการสอนคุณธรรมความรับผิดชอบเข้าสู่จิตใจของ ผู้เรียนได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานประจำปี 2564 ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2564) และ ข้อมูลจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาชนเผ่า ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการสร้างเครื่องมือ ที่เป็นระบบโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการสร้างเครื่องมือ กำหนดเนื้อหาการสร้างเครื่องมือทางการแนะแนวให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดลองใช้ นอกจากนี้ชุดกิจกรรม แนะแนวควบคู่ภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ยังได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่เน้นการเรียนรู้ตามวงจร การเรียนรู้ใน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ซึ่งในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนได้ดูภาพ เล่าเรื่อง แสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง ของจริง เป็นการสนทนาเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญหรือ ผลลัพธ์การเรียนรู้หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) เป็นขั้นที่ครูให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิจารณาสิ่งที่ได้รับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในขั้นตอนที่ 1 เพื่อหา คำตอบที่ว่าเกิดอะไรขึ้นจากการแลกเปลี่ยนในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้สร้าง องค์ความรู้หรือสรุป สาระสำคัญที่ได้จากการอภิปราย การสะท้อนการรับรู้ หรือใบความรู้ จากผู้รู้เพิ่มเติมไปอีกเพื่อให้สาระ การเรียนรู้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นขั้นที่ครูสรุปเพิ่มเติมเพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ ของนักเรียนที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในสำคัญของการปฏิบัติตนได้ถูกต้องในแต่ละด้าน ตามจุดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อมุ่งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้กล่าวอ้างไว้ใน สมร ทองดี และปราณี รามสูตร (2555) จากการดำเนินการเรียนรู้ตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) (Kottman, Ashby, Jeffrey & DeGraaf, 2001) ส่งผลให้ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่ กับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสังเกตและสอบถามจากครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า ภายหลังของการ ทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ดีขึ้น มีความรับผิดชอบตนเองในการเล่าเรียน นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด มีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ หากไม่เข้าใจจะทำการ

ขอความช่วยเหลือจากเพื่อน หรือจากครูผู้สอนมากขึ้น เปลี่ยนจากการลอกการบ้านเพื่อนมาเป็นการให้เพื่อนอธิบายให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบที่มีต่อสถานศึกษามีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดโต๊ะของตนเอง ห้องเรียนของตนเอง จัดเก็บของส่วนตัวให้เป็นระเบียบมากขึ้น ช่วยตักเตือนกันให้รักษาความสะอาดในชั้นเรียนหรือหน้าห้องเรียน เช่น การจัดเรียงรองเท้าไว้บนชั้นวาง เสื้อผ้า กระเป๋า โต๊ะ เก้าอี้ของตน ให้ความร่วมมือในการทำเวรสัปดาห์วัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกล้าที่จะเป็นผู้นำ กล้าที่จะรายงานผลการตรวจความสะอาดในแต่ละพื้นที่อย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีการนำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้หลังการใช้งานทำการจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยกว่าเดิม ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาด อุปกรณ์ห้องครัว เป็นต้น นอกจากนี้ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัวและต่อชุมชนก็มีมากขึ้น จะเห็นได้จากนักเรียนมีการนำข่าวสารเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้นในบ้านของตนมาเล่าให้กับครูและเพื่อน ๆ ฟัง มีการสอบถามเพิ่มเติมจาก พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีในกิจกรรมแนะแนวแต่มีการจัดขึ้นในครอบครัว เช่น วิธีการเลือกพื้นที่ทำกิน การเลี้ยงผีผาย ผีต้นน้ำ การใช้ข่าไถในการเสี่ยงทาย หรือแม้แต่การใช้คาถา ปิดเป่าให้กับคนป่วยของหมอผีในชุมชนให้หายจากอาการเจ็บไข้ได้ป่วย เล็ก ๆ น้อย ๆ นอกจากนี้นักเรียน ยังมีการขอให้ผู้เฒ่าผู้แก่เล่านิทาน ให้ฟัง จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครอบครัวและชุมชนมีมากกว่าแต่ก่อน รู้จักช่วยครอบครัวทำงานบ้าน ดูแล ปู่ ย่า ตา ยาย มีความห่วงใยต่อคนในครอบครัว มีการแบ่งปันของกินของใช้ให้กับพี่น้อง และนักเรียนชวนกันไปทำความสะอาด สำนักสงฆ์ในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ พร้อมกันนั้น นำความรู้เรื่องของการคัดแยกขยะไปใช้ในครอบครัวและชุมชนอีกด้วย ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอ สามารถนำมาพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ เนื่องจากนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐิกา ปิ่นแก้ว (2561) ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชนเผ่ากะเหรี่ยงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลการวิจัยว่าสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียนได้

5.2 ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปากะเกะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6 มีทั้งหมด 10 ชุดกิจกรรม ซึ่งมีลักษณะที่เป็นสื่อประสมที่หลากหลาย และยังได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง การทำงานเป็นกลุ่ม รูปภาพ ข่าวสาร และสื่อ ปากะเกะญอของจริง มีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่กล่าวถึงในกิจกรรมบางกิจกรรม ทำให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความน่าสนใจและในแต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนตามรายละเอียดในข้อที่ 1 ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้และความเข้าใจในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือชุดกิจกรรมแนะแนวชนิดนี้เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในแต่ละด้านได้เป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแนะแนวปกติที่ผู้วิจัยนำหัวข้อการพัฒนาความรับผิดชอบที่มีในหลักสูตรแนะแนวของสถานศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6 หัวข้อเกี่ยวกับความรับผิดชอบในแต่ละด้านมาให้นักเรียนร่วมกิจกรรมตามปกติ เพราะฉะนั้นจึงส่งผลให้การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของกลุ่มทดลองมีผลการวัดความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุม จึงทำให้ประสบผลสำเร็จในกระบวนการดำเนินการทดลอง ซึ่งงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐิกานต์ แสงอุทัย (2561) ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนหอพักนักศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิรประวัติ) นครสวรรค์แล้ว นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้นทั้งระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลภายหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ สอดคล้องกับ ปาณชีวัน ธนวัฒนากร (2563) ที่พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว นอกจากนี้ยังมีการใช้ชุดกิจกรรม

แนะแนวพัฒนาด้านอื่นอีกหลายด้าน ดังเช่นงานวิจัยของ ประณิศา ทองพันธ์ (2560) ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตลอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว สอดคล้องกับ Liesel (2000) ได้ศึกษาโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (บริบทของชาวอัฟริกัน) โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อสร้างโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะชีวิตประกอบด้วย การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดีและการรู้จักตนเอง โปรแกรมการแนะแนวและการปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนั้น พัฒนามาจากพื้นฐานทฤษฎีการบำบัดของเหตุผลพฤติกรรม ตลอดจนแนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากเข้ารับการทดลอง โดยสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ McColman (1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอนและกิจกรรมกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่านักเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และยังสอดคล้องกับ Turk (1987) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนายุทธวิธีการฟังจังหวะและทำนองดนตรีของนักเรียน โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากใช้ชุดการสอนนักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจจังหวะและทำนองดนตรีได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นจากผลการทดลองการใช้กิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความรับผิดชอบในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมก่อนเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว สามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การนำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ก่อนนำไปใช้ควรศึกษาเนื้อหา วิธีการนำไปใช้อย่างละเอียด และอาจทดลองใช้จนเกิดความชำนาญก่อนนำไปใช้จริง

6.1.2 การนำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบไปใช้ ครูควรมีความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรมของวิถีปกาเกอะญอ

6.1.3 ควรจัดเตรียมสื่อการสอน อุปกรณ์ ต่างๆ ที่จะต้องใช้ในแต่ละกิจกรรมควรเตรียมให้พร้อมใช้และมีผู้ที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องพิธีกรรมของชาวปกาเกอะญอ มาช่วยในการถ่ายทอดความรู้จะทำให้การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นเป็นไปอย่างเหมาะสม ราบรื่นและตรงตามวัตถุประสงค์

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ตามนิยามศัพท์คุณธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ รับผิดชอบต่อตนเองในการเล่าเรียน รับผิดชอบต่อสถานศึกษา รับผิดชอบต่อครอบครัว รับผิดชอบต่อชุมชน ซึ่งได้จัดกิจกรรมตามองค์ประกอบด้านละ 2 ครั้ง แต่ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรเน้นในด้านที่เหมาะสมกับวัยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปพัฒนาความรับผิดชอบได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

6.2.2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับการใช้ภูมิปัญญาของชนเผ่าปกากะญอมาช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรนำภูมิปัญญาของชุมชนในแต่ละพื้นที่ มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมแนะแนวให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน จะทำให้สามารถพัฒนาความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.3 ควรมีการศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับชุดกิจกรรมชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอในระยะติดตามผล เพื่อจะได้ทราบว่าภายหลังการทดลองไปแล้วระยะหนึ่ง ความรับผิดชอบของนักเรียนยังคงทนอยู่หรือไม่อย่างไร

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสามัญศึกษา. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จักรพันธ์ เพียรพนัสศักดิ์. (2543). *ภูมิปัญญาชาวบ้านในพิธีกรรมของชุมชนกะเหรี่ยง*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทร์หา พวงยอด. (2543). *การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ชัยญา บุญรักษา. (2556). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐิกา ปิ่นแก้ว. (2561). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชนเผ่ากะเหรี่ยงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหัวแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐิกานต์ แสงอุทัย. (2561). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนหอพักนักกีฬาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิระประวัติ) นครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปานชีวัน ธนวัฒนากร. (2563). *การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ประณิตา ทองพันธ์. (2562). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 15(1), 79-94.*
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลฤดี แพทย์ปฐม. (2558). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความสามารถในการบริหารเวลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิรัตน์ เลิศล้ำอุดม. (12 ธันวาคม 2564). บทสัมภาษณ์ ฮีโซ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของบ้านห้วยน้ำใส เรื่อง วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2564). รายงานประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). (2564). รายงานประจำปีสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2564. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).

สมร ทองดี และปราณี งามสูตร. (2555). แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). คู่มือครูการจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนรู้ การสอนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

ภาษาอังกฤษ

Hurlock, E. B. (1973). *Personality Development*. London: McGraw-Hill.

Kottman, T. Ashby, Jeffrey, S. & DeGraaf, D. (2001). *Adventures in Guidance: How to Integrate Fun into Your Guidance Program*. <https://eric.ed.gov/?id=ED449421>

Liesel, E. (2000). *Guidance and Counseling Programme in Core Life Skills (Afrikaans text). Dissertation Abstracts International*. <http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>

McColman, J. W. (1975). *Relationship between the Use of Learning Activity Packages, Group Activity and the Preferences of Student toward the Social Study Course*. Dissertation Abstracts International. 36(1), 109 – A.

Turk, D. C. (1987). *Facilitating Treatment Adherence: A Practitioner's Guidebook*. New York: Plenum Press.

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
Components and Indicators of Learning Leadership in the 21st Century of Educational
Institution Administrators under the Office of Basic Education Commissions
in the Lower Northeastern Region 1

ศราวุธ พิมละมาศ* วรสิทธิ์ รัตนวราหะ** และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา***

นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**, ***

Sarawooth Pimlamat* Worasit Rattanavara** and Chookiat Wisetsena***

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**, ***

Corresponding author E-mail: sarawooth_pim@vu.ac.th

(Received: October 19, 2023; Revised: November 21, 2023; Accepted: December 02, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 650 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.0 การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test

ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) องค์ประกอบที่ 1 การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ มี 8 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.698 2) องค์ประกอบที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม มี 8 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.654 3) องค์ประกอบที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการแบ่งปันความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 17 และ 18 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.651 4) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มี 8 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 24 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.646 5) องค์ประกอบที่ 5 การบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ มี 7 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 32 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.692 6) องค์ประกอบที่ 6 การสื่อสารและนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร มี 6 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 39 และ 40 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.601 7) องค์ประกอบที่ 7 ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน มี 4 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 45 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.686

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา, องค์ประกอบและตัวบ่งชี้, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง 1

Abstract

This study aims to: 1) examine the components and indicators of learning leadership in the 21st century of educational institution administrators; and 2) examine the validity of the components and indicators of learning leadership in the 21st century of educational institution administrators. The sample group used in the study included 650 educational institution administrators under the Office of the Basic Education Commission, Academic Year 2023, which were obtained through exploratory factor analysis using the factor extraction method. Variables were grouped using principal component analysis, and the method of orthogonal rotation was adopted for finding specific components. Then the results of the analysis were used to develop a tool for collecting data with a knowledgeable group of educational institution administrators from educational institutions that have been evaluated by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) (ONESQA) in the fourth round, educational institution administrators from world-class standard schools and sub-district quality schools, as well as educational institution administrators from educational institutions that have received various awards in management between 2020 and present, including royal awards and honorary awards from OBEC, totaling 60 people. Hypothesis testing was conducted using a t-test.

The results of the study revealed that there were 7 components and 48 indicators of learning leadership in the 21st century among educational institution administrators, as follows: 1) Component 1: Being open to new opinions consisted of 8 indicators, where Indicator 1 had the highest component weight of 0.698; 2) Component 2: Creating an innovation culture consisted of 8 indicators, where Indicator 9 had the highest component weight of 0.654; 3) Component 3: Creating learning and sharing knowledge culture consisted of 7 indicators, where Indicators 17 and 18 had the highest component weight of 0.651; 4) Component 4: Creating a sustainable learning environment consisted of 8 indicators, where Indicator 24 had the highest component weight of 0.646. 5) Component 5: Organisational quality management for success consisted of 7 indicators, where Indicator 32 had the highest component weight of 0.692; 6) Component 6: Communication and technological innovation for organisational success consisted of 6 indicators, where Indicators 39 and 40 had the highest component weight of 0.601; 7) Component 7: Excellence in organisational management towards sustainable success consisted of 4 indicators, where Indicator 45 had the highest component weight of 0.686. In summary, the components and indicators of learning leadership in the 21st century of educational institution administrators obtained from the study can be used as a guideline for self-development, policy setting, as well as planning and carrying out the development of administrators of affiliated educational institutions to promote learning leadership in the 21st century.

Keywords: Learning Leadership of Educational Institution Administrators, Components and Indicators, Lower Northeastern Region 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Society and Economy) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการในทุกวิชาชีพจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมาก จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า การบริหารจัดการการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการจึงจะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาชีพหนึ่งที่จะต้องเป็น“มืออาชีพ”จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องตื่นตัว และเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญวิชาหลักที่ประกอบด้วยภาษา ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ซึ่งควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าด้วยตนเองของผู้เรียน และมีครูผู้สอนคอยช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3Rx8C ซึ่งทักษะ 3R ประกอบด้วย 1) อ่านออก (Reading) 2) เขียนได้ (Writing) และ 3) คิดเลขเป็น (Arithmetic) ส่วนทักษะ 8C ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างด้านวัฒนธรรม และความแตกต่างด้านกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและความรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and Media Literacy) และ 7) ทักษะชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (Compassion) (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

ผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะผู้นำองค์กรในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพในระดับสูงสุด นักวิชาการหลายท่าน เห็นว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในโรงเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2551) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จมักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำองค์กร และผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้บริหารเนื่องจากทักษะภาวะผู้นำเป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลแนวนอนและมีผลต่อการตัดสินใจและเป้าหมายขององค์กรเพื่อกระตุ้นการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารจึงต้องรู้จักใช้ภาวะผู้นำในการชี้นำและจัดการเพื่อสร้างอิทธิพลและแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานมีความเข้าใจในงาน มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการเป็นผู้นำที่ดีซึ่งลักษณะผู้นำที่ดีมีหลายประการได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานโดยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจและปฏิบัติภารกิจจนประสบผลสำเร็จสามารถทำงานร่วมกันได้ผลดีสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ 2) การมีเหตุผลและอุดมการณ์กว้างไกล 3) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คุณธรรม 4) การมีความอดทนอดกลั้นกล้าเผชิญต่อเหตุการณ์ 5) การมีไหวพริบใจกว้างมีหลักธรรมประจำใจ 6) การตัดสินใจอย่างรอบคอบถูกต้องและทันเวลา 7) การรู้จักใช้ขีดความสามารถขององค์กรและบุคคล 8) การมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และ 9) การมีบุคลิกภาพที่ดีผู้บริหารจำเป็นต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กร สามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรสามารถใช้ศิลป์และกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและสามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้อง เกิดศรัทธามีความ

เชื่อถือมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานตลอดทั้งสามารถสร้างสภาวะแวดล้อมสนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ (ธีระ รุญเจริญ, 2556)

กระทรวงศึกษาธิการประเทศนิวซีแลนด์ (New Zealand Ministry of Education, 2013 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ที่กล่าวถึงโดยสรุปในเรื่องนี้ว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษา กล่าวถึงคุณภาพความรู้และทักษะของผู้นำทางการศึกษาระดับกลางและระดับอาวุโสที่จำเป็นต่อการนำสถานศึกษาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องปรับปรุงนักเรียนทุกคนและนักเรียนการศึกษาพิเศษ มีความริเริ่มการสอนการเรียนรู้และการนำหลักสูตรไปปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology: ICT) และการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แนวใหม่ เพื่อพัฒนาโรงเรียนเป็นชุมชนการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำทางการศึกษาดังกล่าวจะเป็นแกนกลางในการปฏิบัติกิจกรรมภาวะผู้นำและคุณภาพของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์เชิงพหุทั้งในแนวตั้งและแนวนอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งความสัมพันธ์กับผู้นำคนอื่น ครูบุคลากร ผู้ปกครองในชุมชนและนักเรียน จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจที่ผู้นำทางการศึกษาจะต้องสร้างให้เกิดขึ้น ด้วยความใส่ใจและสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้พวกเขาแสดงบทบาทใหม่ ๆ และจัดโอกาสให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยทรัพยากรที่เหมาะสม มีการประเมินผลงานที่เปิดเผยและโปร่งใส มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ และกระตุ้นให้มีการผลิตนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

ภาวะผู้นำจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหน่วยงาน ผู้บริหารควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางของหน่วยงานการประสานงาน การสนับสนุน อำนาจความสะดวกเพื่อให้สมาชิกใหม่ในหน่วยงานได้ใช้ความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ภาวะผู้นำที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสถานศึกษาและชุมชนเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมและการสร้างคนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งรวมทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลักหลายองค์ประกอบ เช่น การเป็นผู้นำแบบ สร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น ผู้นำแบบ CEO ต้องบูรณาการศาสตร์และวิธีการ อย่างหลากหลายเพื่อความสมบูรณ์ มีการนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงมาช่วยในการปฏิบัติงาน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือ Self-directed Learning ซึ่งต้องมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสะท้อนความคิดเป็นหลัก มีการเรียนรู้ด้วยกันเป็นทีม มีการนำหลักของความพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มีการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมโดยมีรูปแบบใหม่ๆ รวมทั้งต้องมีการสะท้อนผลและสะท้อนคิดตลอดเวลาสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลัก ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการขยายขีดความสามารถและสร้างคนที่มีความสามารถและยังส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงขึ้น มีประสิทธิภาพประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (กนกอร สมปราชญ์, 2559) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างเท่าทันสถานการณ์เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา (รัตนดา เลิศวิชัย และธีระ รุญเจริญ, 2560) ภาวะผู้นำการเรียนรู้จำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ก่อนจะไปสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้จะเน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิดกลยุทธ์เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการเรียนรู้ (สมชาย เทพแสง, 2559) ดังนั้นภาวะผู้นำการเรียนรู้จึงนับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากผู้บริหารสถานศึกษา ยังไม่สามารถนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจังจึงก่อให้เกิดปัญหาบุคลากรภายในหน่วยงาน ไม่มีความเคารพนับถือ ไม่เชื่อฟัง ไม่เคารพกฎระเบียบ กติกา ไม่รู้จักที่จะนำไปใช้ประโยชน์ จึงมีความจำเป็นที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โปตาพล และวิไลพรรณ เสรีวัฒน์, 2556) ยังได้เสนอแนวคิดไว้ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี

ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงเพื่อที่จะเป็นเครื่องมือในการนำพาสถานศึกษาก้าวสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จำเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ ด้านทักษะ (Skill) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านการเป็นผู้นำ (Leadership Practice) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทองใบ สุดซารี, 2551) ได้ศึกษาทฤษฎีที่สำคัญของผู้บริหาร โดยได้กล่าวถึง ทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait Theory) และทฤษฎีสไตล์ภาวะผู้นำ (Leader Theory of Leadership) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ นักวิชาการ นักบริหารควรศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่อเป็นแนวทางการบริหารและการจัดการทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทฤษฎีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ที่จะเป็นตัวช่วยให้การบริหารงานให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้ จากความเป็นมาและความสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารอาจยังยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิม ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีอายุมาก ซึ่งจะขาดความคิดเห็นที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ที่กำลังเข้ามามีบทบาทในการศึกษายุคปัจจุบันอย่างหลากหลาย จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน่วยงานสถานศึกษาที่ผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งต่อไปสู่การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายของผู้บริหารที่จะต้องทำหน้าที่บริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ทราบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้ดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ การวางแผน และการบริหารงานที่มุ่งพัฒนาคนให้เกิดภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.2 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยแบ่งดำเนินการออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาองค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิจัย และนักวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังนี้ (Greiter, 2013; Tubin, 2013; Jolonch, Martinez, Badia, 2013; Shalom, 2014; Center Creation

Leadership : CCL, 2014; National Association of Secondary School Principals : NASSP, 2014; Podolny, 2015; กนกอร สมปราชญ์, 2559)

2) นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบหลักได้ 7 องค์ประกอบ คือ 1) การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ 2) การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม 3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ 4) การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน 5) การบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ 6) การสื่อสารและนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร 7) ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

3) วิเคราะห์องค์ประกอบหลักเพื่อหาองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ และจัดทำร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัย กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) องค์ประกอบที่ 1 การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ มี 8 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม มี 8 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มี 8 ตัวบ่งชี้ 5) องค์ประกอบที่ 5 การบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ มี 7 ตัวบ่งชี้ 6) องค์ประกอบที่ 6 การสื่อสารและนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร มี 6 ตัวบ่งชี้ 7) องค์ประกอบที่ 7 ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน มี 4 ตัวบ่งชี้

ขั้นที่ 2

1) สร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเชิงประเมิน เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเชิงประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม

3) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.968

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Forms ในการเก็บข้อมูล ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่ง จากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,810 คน จาก 3,810 โรงเรียน ดังนี้

1.1 จังหวัดชัยภูมิ	จำนวน 712 คน
1.2 จังหวัดนครราชสีมา	จำนวน 1,349 คน
1.3 จังหวัดบุรีรัมย์	จำนวน 902 คน
1.4 จังหวัดสุรินทร์	จำนวน 828 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้รักษาการในตำแหน่ง จากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 65 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ควรมีอย่างน้อย 650 คน ดังนี้ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาขนาดตัวอย่างของมอร์แกน

โดยผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถาม รวมเป็น 650 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเลขสุ่ม

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดส่งเอกสารถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ทั้ง 21 เขต ที่มีโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายอยู่ในสังกัด โดยแนบเอกสารที่เป็นหนังสือขอ ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Form ในการสร้างแบบสอบถาม จำนวน 650 คน และได้รับกลับคืนมาก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ได้จำนวน 454 คน คิดเป็น ร้อยละ 69.85 และทำการวิเคราะห์ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามเบื้องต้น โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัย วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานระดับความคิดเห็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 1 โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ หลัก (Principal Component Analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) พิจารณาค่าดัชนี ไกเซอร์-ไมเยอร์ ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO) 2) การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) 3) การหมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) ด้วยวิธีหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) โดยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) และ 3) การสรุปผลการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.3 ขึ้นไป และพิจารณาค่าความแปรปรวนรวมองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 และมีจำนวนตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป ตามหลักทั่วไปในการกำหนดความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล ผู้วิจัยควรมีตัวบ่งชี้ได้อย่างน้อย 3 ตัวต่อตัวแปรแฝง 1 ตัว ที่เรียกว่า กฎสามตัวบ่งชี้ (Three Indicator Rule) (Marsh et al, 2004; กัลยา วานิชบัญชา, 2551)

3.2 ตอนที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัย นำผลการวิเคราะห์ในตอนต้น มาพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเก็บข้อมูล กับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) แล้วตรวจสอบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ได้นั้นเป็นตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และมีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ดังนี้

3.2.1 นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) มาพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยจัดส่งเอกสารถึงสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายอยู่ในสังกัด ในการสร้าง แบบสอบถาม จำนวน 60 คน ได้รับกลับคืนมาจำนวน 57 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (PCA) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบตั้งฉาก ด้วยวิธีหาองค์ประกอบเฉพาะ แล้วนำผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ที่ได้มาพัฒนาเป็นเครื่องมือใช้ เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินจากสำนักงาน รับรองมาตรฐานและคุณภาพภายนอก (สมศ.) รอบสี่ ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ด้านการบริหารระหว่างปี

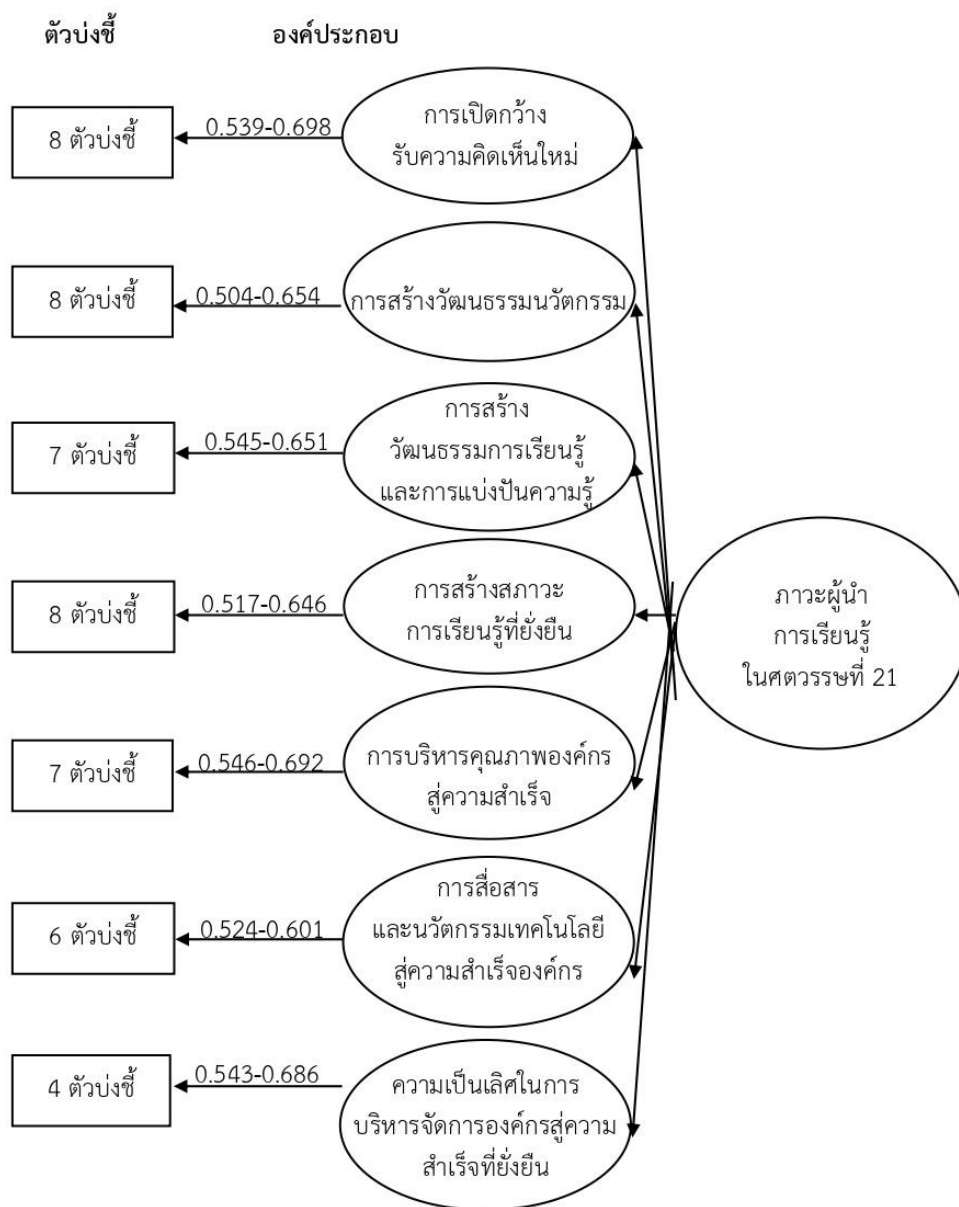
พ.ศ. 2563 - ปัจจุบัน เช่น รางวัลพระราชทาน รางวัลอันทรคุณค่า สพฐ. จำนวน 57 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติทดสอบที (t-test)

3.2.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตัวบ่งชี้โดยหาค่าเฉลี่ยโดยเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่ได้กับเกณฑ์การประเมินตามการแปรความหมายอิงเกณฑ์ระดับมาก ($\mu = 3.51$) และสถิติ t-test เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

4. ผลการวิจัย

4.1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยการตรวจสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์ที่นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้วยการวิเคราะห์ค่า KMO and Bartlett's Test พบว่า ค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.95 แสดงว่าค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบดี และค่า Bartlett's Test พบว่าการทดสอบไคสแควร์ Chi-Square เท่ากับ 15529.66 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน และสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบดี และมีค่าไอเกนอยู่ระหว่าง 1.06-5.05 สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ทั้งหมดได้ร้อยละ 57.29 จากองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 1 แสดงการจัดกลุ่มตัวบ่งชี้ ที่เหมาะสมขององค์ประกอบโดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ มี 8 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม มี 8 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มี 8 ตัวบ่งชี้ 5) องค์ประกอบที่ 5 การบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ มี 7 ตัวบ่งชี้ 6) องค์ประกอบที่ 6 การสื่อสารและนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร มี 6 ตัวบ่งชี้ 7) องค์ประกอบที่ 7 ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน มี 4 ตัวบ่งชี้

4.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ มีผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ ของกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) จำนวน 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.91-4.98 เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบด้วยสถิติทดสอบ (t-test) โดยการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\mu = 3.51$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ค้นพบ มีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ พบว่ามีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ ที่ได้มีจำนวน 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ คือ 1) องค์ประกอบการเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.698 คือ ผู้บริหารเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของโรงเรียนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.654 คือ ผู้บริหารสามารถคิดสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน 3) องค์ประกอบการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ มีจำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.651 คือ ผู้บริหารส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการระดมความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในทีมงาน และผู้บริหารสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้ เป็นทีม เช่น การคิดร่วมกัน อย่างเป็นระบบ การเรียนรู้ ไปพร้อมกัน เป็นต้น 4) องค์ประกอบการสร้างสภาพการเรียนรู้ที่ยั่งยืนมีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.646 คือ ผู้บริหารมีวิธีการติดต่อ สื่อสารที่เหมาะสม ทั้งภายในและภายนอก หน่วยงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น สังคมออนไลน์ ชุมชน แห่งการเรียนรู้ เป็นต้น 5) องค์ประกอบการบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ มีจำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.692 คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามระเบียบของ ทางราชการ และจรรยาบรรณวิชาชีพ 6) องค์ประกอบการสื่อสารและนวัตกรรม เทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร มีจำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.601 คือ ผู้บริหารมีการสื่อสารและสร้างกลยุทธ์ใน การนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติในหน่วยงาน และผู้บริหารจัดหาแหล่งเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลาย และ 7) องค์ประกอบความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.686 คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบงานประสบความสำเร็จ ซึ่งพิจารณาได้ว่า กระบวนการที่ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ จากแนวคิดและทฤษฎีเมื่อได้ข้อค้นพบ แล้วนำมาพัฒนาเป็นองค์ประกอบขึ้นใหม่ตามกระบวนการวิจัยมีความเหมาะสม ถึงแม้ว่าจำนวนองค์ประกอบจะเปลี่ยนไป แต่ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในองค์ประกอบก็จะไปกระจายอยู่ในองค์ประกอบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธ ไกยวรรณ (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ผู้วิจัย ได้แนวคิดหรือทฤษฎีสนับสนุนเรื่องนั้น ๆ มาก่อน การวิเคราะห์จึงเป็นการสร้างตัวแปรใหม่ เมื่อวิเคราะห์เสร็จ จะทำให้ได้ปัจจัย หรือองค์ประกอบใหม่ หลังจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ เกิดจากหลายองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากยังเป็นประเด็นความรู้ใหม่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษา จะต้องปรับตัวและร่วมมือกันในสถานการณ์ต่าง ๆ และจากองค์ประกอบจำนวน 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ ที่ค้นพบ คือ 1) การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาฯ จะต้องเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของโรงเรียนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และปรับเปลี่ยนความคิดได้ตามความเหมาะสม เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา และสามารถเป็นผู้นำทาง

ความคิดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guilford (1967) ได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความคิดแบบ หลากหลาย มีหลายแง่มุม หลายทิศทาง เป็นความคิดที่กว้างไกล ทำให้เกิดการคิดทำสิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนสามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างหลายทิศทาง หลายแง่มุม ที่เรียกว่า ความคิดนอกเนกนัย (Divergent Thinking) เป็นลักษณะของความคิดที่มีหลายทิศทาง หลายแง่มุม ซึ่งนำไปสู่การคิดค้นสิ่งใหม่ ประกอบไปด้วยความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ 2) การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม สามารถคิดสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาจนเป็นวัฒนธรรมนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แชนซ์ชัย (2555) ทำการศึกษาเรื่องแนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กล่าวถึง องค์ประกอบด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) ประกอบด้วยการเป็นผู้นำความคิด (Idea Champion) เป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Role Model) การเป็นผู้นำทีมและ การมีส่วนร่วม (Team Leader and Participating) การสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning Organization) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และการให้รางวัลแก่ความสำเร็จ (Reward Success) 3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแบ่งปัน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับตนเองและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดและการระดมความคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในทีมงาน เช่น การคิดร่วมกันอย่างเป็นระบบการเรียนรู้ไปพร้อมกัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสันต์ ศรีจันทร์ (2556) กล่าวว่า การสร้างการเรียนรู้ในทีมเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้ที่สามารถวัดได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน การอภิปรายการแลกเปลี่ยนความคิดและการตัดสินใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในทีมงานนับเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแบ่งปัน 4) การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยผู้บริหารต้องมีวิธีการติดต่อ สื่อสารที่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถอภิปรายเพื่อสร้างการเรียนรู้ในทีมงานนำไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างการเรียนรู้ในทีมของ Sharman and Wright (1995) ว่าเป็นกระบวนการในการสร้างและขยายฐานความรู้ในทีมงาน โดยมีการอภิปรายซึ่งเป็นสิ่งสำคัญคือทุกคนจะได้แสดงความรู้ที่มีอยู่ออกมา และใช้ความรู้เหล่านั้นในการตัดสินใจ หลังจากที่มีการระดมสมอง การตัดสินใจของทีมงานต้องมาจากข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับและเป็นปัจจุบัน ซึ่งควรต้องพิจารณาเมื่อทีมมีการตัดสินใจ และถ้าการตัดสินใจของทีมเป็นนวัตกรรม ควรมีการตรวจสอบความเป็นไปได้ ก่อนที่จะทำไปใช้จริง 5) การบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องบริหารคุณภาพองค์กร สู่ความสำเร็จภายใต้การปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยต้องจัดให้มีการสวัสดิการทางการศึกษาให้ครูอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม นำไปสู่การบริหารคุณภาพองค์กรสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนมุ่งสู่มาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ได้กำหนดพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรม สร้างศรัทธาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานตามค่านิยมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรสู่อนาคต ซึ่งสอดคล้องตรงกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) กล่าวถึง การเป็นแบบอย่างที่ดี คือ ความสามารถของผู้นำในการสร้างความเชื่อมั่นและทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี จูงใจและสร้างศรัทธาแก่ผู้ปฏิบัติงานได้ ผู้นำต้องมีความประพฤติที่มีความซื่อสัตย์ไม่ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด อดทนต่อปัญหา และมีเมตตาที่จะช่วยเหลือ สั่งสอนรวมทั้งมีความอ่อนน้อมถ่อมตนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการสร้างวัฒนธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในองค์กร และแนวคิดการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) การสื่อสารและนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องสามารถสื่อสารและสร้างกลยุทธ์ในการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติในหน่วยงานได้อย่างชัดเจนพร้อมสามารถจัดหาแหล่งเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารในทีมงานที่มีประสิทธิภาพของ Woodcock

and Francis (1994) ว่า ผู้นำต้องให้ความสำคัญในการควบคุมประสานงานให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการร่วมกัน ทักษะการสื่อสารที่ดี ได้แก่ 1) ความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อเรื่องที่จะสื่อสาร 2) การสื่อสารต้องเกี่ยวข้องกับคนทุกประเภทที่มีความแตกต่างกันทั้งสถานภาพการปรับตัวการรู้จักยึดหยุ่น ซึ่งควรปรับสิ่งเหล่านี้ให้มีความสอดคล้องกัน 3) การสื่อสารที่ดีต้องมีทักษะของการเป็นผู้ฟังที่ดี มีความสนใจเรื่องที่คนอื่นกำลังสื่อสารเช่นเดียวกับแนวการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Haslam (2006) ได้เสนอมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่ความสำเร็จองค์กรมาใช้ในการดำเนินงานของผู้บริหาร ควรมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตประจำวันในเรื่องส่วนตัวและเรื่องวิชาชีพ 2) การแสดงบทบาทที่เท่าเทียมกันในด้านผู้จัดการและผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ 3) การควบคุมตนเองให้มีการใช้เทคโนโลยีเป็นยุทธศาสตร์ในการสอน 4) การสร้างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีจากการบูรณาการแนวความคิดที่หลากหลาย 5) การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบงานประสบผลสำเร็จวางตัวและปฏิบัติงานตามมาตรฐานตำแหน่งหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีพันธุ์ เสนาบุษ (2553) ที่กล่าวว่าการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรม หมายถึง ผู้นำมีความมุ่งมั่นมุ่งมั่นในเรื่องของจริยธรรมมาตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้เกิดการวางระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ การตัดสินใจในเรื่องสำคัญไม่ได้มีสิทธิ์ขาดอยู่ที่ผู้นำ แต่จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณาและร่วมกันตัดสินใจ นอกจากนั้นผู้บริหารจะให้การยกย่องชมเชยแก่ผู้ที่มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมอยู่เสมอ มีการปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมถ่ายทอดแนวคิดจากรุ่นสู่รุ่นและบรรจุหลักสูตรด้านจริยธรรมในการเรียนการสอน และองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ มีความยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต รวมถึงเป็นต้นแบบที่ดีให้กับองค์กรอื่นๆ โดยค่านิยมหลักตามเกณฑ์จะประกอบด้วย 11 หัวข้อที่สำคัญ ได้แก่ 1) การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ 2) ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นองค์กร 3) การเรียนรู้ระดับองค์กรและระดับบุคคล 4) การให้ความสำคัญกับบุคลากรและพันธมิตร 5) ความคล่องตัว 6) การมุ่งเน้นอนาคต 7) การจัดการเพื่อนวัตกรรม 8) การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง 9) ความรับผิดชอบต่อสังคมในวงกว้าง 10) การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า 11) มุมมองเชิงระบบ

5.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) ยืนยันว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบและตัวบ่งชี้อยู่ระหว่าง 3.91-4.98 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์การประเมินค่าที่ระดับมาก ($\mu=3.51$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ค้นพบทั้ง 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สะท้อนถึงความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาที่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวยังเป็นประเด็นความรู้ใหม่ในสถานการณ์สังคมในปัจจุบัน ที่สถานศึกษาจะต้องปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ดังที่ (สุวิมล ติรกันนท์, 2553) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อผู้วิจัยต้องการศึกษาตัวแปร โดยยังไม่มีทฤษฎี หรือแนวคิดสนับสนุนเรื่องนั้นมาก่อน ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากตัวแปรเหล่านั้นแล้วนำมาจัดทำหมวดหมู่ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อเป็นการสำรวจดูว่ากลุ่มตัวแปรทั้งหมดว่ามีกี่องค์ประกอบ และตรวจสอบโดยหาความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ซึ่งสอดคล้องกับ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) ที่ได้กล่าวถึง ความเที่ยงตรงตามสภาพไว้ว่า เป็นความเที่ยงตรงที่ใช้เกณฑ์เทียบความสัมพันธ์ที่เป็นสถานการณ์จริงด้วยแบบสอบถามเพื่อพิจารณาการดำเนินงานในปัจจุบัน ดังนั้นความเที่ยงตรงที่ได้จากแบบสอบถามต้องมีความสามารถวัดได้ตรงตามสภาพจริงในปัจจุบัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 1 การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ มีค่าน้ำหนักของตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.698 นั่นคือ จะต้องเป็นผู้บริหารเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของโรงเรียนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม มีค่าน้ำหนักของตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เท่ากับ 0.504 นั่นคือ ผู้บริหารมีการคิดและทบทวนอย่างละเอียดภายใต้ความครบถ้วนของข้อมูลก่อนตัดสินใจสั่งการ จากผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถนำผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบที่ 4 การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.98 นั่นคือ ผู้บริหารสามารถระบุเป้าหมายในการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างชัดเจนและเหมาะสม และมีค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบที่ 1 การเปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ มีค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 3.91 นั่นคือ ผู้บริหารมีอิสระทางความคิดและให้อิสระในการคิดของสมาชิกในองค์กร โดยไม่ถูกครอบงำจากผู้มีอิทธิพล จากผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

6.1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ควรนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปเผยแพร่แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานสืบไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น

6.2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อยืนยันทฤษฎีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น

6.2.3 ควรมีการวิจัยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในรูปงานวิจัยอื่น ๆ อาทิ การหาความสัมพันธ์ หรือการศึกษาเป็นรายกรณี การพัฒนารูปแบบองค์กร การศึกษานวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นต้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกอร สมปราษฎ์. (2559). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: คลังน่านาวิทยา.
- กัลยา วานิชบัญชา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: ซี เค แอนด์ เอสโพลีโต สตูดิโอ.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โพคาพล และวิไลพรณ์ เสรีวัฒน์. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สิ่งที่ควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต*. กรุงเทพฯ: คลังน่านาวิทยา.

- ทองใบ สุทธาริ. (2551). *ภาวะผู้นำ: กลไกขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้*. อุบลราชธานี: คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีระ รุณเจริญ. (2556). วิฤติและทางออกในการบริหารและจัดการการศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 8(1), 163-164.
- _____. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- บุญสันต์ ศรีจันทร์. (2556). *การพัฒนารูปแบบการสอนบนเว็บโดยใช้หลักการเรียนรู้เป็นทีมของนักเรียนโรงเรียนกีฬา* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1), 375-396.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2563). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนดา เลิศวิชัย และธีระ รุณเจริญ. (2560). องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 17(ฉบับพิเศษ), 669-683.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีศึกษาต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีระยุทธ ชาดะกาญจน์. (2551). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย เทพแสง. (2559). ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 4. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 13(25), 116-125.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *เอกสารประกอบการศึกษาดูด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2555). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(2), 117-128.
- สุริพันธุ์ เสนานุช. (2553). *Visionary Leadership: กรณีศึกษาโรงพยาบาลสงขลานครินทร์*. สงขลา: สถาบันรางวัลคุณภาพแห่งชาติ.
- สุวิมล ติรณานนท์. (2553). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- CCL, NASSP. (2014). *10 Skills for Successful School Leaders*. https://www.nassp.org/Content/44755/TenSkills%202nd_ed_exec_summ.pdf
- Christiansen, L. L. & Tronsmo, P. (2013). *Approaches to Learning Leadership Development in Different School System in Leadership for 21 Century Learning*. New York: OCED Publishing.
- Greiter, T. W. (2013). *Leadership for 21 Century Learning*. New York: OCED Publishing.

- Guilford, J. P. (1959). *Traits of Creativity*. In Anderson, H. H. (Ed.), *Creativity and its Cultivation* (pp. 142-161). New York: Harper & Row.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Guilford, J. P. & Hoepffner, P. (1971). *The Analysis of Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed). New York: Pearson.
- Haslam, S. A. (2006). *The Glass Cliff-the Dynamics of Gender, Risk and Leadership in the Contemporary Organization*. UK: (n.p.).
- Jolouch, A., Martinez, M. & Badia, J. (2013). *Leadership for 21st Century Learning*. New York: OECD Publishing.
- Podolny, A.(2015). *21st Century Skills: Success in Life:6C's Plus Leadership*. <http://wanetusa.org/achieve-your-dream/21st-century-skills/p>
- Shalom. (2014). *Leadership Skills for the 21st Century*. <http://cfcoaching.org/?p=537>
- Sharman, C. & Wright, S. (1995). The Power and Use of Teams in School. In Howard, G.G. (Ed.) *Teamwork Models and Experience in Education*, (pp. 38-40). Boston: Allyn and Bacon.
- Tubin, D. (2013). *Approaches to Learning Leadership Development in Different School System in Leadership for 21 Century Learning*. New York: OCED Publishing.
- Woodcock, M. & Francis, D. (1994). *The Eleven Building Blocks of Effective Teamwork*. Great Britain: The University Press.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Innovative Leadership of School Administrators Affecting to Teaching Efficiency of
Teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3

ศราวุฒิ การิรัตน์* และ ชัยยนต์ เพาพาน**

ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**

Sarawut Kareerat* and Chaiyon Paopan**

Master of Education, Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University*

Assistant Professor Ph.D., Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University**

Corresponding author E-mail: sarawutkku42@gmail.com

(Received: October 17, 2022; Revised: November 22, 2022; Accepted: February 22, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 434 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาร์โย ยามาเน่ โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.92 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เท่ากับ .97 ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการสอนของครูเท่ากับ .85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .614^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_5) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม (X_2) และด้านการสร้างแรงจูงใจ (X_6) โดยตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิภาพการสอนของครู ได้ร้อยละ 44.20 อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $Y' = 1.583 + 0.250X_5 + 0.208X_2 + 0.187X_6$ และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $Zy = 0.280ZX_5 + 0.276ZX_2 + 0.208ZX_6$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ประสิทธิภาพการสอนของครู, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 3

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) innovative leadership of school administrators under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3, 2) teaching efficiency of teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3, 3) relationship between innovative leadership of school administrators and teaching efficiency of teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3, and 4) innovative leadership of school administrators affecting teaching efficiency of teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3. The sampling group consisted of 434 school administrators and teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3, according to Taro Yamane's formula by using simple random sampling. The research instrument for collecting the data was a five - point rating scale whose content validity was 0.92. The confidence value of the questionnaire in Part 2, Innovative Leadership, was .97, and in Part 3, the teaching efficiency of teachers was .85. The statistical analysis of the data involved the percentage, mean, standard deviation, and correlation of Pearson Product Moment. Stepwise multiple regression was employed to test the hypothesis.

The findings of the research revealed that: 1) The innovative leadership of school administrators under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3 was overall at a high level. 2) The overall efficiency of teaching under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3 was at a high level. 3) Relationship between innovative leadership of school administrators and the teaching efficiency of teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3, there was a moderate positive correlation ($r_{xy} = .614^{**}$) with statistical significance at the .01 level. And 4) Innovative Leadership of School Administrators Affecting Efficiency of Teaching under Khonkaen Primary Education Service Area Office 3, namely, creative thinking (X_5), creating an atmosphere of an innovation organization (X_2), and motivating (X_6). These predictors could affect and predict 44.20 percent of the efficiency of teaching with statistical significance at the .01 level. These could be formed as the regression equations of the unstandardised score $Y' = 1.583 + 0.250X_5 + 0.208X_2 + 0.187X_6$ and the standardised score $Zy = 0.280ZX_5 + 0.276ZX_2 + 0.208ZX_6$.

Keywords: Innovative Leadership, Teaching Efficiency of Teachers, Khonkaen Primary Education Service Area Office 3

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และการ

ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข และท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด รัฐจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยมียุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า โดยคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น และเป็นพลเมืองดีของชาติ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการรายงานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้สรุปปัญหาการศึกษาไทย 3 ด้าน คือระบบการศึกษาใช้ทรัพยากรมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง และ ระบบการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับบริบทในศตวรรษที่ 21 เพ็ญจันทร์ สินธุเขต (2560) ได้สรุปปัญหาไว้ในบทความเรื่องการศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล): Thailand 4.0 ว่า จากการจัดการศึกษาไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมามุ่งผลิตคนที่มีความรู้ทักษะจำนวนหนึ่งไปทำงานในโรงงานและหน่วยธุรกิจในระบบเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมที่ผ่านมาเป็นเรื่องล้าสมัยและปัญหาด้านการศึกษาส่วนหนึ่ง คือครูสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และ ปุณิกา เทียนใส (2557) ได้กล่าวถึงปัญหาผลการเรียนของเด็กไทยค่อนข้างต่ำ เห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีการประเมินจากการทดสอบ O - Net ซึ่งมีผลการสอบในเกือบทุกกลุ่มสาระวิชาและทุกกลุ่ม ระดับชั้นมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำระดับชาติที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นคุณภาพการจัดการการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาประสิทธิภาพการสอนของครูเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รวมทั้งพฤติกรรมที่ผู้สอนแสดงต่อผู้เรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่อำนวยความสะดวกให้คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูง Borich (1992) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างความชัดเจนในบทเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย การแสดงความใส่ใจในการสอน การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ และสมคิด สร้อยน้ำ (2542) กล่าวว่า ปัญหาของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จะสะท้อนออกมาในรูปผลสัมฤทธิ์และการประเมินที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันเกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเป็นกลไก และเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะที่สำคัญในการขับเคลื่อน และกำหนดทิศทางสู่ความสำเร็จของโรงเรียน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของผู้บริหารว่า ผู้บริหารที่มีความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะทางด้านนวัตกรรม จะเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนทิศทางการจัดการเรียนการสอนสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะ ประการสำคัญต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่จะเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู ดัง อรวรรค์ จันทโรเกษม (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของพนักงานและพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงาน

ในอุตสาหกรรมการผลิต พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารตามความคิดเห็นของพนักงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิต มีพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ พิรตน์ย จัตุรัส (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญที่จะเป็นพลังอำนาจและความสามารถให้กับตนเองในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ผลักดัน ให้สมาชิกภายในองค์กรเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยการนำนวัตกรรมเข้าไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาหรือสร้างแนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กร และทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระตุ้นให้ปรับเปลี่ยนแปลงองค์กรในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้บรรลุเป้าหมายอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ปีการศึกษา 2563 สภาพการดำเนินการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีปัญหาดังนี้ 1) ด้านผู้เรียน ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของคะแนน O-NET ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ จะมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับประเทศค่อนข้างมาก ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนน O-NET ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 1 วิชา คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนอีก 3 วิชา คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศเพียงเล็กน้อยเท่านั้น 2) ด้านครูผู้สอน พบว่า ประสิทธิภาพการสอนและประสิทธิภาพการสอนของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และการใช้สื่อ DLTV และวิธีการเก่า ๆ มากเกินไป การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และคุณวุฒิของครูไม่ตรงตามสาระที่สอน/ครูไม่ครบตามกลุ่มสาระ ผู้บริหารต้องปรับโดยการนำครูในกลุ่มสาระอื่นไปสอนในกลุ่มสาระที่ครูขาด ทำให้คุณวุฒิของครูไม่ตรงตามสาระการสอน ส่งผลถึงคุณภาพการสอนของครูในเนื้อหาที่มีความลึกซึ้งมากกว่า และ 3) ด้านผู้บริหารยังขาดการส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นกับครู และผู้เรียน และยังขาดการส่งเสริมบรรยากาศในการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครู และสามารถยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ต้องมีภาวะผู้นำที่จะต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนให้เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ความสามารถทักษะ และประสบการณ์ รวมทั้งคุณลักษณะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อนำพาครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนให้ประสานร่วมมือ ท่วมเท และอุทิศเวลาในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2563)

จากความสำคัญ และปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ซึ่งผลของการศึกษานี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร เสริมสร้างและปรับเปลี่ยนประสิทธิภาพการสอนของครู อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.4 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,709 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 162 คน และครูจำนวน 1,547 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 434 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 116 คน และครูจำนวน 318 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ ประสิทธิภาพการสอนของครู จำนวน 3 ตอน ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.92 คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Ration Scales) ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือพร้อมแนบบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อขอเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเองและผู้ช่วยผู้วิจัยเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษานั้น ๆ ตอบกลับมาภายใน 14 วัน หากไม่ได้รับกลับคืนมาผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปอีกครั้ง และขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการติดตามและเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจนครบ 434 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

3.4.1 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยายและการแปลผล 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3.4.2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของครู โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย และการแปลผล 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.100)

3.4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์ และมีการแปลผลในกรณีที่มีค่าเป็นบวก (Yamane, 1973)

3.4.4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

4. ผลการวิจัย

4.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน โดยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม และด้านการทำงานเป็นทีม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.50	0.49	มาก
2. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม	4.46	0.46	มาก
3. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.52	0.40	มากที่สุด
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.46	0.44	มาก
5. ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.47	0.39	มาก
6. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.47	0.38	มาก
รวมเฉลี่ย	4.48	0.30	มาก

4.2 ประสิทธิภาพการสอนของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการใช้สื่อ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการสอนของครูโดยภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.48	0.39	มาก
2. ด้านการใช้สื่อการสอน	4.51	0.42	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประสิทธิภาพการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.46	0.45	มาก
4. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน	4.42	0.44	มาก
รวมเฉลี่ย	4.47	0.35	มาก

4.3 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมกับประสิทธิภาพการสอนของครูโดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.614^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_5) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.587^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านด้านการทำงานเป็นทีม (X_4) มีความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำ ($r_{xy} = 0.214^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	Y	ระดับความสัมพันธ์
X_1	1	-	-	-	-	-	.519 ^{**}	ปานกลาง
X_2	.758 ^{**}	1	-	-	-	-	.576 ^{**}	ปานกลาง
X_3	.235 ^{**}	.238 ^{**}	1	-	-	-	.234 ^{**}	ต่ำ
X_4	.227 ^{**}	.221 ^{**}	.611 ^{**}	1	-	-	.214 ^{**}	ต่ำ
X_5	.531 ^{**}	.607 ^{**}	.273 ^{**}	.282 ^{**}	1	-	.587 ^{**}	ปานกลาง
X_6	.575 ^{**}	.626 ^{**}	.196 ^{**}	.118 [*]	.673 ^{**}	1	.569 ^{**}	ปานกลาง
X	-	-	-	-	-	-	.614 ^{**}	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$)

4.4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยการคัดเลือกตัวแปรเพื่อพยากรณ์ ใช้วิธีแบบมีขั้นตอนพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_5) เป็นตัวพยากรณ์สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 34.50 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม (X_2) เข้าไปจะมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 42.1 และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจ (X_6) เข้าไปมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 44.20 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

โมเดล	ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	F	P
1	X ₅	.587	.345	227.566	0.000*
2	X ₅ , X ₂	.649	.421	156.983	0.000*
3	X ₅ , X ₂ , X ₆	.665	.442	113.439	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p < .05)

4.5 การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X₅) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม (X₂) และด้านการสร้างแรงจูงใจ (X₆) สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ 0.250, 0.208, และ 0.187 และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ 0.280, 0.276, และ 0.208 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adj R ²	b	S.E _{yx}	β	t	sig
X ₅	.587	.345	.344	.250	.046	.280	5.439	.000
X ₂	.649	.421	.419	.208	.037	.276	5.666	.000
X ₆	.665	.442	.438	.187	.047	.208	3.958	.000

R = 0.665, R² = 0.442, a = 1.583 S.E_{yx} = 0.160

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X₅) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม (X₂) และด้านการสร้างแรงจูงใจ (X₆) ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ร้อยละ 44.20 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (S.E_{yx}) = 0.160 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = 1.583 + 0.250X_5 + 0.208X_2 + 0.187X_6$$

สมการพยากรณ์รูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = 0.280Z_{X_5} + 0.276Z_{X_2} + 0.208Z_{X_6}$$

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยได้พบข้อประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายและนำเสนอต่อไป

5.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารศึกษามีความรู้และทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ แสดงวิสัยทัศน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้บุคลากรมีความเข้าใจยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพียงพอต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และส่งเสริมการพัฒนาตนเองของบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดความเชื่อมั่น และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา กันธิณ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชวัง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชวัง มีระดับภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็มีค่าเฉลี่ยที่สูงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ailin and Lindgren (2008) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สนับสนุนให้องค์การมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมต้องมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรม ต้องส่งเสริมและเชื่อว่านวัตกรรมเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้้องค์การประสบความสำเร็จ เพราะว่าการนำด้านนวัตกรรมจะต้องมีพันธมิตรที่มุ่งมั่นในการริเริ่มการเป็นภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม ซึ่งมุ่งเน้นสนับสนุนภาวะผู้นำในเชิงกลยุทธ์จากกิจกรรมนวัตกรรมขององค์กร มีบทบาทในระดับกลยุทธ์และระดับปฏิบัติการด้านนวัตกรรม มีเทคนิคในการจัดการนวัตกรรม และการมีเครือข่ายและพันธมิตรด้านนวัตกรรม

ด้านการงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากนโยบายการทำงาน หรือ ความสามารถหรือบุคลิกลักษณะส่วนตัวของผู้บริหาร ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า ยังอยู่ในระดับที่น้อยกว่า เมื่อเทียบกับด้านอื่นผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการสร้างกระบวนการการร่วมมือและขับเคลื่อนการทำงานแบบทีม ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรและกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง ขาดการสร้างทีมเฉพาะกิจในการปฏิบัติหน้าที่สำหรับสิ่งใหม่ และขาดสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ทั้งนี้คุณสมบัติดังกล่าวจะเป็นการเสริมสร้างค่านิยมในทีมให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ บริหารจัดการทักษะที่จำเป็นให้กับสมาชิกในทีมเพื่อให้บุคลากรร่วมมือกันสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เกิดจากภาคปฏิบัติ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความสามารถอย่างสร้างสรรค์และศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Roscorla (2010) ที่กล่าวว่า การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมใหม่เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (Shape the Culture) มีการจัดระบบการทำงาน (Decide and Systematize) ผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องพัฒนาวิชาชีพ กลยุทธ์วิธีการและทรัพยากรเน้นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) เพื่อให้บุคลากรนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง และในด้านการงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากนโยบายการทำงาน หรือ ความสามารถหรือบุคลิกลักษณะส่วนตัวของผู้บริหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตินันท์ นันทะศรี (2563) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง การร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เปิดโอกาสและโน้มน้าวให้บุคลากรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายร่วมกัน กำหนดบทบาท วางแผน มอบหมายงาน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน

5.2 ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านการใช้สื่อการสอน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจากผู้สอนมีความสามารถในการจัดทำ จัดเตรียม และใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกและประยุกต์ใช้สื่อที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้และเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anderson (2000) ได้ศึกษาประสิทธิภาพภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา และ

ศาสตราจารย์ที่เป็นผู้นำทางการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 คน โดยมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและสื่อการสอน การจัดการหลักสูตรและการสอน 2) การควบคุมดูแลและการนิเทศการสอน 3) การตรวจสอบ 4) ความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Reynold (1998) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในสหราชอาณาจักร โดยศึกษาคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูควรใช้สื่อหลากหลายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ใช่สอนตามหนังสือ และโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูและบุคลากรของโรงเรียนควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถ มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการบันทึกผลการเรียนเพื่อพัฒนาและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ที่พบว่าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ยังคงเป็นตัวแปรที่อาจจะวัดค่าได้ไม่ชัดเจน เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทำงานของครูที่ปฏิบัติต่อนักเรียน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ครูทุกคนพึงมี อาจรวมไปถึงการแสดงออกถึงความผูกพันและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความสุขและเป็นกันเอง เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหา ด้านต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ การสนองความต้องการของนักเรียนตามควรแก่เหตุการณ์ การไต่ถามทุกข์สุขตบนักเรียนเสมอ การให้ความเป็นธรรมชาติต่อนักเรียนด้วยความถูกต้องชอบด้วยเหตุผลโดยเท่าเทียมกัน การยกย่องชมเชยผลงานนักเรียนทุกคนตามควรแก่โอกาส การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีเมตตากรุณาต่อกัน และมีการให้เกียรติในบทบาทหน้าที่ของกันและกันสอดคล้องกับ นาวา สุขธมย์ (2550) ที่กล่าวไว้ว่า ครูจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดกับนักเรียน โดยการดูแลหมั่นถามทุกข์สุข และให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อมีปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกันเองกับผู้เรียน มีความรู้สึกที่ดีและมีความรัก ความเมตตากรุณาต่อผู้เรียนทุกคนเท่าเทียมกัน และยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนทุกคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bass (1985) ที่ได้ศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่พิสูจน์ยืนยันว่าความสัมพันธ์ที่เป็นลำดับขั้นระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ความพยายาม และความพึงพอใจ พบว่าการเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพมากกว่า ทำให้เกิดความพยายาม และความพึงพอใจมากขึ้นกว่าภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ และผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ทำให้เกิดความพยายามและความพึงพอใจมากขึ้นกว่าภาวะผู้นำแบบให้รางวัลตามสถานการณ์การบริหารแบบวางเฉยแบบเชิงรุก และการปล่อยตามสบาย ตามลำดับ

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .614^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเพราะ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการศึกษานั้น องค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในอันดับต้น ๆ นั่นคือ ผู้บริหารการศึกษามีความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์ คิดทำสิ่งแปลกใหม่ที่มีการปรับปรุงพัฒนา มีความคิดที่เป็นเชิงกลยุทธ์ คิดวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาแก้ไข คิดเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยนำมาประกอบเป็นสิ่งใหม่ คิดหลากหลายมิติและนอกกรอบไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิม คิดจินตนาการในสิ่งที่อาจจะยังไม่เกิดขึ้นและอาจเป็นไปได้ยาก มีความคิดที่ยืดหยุ่นและมีอิสระ และมีการนำผลการคิดวิเคราะห์ไปกำหนดเป็นแผนงานในการพัฒนาองค์กร ส่งผลให้องค์กรเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ และไม่เพียงแค่นั้น ผู้บริหารศึกษายังมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการทำงาน อำนวยความสะดวกและสนับสนุนบุคลากรให้มีการเรียนรู้พัฒนาอยู่เสมอ จัดสิ่งแวดล้อม

ในองค์กรให้เหมาะสมในการทำงาน จัดระบบการทำงานให้มีระเบียบแบบแผน บูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ในองค์กรให้ทำงานร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการศึกษาตลอดมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวา สุขรัมย์ (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง ($r = 0.81$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ พันธุ์ลาด (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนกับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูในระดับต่ำมาก ต่ำ และปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม และด้านการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งจะได้อภิปรายแยกประเด็นดังนี้

5.4.1 ด้านการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารของโรงเรียนจะต้องมีความคิดที่สร้างสรรค์ในการทำงาน โดยจะต้องมีความคิดที่จะทำสิ่งที่แปลกใหม่ที่มีการปรับปรุงพัฒนา มีความคิดที่เป็นเชิงกลยุทธ์ คิดวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาแก้ไข คิดเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาประกอบเป็นสิ่งใหม่ คิดหลากหลายมิติและนอกกรอบไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิม คิดจินตนาการในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นและอาจเป็นไปได้ยาก มีความคิดที่ยืดหยุ่นและมีอิสระ นำผลการคิดวิเคราะห์ไปกำหนดเป็นแผนงานในการพัฒนาองค์กร จึงจะทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) กล่าวว่า การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการและรวบรวมความรู้ความคิดเดิม สร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ คิดนอกกรอบ ริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งใหม่ ๆ ได้

5.4.2 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ผู้บริหารของโรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการทำงาน ให้การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนบุคลากรให้มีการเรียนรู้พัฒนาอยู่เสมอ จัดสิ่งแวดล้อมในองค์กรให้เหมาะสมในการทำงาน จัดระบบการทำงานให้มีระเบียบแบบแผน บูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ในองค์กรให้ทำงานร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร ให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Horth (2014) กล่าวว่า ภาวะผู้นำสำหรับนวัตกรรม (Leadership for Innovation) ผู้นำจะต้องเรียนรู้วิธีการสร้างบรรยากาศองค์การเพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถประยุกต์ใช้ความคิดเชิงนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ ภาวะผู้นำสำหรับนวัตกรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม (Culture of Innovation) ช่วยให้ผู้บุคลากรมีกระบวนการคิดที่แตกต่างและทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเผชิญสิ่งที่ท้าทาย

5.4.3 ด้านการสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารของโรงเรียนต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น สร้างขวัญและกำลังใจให้แกบุคลากร ให้คุณค่ากับผลงานและยอมรับในความสามารถของบุคคล มอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ มีสวัสดิการที่เหมาะสมช่วยให้ทำงานได้ง่ายขึ้น ให้รางวัลแก่ความสำเร็จยกย่องชมเชยให้เกิดขวัญและกำลังใจ ให้ความสำคัญในการพัฒนาและแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ บริหารงานบนพื้นฐานความยุติธรรม และสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรทำงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็อง-ฌัก กูแซ (2551) กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจเป็นกระบวนการต่าง ๆ ที่ร่างกายและจิตใจถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมซึ่งบุคคลที่มีการจูงใจจะมีพลังและความพยายามในการแสดงออกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างบรรยากาศและการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงานอย่างสร้างสรรค์ มีการสนับสนุนปัจจัย ที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรเพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้และการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานผู้บริหารจะต้องแสดงออกถึงศักยภาพทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ อันเป็นผลมาจากการใช้ข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ และข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของครูและบุคลากร มีการการบูรณาการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา มีความสามารถจัดโครงสร้างการบริหาร และระบบการทำงานอย่างมีแบบแผน และเอื้อต่อบรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกัน สามารถสร้างเสริมบรรยากาศที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูง เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรทางนวัตกรรม และ บริหารจัดการผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานของบุคคลได้ตามเป้าหมาย

2) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคง การปรับตัว และยืดหยุ่นสามารถทำงานร่วมกับครูและบุคลากรได้ สามารถสร้างกระบวนการความร่วมมือและขับเคลื่อนการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมด้วยการกระจายอำนาจเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการรักษาและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกับครู บุคลากร รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายภายนอก เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความสามารถอย่างสร้างสรรค์และศักยภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม มีความรู้ ความสามารถในการสร้างระบบการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ เพื่อให้ทีมมีการขับเคลื่อน และทำงานร่วมกันได้สำเร็จ สามารถบริหารจัดการทักษะที่จำเป็นสำหรับครูและบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เกิดจากภาคปฏิบัติร่วมกัน

6.1.2 จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ครูผู้สอนมีการแสดงออกถึงความผูกพันกับผู้เรียน ใส่ใจนักเรียน และมีความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนตามควรแก่เหตุการณ์ และเหมาะสมในบทบาทของครูที่มีต่อผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจและเต็มใจพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เคารพและให้เกียรติในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน

6.1.3 จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ยังขาดด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงองค์กรในทางสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ดีขึ้นเสมอ มีความชัดเจนในการวางแผนการทำงานให้บรรลุผล มีกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการวางแผนการทำงาน กล้าเสี่ยงและขอความท้าทาย และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ จัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพียงพอต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และส่งเสริมการพัฒนาตนเองของบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสาร ไม่เพียงแค่นั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างกระบวนการความร่วมมือและขับเคลื่อนการทำงานแบบทีมส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมของบุคลากรและกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง มีการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร สร้างค่านิยมในทีมให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความสามารถอย่างสร้างสรรค์และดึงศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดประสิทธิภาพการสอนของครู

6.1.4 จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พบว่า จุดเด่นของภาวะผู้นำผู้นำเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนา ตั้งแต่ ทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น จนถึงทักษะอื่น ๆ เช่น การนำข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ และใช้ประโยชน์ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารทั้งภายใน และภายนอกได้หลากหลายช่องทาง ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลและนำมาใช้ในการเรียนการสอนและการทำงานที่สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตทางสังคม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการศึกษาค้นคว้า การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จัดหาทรัพยากรทางเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต มาใช้ประโยชน์ในการสร้างสื่อการสอน การสื่อสาร การสร้างเว็บไซต์ หรือเว็บไซต์ในสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้ครู บุคลากร และนักเรียนได้ใช้บริการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6.1.5 จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พบว่า จุดด้อยของภาวะผู้นำผู้นำเชิงนวัตกรรมของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จะต้อง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ และพัฒนาการทำงานของครูและบุคลากรให้เกิดขึ้น สนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรเพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้และการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และสามารถสร้างเสริมบรรยากาศที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูง เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรทางนวัตกรรม และบริหารจัดการผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานของบุคคลได้ตามเป้าหมาย

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 จากผลการวิจัยระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรมค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงเห็นควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

6.2.2 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครู พบว่า ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เห็นควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

6.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูอยู่ในระดับต่ำ เห็นควรได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ด้านวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อไป

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จิรนนท์ พันธฉลาด. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ณัฏฐพันธ์ เจริญนนท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2551). การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- นาวา สุขรมย์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปวีณา กันถิ่น. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปณิกา เทียนใส. (2557). สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดเขตนคร สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิควรรณคดี.
- พิรณย์ จัตุรัส. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. (2560). การศึกษาคุณ (ยุคดิจิทัล): Thailand 4.0. ครุศาสตร์วิจัย 2560/NACE2017: นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ประเทศไทย.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2542). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมวิชาการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2563). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562. https://data.bopp-obec.info/bigdata_4003/onet.php
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรรวรงค์ จันท์เกษม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารตามความคิดเห็นของพนักงานและพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิต. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 8(1), 138-144.

ภาษาอังกฤษ

- Ailin, M. & Lindgren, P. (2008). *Innovation Leadership in Danish SMEs*. Aarhus University.
- Anderson, C. A. D. (2000). *The Importance of Instructional Leadership Behavior as Perceived by Middle School Teachers, Middle School Principals, and Educational Leadership Professors* (Ed.D. Dissertation). Faculty of Graduate School, University of Georgia.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and Performance Beyond Expectations*. New York: The Free Press.
- Borich, G. D. (1992). *Effective Teaching Method* (2nd ed.). New York: Merrill Pub Co.

- Horth, D. Center for Creative Leadership, Buchner, D. & Continuum. (2014). *Innovation Leadership: How to Use Innovation to Lead Effectively Work Collaboratively and Drive Results*. New York: Center for Creative Leadership.
- Raynold. (1998). Schooling for Literacy: A Review of Research on Teacher Effectiveness and School Effectiveness and Implication for Contemporary Education Policy. *Review*, 24(5), 50.
- Roscorla, T. (2010). *The 7 Steps to Innovative Leadership*. <http://www.centerdigitaled.com/polity/The-7-Element-of-Innovative-Leadership.html>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: And Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรม
ท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี โรงเรียนบ้านโคกตูม
Development of Preschool Children's Interaction Behaviors Through Lopburi Province's
Local Culture Drama Activities, Bankhoktoom School

ศิริภรณ์ อมรรัตนชัย* อัญชลี ไสยวรรณ** และ เบญจวรรณ ศรีมารุต***

นักศึกษาหลักสูตรตรศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**

อาจารย์ประจำวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร***

Siriporn Amornrattachai* Unchalee Saiyawan** and Benjawan Srimarut***

Graduate Student of Master Degree Program in Early Childhood Education,

Faculty of Education, Phranakhon Rajabhat University*

Assistant Professor Dr., College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University**

Lecture of College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University***

Corresponding author E-mail: jeabsinghapun@gmail.com

(Received: March 11, 2023; Revised: March 28, 2023; Accepted: April 07, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี และ 2) ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 32 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบเชิงทดลอง โดยใช้แผนการทดลองแบบอนุกรมเวลากลุ่มเดียว ระยะเวลาในการทดลอง 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มีค่าความสอดคล้องที่ 0.67 – 1.00 และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรีสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ และ 2) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์, กิจกรรมละครวัฒนธรรมท้องถิ่น, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare preschool children's interaction behaviours before and during Lopburi province's local cultural drama activities; and 2) study the changing trends of preschool children's interaction behaviours during Lopburi province's local cultural drama activities. The population used in this research were 32 preschool children, boys and girls, aged between 4-5 years, who studied in Kindergarten Year 2 in the first semester of the academic year 2022 at Bankhoktoom School, Mueang District, Lopburi province. Twenty preschoolers were picked from the population by the researcher using a simple random sampling method. This was experimental research with a one-group time-series design. The experiment took 9 weeks, 3 days a week on Monday, Tuesday, and Wednesday, with 30 minutes each. The research instruments were lesson plans of Lopburi province's local culture drama activities with the IOC between .67 and 1.00. and preschool children's interaction behaviours observation form with the reliability at .81. The statistics used to analyse the data were mean, standard deviation, and repeated measures ANOVA.

The research findings revealed that: 1) preschool children's interaction behaviours during participation in the Lopburi Province's local culture drama activities were higher than before the experiment at the statistical significance level of .05. This indicated that the mean of preschool children's interaction behaviours differed by at least 1 pair, and 2) the changing trend of preschool children's interaction behaviours had increasingly changed during participation in Lopburi province's local cultural drama activities.

Keywords: Interaction Behaviors, Local Cultural Drama Activities, Preschool Children

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมการณ์มีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เด็กที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทำให้ได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ทางสังคม และจะรู้สึกว่าการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ดีเกิดความสุข ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้วยตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 การจัดประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสมิปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เด็กจะเรียนรู้การปรับตัวทางสังคมกับผู้อื่น ทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และส่วนหนึ่งของการกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 5 ปี คือ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ในการเล่นร่วมกับเพื่อน การทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม หรือการทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย การยืนหยัด ทอดนุ้ยกับผู้อื่นและบุคคลที่คุ้นเคย ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ควรพัฒนาให้เหมาะสมตามวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการณ์มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในชีวิตจริง และช่วยสร้างลักษณะนิสัยทางสังคมที่ดีติดตัวซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ช่วยสนับสนุนให้เด็กเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

สภาพปัญหาในปัจจุบัน การพัฒนาด้านพฤติกรรมการณ์มีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากสภาพสังคมที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยี ความรู้และการสื่อสารที่พัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว

จึงส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนจำนวนมากในสังคม เด็กส่วนใหญ่เติบโตมาอย่างโดดเดี่ยว มีโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์เป็นเพื่อน เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาดีขึ้นจากการที่ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันลดน้อยลงไป ซึ่งวิไลวรรณ ปันวัง (2558) ให้ความเห็นว่า เด็กไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ชอบเล่นหรือชอบอยู่คนเดียว มีลักษณะนิสัยยึดตัวเองเป็นสำคัญ ดังนั้น จากความสำคัญและสภาพทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการเห็นความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้สูงขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา สอดคล้องกับข้อเสนอแนะ จากการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อการพัฒนา คือ ครูควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ส่งเสริมพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นให้มากขึ้น (โรงเรียนบ้านโคกตูม, 2563) สาเหตุของสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนของผู้วิจัย มีสาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมแบบรวมกลุ่มค่อนข้างน้อย ครูจะเป็นผู้ชี้แนะให้เด็กทำตาม ดังนั้น ครูควรทดลองใช้นวัตกรรมหรือวิธีการสอนรูปแบบใหม่ที่ส่งเสริมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการสอนรูปแบบการสอนใหม่ ๆ ที่ทำให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ด้วยความสนุกสนาน มีความสุข และมีความทันสมัย เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ อาทิ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY และการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธเนษฐ ก้อนกัน (2562) พบว่า เด็กวัยอนุบาลที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ของเด็กวัยอนุบาล แต่ละสัปดาห์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กลงมือปฏิบัติร่วมกับเพื่อน ๆ เช่น การสร้างกลุ่มเพื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านการเล่น ส่งผลต่อการพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย อาทิ ผลงานวิจัยของ เยาวนุช ทานาม (2557) พบว่า หลังการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีคะแนนทักษะทางสังคมรายด้าน คือ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น และโดยรวม ทุกด้านสูงขึ้นอย่างชัดเจน ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมได้จากกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติเหมาะสมกับวัย เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่ง พัทธรา พานทองรักษ์ (2559) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมละครเป็นการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก เช่น การทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก พฤติกรรมของผู้ที่ร่วมแสดงและผู้ชม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุริยาพร ทิพย์มงคล (2563) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การสนับสนุนหรือกระตุ้นเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ถ้าเด็กได้ร่วมแสดงละครเกี่ยวกับเนื้อหาอย่างไร เด็กจะจำได้แม่นยำ เพราะเด็กได้เรียนรู้จากการกระทำของตัวเอง ละครทำให้การเรียนรู้ น่าสนใจและสนุกสนาน ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ ตัวละครจึงจะแสดงออกได้ ต้องมีท่าทางให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ เคลื่อนไหวตามคำสั่ง มีการฝึกการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ต้องมีเรื่องราว ลักษณะนิสัยของตัวละคร มีการใช้ถ้อยคำสนทนา มีบทสนทนา มีการสร้างบรรยากาศรอบ ๆ ที่เกี่ยวกับตัวละคร มีบทสรุปและแนวคิดที่ได้จากการแสดงละคร

การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี เป็นการจัดสภาพการณ์ให้เด็กได้ร่วมกันแสดงออกทางความคิด การพูด การแสดงท่าทาง เลียนแบบเรื่องราวของประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี แต่ละประเพณีมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบุคคล ความเชื่อ เหตุการณ์สำคัญ อาหารการกิน และการละเล่นพื้นบ้านที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และหลักสูตร

สถานศึกษามุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้เรื่องราวใกล้ตัว คือ บุคคล สถานที่ วัฒนธรรมรอบตัว เป็นเรื่องราวที่เด็กพอมีประสบการณ์เดิมอยู่บ้าง ผู้วิจัยจึงสนใจนำวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มาเป็นเครื่องมือร่วมกับการจัดกิจกรรมละครด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มาส่งเสริมพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และจากการศึกษา พบว่า ยังไม่มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ซึ่งสอดคล้องกับการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านโคกตูม ผลการวิจัยอาจเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปพัฒนาเด็กต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

2.2 เพื่อศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวนทั้งหมด 32 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน

3.2 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่ ได้แก่ พุดคุยถามตอบกับผู้ใหญ่ มีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่ในการตัดสินใจ แสดงความเห็นของตนกับผู้ใหญ่ และถ่ายทอดข้อความที่ได้รับจากผู้ใหญ่ไปยังเพื่อนได้ถูกต้อง 2) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับเพื่อน ได้แก่ แสดงความสนใจฟังเพื่อน แสดงความคิดเห็นของตนร่วมกับเพื่อน ช่วยเหลือเพื่อน และร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนจนกิจกรรมนั้นแล้วเสร็จ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 แผนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัย ได้ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี และนำแผนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 0.67 – 1.00

3.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัย ได้ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และนำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 – 1.00

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง บันทึกพฤติกรรมโดยการบันทึกวิดีโอ และบันทึกการประเมินพฤติกรรมด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมแบบปกติ เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ

3.5.2 เก็บข้อมูลระหว่างการทดลอง ทำการบันทึกพฤติกรรมโดยใช้การบันทึกวิดีโอ และบันทึกการประเมินพฤติกรรมด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี เก็บข้อมูลสัปดาห์เว้นสัปดาห์ รวมเป็นจำนวน 5 สัปดาห์ ได้แก่ สัปดาห์ที่ 1, 3, 5, 7, และ 9 สัปดาห์ละ 3 วัน

3.5.3 เมื่อทำการทดลองครบ 9 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ไปทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและระหว่างทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและระหว่างการทดลอง โดยใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – way Repeated Measures ANOVA)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและระหว่างการทดลอง โดยใช้การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์	ก่อนจัดกิจกรรม	ระหว่างจัดกิจกรรม				
		สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 5	สัปดาห์ที่ 7	สัปดาห์ที่ 9
$\bar{x}$	3.45	4.26	4.40	4.65	4.75	5.32
S.D.	0.54	0.54	0.59	0.53	0.42	0.55

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน คือ ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัด กิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน ก่อนและระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์		ก่อนจัดกิจกรรม	ระหว่างจัดกิจกรรม				
			สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 5	สัปดาห์ที่ 7	สัปดาห์ที่ 9
ด้านที่ 1 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่	$\bar{x}$ S.D.	1.58 0.34	1.92 0.36	2.07 0.33	2.11 0.27	2.20 0.21	2.51 0.42
ด้านที่ 2 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับเพื่อน	$\bar{x}$ S.D.	1.87 0.22	2.33 0.26	2.48 0.31	2.54 0.29	2.55 0.27	2.81 0.17

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย แยกรายด้าน แตกต่างกัน คือ ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ ได้นำคะแนนพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วงสัปดาห์ที่ 1, 3, 5, 7 และ 9 มาวิเคราะห์ความแตกต่าง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตารางที่ 3

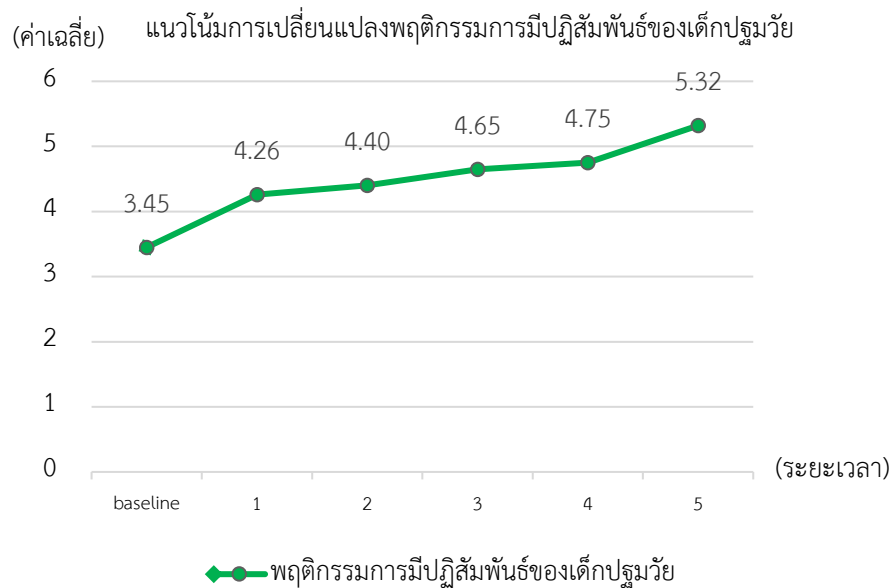
ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	Df	MS	F	Sig
ระหว่างเงื่อนไข	2405.044	1	2405.044	1755.669	.000
ความคลาเคลื่อน	26.028	19	1.370		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3 ปรากฏว่า พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี พบว่า ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ของพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

4.2 ผลจากการที่ผู้วิจัยศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ผลการวิเคราะห์ตามภาพที่ 1 ปรากฏว่า พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดระยะเวลา 5 สัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ผลปรากฏดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นภาพแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ: Baseline หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานก่อนการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี และศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้จากการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี เป็นการจัดสภาพการณ์ให้เด็กได้ร่วมกันแสดงออกทางความคิด การพูด การแสดงท่าทาง เลียนแบบเรื่องราวของประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี แต่ละประเพณี มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบุคคล ความเชื่อ เหตุการณ์สำคัญ อาหารการกิน และการละเล่นพื้นบ้าน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้เรื่องราวใกล้ตัว คือ บุคคล สถานที่ วัฒนธรรมรอบตัว เป็นเรื่องราวที่เด็กพอมีประสบการณ์เดิมอยู่บ้าง การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2563) ได้อธิบายว่า การแสดงละครเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการให้ผู้เรียนแสดงละครซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมาและสามารถทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน ช่วยให้เด็กได้เห็นภาพของเรื่องราวที่ต้องการเรียนรู้ ประจักษ์ชัดด้วยตาตนเอง ช่วยทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ขั้นตอนสำคัญของการจัดกิจกรรม 1) ผู้สอน ผู้เรียนเตรียมบทละคร 2) ผู้เรียนศึกษาบทละครและเลือก

(หรือผู้สอนกำหนด) บทบาทที่จะแสดง 3) ผู้เรียนศึกษาบทที่จะแสดงและซ้อมการแสดง ผู้สอนให้คำแนะนำในการแสดง แก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ชม 4) ผู้สอนและผู้เรียนจัดเตรียมวัสดุสำหรับการแสดง เช่น เครื่องแต่งกาย ฉาก และเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ 5) ผู้เรียนแสดงหรือขมละคร และ 6) ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงของผู้เล่น เรื่องราวหรือเนื้อหาการแสดง

สรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการแสดงละคร และผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญเรื่องแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ควรจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข เด็กได้เรียนรู้ การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุริยาพร ทิพย์มงคล (2563) พบว่า การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมมารู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย และอธิบายว่า เป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การสนับสนุนหรือกระตุ้นเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ถ้าเด็กได้ร่วมแสดงละครเกี่ยวกับเนื้อหาอย่างไร เด็กจะจำได้แม่นยำ เพราะเด็กได้เรียนรู้จากการกระทำของตัวเอง ละครทำให้การเรียนรู้สนุกสนาน ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ และตัวละครจึงจะแสดงออกได้ต้องมีท่าทางให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ และเคลื่อนไหวตามคำสั่ง มีการฝึกการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ต้องมีเรื่องราวและลักษณะนิสัยของตัวละคร มีการใช้ถ้อยคำสนทนา มีบทสนทนา มีการสร้างบรรยากาศรอบ ๆ ที่เกี่ยวกับตัวละคร มีบทสรุปและแนวคิดที่ได้จากการแสดงละคร

5.2 ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรีมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึง 5 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดระยะเวลา 5 ครั้ง และพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน 1) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่ และ 2) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับเพื่อน ผลการวิจัย พบว่า ระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยทั้ง 2 ด้าน มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี เป็นการจัดสภาพการณ์ให้เด็กได้ร่วมกันแสดงออกทางความคิด การพูด การแสดงท่าทางเลียนแบบเรื่องราว ของประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรีแต่ละประเพณี มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบุคคล ความเชื่อ เหตุการณ์สำคัญ อาหารการกิน และการละเล่นพื้นบ้าน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา เปิดโอกาส ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้เรื่องราวใกล้ตัว คือ บุคคล สถานที่ และวัฒนธรรมรอบตัว สอดคล้องกับทฤษฎีวิถีกอทสกี (Vygotsky, 1967 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2564) ที่เน้นความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมต่อการเรียนรู้ ถือว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ (พ่อ แม่ หรือครู) และเพื่อนในขณะที่เด็กอยู่ในสภาพสังคม พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ ต่อการเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ สภาพการเรียนรู้ของเด็ก (The Zone of Proximal Development) คือ ระยะห่างระหว่างสิ่งที่เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองตามลำพัง กับ การที่เด็กสามารถทำได้โดยการช่วยเหลือจากผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์มากกว่าตน อาจเป็นผู้ใหญ่ หรือเด็กคนอื่น หรือเพื่อน เด็ก เกิดความรู้ มีความสามารถเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อน เรียกความช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อนว่า “Scaffolding” คือ “การเสริมต่อการเรียนรู้” เพื่อให้สภาวะการเรียนรู้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2560) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวว่า พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสังคม สภาพที่พึงประสงค์ เด็กปฐมวัย อายุ 4 - 5 ปี แสดงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น คือ การเล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อน เป็นกลุ่ม การยิ้ม ทักทาย หรือพูดคุยกับผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคย

ได้ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และพัฒนาการด้านสังคมสมรรถนะที่เด็กปฐมวัย สามารถแสดงพฤติกรรมให้สังเกตได้ คือ การแสดงพฤติกรรม ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการแสดงความสามารถทางสังคมเชิงบวกกับเพื่อนเด็กด้วยกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุ่งนภา คำไพ (2564) ได้วิจัย การพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะทางสังคม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและทักษะทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 สื่อ-อุปกรณ์ ฉากที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมละครจะต้องมีความหลากหลาย มีสีสันสดใสสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น เกิดความรู้สึกรักอยากเรียนรู้ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมละครในแต่ละครั้ง จะต้องเตรียมสื่อให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

6.1.2 ในการจัดกิจกรรมละคร เด็กทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการแสดง โดยการสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเรื่อย ๆ ในการแสดงแต่ละเรื่องโดยไม่ยึดติดว่าเด็กทุกคนจะต้องแสดงออกมาได้ดี หรือเลือกเฉพาะเด็กที่แสดงได้ดีเท่านั้น

6.1.3 บรรยายภาคในการจัดกิจกรรมละครจะต้องผ่อนคลาย ไม่เป็นการกระตุ้นเด็กมากเกินไป เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และกล้าตัดสินใจเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในตัวของเด็ก

6.1.4 ครูผู้สอน ควรคำนึงถึงเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม ยืดหยุ่นเวลาตามความสนใจของเด็ก

6.1.5 ครูจะต้องให้การเสริมแรงทางบวกกับเด็กที่ยังไม่กล้าแสดงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์/ด้วยการกระตุ้นพูดชื่นชม เชิญชวนเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ หรือให้เพื่อนพูดให้ทำกิจกรรมร่วมกัน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

6.2.2 การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความมั่นใจในตนเองของเด็กปฐมวัย

6.2.3 การพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้การเรียนรู้จากทัศน์เป็นฐาน

6.2.4 การพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทิตนา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 24).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธเนษฐ ก้อนกัน. (2562). *กรณีศึกษาการส่งเสริมทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กวัยอนุบาล*.

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16(72), 183-190. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/85359>

- พัชรา พานทองรักษ์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคละครเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยของ
เด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2560). การจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย. เอกสารชุดวิชาการจัดการศึกษา
และหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- เยาวนุช ทานาม. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
(ปริญญาบัตรการศึกษาดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- รุ่งนภา คำไพบ. (2564). การพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2
โรงเรียนสาธิตสาธิตศึกษา. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 5(2), 127-135.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Patanasilpa/issue/view/17345>
- โรงเรียนบ้านโคกตูม. (2563). เอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563.
ลพบุรี: โรงเรียนบ้านโคกตูม.
- วิไลวรรณ ปันวัง. (2558). ผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย
(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแลและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0 - 5 ปี. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2564). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยาพร ทิพย์มงคล. (2563). การพัฒนาพฤติกรรมความรู้หนังสือชั้นต้นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน
ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู
Developing Innovative Thinking Skill by Integrating Knowledge with the Work
of Students in the Graduate Certificate Program in Teacher Profession

อลงกต ยะไวย์* ณัฐวัฒน์ วงษ์ชวลิตกุล** และ ณัฐติพงศ์ อุทอง***

อาจารย์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี***

Alongkot Yawai* Natthawat Vongchavalitkul** and Nuchtiphong U-thong***

Lecturer, Curriculum and Instruction Program, Vongchavalitkul University*

Lecturer, Master of Business Administration Program, Vongchavalitkul University**

Assistant Professor, Computer Engineering Program, Rajamangala University of Technology Thanyaburi***

Corresponding author E-mail: alongkot_yaw@vu.ac.th

(Received: February 26, 2023; Revised: April 3, 2023; Accepted: April 18, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานให้เกิดการถ่ายโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในสภาพจริงของสถานศึกษา และศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล โดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้อง 29 คน ที่เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานในรูปของคู่มือ ซึ่งพัฒนาโดยการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคตแบบอิตีเอพอาร์ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย (1) แบบประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ .974 และ (2) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ .982 ทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง และเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ Least Significant Difference: LSD

ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้อง 11 คน การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแบ่งออกเป็นช่วงที่ 1 ได้แก่ รู้จักและเห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม และเตรียมชุดทักษะ ช่วงที่ 2 ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุความต้องการ ขั้นที่ 2 ระดมสมอง ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบ ขั้นที่ 4 ทดสอบนวัตกรรม และขั้นที่ 5 ประเมินผลนวัตกรรม เพื่อเกิดนวัตกรรมการสอน 2) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งผลการประเมินพัฒนาการผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 3.46 และ 3.43 คะแนน ระหว่างการพัฒนาเท่ากับ 4.17 และ 4.18 คะแนน และหลังการ

พัฒนาเท่ากับ 4.83 และ 4.84 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ตามลำดับ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยระดับคะแนนหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับคะแนนระหว่างและก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม, การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน, วิชาชีพครู

Abstract

The research focuses on cultivating innovative thinking skills through the integration of knowledge with practical work in the Graduate Certificate Programme in Teacher Profession. Its aims are to formulate guidelines that bridge the gap between theory and practice in the context of actual school conditions, and to assess the learning outcomes of students following these guidelines. The research utilized students from the Graduate Certificate Program in Teacher Profession at the Faculty of Education, Vongchavalikul University, selected through Cluster Random Sampling within one room, comprising 29 students specializing in Innovation, Educational Technology, and Teaching Practices in schools. The research tools included a manual as a guide for developing innovative thinking skills through the integration of knowledge into practical work, developed using the EDR future research methodology. The data collection tools comprised (1) an assessment form for the development of key learning outcomes related to students' creativity and innovation, exhibiting an Index of Item - Objective Congruence (IOC) between 0.80-1.00 and a Cronbach's Alpha reliability value of .974; and (2) an innovative thinking skill assessment form with a Cronbach's Alpha reliability value of .982. The statistical hypothesis was tested using an F-test with Two-Way Analysis of Variance, and pair comparisons were conducted using the Least Significant Difference (LSD).

The results indicated as 1) Consensus among the 11 participants involved in the study affirmed the guidelines for developing innovative thinking skills through the integration of knowledge into the work of students in the Graduate Certificate Program in Teacher Professions. The agreed-upon criteria emphasize providing integrated learning experiences as a sandwich course. The development of innovative thinking skills comprises two phases: the first phase involves recognizing and appreciating the importance of innovative thinking, and preparing a mindset. The second phase consists of specific steps, namely identifying needs, brainstorming, creating prototype innovation, testing the innovation, and evaluating the innovation until a teaching innovation is identified. 2) Student Learning Outcomes: Evaluation results for key learning outcomes related to students' creativity, innovation development, and innovative thinking skills were conducted before, during, and after the development of innovative thinking skills. The mean scores before development were 3.46 and 3.43, during development were 4.17 and 4.18, and after development were 4.83 and 4.84, with a full score of 5, respectively. The obtained scores exhibited significant differences at the 0.05 level, indicating that the mean scores after the development of innovative thinking skills were higher than the mean scores both before and during the development at the 0.05 level.

Keywords: Innovative Thinking Skill, Work Integrated Education, Teacher Profession

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นอย่างมาก สามารถพิจารณาได้จากสาระในประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้ความเห็นว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมคิด ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา มีแนวทางหนึ่ง คือ “การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ” และยังพบว่ามีแนวนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาโดยบรรจุไว้ในแนวนโยบายและแผนงานทุกระดับ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ด้วยการส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมและเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่จะเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยผ่านระบบการศึกษาทวิภาคีและสหกิจศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570 มีวิสัยทัศน์เพื่อ “เตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากลนำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว” ด้วยการขับเคลื่อนระบบผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรมในการผลิตกำลังคนระดับสูงผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work-integrated Learning) โดยให้มีระบบพัฒนากำลังคนร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคเอกชน เพื่อพัฒนาบัณฑิตคุณภาพ/ผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ที่มีทักษะตรงหรือใกล้เคียงกับที่ตลาดแรงงานต้องการจำนวน 1 ล้านคน ภายใน 4 ปี หรือ พ.ศ. 2566 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2562) อีกทั้งเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษายังเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรร่วมผลิตกับหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา เช่น องค์กรมหาชน หรือบริษัทเอกชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565)

เพื่อส่งเสริมนโยบายดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของผู้เรียนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทั้งสมรรถนะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียนกับการเรียนในห้องเรียนอาจอยู่ในรูปของการศึกษาวิจัย การฝึกงาน สหกิจศึกษา การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการ หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น (Kramer & Usher, 2011) เป็นวิธีการสอนที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการบูรณาการระหว่างประสบการณ์จากการเรียนในสถานศึกษากับสถานที่ทำงานที่มีการจัดเตรียมไว้แล้ว เป็นกลยุทธ์สำคัญทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีโอกาสผสมผสานทฤษฎีกับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน (Stirling, Kerr, Banwell, MacPherson, & Heron, 2016)

สถาบันการจัดการศึกษาแห่งชาติ ประเทศสิงคโปร์ (National Institute of Education, Singapore, 2009) ได้จัดทำแบบจำลองค่านิยม ทักษะ และความรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่จำเป็นในการรับมือกับความท้าทายของห้องเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 แบบจำลอง V3SK มุ่งเน้นไปที่กระบวนการทัศนด้านคุณค่า 3 ประการ โดยเน้นผู้เรียน

เป็นศูนย์กลาง เอกลักษณ์ของครู และการบริการสู่วิชาชีพและชุมชน โดยมีทักษะหนึ่งที่ครูต้องมีคือทักษะนวัตกรรม สอดคล้องกับ Ontario Ministry of Education (2016) ได้เสนอความเชื่อมโยงระหว่างเครื่องมือและทรัพยากรดิจิทัล แนวทางปฏิบัติ/บริบทการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และการพัฒนาสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับ ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ข้อ ข. มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ สารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะการวิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ แนวคิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานในสภาพจริงด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ระบุความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ระดมแนวคิด ขั้นตอนที่ 3 สร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการสอนหรือทดสอบนวัตกรรม และขั้นตอนที่ 5 ประเมินนวัตกรรม (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธต์ เนื่องเฉลิม, 2561) ด้วยการออกแบบการสอน ได้แก่ การวิเคราะห์ ผู้เรียน การวิเคราะห์บริบท การจัดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอน กระบวนการ ดำเนินการ และเทคนิคการประเมินผล (Birgili, 2015) เป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนในการ วิจัยซึ่งแก่นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูและได้ผสมผสานกับแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford d. School) โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ เอาใจใส่ (Empathize) กำหนด (Define) ความคิด (Ideation) การสร้างต้นแบบ (Prototyping) และการทดสอบ (Test) (Lembcke, 2018; ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์, 2560) ซึ่งเป็นแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ และบริการในภาคธุรกิจมาผสมผสานกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริงของสถานศึกษาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติ การสอนเพื่อสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม จนได้นวัตกรรมการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในที่สุด จากข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในคุณวุฒิและสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายโดยมีความมุ่งหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ประกอบ อาชีพครู โดยใช้ระยะเวลาเรียน 3 ภาคการศึกษาในระบบทวิภาค ระยะเวลาในการวิจัยอยู่ช่วงปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยกำหนดให้จัดการเรียนแบบออนไลน์เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 และมีการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ที่มีมาตรฐานตามที่คุรุสภากำหนดเป็นระยะเวลา 2 ภาคการศึกษา จึงเอื้อต่อการบูรณาการความรู้กับการทำงานซึ่งเป็น กรอบแนวคิดของการวิจัยนี้

จากเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ของประเทศที่ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้สร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมเพราะยังขาดระบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยอาศัยความร่วมมือกับสถานศึกษาให้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล และสามารถสร้างประโยชน์ ให้กับสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการ ทำงานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบโจทย์นโยบายและแผนการพัฒนา ประเทศให้สามารถเกิดขึ้นได้จริงในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูให้เกิดการถ่ายโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในสภาพจริงของสถานศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูหลังใช้แนวทางการ พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร เป็นนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ห้อง 150 คน ที่เรียนรายวิชา 916603 นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้อง 29 คน เนื่องจากการจัดนักศึกษาทุกห้องด้วยการความสะดวก

3.2 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ระบุความต้องการ (Need Identification)

1.1.1 การวิเคราะห์ผู้เรียน (Learner Analysis) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภูมิหลัง ผลการเรียนรู้ วิชาเอก ระดับชั้น สถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอน แนวคิดการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้วยการใช้แบบสอบถามที่ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 รวม 14 ข้อ 0.80 รวม 2 ข้อ จากข้อคำถาม 16 ข้อ

1.1.2 การวิเคราะห์บริบท (Context Analysis) ของสถานศึกษาที่นักศึกษาปฏิบัติการสอน ได้แก่ ที่ตั้ง สภาพชุมชน สภาพการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้วยการใช้แบบสอบถามที่ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 รวม 11 ข้อ 0.80 รวม 1 ข้อ จากข้อคำถาม 12 ข้อ

1.1.3 จัดทำวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน (Organization of Instructional Objectives) โดยศึกษา (1) ผลการเรียนรู้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (2) รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (3) จัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วยด้านความรู้ 3 ข้อ ด้านทักษะ 4 ข้อ และด้านคุณลักษณะ 1 ข้อ รวม 8 ข้อ

ขั้นตอนที่ 1.2 ระดมแนวคิด (Brainstorming)

นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1.1 มาระดมแนวคิดจากผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ตัวแทนอาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู 4 คน ตัวแทนสถานศึกษาที่มีนักศึกษาไปปฏิบัติการสอน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน 2 คน และนักวิจัย 1 คน ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ วิเคราะห์ช่องว่างการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษา (Skill Gap) ที่แท้จริง ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับความต้องการของสถานศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาที่เป็นไปได้เพื่อลดช่องว่างข้างต้น และแนวทางการให้คำปรึกษาของอาจารย์และการสอนงานของครูพี่เลี้ยงในสภาพจริงเพื่อเพิ่มการเรียนรู้แก่นักศึกษา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยื่นขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และได้รับการรับรองตามเลขที่หนังสือรับรอง 033/2564 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล โดยออกหนังสือรับรองวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2564 และวันหมดอายุวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งครอบคลุมกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1.3 สร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Creating)

1.3.1 การพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอน (Development of Instructional Strategy) โดยนำผลการระดมความคิดในขั้นตอนที่ 1.2 มาออกแบบร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษา

1.3.2 นำร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษา มาสอบถามความคิดเห็นด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยประยุกต์ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) แบบอีดีเอฟอาร์ (EDFR: Ethnographic Delphi Futures Research) เพื่อหาข้อสรุป ดังนี้

1) ขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1.2 จำนวน 11 คน เพื่อระดมความเห็นตามขั้นตอนของการวิจัยแบบอีดีเอฟอาร์

2) กำหนดประเด็นที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน โดยสร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 แล้ววิเคราะห์แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจาย

3) เก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 โดยสอบถามตามประเด็นในรอบที่ 1 พร้อมสะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 ต่อกลุ่มผู้เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกลั่นกรองความคิดของตนเทียบกับภาพรวมของกลุ่ม

4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 เพื่อหาฉันทามติตามเกณฑ์โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.5 พิสัยระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 น้อยกว่า 1.5 และความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1.0 พบว่าผู้เกี่ยวข้องทั้ง 11 คน มีฉันทามติเป็นไปตามเกณฑ์ทุกข้อ จึงสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นแน่นอน

1.3.3 นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนหรือทดสอบนวัตกรรมในขั้นตอนที่ 1.4 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 1.4 ปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Teaching)

กระบวนการดำเนินการ (Implementation Process) นำคู่มือแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังปฏิบัติการสอนอยู่ในสถานศึกษา โดยแบ่งบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) บทบาทของผู้สอน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ได้แก่ สัปดาห์ที่ 1 จัดกิจกรรมให้นักศึกษารู้จักและเห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม สัปดาห์ที่ 2 จัดกิจกรรมเตรียมชุดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมให้แก่นักศึกษา สัปดาห์ที่ 3-4 กิจกรรมขั้นที่ 1 ให้นักศึกษาระบุความต้องการของผู้ใช้นวัตกรรม สัปดาห์ที่ 5 กิจกรรมขั้นที่ 2 ให้นักศึกษาระดมสมองเพื่อกำหนดปัญหาและแนวคิด สัปดาห์ที่ 6-8 กิจกรรมขั้นที่ 3 ให้นักศึกษาสร้างนวัตกรรมต้นแบบ สัปดาห์ที่ 9-11 กิจกรรมขั้นที่ 4 ให้นักศึกษาทดสอบนวัตกรรมในสถานศึกษา และ สัปดาห์ที่ 12 กิจกรรมขั้นที่ 5 ให้นักศึกษาประเมินผลนวัตกรรมร่วมกับครูพี่เลี้ยง

2) บทบาทของนักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักศึกษาต้องเปิดใจให้กว้างรับฟังและต่อยอดความคิดเห็นของผู้อื่น ทำงานเป็นทีม ไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น ครูพี่เลี้ยงต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงปัญหา ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เสริมพลังใจ กระตุ้นแนวคิด และประเมินความสามารถของนักศึกษาในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษาต้องกำกับ ดูแล และติดตามนักศึกษาให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์นิเทศก์ต้องกำกับ ดูแล และติดตามนักศึกษาร่วมกับครูพี่เลี้ยงในการนำนวัตกรรมการสอนไปใช้จริงในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน (Assessment)

เทคนิคการประเมินผล (Assessment Techniques) โดยประเมินพัฒนาการของนักศึกษา (Formative Assessment) ก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยนักศึกษาประเมินตนเองและครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ประเมินจากผลการเรียนรู้ด้วย (1) แบบประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมของนักศึกษา ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 รวม 4 ข้อ 0.80 รวม 4 ข้อ จากข้อคำถาม 8 ข้อ แสดงว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นที่ทดสอบด้วย Cronbach's Alpha จากนักศึกษาและครูพี่เลี้ยงที่เป็นส่วนหนึ่งของประชากร จำนวน 58 คน มีค่าเท่ากับ .974 และ (2) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษา โดยใช้แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูของ ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนิ่งเฉลิม (2561) และมีค่าความเชื่อมั่นที่ทดสอบด้วย Cronbach's Alpha จากนักศึกษาและครูพี่เลี้ยงที่เป็นส่วนหนึ่งของประชากร จำนวน 58 คน มีค่าเท่ากับ .982

3.3 ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2565

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ผู้เรียน ได้แก่ ภูมิหลัง ผลการเรียนรู้ วิชาเอก ระดับชั้น สถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอน แนวคิดการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 2) แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์บริบทสถานศึกษาที่นักศึกษาปฏิบัติการสอน ได้แก่ ที่ตั้ง สภาพชุมชน สภาพการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาแบบอิตีเอพอาร์
- 4) แบบประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมของนักศึกษา
- 5) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษา

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ผู้เรียน บริบทสถานศึกษา และผลการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูลดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีระดับน้อยที่สุด

2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ประกอบด้วย การเปรียบเทียบผลการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ Least Significant Difference: LSD

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของ นักศึกษาผลการวิเคราะห์ผู้เรียนทั้ง 29 คน โดยสรุปพบว่าผู้เรียนอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือวิศวกรรมศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ตามลำดับ ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นพื้นฐาน 23 คน และระดับอาชีวศึกษา 6 คน ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมหรือความคิดสร้างสรรค์ และมีเพียง 4 คน เคยทำโครงงานหรือสิ่งประดิษฐ์ ผลการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาที่นักศึกษาปฏิบัติ การสอน โดยสรุปมีการเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดและแข่งขันศิลปหัตถกรรม การแข่งขันสิ่งประดิษฐ์ มีการจัดอบรม การวิจัยในชั้นเรียน การผลิตสื่อการสอน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีการใช้ Software และ Application ต่าง ๆ ในการจัดการสอน แล้วนำมาจัดทำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาในรูปของคู่มือเพื่อให้เกิดการถ่ายโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในสภาพจริงของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 ได้แก่ (1) รู้จักและเห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และ (2) เตรียมชุดทักษะ ด้วยการปรับทัศนคติของนักศึกษาให้เปิดรับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมคิดป้ายชื่อใหม่ เทคนิคแผ่นตรวจของออสบอร์น วิธีการคิดอุปมาอุปไมย และเทคนิคการคิดหมวก 6 ใบ

ช่วงที่ 2 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ระบุความต้องการ เป็นการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง ด้วยการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากครูและนักเรียนประกอบด้วยกิจกรรม (1) เล่าให้ฟังหน่อยหรือการสัมภาษณ์ (2) ทำให้ดูหน่อยหรือการสังเกต และ (3) ลองทำเองหรือเข้าไปฝังตัว

ขั้นที่ 2 ระดมสมอง เป็นการตั้งกรอบโจทย์ ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์หาความเข้าใจเชิงลึกของกลุ่มเป้าหมาย (2) การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ (3) สร้างแม่แบบการเสนอคุณค่า และ (4) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างกรอบโจทย์ แล้วนำมาสร้างความคิดในการสร้างนวัตกรรมการสอนที่ดีที่สุด 3 กลุ่มความคิด

ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบ เป็นการสร้างต้นแบบ เพื่อให้ได้แบบร่าง (Model) หรือรูปภาพของ ต้นแบบนวัตกรรมการสอน 3 ชุด และกำหนดตัวชี้วัดแห่งความสำเร็จ เกณฑ์ และแนวทางการทดสอบต้นแบบ

ขั้นที่ 4 ทดสอบนวัตกรรม เป็นการทดสอบนวัตกรรมการสอนต้นแบบ ณ สถานศึกษาที่นักศึกษา ปฏิบัติการสอน ตามตัวชี้วัดที่กำหนด พร้อมบันทึกความเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อนวัตกรรมการสอน

ขั้นที่ 5 ประเมินผลนวัตกรรม โดยระบุตัวชี้วัดที่บรรลุ และตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุ และแนวทางการปรับปรุง นวัตกรรม

4.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

4.2.1 ผลการวิเคราะห์พัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการ พัฒนานวัตกรรม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญ โดยนักศึกษาประเมินตนเองและ ครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษาก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญโดยนักศึกษาประเมินตนเองและครูพี่เลี้ยงประเมิน นักศึกษา ก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ผู้ประเมิน	ผลลัพธ์การเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยตามระยะการประเมิน					
		ก่อน		ระหว่าง		หลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. นักศึกษา	ความรู้	3.26	0.88	4.01	0.60	4.78	0.45
	ทักษะ	3.19	0.91	4.14	0.56	4.73	0.39
	คุณลักษณะ	3.62	0.90	4.10	0.62	4.86	0.44
ค่าเฉลี่ยรวมของนักศึกษา		3.36	0.95	4.08	0.59	4.79	0.43
		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
2. ครูพี่เลี้ยง	ความรู้	3.39	1.06	4.25	0.59	4.91	0.24
	ทักษะ	3.49	1.06	4.20	0.54	4.81	0.32
	คุณลักษณะ	3.83	1.04	4.31	0.71	4.90	0.31
ค่าเฉลี่ยรวมของครูพี่เลี้ยง		3.57	1.06	4.25	0.61	4.87	0.29
		มาก		มาก		มากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยรวม		3.46	0.99	4.17	0.60	4.83	0.37
		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญโดยนักศึกษาประเมินตนเองและครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระยะเวลาการประเมิน	162.822	2	81.411	168.949*	.000
ผู้ประเมิน	3.078	1	3.078	6.399*	.012
ผลลัพธ์การเรียนรู้	3.464	2	1.732	3.594*	.028
ความคลาดเคลื่อน	248.642	516	0.482		
รวม	418.005	521			

จากตารางที่ 1 และ 2 ผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยนักศึกษาประเมินตนเองมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36, S.D. = 0.95) มาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.59) และมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.43) ตามลำดับ ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษามีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 1.06) มาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.61) และมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.29) ตามลำดับ ผลการประเมินพัฒนาการจากผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 0.99) มาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.60) มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินก่อน ระหว่าง หลัง ผลการประเมินจากผู้ทำการประเมิน และผลการประเมินตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญ พบว่าทั้งสามแหล่งความแปรปรวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญรายคู่ด้วย Least Significant Difference: LSD ก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่าผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่านักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ในรายวิชา 916603 นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีพัฒนาการตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม การประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมมีจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินทักษะในการตีความบริบท (2) การประเมินทักษะในการสร้างแนวคิด (3) การประเมินทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น (4) การประเมินทักษะในการสะท้อนแนวคิด (5) การประเมินทักษะในการนำเสนอแนวคิด และ (6) การประเมินทักษะในการประเมินความสำเร็จ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยนักศึกษาประเมินตนเอง และครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาก่อน ระหว่าง หลัง การใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยนักศึกษาประเมินตนเองและครูพี่เลี้ยงประเมิน

นักศึกษาก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ผู้ประเมิน	ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ยตามระยะการประเมิน					
		ก่อน		ระหว่าง		หลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. นักศึกษา	ด้านที่ 1	3.34	0.95	4.11	0.50	4.85	0.24
	ด้านที่ 2	3.06	0.99	3.99	0.50	4.72	0.32
	ด้านที่ 3	3.49	0.97	4.16	0.56	4.86	0.40
	ด้านที่ 4	3.41	1.04	4.00	0.60	4.77	0.35
	ด้านที่ 5	3.28	0.98	4.11	0.66	4.86	0.26
	ด้านที่ 6	3.27	0.97	4.00	0.55	4.76	0.32
ค่าเฉลี่ยรวมของนักศึกษา		3.31	0.98	4.06	0.56	4.80	0.32
		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
2. ครูพี่เลี้ยง	ด้านที่ 1	3.60	0.92	4.32	0.52	4.90	0.22
	ด้านที่ 2	3.47	0.95	4.30	0.54	4.81	0.32
	ด้านที่ 3	3.70	1.00	4.42	0.51	4.88	0.31
	ด้านที่ 4	3.53	0.91	4.29	0.52	4.91	0.21
	ด้านที่ 5	3.56	0.94	4.25	0.57	4.92	0.20
	ด้านที่ 6	3.50	0.91	4.25	0.62	4.84	0.28

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ผู้ประเมิน	ทักษะการคิด เชิงนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ยตามระยะการประเมิน					
		ก่อน		ระหว่าง		หลัง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ค่าเฉลี่ยรวมของครูพี่เลี้ยง		3.56	0.93	4.31	0.54	4.88	0.26
		มาก		มาก		มากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยรวม		3.43	0.96	4.18	0.56	4.84	0.29
		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยนักศึกษาประเมินตนเองและครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ก่อน ระหว่าง หลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระยะเวลาการประเมิน	345.117	2	172.559	399.643*	.000
ผู้ประเมิน	9.435	1	9.435	21.852*	.000
ด้านที่ประเมิน	3.921	5	.784	1.816	.107
ความคลาดเคลื่อน	446.894	1035	.432		
รวม	18811.813	1044			

จากตารางที่ 3 และ 4 ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยนักศึกษาประเมินตนเองมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.98) มาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.56) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ ครูที่เลี้ยงประเมินนักศึกษามีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.93) มาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.54) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.26) ตามลำดับ ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.96) มาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.56) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินก่อน ระหว่าง หลัง และผลการประเมินจากผู้ทำการประเมิน พบว่าทั้งสองแหล่งความแปรปรวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับผลการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 6 ด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมรายคู่โดยใช้ Least Significant Difference: LSD ก่อน ระหว่าง หลัง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่าผลการประเมินหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าระหว่าง และก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่านักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู ในรายวิชา 916603 นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผล

5.1.1 ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูได้พัฒนาเป็นคู่มือ โดยผู้เกี่ยวข้อง 11 คน มีฉันทามติตามเกณฑ์ให้จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานแบบการเรียนรู้สลับกับการทำงาน (Sandwich Course) โดยเรียนในวันหยุด

เสาร์ - อาทิตย์ และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาระหว่างวันจันทร์ - ศุกร์ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแบ่งออกเป็นช่วงที่ 1 ได้แก่ (1) รู้จักและเห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม และ (2) เตรียมชุดทักษะ ช่วงที่ 2 ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุความต้องการ ขั้นที่ 2 ระดมสมอง ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบ ขั้นที่ 4 ทดสอบนวัตกรรม และขั้นที่ 5 ประเมินผลนวัตกรรม เพื่อเกิดนวัตกรรมการสอน

5.1.2 ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูหลังใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน ประกอบด้วยผลการประเมินพัฒนาการจาก (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมของนักศึกษา และ (2) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 3.46 และ 3.43 คะแนน ระหว่างการพัฒนาเท่ากับ 4.17 และ 4.18 คะแนน และหลังการพัฒนาเท่ากับ 4.83 และ 4.84 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ตามลำดับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยระดับคะแนนหลังการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับคะแนนระหว่างและก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานมีพัฒนาการตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม และมีพัฒนาการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูในรูปของคู่มือ ได้จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานแบบการเรียนรู้สลับกับการทำงาน โดยผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนานวัตกรรมการสอนได้จริง เนื่องจากการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นวิธีการสอนที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการบูรณาการระหว่างประสบการณ์จากการเรียนในสถานศึกษากับสถานที่ทำงานที่มีการจัดเตรียมไว้แล้ว (Billett, 2009) เป็นกลยุทธ์สำคัญทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนานักศึกษา (Kennedy et al., 2015) จึงเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในหลักสูตรกับประสบการณ์จากสถานที่ทำงาน ทำให้นักศึกษามีโอกาสผสมผสานทฤษฎีกับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน (Cooper et al., 2010) สำหรับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่แบ่งออกเป็นช่วงที่ 1 ได้แก่ (1) รู้จักและเห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม และ (2) เตรียมชุดทักษะ ช่วงที่ 2 ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุความต้องการ ขั้นที่ 2 ระดมสมอง ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบ ขั้นที่ 4 ทดสอบนวัตกรรม และขั้นที่ 5 ประเมินผลนวัตกรรม จนเกิดนวัตกรรมการสอน โดยผสมผสานระหว่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้กับการส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู 5 ขั้น (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2561) กับแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประกอบไปด้วยการทำงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง การตั้งกรอบโจทย์ การสร้างความคิด การสร้างต้นแบบ และการทดสอบ ซึ่งจะช่วยจัดระบบการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมแบบก้าวกระโดดมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และร่วมกันทำงานเป็นทีม เป็นต้น (ไพบรมา อิศเรสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์, 2560) ข้อสังเกตของผู้วิจัยที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติ พบว่าขั้นการเตรียมชุดทักษะ (Mind Set) ของนักศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากต้องทำให้นักศึกษาค้นเคยและฝึกความคิดสร้างสรรค์หลาย ๆ วิธี ขั้นตอนนี้จึงจำเป็นต้องใช้เวลา ต้องให้นักศึกษาทำงานเป็นขั้นตอนจนเกิดความชำนาญและมีความพร้อมเข้าสู่ช่วงที่ 2

5.2.2 ผลการใช้แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงานของนักศึกษา ได้แก่ (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม และ (2) ทักษะการ

คิดเชิงนวัตกรรม โดยค่าเฉลี่ยระดับคะแนนหลังจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับคะแนนระหว่างและก่อนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่านักศึกษาได้มีการพัฒนาตามผลลัพธ์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม และมีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ตามลำดับ จากการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้กับการทำงาน พบว่าขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ขั้นตอนการเตรียมชุดทักษะหรือการฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติตั้งแต่กิจกรรมการคิดปฏิกิริยาใหม่ เทคนิคแผนตรวจของออสบอร์น วิธีการคิดอุปมาอุปไมย และเทคนิคการคิดหมวก 6 ใบ เป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาปรับตัวจากการคิดแบบเดิมเป็นการคิดเชิงสร้างสรรค์หรือการสร้างความคิดให้ได้มากที่สุดด้วยการทำงานเป็นทีม เปิดใจให้กว้าง ยอมรับความคิดของผู้อื่น และสื่อสารความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้สลับการเรียนรู้ในวันเสาร์ - อาทิตย์กับการทำงานระหว่างจันทร์ - ศุกร์ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการบูรณาการระหว่างประสบการณ์การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยกับสถานศึกษาที่มีการจัดเตรียมไว้แล้ว จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีโอกาสผสมผสานทฤษฎีกับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการทำงาน (Stirling et al., 2016) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานยังช่วยให้นักศึกษามีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยใช้ร่วมกับทักษะการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม (Rampersad, 2020) แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ อาจทำให้นักศึกษาบางคนไม่สามารถสื่อสารกับเพื่อนในกลุ่มระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่เนื่องจากปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต แต่ในขณะเดียวกันการเรียนแบบออนไลน์ทำให้นักศึกษาไม่ต้องเดินทางมายังมหาวิทยาลัยซึ่งช่วยประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และมีเวลาเต็มที่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการสอนของตน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแก่ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั้งแบบในชั้นเรียน แบบออนไลน์ หรือแบบผสมผสาน

6.1.2 อาจารย์ผู้สอนที่นำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปใช้ควรเปิดใจให้กว้างยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน ไม่ควรตีกรอบความคิดของผู้เรียนหรือผู้ถูกหรือผิดตามความคิดของตน

6.1.3 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแก่ผู้เรียนตามคู่มือแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไม่จำเป็นต้องลงทุนหรือใช้เครื่องมือขั้นสูงแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอนสามารถนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา

6.1.4 อาจารย์ผู้สอนสามารถปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมในคู่มือฯ ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

6.1.5 ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปใช้เพื่อพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาวัตกรรมการสอน อันจะส่งผลต่อความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาทักษะอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน เช่น ทักษะการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างพื้นฐานที่นำไปสู่ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

6.2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในสาขาวิชาชีพอื่นหรือระดับการศึกษาอื่น ๆ

6.2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาคนในองค์กรประเภทต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ อุตสาหกรรม ธุรกิจ การค้า และบริการ

7. กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านวิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ประจำปีงบประมาณ 2565 แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ (ววน.) จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565*. ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2565.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 18, 129-141.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561, 13 ตุลาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2563, 30 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137.
- ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์. (2560). *Design thinking: Learning by doing การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ภาษาอังกฤษ

- Billett, S. (2009). Realizing the Educational Worth of Integrating Work Experiences in Higher Education. *Studies in Higher Education*, 34, 827-843.
- Birgili, B. (2015). Creative and Critical Thinking Skills in Problem-based Learning Environments. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 2, 71-80.
- Cooper, L., Orrell, J. & Bowden, M. (2010). *Work Integrated Learning: A Guide to Effective Practice*. London: Routledge.
- Kennedy, M., Billett, S., Gherardi, S. & Grealish, L. (2015). *Practice-based Learning in Higher Education: Jostling Cultures*, In M. Kennedy, S. Billett, S. Gherardi. & L. Grealish (eds.), *Practice-based Learning in Higher Education: Jostling Cultures* (pp.1-14). Berlin: Springer.

- Kramer, M. & Usher, A. (2011). *Work-Integrated Learning and Career-Ready Students: Examining the Evidence*. Toronto: Higher Education Strategy Associates.
- Lembcke, T-B. (2018). *Towards an Understanding of Success Dimensions in Design Thinking Education* (Master Thesis). University of Potsdam, Potsdam, Germany.
- National Institute of Education. (2009). *A Teacher Education Model for the 21st Century*. An Institute of Nanyang Technological University, Singapore.
- Ontario Ministry of Education. (2016). *Ontario's Draft 21st Century/Global Competencies (December 2015 – Draft for Discussion)*. Ontario: Queen's Printer for Ontario.
- Rampersad, G. (2020). Robot will Take Your Job: Innovation for an Era of Artificial Intelligence. *Journal of Business Research*, 116, 68-74.
- Stirling, A., Kerr, G., Banwell, J., MacPherson, E. & Heron, A. (2016). *A Practical Guide for Work-Integrated Learning: Effective Practices to Enhance the Educational Quality of Structured Work Experiences Offered through Colleges and Universities*. Higher Education Quality Council of Ontario, Ontario.

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์
Executive Empowerment Model for Working Efficiency of Teachers Under
the Office of the Basic Education Commission in Nakhonchaiburin Area

อนุศักดิ์ ดาลุนฉิม* สวงวนพงศ์ ชวนชม** สมบูรณ์ ตันยะ*** และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา****
นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*****

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****
Anusak Dalunchim* Sanguanpong Chuanchom** Somboon Tanya*** and Chookiat Wisetsena****
Ph.D.Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**,***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: sudsakon.44@gmail.com

(Received: February 16, 2023; Revised: April 4, 2023; Accepted: May 3, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร 2) สร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร และ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 381 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.06 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.89 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายในการตรวจสอบเพื่อยืนยันร่างรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ การให้เกียรติและความเคารพ รองลงมา คือ การฝึกอบรมและการพัฒนา และการยกย่องและยอมรับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และการกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ 2) รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) แนวคิดและหลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) สารสำคัญ (4) แนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ และ (5) เงื่อนไขการนำ

รูปแบบสู่ความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: การเสริมพลังอำนาจ, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition of executive empowerment; 2) to construct the executive empowerment model; and 3) to evaluate the feasibility and usefulness of the executive empowerment model for the working efficiency of teachers under the Office of the Basic Education Commission in the Nakhonchaiburin area. The research was conducted in 3 phases: Phase 1: The researcher studied the condition of executive empowerment. The samples were school directors, deputy school directors, and teachers, for a total of 381. Multi-stage random Sampling. Data were collected using questionnaires. The item consistency index was 0.60-1.0. The reliability value of the questionnaires was 0.897, and quantitative data was analyzed by percentage, mean, and standard deviation. Phase 2: The researcher constructed the executive empowerment model. The target group to approve the model was seven experts. Data were collected by interviewing and using the model suitability assessment form. Qualitative data were analyzed by content analysis. Quantitative data were analyzed by mean and standard deviation. Phase 3: The researcher evaluated the feasibility and usefulness of the executive empowerment model. The targets were 30 school administrators. Data were collected using a feasibility and usefulness assessment of the model. Quantitative data were analyzed by means and standard deviation.

The research results were as follows: 1) The condition of executive empowerment overall was at a high level. When examining individual aspects, they were all at a high level. The item with the highest score was empowerment through honors and respect, followed by empowerment through training and development and empowerment through recognition. The item with the lowest score was empowerment through the assignment of roles and responsibilities and empowerment through setting standards and excellence, respectively. 2) The executive empowerment model consisted of five aspects, namely: (1) concept and principal; (2) objective of the model; (3) content of the model; (4) guidelines for implementation of the model; and (5) conditions for successful implementation of the Model. The evaluation score of the executive empowerment model by experts was at a high level. 3) The feasibility of the executive empowerment model overall was at its highest level. The usefulness of the executive empowerment model overall was at its highest level, too.

Keyword: Executive Empowerment, Administrator of Basic Education Institutions, Working Efficiency of Teachers

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 5 กล่าวถึงแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐโดยมาตรา 80 ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยมีกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาของประเทศโดยจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานในสถานศึกษาของภาครัฐ ในปัจจุบันได้มีการสรรหาและพัฒนาผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแนวการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องอาศัยองค์การปฏิบัติ คือ สถานศึกษาซึ่งหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดีและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (อาคม วัตโสง, 2547)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทการเป็นผู้นำทางการบริหาร การศึกษาที่จะกระตุ้นและขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพการทำงานเพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในปัจจุบันกลับพบว่า การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นผู้บริหารสถานศึกษานั้นยังคง ใช้วิธีการเลือกผู้บริหารตามระบบอาวุโสและการสอบเลื่อนขั้นแบบจดจำเนื้อหา ไม่มีระบบการเตรียมการฝึกฝนและคัดเลือกผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพมากพอ จึงทำให้ได้ผู้บริหารที่ขาดทักษะของผู้บริหารมาบริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การเสริมสร้างพลังอำนาจถือเป็นเครื่องมือการบริหารอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารหรือผู้นำนำไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เนื่องจากการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการแบ่งปันพลังอำนาจแก่ผู้อื่นเพื่อให้เขามีความสามารถที่จะไปถึงเป้าหมาย และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่บังคับบัญชามีความก้าวหน้าและมีศักยภาพเพิ่มขึ้น (Rappaport, 1984) ในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้บริหารโรงเรียนนั้นเพราะว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีหน้าที่สำคัญของโรงเรียน การเสริมสร้างพลังอำนาจจะเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้สำเร็จ และผู้บริหารโรงเรียนจะมีหน้าที่สำคัญในการปกครอง ควบคุม ดูแล ครูผู้สอนและบุคลากรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา ถ้าการดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จก็จะส่งผลให้ครูผู้สอนและบุคลากรกายบรรลุเป้าหมายด้วย คือ เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ครูผู้สอนและบุคลากรได้รับการยกย่องและการได้รับรางวัลทางการศึกษา ผู้บริหารเปรียบเสมือนหัวใจของทุกองค์การ เพราะการตัดสินใจของผู้บริหารจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีความผันแปรสูงอย่างในปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงพลังอำนาจผู้บริหารในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ซึ่งมีหน่วยงานหลักคือสำนักงานศึกษาธิการภาค 13 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาและขับเคลื่อนการศึกษาโดยการอำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 นครชัยบุรินทร์จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ โดยการนำองค์ประกอบของการเสริมพลังอำนาจของผู้บริหาร 10 ด้าน จากการศึกษาพลังอำนาจของผู้บริหารตามแนวคิดของ Tracy (1992) ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ 2) การมอบอำนาจหน้าที่ 3) การกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ 4) การฝึกอบรมและการพัฒนา 5) การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร 6) การให้ข้อมูลย้อนกลับ 7) การรับรู้ 8) การไว้วางใจ 9) การยอมรับความล้มเหลว และ 10) การให้ความเคารพ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อนำมาสร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงานทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์และด้านทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้บริหารที่ดีมีคุณภาพ และมีศักยภาพอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพกับโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์
- 2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์
- 2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการเสริมพลังอำนาจของผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากร เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 45,493 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 3,570 แห่ง

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 381 ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 127 คน กลุ่มที่ 2 เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 127 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นครูผู้สอน จำนวน 127 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ของ May (1997)

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามโดยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู แบบมีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.06 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.89 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 ฉบับ และได้รับกลับคืนมาทั้งหมด คิดเป็น ร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์

ผู้วิจัยทำการศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการในการสร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร วิเคราะห์และจัดกลุ่มการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารที่ต้องการโดยพิจารณาประเด็นข้อคำถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยตามลำดับ จำนวน 5 ลำดับ ร่างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารฯ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ หลังจากนั้นนำรูปแบบที่สร้างขึ้นประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ด้วยการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.3 ระยะที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์

3.3.1 ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ฉบับ และได้รับกลับคืนมาทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพการเสริมพลังอำนาจของผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการเสริมพลังอำนาจของผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ โดยรวม

สภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ	4.40	0.67	มาก
2. การมอบอำนาจหน้าที่	4.42	0.68	มาก
3. การกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ	4.40	0.68	มาก
4. การฝึกอบรมและการพัฒนา	4.46	0.64	มาก
5. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร	4.41	0.64	มาก
6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.42	0.69	มาก
7. การยกย่องและยอมรับ	4.45	0.77	มาก
8. การให้ความไว้วางใจ	4.44	0.73	มาก
9. การยอมรับข้อผิดพลาด	4.43	0.73	มาก
10. การให้เกียรติและความเคารพ	4.48	0.72	มาก
โดยรวม	4.43	0.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ การให้เกียรติและความเคารพ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ การฝึกอบรมและการพัฒนา ($\bar{X} = 4.46$) และการยกย่องและยอมรับ ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และการกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ ($\bar{X} = 4.40$)

กล่าวโดยสรุปผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการเสริมพลังอำนาจของผู้บริหารที่เลือกจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อย 5 ลำดับ ได้แก่ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ (1) การมอบอำนาจหน้าที่ (2) การกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ (3) การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (5) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (6) และจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารต่อไป

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหาร ดำเนินการตามวิธีการจัดทำร่างรูปแบบ โดยมีรายละเอียดของรูปแบบซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญ ประกอบด้วยสภาพการเสริมพลังอำนาจที่มีค่าเฉลี่ยน้อย 5 อันดับ คือ (1) การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ (2) การมอบอำนาจหน้าที่ (3) การกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ (4) การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (5) การให้ข้อมูลย้อนกลับ 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ และพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ (โดยรวม)

ที่	รายการตรวจสอบ	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1	แนวคิดและหลักการ	4.14	0.38	มาก
2	วัตถุประสงค์	4.29	0.49	มาก
3	สาระสำคัญ	4.29	0.58	มาก
	3.1 การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ	4.34	0.47	มาก
	3.2 การกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ	4.26	0.49	มาก
	3.3 การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร	4.14	0.56	มาก
	3.4 การมอบอำนาจหน้าที่	4.31	0.57	มาก
	3.5 การให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.37	0.79	มาก
4	แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.14	0.38	มาก
5	เงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ	4.29	0.49	มาก
ผลโดยรวม		4.23	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมของร่างรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สาระสำคัญ วัตถุประสงค์ และเงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ มีความเหมาะสมสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา คือ แนวคิดและหลักการ และแนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)

4.3 ผลการประเมินความประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมพลัง
อำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ (โดยรวม)

ที่	รายการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้		ระดับความ เป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์		ระดับความ เป็นประโยชน์
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1	แนวคิดและหลักการ	4.53	0.51	มากที่สุด	4.67	0.48	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์	4.60	0.50	มากที่สุด	4.73	0.45	มากที่สุด
3	สาระสำคัญ	4.54	0.58	มากที่สุด	4.59	0.56	มากที่สุด
4	แนวทางการนำรูปแบบสู่ การปฏิบัติ	4.55	0.58	มากที่สุด	4.60	0.57	มากที่สุด
5	เงื่อนไขการนำรูปแบบ สู่ความสำเร็จ	4.50	0.53	มาก	4.56	0.51	มากที่สุด
ผลโดยรวม		4.54	0.54	มากที่สุด	4.63	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์มีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ แนวทางการนำ
รูปแบบสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ เงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.50$)

สำหรับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.73$) รองลงมา คือ แนวคิดและหลักการ
($\bar{X} = 4.67$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.56$)

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและผลการวิจัยรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ พบว่า สภาพการเสริมพลังอำนาจของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ
การให้เกียรติและความเคารพ รองลงมา คือ การฝึกอบรมและการพัฒนาและการยกย่องและยอมรับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ
ที่สุดคือ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และการกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ ผลจากการวิจัยยังทำให้ทราบถึง
องค์ประกอบและรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ 5 ลำดับแต่ก็อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ 2) การ
กำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ 3) การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร 4) การมอบอำนาจหน้าที่ และ 5) การให้ข้อมูล
ย้อนกลับ หากพิจารณาในรายละเอียดทำให้ทราบว่าองค์ประกอบ ทั้ง 5 ด้าน 25 ข้อ เป็นความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ที่มีความเห็นในระดับน้อย เมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นๆและถือว่าน่าเป็นความจำเป็นที่ควรต้องหาแนวทางหรือรูปแบบ
ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับ วิน เชื้อโพธิ์หัก (2547) ได้กล่าวว่า การพัฒนา

เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความเจริญเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงด้านความสามารถ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการต่าง ๆ โดยอาศัยการวิเคราะห์ภายในตนและจากบุคคลหรือ สภาพแวดล้อมรอบตัวเพื่อนำข้อมูลมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา

5.2 รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ สำคัญ แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และเงื่อนไขการนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ และผลจากการประเมินเพื่อ ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาและองค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งเป็นการยืนยันร่างรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้สืบเนื่องจากกระบวนการสร้าง รูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ถูกต้องตามหลักการแนวคิด ทฤษฎี และมีการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบที่ชัดเจน มีกระบวนการในการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญส่งผลให้รูปแบบสามารถเป็นเครื่องมือทางความคิดที่ใช้ใน การบริหารสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ (2550) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบในการบริหารโรงเรียนในยุค ปฏิรูปการศึกษาไว้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินของรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขและกลไกของรูปแบบ เช่นเดียวกับ สมาน อัครภูมิ (2558) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบูรณาการระบบประกันคุณภาพภายในกับการบริหารสถานศึกษา สำหรับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดกลาง และได้กำหนดองค์ประกอบเพื่อใช้กับรูปแบบ ไว้ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ 3) องค์ประกอบหลักของรูปแบบ 4) แนวทางการ ประเมินผลรูปแบบ 5) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Eisner (1976) ที่ได้เสนอแนวคิด การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้ 1) เป็นการประเมินโดยมีได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบ 2) เป็นรูปแบบการตรวจสอบที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะตรวจสอบโดยต้องอาศัย ผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย 3) เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้เชี่ยวชาญเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบโดยให้ความ เชื่อถือว่าผู้เชี่ยวชาญนั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจ 4) เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญหยุนในกระบวนการทำงานของผู้เชี่ยวชาญ ตามอธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน

5.3 การประเมินรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ประกอบด้วย การประเมินความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบ โดยพบว่า ความเป็นไปได้โดยรวมของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนความ เป็นประโยชน์โดยรวมของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการขั้นตอนหรือเทคนิคในการพัฒนาที่เป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน มีการประเมินจากกลุ่มผู้ใช้โดยตรง อีกทั้งยังได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมในเชิงปฏิบัติมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรธิตา ฤทธิ์รอด (2555) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลังอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลัง อำนาจที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ สุชีพ ชื่นสูง (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการประเมินตนเองโดยใช้วิธีเสริมพลังอำนาจเพื่อแสดง ความรับผิดชอบในการดำรงวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำหรับครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

ผลการประเมินรูปแบบการประเมินตนเอง โดยใช้วิธีเสริมพลังอำนาจ โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากและรายด้านพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู โดยนํากำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ การมอบอำนาจหน้าที่ การกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร และการให้ข้อมูลย้อนกลับไปใช้ผ่านรูปแบบกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อศักยภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาต่อไป

6.1.2 ผู้บริหารควรตระหนักถึงการเสริมพลังอำนาจภายในตนผ่านรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลเพื่อนำกลับไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

6.1.3 การเสริมพลังอำนาจด้านการกำหนดมาตรฐานและความเป็นเลิศที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ผู้บริหารควรมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ครอบคลุมทุกด้าน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและควรเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นเลิศ

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรนำรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์ ที่สร้างขึ้นไปทดลองเพื่อพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ให้มีประสิทธิภาพตรงกับตามความต้องการอย่างเหมาะสม

6.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละขนาด (สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ) โดยอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับขนาดของสถานศึกษา

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ธีระ รุณเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ:

ข้าวฟ่าง.

พรจิตา ฤทธิ์รอด. (2555). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลังอำนาจ* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

วิน เชื้อโพธิ์หัก. (2547). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์.

สมาน อัครภูมิ. (2557). *รูปแบบการบูรณาการระบบการประกันคุณภาพภายในกับการบริหารสถานศึกษา สำหรับสถานขั้นพื้นฐานขนาดกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุชีพ ชันสูง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการประเมินตนเองโดยใช้วิธีเสริมพลังอำนาจเพื่อแสดงความรับผิดชอบในการดำรงวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสำหรับครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

อาคม วัดโสง. (2547). *หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภาษาอังกฤษ

- Eisner, E. W. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *The Journal of Aesthetic Education*, 10(3), 135-150.
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating Professional Development*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Keeves, P. L. (1988). *Model and Model Building Education Research Methodology and Measurement: an International Handbook*. New York: Pergamon.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- May. (1997). *How Multinational and National Firms Compete: A Case study of the Hospitality Industry*. New York: The Free Press.
- Rappaport, J. (1984). Studies in Empowerment: Introduction to the Issue. *Prevention in Human Services*, 3(2-3), 1-7.
- Tracy, D. (1992). *Ten Steps to Empowerment: A Common-Sense Guide to Managing People*. New York: William Morrow.

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

Guidelines for Learning Management Based on the TPACK Model Concept in the Sandbox-Pilot Schools under Pattani Secondary Education Area Office

เอธิมา บุญธรรม* และ เรชา ชูสุวรรณ**

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

A-Thima Buntham* and Recha Chusuwan**

M.Ed., Educational Administration Program, Faculty of Education, Prince of Songkla University*

Lecturer, Faculty of Education, Prince of Songkla University**

Corresponding author E-mail: Athimasweetty@gmail.com

(Received: October 18, 2022 ; Revised: December 18, 2022; Accepted: February 21, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้ TPACK Model ในการจัดการเรียนรู้
ในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี และ 2) เพื่อสร้าง
แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี มีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน ซึ่งมีการเลือก
แบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ และครู ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือ
ที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี มีองค์ประกอบโดยบูรณาการเทคโนโลยี วิธีการสอน และเนื้อหา
เข้ากับการจัดการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จัดเตรียมความพร้อมและบริการเครื่องมืออุปกรณ์
การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี และการสร้างครูแกนนำด้านเทคโนโลยี วิธีการสอนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้
ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การสร้างสื่อและแหล่งเรียนรู้
ที่หลากหลาย Teach Less, Learn More และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับ
การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การรวบรวมตัวชี้วัดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกัน การสร้างเครือข่ายที่มีส่วนร่วม
ในการออกแบบหลักสูตร การสร้างหลักสูตรมุ่งสู่อาชีพ การพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหา และการปรับเปลี่ยนเนื้อหา
ให้มีความทันสมัยและเป็นภาษาที่นักเรียนเข้าใจง่าย ทั้งนี้การบูรณาการด้านเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอน
และเนื้อหา ต้องมีการนิเทศสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกับการสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนรู้, การบูรณาการเทคโนโลยี วิธีการสอน และเนื้อหา, สถานศึกษานำร่องพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

This qualitative research aims to 1) study the state of using the TPACK Model in learning management in pilot schools in the Educational Innovation Area under the Pattani Secondary Educational Service Area Office and 2) create a concept-based learning management approach using the TPACK Model in educational institutions as a pilot area for educational innovation under the Pattani Secondary Educational Service Area Office. Data was collected through in-depth interviews with nine key informants who were selected specifically. It consisted of the director, the head of the academic group, and the teachers who were involved in learning management. In the pilot educational institutions in educational innovation areas under the Pattani Secondary Education Service Area, there were 3 schools. The data collection tool was a semi-structured interview. The data was analyzed by analyzing the content.

The results showed guidelines for learning management based on the TPACK model concept in pilot schools in educational innovation areas under the Pattani Secondary Education Service Area Office. It was an integration of technology, teaching methods, and content with learning management. The use of technology in learning management was to provide tools and equipment, raise technology awareness, and create technology-leading teachers appropriate. Teaching methods for learning management included active learning management, measurement and evaluation based on actual conditions, creating a variety of learning materials and resources, teaching less, learning more, and creating a positive learning environment. The content aspect was the consolidation of the corresponding indicators, networking in course design, creating courses geared towards careers, developing teachers with expertise in content, and modifying the content to be up-to-date. There must be supervision for the academic learning community, together with the creation of motivation in learning management.

Keywords: Learning Management Approach, Integrating Technology Teaching Methods and Content, Educational Innovation Pilot Schools

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวคิดการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์กล่าวถึง การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งทำให้ในปีพ.ศ. 2558 เกิดโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) และมีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพ.ศ. 2562 ขึ้นตามมา

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ได้แก่ 1) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรม การศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น 2) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของนักเรียนไทยทั่วประเทศ 3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้มีประกาศให้จังหวัดที่เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระยะแรกในพื้นที่ 3 จังหวัด คือจังหวัดระยอง สตูล และศรีสะเกษ ระยะสองในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ กาญจนบุรี และ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ในปัจจุบันจังหวัดปัตตานีมีสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 32 โรงเรียน โดยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี มีทั้งหมด 3 โรงเรียน สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีภาระกิจหลักในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เปิดช่องทางให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการ เช่น การจัดทำและเลือกใช้หลักสูตร รวมถึงวิธีจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ได้อย่างหลากหลาย รวมถึงการคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ภาครัฐและชุมชนเข้ามีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาพื้นที่นำร่องนวัตกรรมด้วยตามวัตถุประสงค์เพราะฉะนั้น การพัฒนานวัตกรรมจะต้องเกิดขึ้นที่ห้องเรียนหรือในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สอดคล้องกับ จูฬภรณ์ มาลีฮินรินทร์ (2560) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาในเชิงพื้นที่เป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อตอบสนองความต้องการในพื้นที่ภาคภูมิต่างๆ ไม่สามารถตอบสนองได้ดีเท่ากับคนในพื้นที่ ทั้งในมิติด้านสังคมที่มีความต่างในลักษณะพหุวัฒนธรรม การยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ตามเป้าหมาย บริบท และศักยภาพของสถานศึกษา และพื้นที่ โดยที่ยังสามารถตอบสนองเป้าหมายการจัดการศึกษาโดยรวมของชาติไว้ได้ ซึ่งการที่จะได้มาซึ่งนวัตกรรมการศึกษานั้น สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่ และผสมผสานเอาศาสตร์ด้านต่าง ๆ มาผนวกได้ด้วยกัน จึงจะสามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมได้

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดในการบูรณาการเทคโนโลยีกับวิธีสอนและเนื้อหาที่สอน หรือ TPACK Model เป็นแนวคิดโดย Mishra และ Koehler (2006) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการจากความรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge) ทั้งในเรื่องของซอฟต์แวร์ และ ฮาร์ดแวร์ต่าง ๆ รวมไปถึงอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง 2) ความรู้ด้านวิธีสอน (Pedagogical Knowledge) เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน รวมไปถึงกลยุทธ์หรือกระบวนการปฏิบัติ หรือวิธีการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน และ 3) ความรู้ด้านเนื้อหาที่สอน (Content Knowledge) คือ สาร ข้อมูล แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการในหลักสูตรที่ต้องการที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นสำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และนำ TPACK Model ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมในจังหวัดปัตตานีในอนาคต และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา เพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อีกทั้งผู้เรียนให้เกิดทักษะนักคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการแข่งขันของต่างประเทศได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาสภาพการใช้ TPACK Model ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

2.2 เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ TPACK Model จากหนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีแนวทางการนำ TPACK Model ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge) ด้านวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge) และ ด้านเนื้อหา (Content Knowledge)

3.2 กำหนดพื้นที่ในการวิจัย คือ โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี จำนวน 3 โรงเรียน ที่มีความเป็นเลิศโดยได้รับรางวัลในด้านนวัตกรรมการศึกษา ทั้งนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการ

3.3 ศึกษาสภาพใช้ TPACK Model และถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ 3 คน และครูระดับชำนาญการขึ้นไป 3 คน โดยวิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selected) โดยคัดเลือกจากมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี จำนวน 3 โรงเรียน สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) จำนวน 1 ฉบับ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผ่านการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ด้านวิธีการสอน และด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ ที่มีดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง 0.50 -1.00

3.3 ร่างเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี ในจัดรูปแบบเชิงบรรยาย (Semantic Model) โดยใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ TPACK Model และข้อมูลจากการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้จากสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานีทั้ง 3 โรงเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3.4 ยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี โดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นักวิชาการจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ และครูระดับชำนาญการขึ้นไป ที่เป็นคณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาปัตตานี รวม 5 คน โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ยืนยันแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดTPACK Model ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี มีความเหมาะสมและสามารถใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้

3.5 สรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

งานวิจัยนี้มีเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Protocol) และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (เบญญา ยอดดำเนิน และแอ๊ดติคัจ, 2552)

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพการใช้ TPACK ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

ด้านเทคโนโลยี มีการใช้อุปกรณ์และโปรแกรมสำเร็จรูป มาใช้อำนวยความสะดวก ติดต่อสื่อสาร และการจัดการ การเรียนรู้ อย่าง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ Zoom Google Meet Line Facebook เป็นต้น มีการ สร้างห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนสำเร็จรูป โดยครูสามารถเพิ่มไฟล์ ใบงาน ใบความรู้ คลิปวิดีโอ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาได้ ตลอดเวลา มีโปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่นำมาช่วยในการสร้างสื่อการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนที่อยู่ในวัย ที่ชอบเล่นเกม เช่น แอปพลิเคชัน VonderGo และ Kahoot ที่เป็นเกมตอบคำถาม มีการจัดอบรมด้านการใช้เทคโนโลยี มีการสร้างครูแกนนำที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมาให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน

ด้านการจัดการเรียนรู้มีวิธีการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง โดยผ่าน วิธีการสอนที่หลากหลายตามบริบทโรงเรียนและระดับการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดให้มีการวัดและประเมินผลตาม สภาพจริง โดยใช้เครื่องมือวัดผลที่หลากหลายรวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์ประเมินผลการ เรียนรู้ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ในบริเวณโรงเรียนหรือ ท้องถิ่นของนักเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบๆตน โดยผ่านปฏิบัติจริงมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการนิเทศติดตามครูผู้สอนในการจัด การเรียนรู้โดยฝ่ายบริหารเข้าไปสังเกตการณ์ในชั้นเรียนของครูผู้สอน และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น ผ่านกระบวนการ PLC ของภายในกลุ่มสาระและภายในโรงเรียน เพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาการ (ALC) ขึ้น โรงเรียน มีการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนไม่เข้าเรียนโดยการให้ครูที่ปรึกษาเข้าไปเช็คความพร้อมของนักเรียนก่อนถึงคาบเรียน และติดตาม พูดคุยกับนักเรียนที่ยังไม่พร้อมหรือยังไม่เข้าห้องเรียนเป็นรายกรณีไป พร้อมทั้งมีการประชุมหารือถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของ นักเรียนระหว่างครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน และครูผู้สอนจะมีการปรับวิธีการสอนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยวิธีการที่ หลากหลายเพื่อจูงใจนักเรียน

ในด้านเนื้อหา มีการควักตัวชีวิตให้ยืดหยุ่นมากขึ้นโดยควรวัดตัวชีวิตที่มีความสอดคล้องกันกัน ทำให้ตัวชีวิตลดลง แต่เนื้อหาวิชายังคงเดิม มีคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ ในการออกแบบหลักสูตร ออกมาเป็นหลักสูตรห้องเรียนพิเศษ เช่น ห้องเรียนที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์การกีฬา ห้องเรียนเน้นการเตรียมสอบสี่เหล่าทัพ ห้องเรียนภาษา เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชน ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนเนื้อหาที่มีความเข้มข้นตามอาชีพที่มีความสนใจในอนาคต และผู้บริหารจะเข้ามามีส่วน ในการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ความจำเป็นของเนื้อหาวิชา วางแผนอัตราากำลังครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนเฉพาะด้าน ครูผู้สอนจึงมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น บางโรงเรียนได้มีการจัดหาแบบเรียนที่มีความทันสมัย น่าอ่าน หรือครูบางท่านมีการใช้ใบความรู้แจกนักเรียน โดยเนื้อหา ในใบความรู้เป็นภาษาที่นักเรียนเข้าใจง่าย

4.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

4.2.1 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยจัดเตรียมความพร้อมและบริการเครื่องมือ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีให้สามารถใช้งานได้ ทั้งเครื่องมือที่เป็นฮาร์ดแวร์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ค แท็บเล็ต กระดานอัจฉริยะ เป็นต้น และซอฟต์แวร์ เช่น โปรแกรมสำเร็จรูป หรือ แอปพลิเคชัน เช่น Google Meet Google Term Zoom Google Classroom เป็นต้น รวมไปถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนให้สามารถใช้งานได้อยู่เสมอ รวมถึงสร้างความตระหนักให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ทั้งที่เป็นการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ค กระดานอัจฉริยะ รวมไปถึง โปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน เช่น Google Meet Google Term Google Classroom Zoom Kine Master หรือแอปพลิเคชัน หรือ โปรแกรมอื่น ๆ ที่ครูสนใจ โดยเชิญครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีจากในโรงเรียนเอง โรงเรียนข้างเคียง หรือจากหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นผู้อบรมให้ครูสามารถสร้างห้องเรียนออนไลน์ สื่อการสอน สื่อการวัดผลได้ รวมไปถึงส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมต่อยอดนอกเหนือจากที่โรงเรียนได้จัดอบรมให้ ตามความสนใจของครูผู้สอนเอง อีกทั้งสร้างแกนนำด้านเทคโนโลยีโดยการคัดเลือกครูที่มีความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างน้อยกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน เป็น ซึ่งส่วนมากจะเป็นครูผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์ หรือเป็นครูรุ่นใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีมาให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกันในด้านเทคโนโลยี ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง นอกจากนี้ผู้บริหารสามารถส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำสำหรับครู เพื่อให้ครูมีทุนไปซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ค ไอแพด เป็นของส่วนตัวเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้

ครูเตรียมตัวเองให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยการเข้าอบรมฝึกฝนการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ รวมไปถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้สามารถใช้งานอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี และ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว และสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างห้องเรียนออนไลน์ สร้างสื่อการเรียนรู้ แหล่งข้อมูล รวมถึงการวัดและประเมินผล อย่างเหมาะสม เช่น เลือกใช้ Google Meet Google Term Google Classroom Zoom มาช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้โดยสร้างห้องเรียนแบบออนไลน์ ใช้แอปพลิเคชัน Line และ Facebook ในการติดต่อสื่อสารจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เลือกใช้แอปพลิเคชัน Google Site Canva Youtube Plicker Vonder Google Forms Kahoot Quizz เป็นสื่อการสอน สื่อวัดประเมินผล เป็นต้น

4.2.2 วิธีการสอนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการสอนที่เป็น Active Learning รวมไปถึงสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการเรียนรู้

ครูจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา เป็นต้น โดยผ่านวิธีการสอนที่หลากหลายตามบริบทโรงเรียนและระดับการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น วิธีการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) วิธีการสอนแบบใช้เกม (Games-based Learning) วิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think-Pair-Share) วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) วิธีการสอนแบบอภิปราย (Discussion based learning) และ CIPPA Model เป็นต้น โดยครูเป็นอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการเรียนการสอนแบบ Teach Less, Learn More ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนกลายเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นอกจากนี้ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ทั้งด้านบรรยากาศทางสภาพแวดล้อมและบรรยากาศด้านจิตใจ ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ เช่น ครูแต่งตัวตามกระแสที่นักเรียนสนใจ หรือการจัดบรรยากาศห้องเรียนให้มีความน่าตื่นตื้นเต้นเพื่อจูงใจนักเรียนให้เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน รวมไปถึงท่าทางบุคลิกของครูผู้สอนที่เป็นมิตร ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้บรรยากาศห้องเรียนเป็นไปอย่าง

สร้างสรรค์ และมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน เช่น ข้อสอบ แบบประเมินการปฏิบัติ ชิ้นงาน การนำเสนอ การประเมินตนเองของนักเรียน ตามการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์ประเมินผลการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และเพื่อนนักเรียน

โรงเรียนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและชุมชนให้เข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ในบริเวณโรงเรียนหรือ ท้องถิ่นของนักเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตน โดยผ่านปฏิบัติจริงมากที่สุดอย่างเช่น พุงนาหลังบ้านนักเรียน สวนยางพารา น้ำตกถ้ำธารในท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านที่อาจจะเป็นพ่อแม่ เครือญาติของนักเรียนเองที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ รวมไปถึงหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานเฉพาะด้านวิชาชีพ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โรงพยาบาล เป็นต้น

4.2.3 การจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้

ลดจำนวนตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช พ.ศ. 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยควรวรรณตัวชี้วัดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกัน ทำให้จำนวนตัวชี้วัดลดลง มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

สร้างเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดเนื้อหาในการเรียนการสอนได้ตรงกับเป้าหมายและความต้องการ ของผู้รับบริการ

สร้างหลักสูตรมุ่งสู่อาชีพ ตามความต้องการของผู้เรียน เช่น ห้องเรียนที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์การกีฬา ห้องเรียนเน้นการเตรียมสอบสี่เหล่าทัพ ห้องเรียนภาษา ห้องเรียนเกษตร เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และผู้ปกครอง ที่ต้องการให้บุตรหลานได้เรียนเนื้อหาที่มีความเข้มข้นตามอาชีพที่มีความสนใจในอนาคต และผู้บริหารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ความจำเป็นของเนื้อหารายวิชา

ผู้บริหารวางแผนอัตราค่าจ้างครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน รวมถึงจัดหาอัตราค่าจ้างครูเมื่อมีความขาดแคลนผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเนื้อหา

ครูผู้สอนการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้มีความทันสมัย ในแบบเรียนบางวิชา มีความล้าสมัย บางตัวอย่าง บางตัวละคร นักเรียนในยุคปัจจุบันไม่รู้จักแล้ว จึงทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่ครูกำลังสอนได้ยาก เช่น การยกตัวอย่างกรณีบุคคล เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น บางโรงเรียนได้มีการจัดหาแบบเรียนที่มีความทันสมัย นำอ่าน หรือครูบางท่านมีการใช้ใบความรู้แจกนักเรียน โดยเนื้อหาในใบความรู้เป็นภาษาที่นักเรียนเข้าใจง่าย รวมถึงมีการให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นเนื้อหาความรู้อีกด้วย

4.2.4 การบูรณาการเทคโนโลยี วิธีการสอน เนื้อหา

โรงเรียนนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา เป็นต้น โดยผ่านวิธีการสอนที่หลากหลายเช่น แบบโครงงาน 5E PBL Backward design และ CIPPA Model เป็นต้น โดยมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย เช่นข้อสอบ ทั้งแบบประเมินการปฏิบัติ ประเมินจากชิ้นงาน การนำเสนอ นักเรียนประเมินตนเอง ตามการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์ประเมินผลการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และเพื่อนนักเรียน นอกจากนี้ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผ่านปฏิบัติจริงมากที่สุด มีการสร้างความร่วมมือกับ

หน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และโอกาสในการเข้าศึกษาต่อของนักเรียนในคณะที่มีความสนใจ โดยทำข้อตกลงกับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือที่นักเรียนนิยมเช่นสถาบันขงจื้อ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วิทยาลัยพยาบาล เป็นต้น มาปรับใช้ให้เข้ากับเนื้อหารายวิชา ที่มีการควบตัวชีวิต ที่มีความใกล้เคียงกัน ทำให้ตัวชีวิตมีจำนวนลดลง แต่เนื้อหารายวิชายังคงเดิมอยู่ ปรับให้ยืดหยุ่นมากขึ้น มีความทันสมัย จัดหา แบบเรียนหรือใบความรู้ที่น่าอ่าน ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจง่าย ทันสมัย รวมถึงมีการให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น เนื้อหาความรู้ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ ให้คำแนะนำ มีตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน สะท้อนถึงความต้องการของเนื้อหาที่ต้องการให้โรงเรียนการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียน ต้องการให้บุตรหลานได้เรียนเนื้อหาที่มีความเข้มข้นตามอาชีพที่มีความสนใจในอนาคต ผลจากการปรับเนื้อหา ออกมาเป็นหลักสูตรต่าง ๆ และมีการเปิดห้องเรียนพิเศษ เช่น ห้องเรียนที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์การกีฬา ห้องเรียนเน้น การเตรียมสอบสี่เหล่าทัพ ห้องเรียนภาษา เป็นต้น และผู้บริหารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ความจำเป็นของ เนื้อหารายวิชา วางแผนอัตราค่าเล่าเรียนที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน รวมถึงจัดหาอัตราค่าเล่าเรียนเมื่อมีความขาดแคลนผู้สอน ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยใช้เทคโนโลยีทั้งที่เป็นฮาร์ดแวร์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ไอแพด แท็บเล็ต และซอฟต์แวร์ เช่น โปรแกรม Microsoft Office ผลิตภัณฑ์ของ Google Zoom Canva Vonder มาช่วยในการจัดการเรียนการสอน สร้างห้องเรียนแบบออนไลน์ ติดต่อสื่อสารจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เป็นสื่อการสอนและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนตั้งใจ เรียนมากยิ่งขึ้น มีการสร้างครูแกนนำที่มีความเชี่ยวชาญ โดยรวมจะเป็นครูวิชาคอมพิวเตอร์และเป็นครูรุ่นใหม่ที่มีความ เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีมาให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกันผ่านกระบวนการ PLC และเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้ครู ส่วนใหญ่มีความสามารถในการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

ทั้งนี้การบูรณาการเทคโนโลยี วิธีการสอน เนื้อหา จำเป็นต้องมีกระบวนการนิเทศและการสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

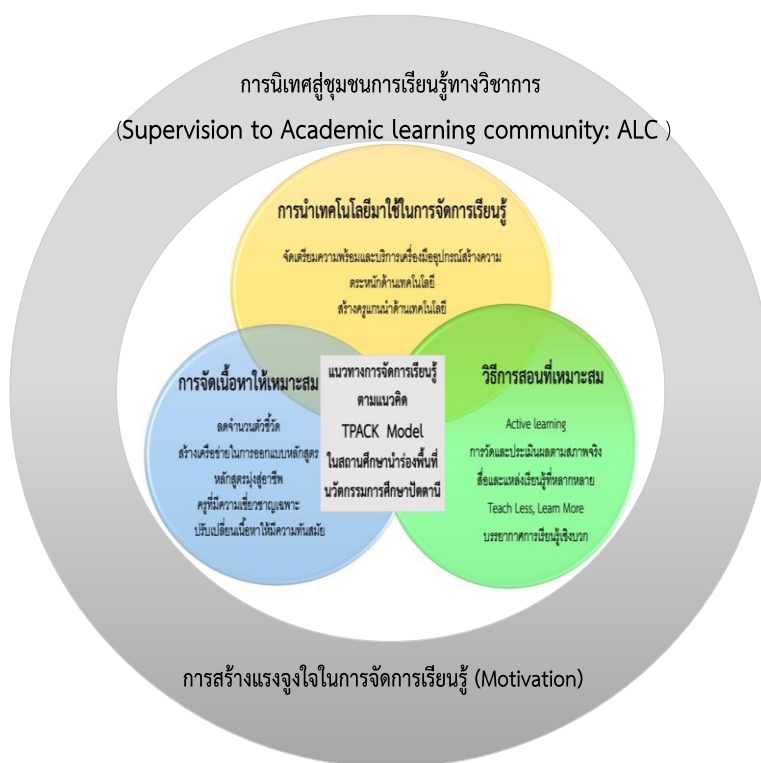
4.2.5 การนิเทศสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการ (Supervision to ALC)

การบูรณาการเทคโนโลยี วิธีการสอน เนื้อหา จำเป็นต้องมีกระบวนการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนจากทีมนิเทศก์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ และคู่มือที่ดีของครู ซึ่งเป็นครูผู้สอน ที่กลุ่มวิชาเดียวกัน ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่มีการสะท้อนคิด (Reflection) จากทีมนิเทศก์ และ ตัวครูผู้สอนเอง ที่จะช่วยให้ครูช่วยกันแก้ไขปัญหา พัฒนาการสอน รวมไปถึงพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ทั้งสื่อการสอน และ แผนการสอนเกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการ (ALC)

4.2.6 การสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ (Motivation)

เป็นบทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจ โดยการให้อิสระแก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ โดยเลือก วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้เทคโนโลยี ปรับยืดหยุ่นเนื้อหา ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เกิดเป็น นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมการประกวดในเวทีต่าง ๆ ทั้งในระดับโรงเรียนหรือระดับประเทศ รวมไปถึงให้อิสระ ให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง โดยคำนึงถึงด้านการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เกิดเป็น ห้องเรียนพิเศษที่มุ่งสู่อาชีพที่นักเรียนสนใจ เช่น ห้องเรียนโปรแกรมค้าขาย ห้องเรียนวิศวกรรม ห้องเรียนสี่เหล่าทัพ ห้องเรียน ภาษาจีน ญี่ปุ่น เป็นต้น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี สามารถสรุป ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

5. สรุปและอภิปรายผล

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK model ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี เป็นการนำเทคโนโลยีทั้งที่เป็นฮาร์ดแวร์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต อุปกรณ์ต่าง ๆ และซอฟต์แวร์ที่เป็นแอปพลิเคชัน โปรแกรมสำเร็จรูป มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการสอนที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ที่มีวิธีการสอนหลากหลาย เช่น วิธีการสอนแบบเกม วิธีการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง และมีเนื้อหา (Content) ซึ่งการนำเอาเทคโนโลยี วิธีการสอน และเนื้อหา มาบูรณาการ เช่นเดียวกับการจัดการเรียนรู้ในบริบทโดยทั่วไปที่ไม่ใช่สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม แต่อาจมีความแตกต่างบ้าง ขึ้นอยู่กับบริบทของรายวิชาและสถานศึกษา สอดคล้องกับ สุวรรณ แก้วศรีโส และสยาม จวงประโคน (2564) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ในวิชาดนตรี โดยให้นักเรียนใช้สมาร์ตโฟนสแกน QR-Code ส่งคำตอบ ใช้แอปพลิเคชัน Google Form ในการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด TPACK Model การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ให้ประสบความสำเร็จ ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม เป็นการนำเทคโนโลยี วิธีการสอน และเนื้อหา มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ เนื่องจาก เทคโนโลยีมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และอำนวยความสะดวกกับครูผู้สอนทำให้นักเรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ง่ายมากขึ้น อย่างเช่นใน รายวิชาสังคมศึกษาเรื่อง กฎหมาย ครูจัดการเรียนผ่านแอปพลิเคชัน Zoom โดยใช้พื้นที่หลังเป็นรูปรัฐสภา และให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เป็นรัฐมนตรีกำลังประชุมอยู่ในสภา โดยการยกกรณีศึกษา แล้วให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนอภิปรายข้อกฎหมาย ตามที่นักเรียนได้รับบทบาทสมมติ เป็นต้น ซึ่งจากการนิเทศของหัวหน้าวิชาการทั้ง 3 โรงเรียน พบว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการเทคโนโลยี วิธีการสอน และเนื้อหาได้ดี และส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ลิลลา อุดยุตศาสน์ และสุภา ยธิกุล (2561)

ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง การวัดระดับ TPACK (Technological Pedagogical and Content Knowledge) และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับ TPACK ของครูคณิตศาสตร์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นแล้วว่าหลักสูตรครูที่มีการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและสามารถบูรณาการเทคโนโลยีให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้นักศึกษามีศักยภาพและสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีไปประยุกต์จริงในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย มองเห็นองค์ความรู้หรือโน้ตทางคณิตศาสตร์ในเรื่องที่เรียนได้อย่างถูกต้อง ยากขึ้น มีความน่าสนใจ และส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การนำเทคโนโลยี วิธีการสอน และเนื้อหา มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้อย่างทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างนวัตกรรมได้ เช่น ฝ่ายบริหารได้คิดค้น การนิเทศการสอนโดยส่งเสริมให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการ (ALC) กระบวนการนิเทศการสอนโดยทีมนิเทศก์จากฝ่ายบริหาร ที่นำหลักการของกระบวนการ PLC และการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Learning) เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการ ซึ่งจัดเป็นนวัตกรรมการบริหาร (Administration Innovation) ที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการ ติดตาม ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ รวมถึงแก้ปัญหาการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับจินตนา อุดม, ไพโรจน์ บุตรช้วน และนงนุช ไพบุลย์รัตนานนท์ (2561) กล่าวถึงนวัตกรรมการบริหารจัดการว่าเป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการบริหารจัดการ โดยพัฒนาองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเพื่อให้มีลักษณะของการเป็นนวัตกรรมเกิดขึ้น รวมถึงกระบวนการจัดการองค์การในรูปแบบใหม่ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการขององค์การ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model

6.1.2 การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ไปใช้ในแต่ละโรงเรียนย่อมมีบริบทและปัจจัยที่แตกต่างกัน ทั้งความพร้อมของครู สถานที่ ทรัพยากร แนวทางการบริหารของผู้บริหาร งบประมาณที่ได้รับ ดังนั้นสถานศึกษาที่นำแนวทางไปใช้ควรศึกษาบริบทของสถานศึกษาให้ชัดเจน และปรับให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

6.1.3 สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ผู้วิจัยควรมีการศึกษาผลการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ที่เกิดกับนักเรียน

6.2.2 ผู้วิจัยควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนและผู้ปกครอง ชุมชน ด้วย

6.2.3 ผู้วิจัยควรมีการศึกษาองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ด้านอื่น ๆ

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จันทนา อุดม, ไพโรจน์ บุตรชีวัน, และนงนุช ไพบูลย์รัตนานนท์. (2561). โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรม
การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์.
วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 11(1), 67-78.

จุฬารณณ์ มาเสถียรวงศ์. (2560). รายการการวิจัยโครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56ก. ลงวันที่ 30 เมษายน 2562.

เบญญา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติงส์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การจัดการข้อมูล การตีความ
และการหาความหมาย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลิลลา อุดยาศาสตร์ และสุภา ยธิกุล. (2561). การวัดระดับ TPACK (Technological Pedagogical and Content
Knowledge) และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับ TPACK ของครูคณิตศาสตร์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
(รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

สุวรรณา แก้วศรีใส และสยาม จวงประโคน. (2564). กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัด ร้อยเอ็ด. วารสารมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(1), 129-140.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา.

ภาษาอังกฤษ

Mishra, P. & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for
Teacher Knowledge. *Teachers College Record*, 108, 1017-1054. [http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-](http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684)
9620.2006.00684

บทเรียนจากกรณีการทุจริตสนามฟุตบอล

The Lesson from the Futsal Court's Corruption Case

ชูเกียรติ วิเศษเสนา*

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

Chookiat Wiset Sena*

Lecturer at Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Corresponding author E-mail: Chookiat_wis@vu.ac.th

(Received: April 26, 2022; Revised: May 15, 2022; Accepted: May 22, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทเรียนจากความบกพร่องทางการบริหารกรณีการทุจริตสนามฟุตบอล ด้วยงบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดนครราชสีมา โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากข่าวทางสื่อมวลชนและข้อมูลจากเอกสารทางราชการ

ผลการศึกษาพบว่า 1) โรงเรียนส่งเอกสารของงบประมาณตามแบบตัวอย่างที่นักการเมืองจัดให้ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ไม่ได้ตรวจสอบรายละเอียดเอกสารของงบประมาณของโรงเรียนก่อนส่งให้ สพฐ. 3) สพฐ. จัดสรรงบประมาณโดยระบุชื่อโรงเรียนตามที่นักการเมืองแจ้งไว้ 4) สพฐ. ให้ใช้งบประมาณก่อสร้างปรับปรุงอาคารเรียนไปก่อสร้างปรับปรุงสนามกีฬาได้ 5) คำสั่งมอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ หนังสือแจ้งจัดสรรงบประมาณ และแนวทางการบริหารงบประมาณไม่สอดคล้องกัน 6) โรงเรียนไม่ได้ขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ ไม่ได้ใช้แบบแปลนมาตรฐาน แต่ใช้แบบตัวอย่างในแผ่นซีดีที่นักการเมืองจัดให้ 7) มีชื่อเจ้าหน้าที่ สพฐ. อยู่ในแผ่นซีดี ทำให้โรงเรียนเชื่อว่าแบบตัวอย่างนั้นถูกต้องแล้ว 8) สพท. ไม่ได้ตรวจสอบบททวนก่อนอนุมัติจัดสรรงบประมาณ 9) โรงเรียนมีบุคลากรจำกัด ไม่มีบุคลากรเฉพาะทาง แต่ไม่ได้ขอสนับสนุนบุคลากรจากหน่วยงานอื่น 10) โรงเรียนไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้เข้าประกวดราคาเป็นกลุ่มเดียวกันหรือไม่ 11) โรงเรียนไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้รับจ้างได้ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมหรือไม่ และ 12) สพท. ไม่ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบระหว่างดำเนินการและก่อนเบิกจ่ายงบประมาณ ถึงแม้ว่าความบกพร่องทางการบริหารดังกล่าวยังรอการพิสูจน์ว่าเกิดจากการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ การประมาทเลินเล่อ หรือการมีเจตนาทุจริต แต่ความบกพร่องทางการบริหารเหล่านี้นับเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน ที่จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องทางการบริหารสำหรับการดำเนินการในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: บทเรียน, ความบกพร่องทางการบริหาร, การทุจริต, สนามฟุตบอล

Abstract

The article's purpose is to investigate the lessons learned from administrative deficiencies in managing the construction of futsal courts in public schools affiliated with the Office of the Basic Education Commission (OBEC) in Nakhon Ratchasima province during the fiscal year 2012 budget, which were charged later as fraud cases by the Supreme Court. The study used content analysis, gathering data from media news and official documents. The study found several deficiencies in the process, such as schools submitting budget requests provided by politicians without review by the OESA, the OBEC

allocating the same budget to schools without review, and discrepancies among power of attorney, budget appropriation notices, and budget management. Additionally, schools did not use standard blueprints for construction and did not seek consultation from outside agencies, among other issues. These administrative deficiencies provide important lessons for educational administrators and school directors to prevent similar issues in the future.

Keywords: Lesson, Administrative Deficiency, Corruption, Futsal Court

1. บทนำ

การทุจริตกรณีการก่อสร้างสนามฟุตบอลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยงบประมาณแปดหมื่นห้าพันปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ทั้งในจังหวัดนครราชสีมา และอีกหลายจังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏเป็นข่าวในช่วงปลายปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา สื่อมวลชนทุกประเภททั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในแทบทุกสำนัก รวมทั้งสื่อออนไลน์ ได้นำเสนอข่าวในแง่มุมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดกระแสความสนใจทั้งในวงการศึกษาและในวงสังคมทั่วไปอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น

“ทุจริตสนามฟุตบอลโคราช” (ไทยรัฐ, 2561)

“ไวย คดีทุจริตสนามฟุตบอล ถูกดองมา 5 ปี” (คมชัดลึก, 2561)

“ป.ป.ช. จ่อฟันทุจริตสนามฟุตบอล นักการเมือง-ผอ.รร.เอี่ยวด้วย” (Pattaporn_a, 2564.)

“ทุจริตเชิงนโยบาย! ป.ป.ช.แจงฟัน คดีฟุตบอลโคราช ‘แบ่งงานชัด-ให้พวกได้คู่สัญญา / รวม 15 ล้านบาท คดีสร้างสนามฟุตบอลฉาวภาคเหนือ ป.ป.ช. แจงข้อกล่าวหาอีก 2 ราย/จำแนก 5 กลุ่ม ครูเอี่ยวนับร้อย’ส.ส.-บิ๊กสพฐ.’ โดนด้วย! ป.ป.ช. จ่อฟันคดีทุจริตส.ฟุตบอลทั่วประเทศ.” (Isranews. 2564)

กลุ่มผู้ถูกชี้มูลความผิดต่างออกมาปฏิเสธ และพยายามอธิบายต่อสังคม ตัวอย่างเช่น

“ครูโคราชร้องถูกโกง ป.ป.ช.ชี้มูลทุจริตสนามฟุตบอล จ่อไล่ออก 64 คน” (ไทยรัฐ, 2561)

รวมทั้งมีกลุ่มแนวร่วมที่ให้การสนับสนุนกลุ่มผู้ถูกชี้มูลความผิด ตัวอย่างเช่น

“ส.ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมฯ ร้องสภา หลังถูก ป.ป.ช.ชี้มูลฯทุจริตสนามฟุตบอล” (ไทยรัฐ, 2561)

แต่ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มที่เร่งรัดให้การทุจริตการก่อสร้างสนามฟุตบอลคืบหน้าไปโดยเร็ว ตัวอย่างเช่น

“อรรถวิริยะ ยื่นอัยการสูงสุดเร่งคดี ทุจริตสนามฟุตบอล” (ไทยรัฐ, 2561)

และยังมีข่าวความเคลื่อนไหวติดตามมาอีกอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น

“65 ครูโคราช เครียด ไม่เป็นอันกินอันนอน ลั่นคดีทุจริตสนามฟุตบอล” (มติชน, 2564)

“ครูเอี่ยวปมสนามฟุตบอลโคราชรอดสอบวินัย” (เดลินิวส์, 2564)

เหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากทำให้เกิดกระแสความสนใจทั้งในวงการศึกษาและวงสังคมอย่างกว้างขวางแล้ว ยังสร้างความตื่นตัวและความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มมากขึ้น แน่แน่นอนว่าคนส่วนหนึ่งย่อมเชื่อตามกระแสข่าวที่ปรากฏทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ว่าเกิดการทุจริตจริง ผู้ที่เป็นตัวการให้เกิดการทุจริตคือนักการเมือง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับจ้างที่ร่วมมือกันเป็นขบวนการเพื่อกระทำการทุจริตอย่างมโหฬาร โดยอาจจะบริภาษ สาปแช่ง กันด่า สมน้ำหน้าบุคคลเหล่านั้น รวมทั้งขยายข่าวเพื่อประจานและยกเป็นอุทาหรณ์เพื่อสอนใจคนรุ่นหลังไม่ให้กระทำการทุจริตเช่นนั้นอีก

แต่คนอีกส่วนหนึ่งถึงแม้จะเชื่อว่าเกิดการทุจริตจริง แต่อาจจะเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในข้อเท็จจริง และอาจจะเกิดคำถามที่ต้องการคำตอบติดตามมากมาย เช่น เหตุการณ์ที่แท้จริงเป็นอย่างไร ทำไมในแต่ละจังหวัด/แต่ละเขตพื้นที่การศึกษา/แต่ละโรงเรียนจึงเกิดการทุจริตในลักษณะคล้ายกันขึ้นมาได้ นักการเมืองใช้อิทธิพลบีบบังคับหรือเปล่า ทำไม

ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนจำนวนมากจึงคิดทำซ้ำได้พร้อม ๆ กัน ผู้บริหารเหล่านั้นเต็มใจร่วมมือหรือตกเป็นเหยื่อของนักการเมือง เป็นต้น รวมทั้งอาจจะอยากรู้ต่อไปว่าในท้ายที่สุดแล้วศาลจะพิพากษาอย่างไร

กรณีการทุจริตจากการก่อสร้างสนามฟุตบอล มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานและบุคคลหลายฝ่าย ทั้งคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา นักการเมือง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับจ้าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่และครูผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอน และก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างต่อผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่น ๆ สร้างความตื่นตระหนก หวั่นไหว ท้อแท้ หวาดระแวงต่อการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายต่อการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนโดยรวม ดังนั้น กรณีการทุจริตนี้ จึงสมควรเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาเรียนรู้วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อถอดบทเรียนให้เห็นถึงความบกพร่องทางการบริหารจากกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในการป้องกันและแก้ไขการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันได้ต่อไป

2. กระบวนการทุจริตสนามฟุตบอลจากข้อมูลทางสื่อมวลชน

สื่อมวลชนทุกประเภทในแทบทุกสำนักรวมทั้งสื่อออนไลน์ ได้นำเสนอข่าวการทุจริตสนามฟุตบอลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยงบประมาณแปดหมื่นห้าพันปีงบประมาณ พ.ศ.2555 ด้วยข้อมูลที่สอดคล้องกัน เช่น ทุจริตสนามฟุตบอล / ทุจริตสนามฟุตบอลโคราช / คดีทุจริตสนามฟุตบอล (ไทยรัฐ, 2561) กลุ่มครูโคราชโดนไล่ออกคดีทุจริตวอนทุเลาคำสั่ง / ศาลรับฟ้องคดีฟุตบอล / ศาลฎีกานักการเมืองนัดสอบคำให้การคดีทุจริตสนามฟุตบอล (มติชน, ออนไลน์) ผอ.รร.เซ็ง ถูกสั่งคุมมอมเอี่ยวทุจริตสนามฟุตบอล / The Exit : 8 ปี ทุจริตสนามฟุตบอล / สพฐ.ไล่ออกผู้บริหาร-ผอ.รร.-ครู ถูกชี้มูลทุจริตสนามฟุตบอล (ไทยพีบีเอส, 2563) เป็นต้น ข่าวการทุจริตสนามฟุตบอลจากสื่อมวลชนดังกล่าวมานี้ ส่วนใหญ่จะรายงานข้อมูลตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งอาจไม่เห็นภาพรวมของกระบวนการทุจริตสนามฟุตบอลได้ทั้งหมด

สำนักข่าวอิสรา (Isranews. 2564) ได้สรุปภาพรวมของกระบวนการทุจริตสนามฟุตบอล ใน “สรุปมหากาพย์คดีฟุตบอล ...” ไว้ดังนี้

“.....ในช่วงปี 2562 ป.ป.ช. ได้เปิดแถลงข่าวชี้มูลความผิด นักการเมือง และพวกจำนวนรวม 87 ราย เป็นทางการสำนวนการไต่สวนคดีของ ป.ป.ช. ระบุว่า กรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อปี 2555 โดยเป็นงบประมาณแปดหมื่นห้าพันปีงบประมาณ พ.ศ.2555 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างงานปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ (สนามฟุตบอล) มีลักษณะมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าทำการเสนอราคารายใดให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ และการก่อสร้างไม่ได้มาตรฐานตามรูปแบบรายการและวิธีการก่อสร้าง สนามกีฬาไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง.....”

“.....ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการระดับสูง และกลุ่มเอกชน มีพฤติการณ์ร่วมกันทุจริตเชิงนโยบาย และเป็นตัวการร่วมกันในลักษณะการแบ่งหน้าที่กันทำ ตามบทบาทตามหน้าที่และอำนาจที่แต่ละคนมี และเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการกระทำความผิด โดยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเอกชนร่วมดำเนินการอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการ โดยทุจริต ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณปี พ.ศ. 2555 (งบแปดหมื่นห้าพันปี) ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอื่นรวมจำนวน 18 จังหวัด วงเงินประมาณ 4,459,420,000 บาท ใน 2 โครงการหลัก หนึ่งในนั้นคือ โครงการก่อสร้างสนามกีฬาฟุตบอล รวมถึงมีการวางแผนในการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอีกหลายประการ เพื่อให้กลุ่มเอกชนที่เป็นพรรคพวกของตนเองได้เข้าเป็นคู่สัญญา และการก่อสร้างสนามกีฬาฟุตบอลไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงตรงตามวัตถุประสงค์.....”

“.....สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในยุครัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 กว่า 600 ล้านบาท ให้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ..... โดยงบประมาณดังกล่าวได้มาจากการแปรรูปที่ดินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ที่ระบุเป็นค่าก่อสร้าง-ปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดทรุดโทรมที่ประสบอุบัติเหตุ แต่กลับนำไปก่อสร้างสนามฟุตบอล โดยจะส่งงบประมาณไปในจังหวัดข้างต้นที่กลุ่มการเมืองต้องการ โดยกลุ่มการเมืองไปติดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ให้นำงบประมาณไปก่อสร้างตามโรงเรียนที่กำหนด โดยกำหนดให้ ดำเนินการตามแนวทางการจัดซื้อจัดจ้าง การประกวดราคา การกำหนดราคากลาง รวมทั้งร่างบันทึกการกำหนดขอบเขตงาน (TOR) เป็นต้นทั้งนี้เพื่อต้องการให้บริษัทห้างร้านของกลุ่มการเมืองดังกล่าวเป็นผู้ได้รับงาน.....”

“.....ลักษณะของทุจริต 1. มีการก่อสร้างไม่ได้มาตรฐาน โดยพื้นคอนกรีตไม่ถูกต้องตามคุณลักษณะเฉพาะ นำวัสดุ แผ่นยางสังเคราะห์สำหรับสนามในร่มมาใช้ในสนามกลางแจ้งทำให้ไม่สามารถใช้งานได้ และไม่มีความทนทาน เป็นการใช้วัสดุ ผิดประเภท เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการก่อสร้าง 2. ราคาแพงเกินจริง 3. ผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นพื้นที่ของนักการเมือง และ นักการเมืองเป็นผู้รับเหมา.....”

“.....จังหวัดมีการก่อสร้างสนามฟุตบอลในภาคอีสาน 9 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น ชัยภูมิ มุกดาหาร นครราชสีมา สกลนคร สุรินทร์ ยโสธร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ภาคเหนือ 7 จังหวัด ได้แก่ พิจิตร โขงเจียม อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ น่าน ตาก และ เชียงใหม่.....”

จากภาพรวมของกระบวนการทุจริตดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เริ่มจากกลุ่มนักการเมืองที่ได้แปรรูปงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 จากนั้นได้จัดสรรงบประมาณตามระบบราชการจากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้จัดจ้างก่อสร้างสนาม ฟุตบอลตามแบบที่ตนกำหนด แล้วให้ผู้รับจ้างซึ่งเป็นกลุ่มของตนเองเข้าไปเป็นผู้ประมูลงานก่อสร้าง

นอกจากนั้น สำนักข่าวอิศรา (Isranews, 2564) ได้นำเสนอกรณีตัวอย่าง ซึ่งเป็นกระบวนการทุจริตการก่อสร้าง สนามฟุตบอลในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ไว้ใน “สรุปมหากาพย์คดีฟุตบอล ...” ดังนี้

“.....ในช่วงที่มีการจัดทำงบประมาณปีงบประมาณ 2555 นักการเมือง ได้สั่งการให้พวกของตน เข้าไปประสานกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อจัดสรรงบประมาณ ก่อสร้างสนามฟุตบอลให้ ...ในขั้นตอนการจัดทำงบประมาณ ... เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำคำขอ เพิ่มเติมงบประมาณในรายการที่ 4 จำนวน 7,000,000,000 ล้านบาท โดยที่ไม่มีรายละเอียดว่าจะใช้ก่อสร้างสนามกีฬาที่ใด อย่างไร ในวงเงินเท่าใด.....ต่อมาสำนักงบประมาณได้จัดทำบันทึกเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบ และคณะกรรมการฯได้พิจารณาเพิ่มเติมงบประมาณในส่วนนี้ ตามคำขอแปรรูปที่ดินเป็นเงินทั้งสิ้น 4,459,420,000 บาท โดย... ผู้อำนวยการส่วนการงบประมาณ สำนักนโยบายและแผนงบประมาณ สังกัดสำนักงบประมาณ ในขณะนั้น เป็นผู้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงบประมาณนำบัญชีมยอรายการแปรรูปที่ดินปี 2555 (ใบโควตา) ไปมอบ ให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) อีกทอดหนึ่งเพื่อใช้ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ ให้ตรงตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีส่วนได้รับการจัดสรรในครั้งนี้.....”

“.....ในส่วนของการประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ นักการเมืองสั่งคน เข้าไปประสานงานเพื่อให้ได้ รายชื่อโรงเรียนที่ต้องการก่อสร้างสนามฟุตบอล จากนั้นได้สั่งการให้นายประภัสร์ ลิมานันท์ ครูโรงเรียนวัดจะเข้ใหญ่ จังหวัด สมุทรปราการและนางสาวกุลธิดา วีรตานนท์ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานพรรคการเมือง นำรายชื่อโรงเรียนที่ได้จากการประสานงาน ไปมอบให้กับเจ้าหน้าที่ของ สพฐ. เจ้าหน้าที่ของ สพฐ. ก็จะนำรายชื่อโรงเรียนต่างๆ ดังกล่าว มาตรวจสอบกับใบโควตาไม่ให้ เกินกรอบวงเงินที่ได้รับแล้วทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงนายชินภัทร ภูมิรัตน เลขธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อลงนามในหนังสือจัดสรรงบประมาณปี 2555 พร้อมแนบรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับประสานมานั้นไปด้วย แล้วส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต (ในลักษณะ TOP DOWN) ในขณะเดียวกันก็แจ้งไปยังสำนักการคลังและ

สินทรัพย์ เพื่อโอนงบประมาณในส่วนนี้ไปให้ เฉพาะจังหวัดนครราชสีมาได้รับงบประมาณเป็นจำนวน 295 ล้านบาท หลังจาก
ที่ เลขฯ สพฐ. ได้ทำหนังสือแจ้งจัดสรรงบประมาณ พร้อมแนบรายชื่อโรงเรียนให้ตามความประสงค์ของนักการเมือง ได้สั่ง
การให้ คนสนิท ของตน ซึ่งเป็นผู้ประสานงานตั้งแต่ต้น ร่วมกับ กรรมการผู้จัดการบริษัท สपोर्ट แอนด์ เกม จำกัด ซึ่งเป็น
ตัวแทนของบริษัทต่างๆ ที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญา เข้ามาประสานงานในพื้นที่ร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้รับการ
จัดสรรงบประมาณ เพื่ออธิบายรายละเอียด วิธีการ และขั้นตอน ในการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมด เพื่อให้โรงเรียนต่าง ๆ
ไปดำเนินการตามที่ได้เตรียมไว้ โดยมีกรณียกหมายกันหลายแห่ง และมีผู้อำนวยการเขตพื้นที่เป็นผู้ช่วยเหลือ
ประสานงานแจ้งให้โรงเรียนต่าง ๆ ทราบและเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและตัวอย่าง
พร้อมกำหนดปฏิทินการดำเนินการไว้ล่วงหน้า.....”

“.....กำหนดเสนอราคาวันเดียวกันแยกรายเขต ไม่ให้ผู้ค้ารายอื่นรู้ราคาแท้จริงที่มีการประมูล โดยกำหนดวันที่
ในการเสนอราคาเป็นวันเดียวกันแยกเป็นรายเขต มิให้ผู้ค้ารายอื่นรู้ราคาที่แท้จริงที่มีการประมูลได้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ค้ารายอื่น
เข้าร่วมการประมูลอีกทางหนึ่ง เป็นต้น โดยมีกำหนดคุณลักษณะร่างขอบเขตของงาน (TOR) อันเป็นการกีดกันผู้ค้า
รายอื่นมิให้ร่วมในการเสนอราคาเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม กล่าวคือกำหนดให้ใช้แผ่นยางสังเคราะห์ (EVA)
ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ทำพื้นสนามกีฬาฟุตบอลกลางแจ้งได้มาใช้และตั้งราคาไว้สูงกว่าความเป็นจริง 8-9 เท่า (ราคาที่แท้จริง
มีราคาตารางเมตรละประมาณ 330 บาท) นอกจากนี้ได้กำหนดให้ใช้หนังสือแบบเรียนที่มีขายเฉพาะตัวแทนจำหน่าย
พรรคพวกของตนเท่านั้น เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารประกวดราคาด้วย โดยมีนายมานัส ชวนา กรรมการบริษัท
วอเตอร์ ฮิล แลนด์ จำกัด เข้ามาเป็นคู่เทียบ ผลการประกวดราคาในเวลาต่อมาปรากฏจากหลักฐานว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด
เอ็มเอไอ เอ็นเตอร์ไพรส์ ซึ่งเป็นของผู้ชนะการประกวดราคา โดยเสนอราคาต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้จำนวน 500 บาท
เกือบทุกโรงเรียน.....”

“.....ต่อมาภายหลังได้มีการส่งมอบงานให้กับโรงเรียนต่าง ๆ แต่พื้นสนามฟุตบอลไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจาก
แผ่นยางสังเคราะห์ (EVA) ที่กำหนดใน TOR เมื่อถูกความร้อนจะเกิดการโก่งงอ และเนื่องจากมิได้มีการติดตั้งอย่างถาวร
จึงทำให้เกิดการหลุดล่อนเมื่อมีลมพัดแรง ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้ถอดเก็บไว้และมีได้นำออกมาใช้งานตามวัตถุประสงค์
แต่อย่างไรก็ตาม อีกทั้งเมื่อเกิดความเสียหาย ผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้เรียกให้ผู้รับจ้างเข้ามาแก้ไขและมีได้ทำการ
ยึดหลักประกันสัญญาเพื่อบรรเทาความเสียหาย.....”

จากกรณีตัวอย่างกระบวนการทุจริตการก่อสร้างสนามฟุตบอลในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
เขต 2 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เริ่มต้นจากนักการเมืองได้ให้ผู้ประสานงานของตนไปติดต่อกับผู้อำนวยการโรงเรียนเป้าหมาย
เพื่อจัดทำคำของบประมาณ ส่งผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไปถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จากนั้นนักการเมืองได้ให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณที่นักการเมืองได้แปรญัตติไว้แล้ว ให้สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรต่อ ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้จัดจ้างก่อสร้าง
สนามฟุตบอลตามแบบที่ตนกำหนด แล้วให้ผู้รับจ้างซึ่งเป็นกลุ่มของตนเองเข้าไปฮั้วประมูลงานก่อสร้าง ทำให้สนามฟุตบอล
ไม่ได้มาตรฐานและราคาสูงเกินจริง ส่วนกระบวนการดำเนินงานในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ก็น่าจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. กระบวนการดำเนินงานจากข้อมูลทางเอกสารราชการ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ (สนาม
ฟุตบอล) ด้วยงบประมาณแปรญัตติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31, ม.ป.ป.)
พบว่ามีการดำเนินการดำเนินงานตามลำดับ สรุปได้ดังนี้

3.1 โรงเรียนที่ประสงค์ปรับปรุงสนามกีฬา ทายอดจัดทำหนังสือขอรับการสนับสนุนงบประมาณปรับปรุงสนามกีฬา
โรงเรียน พร้อมโครงการปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียน
ตามโครงการ และผลการพิจารณาปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียนตามโครงการ และจัดส่งหนังสือพร้อมเอกสารดังกล่าวไปยัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดันสังกัด ในช่วงครึ่งแรกของเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 (เอกสารของแต่ละโรงเรียนมีรูปแบบเหมือนกันซึ่งคาดว่าได้ทำตามแบบตัวอย่างที่ผู้ประสานงานของนักการเมืองนำไปให้)

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดันสังกัดทยอยจัดส่งหนังสือขอรับการสนับสนุนงบประมาณปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียน พร้อมโครงการปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียนตามโครงการ และผลการพิจารณาปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียนตามโครงการ ของโรงเรียนต่าง ๆ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงครึ่งหลังของเดือนมีนาคม พ.ศ.2555

3.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหนังสือแจ้งแนวทางการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประณัติ) พร้อมแนวทางการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประณัติ) ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ในช่วงครึ่งหลังของเดือนมีนาคม พ.ศ.2555 โดยมีสาระสำคัญว่าให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประณัติ) ตามที่ระบุไว้ในแนวทางดังกล่าว

3.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหนังสือแจ้งจัดสรรงบประมาณปี 2555 งบลงทุน ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง พร้อมข้อมูลรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีทั้งโรงเรียนที่ได้รับการปรับปรุงสนามกีฬา พร้อมอุปกรณ์ และโรงเรียนที่ได้รับการอื่น รวมอยู่ในข้อมูลรายชื่อโรงเรียนฉบับเดียวกัน ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ในช่วงปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 โดยมีสาระสำคัญว่าให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาอนุมัติจัดสรรให้กับโรงเรียนตามรายชื่อที่ส่งมาด้วย และมีข้อสั่งการเพิ่มเติม 6 ข้อ ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน

3.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดันสังกัด มีหนังสือแจ้งจัดสรรงบประมาณปี 2555 งบลงทุน ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง พร้อมข้อมูลรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประณัติ) ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ทุกโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 โดยมีสาระสำคัญว่าให้โรงเรียนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางการบริหารงบประมาณดังกล่าว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาบางแห่งได้จัดประชุมโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจน)

3.6 โรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ ทยอยจัดทำหนังสือพร้อมแบบประมาณราคา สำเนาประมาณราคาก่อสร้าง รายงานผลการพิจารณา และคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาราคากลาง ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดันสังกัด ในช่วงครึ่งแรกของเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 (เอกสารของแต่ละโรงเรียนมีรูปแบบเหมือนกันซึ่งคาดว่าได้ทำตามแบบตัวอย่างที่ผู้ประสานงานของนักการเมืองนำไปให้)

3.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดันสังกัด มีหนังสืออนุมัติจัดสรรงบประมาณ ปีงบประมาณ 2555 งบลงทุน ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง พร้อมบัญชีรายละเอียดประกอบการโอนจัดสรรงบประมาณรายจ่าย งบประมาณปี 2555 ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ในช่วงครึ่งหลังของเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 โดยมีสาระสำคัญว่าให้โรงเรียนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจัดส่งสำเนาสัญญาจ้างเพื่อผูกพันงบประมาณ

3.8 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหนังสือแจ้งจัดสรรงบประมาณปี 2555 (เพิ่มเติมในบางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา) พร้อมข้อมูลรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่ได้จัดส่งหนังสือขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม ในช่วงครึ่งหลังของเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 โดยมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับข้อ 4 และการดำเนินงานต่อจากนั้นก็มีการดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 5 ข้อ 6 และข้อ 7 (โรงเรียนที่ไม่ได้จัดส่งหนังสือขอรับการสนับสนุนงบประมาณแต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ คาดว่าได้รับการประสานงานทางโทรศัพท์จากผู้ประสานงานของนักการเมือง)

3.9 โรงเรียนที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดแล้ว ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยได้รับการมอบอำนาจตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นที่ ที่ 22/2546 เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ สั่ง ณ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 จนการปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ (สนามฟุตบอล) แล้วเสร็จ และได้จัดส่งหนังสือพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดเพื่อขอเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้ผู้รับจ้าง ซึ่งเมื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ได้ตรวจสอบหลักฐานที่โรงเรียนจัดส่งไปถูกต้องแล้วก็ได้เบิกจ่ายเงินงบประมาณให้ผู้รับจ้าง

3.10 ต่อมาเมื่อปลายปี พ.ศ. 2557 เริ่มปรากฏข่าวความเสียหายของสนามฟุตบอลทางสื่อมวลชนต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน โดย สำนักงานตรวจสอบพิเศษภาค 4 ได้เข้าไปตรวจสอบโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตอำเภอโนนสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า ผู้รับจ้างมีการปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมในการเข้าทำสัญญากับโรงเรียน ซึ่งทำให้โรงเรียนสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เพราะได้รับแผ่นยางปูพื้นสนามฟุตบอลที่ไม่สามารถใช้ปูกลางแจ้งได้ และอาจเป็นสาเหตุให้สนามฟุตบอลเกิดความเสียหาย โดยได้ส่งรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มอบอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 แจ้งความดำเนินคดีกับผู้รับจ้าง ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน

3.11 เมื่อโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ได้พิจารณาเห็นว่าผู้รับจ้างได้ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมในการเข้าทำสัญญากับโรงเรียน ซึ่งทำให้โรงเรียนสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เพราะได้รับแผ่นยางปูพื้นสนามฟุตบอลที่ไม่สามารถใช้ปูกลางแจ้งได้ และอาจเป็นสาเหตุให้สนามฟุตบอลเกิดความเสียหายเช่นเดียวกัน จึงได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมอบอำนาจเพื่อดำเนินคดีกับผู้รับจ้าง ซึ่งต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มอบอำนาจให้แล้ว และโรงเรียนต่าง ๆ ได้แจ้งความดำเนินคดีกับผู้รับจ้างแล้ว ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินคดีของเจ้าพนักงานเช่นเดียวกัน

4. ความบกพร่องทางการบริหารจากกรณีการทุจริตสนามฟุตบอล

จากการศึกษากระบวนการทุจริตสนามฟุตบอลจากข้อมูลทางสื่อมวลชน และกระบวนการดำเนินงานจากข้อมูลทางเอกสารราชการ อาจวิเคราะห์ให้เห็นความบกพร่องได้หลายประการ เช่น ความบกพร่องทางการเมืองที่ปล่อยให้มีการแปดตึงงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2555 ซึ่งขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในขณะนั้น ความบกพร่องทางจริยธรรมที่ผู้รับจ้างได้ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมในการเข้าทำสัญญากับโรงเรียน เป็นต้น แต่จากการวิเคราะห์เฉพาะความบกพร่องทางการบริหาร ของผู้บริหารในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน พบว่ามีความบกพร่องทางการบริหารหลายประการ ดังนี้

4.1 โรงเรียนจัดทำคำของบประมาณปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ ตามแบบตัวอย่างที่ผู้ประสานงานของนักการเมืองนำไปให้โดยไม่ได้อ่านรายละเอียดให้เข้าใจชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนได้รับงบประมาณประจำไม่เพียงพอ จึงยินดีรับงบประมาณแปดตึงเพิ่มเติมจากนักการเมือง หรือโรงเรียนอาจเชื่อว่าเป็นโครงการที่ไม่มีการทุจริตแต่อย่างใด รวมทั้งมีโรงเรียนบางแห่งที่ไม่ได้จัดทำคำของบประมาณแต่อาจจะได้ตอบรับข้อเสนอของงบประมาณจากผู้ประสานงานของนักการเมืองเช่นเดียวกัน

4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดส่งคำของบประมาณปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ของโรงเรียน ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่ได้ตรวจสอบรายละเอียดหรือเปรียบเทียบให้เห็นข้อสังเกตจากการทำคำขอที่เหมือนกันของแต่ละโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนแต่ละแห่งจัดส่งคำของบประมาณไม่พร้อมกัน หรืออาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมาเลินเล่อหรือไม่สนใจในรายละเอียดเนื่องจากคำขอเหล่านั้นอาจจะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

4.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรงบประมาณปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ให้โรงเรียนโดยระบุรายชื่อโรงเรียนตามพื้นที่การเมืองแจ้งความประสงค์ไว้แล้วอย่างชัดเจน ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนในสังกัดได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่สามารถเปลี่ยนแปลงงบประมาณไปให้โรงเรียนอื่นซึ่งอาจมีความเหมาะสมมากกว่าได้

4.4 พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ระบุในรายการจัดสรรงบประมาณเป็นค่าก่อสร้าง-ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดทรุดโทรมที่ประสบอุบัติเหตุ แต่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำเอกสาร “แนวทางการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประาณัติ)” ซึ่งในเอกสารนั้นได้ระบุโดยเปิดกว้างให้ใช้งบประมาณรายการดังกล่าวไปก่อสร้างหรือปรับปรุงสนามกีฬาได้

4.5 เอกสาร “แนวทางการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประาณัติ)” ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้น ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ในการบริหารงบประมาณดังกล่าว แต่มีข้อความบางส่วนไม่สอดคล้องกับหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแจ้งจัดสรรงบประมาณ และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 22/2546 เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ สั ง ณ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งอาจทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความสับสน

4.6 โรงเรียนเมื่อได้รับแจ้งการจัดสรรงบประมาณแล้ว ไม่ได้ขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณไปใช้ในการอื่นทั้งที่สามารถขอเปลี่ยนแปลงได้ และเมื่อประสงค์จะปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ก็ไม่ได้ใช้แบบแปลนมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ได้จัดทำรายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้าง การประกวดราคา การกำหนดราคากลาง แบบแปลน รวมทั้งร่างบันทึกการกำหนดขอบเขตงาน (TOR) ตามแนวทางตัวอย่างในแผ่นซีดีที่ผู้ประสานของนักการเมืองนำไปให้ โดยไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องให้ชัดเจน

4.7 โรงเรียนไม่มีประสบการณ์ในการบริหารงบประมาณลักษณะนี้มาก่อน ประกอบกับแนวทางตัวอย่างในแผ่นซีดีที่ผู้ประสานงานของนักการเมืองนำไปให้ ระบุชื่อเจ้าหน้าที่พัสดุของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในหน้าแรก และอาจทำให้โรงเรียนเชื่อว่ารายละเอียดในแผ่นซีดีทั้งหมดมีความถูกต้องแล้ว จึงดำเนินการตามนั้นและจัดส่งรายละเอียดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด

4.8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดเมื่อได้รับรายละเอียดจากโรงเรียนแล้ว ไม่ได้ตรวจสอบทบทวนความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง โดยอาจเชื่อว่าโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 22/2546 เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ สั ง ณ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 โดยตรงอยู่แล้ว หรืออาจเชื่อว่าโรงเรียนได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในเอกสาร “แนวทางการบริหารงบประมาณประจำปี 2555 (งบประาณัติ)” ครบถ้วนแล้ว จึงได้อนุมัติจัดสรรงบประมาณเพื่อให้โรงเรียนดำเนินการต่อไปได้

4.9 โรงเรียนส่วนใหญ่มีบุคลากรจำกัดและไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง แต่ได้แต่งตั้งบุคลากรเท่าที่มีอยู่ให้ทำหน้าที่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่ขายเอกสารการประกวดราคา เจ้าหน้าที่รับเอกสารการประกวดราคา เจ้าหน้าที่ดำเนินการประกวดราคา เจ้าหน้าที่ควบคุมการก่อสร้าง เจ้าหน้าที่ตรวจรับการก่อสร้าง เป็นต้น โดยไม่ได้มีการร้องขอหรือให้การสนับสนุนบุคลากรจากหน่วยงานอื่น

4.10 โรงเรียนไม่ได้ตรวจสอบหรือไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะตรวจสอบว่าผู้รับจ้างที่มาซื้อและขายเอกสารการประกวดราคา เป็นผู้รับจ้างกลุ่มเดียวกันหรือมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากโรงเรียนจึงได้ขายและรับเอกสารการประกวดราคาจากผู้รับจ้างที่มีคุณสมบัติถูกต้องทุกราย

4.11 โรงเรียนไม่ได้ตรวจสอบหรือไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะตรวจสอบว่าผู้รับจ้างได้ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมในการยื่นประกวดราคาหรือไม่ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากโรงเรียนจึงได้รับเอกสารการประกวดราคา โดยตรวจสอบให้ครบถ้วนตามรายการที่กำหนดเท่านั้น และเชื่อว่าเอกสารทุกรายการมีความถูกต้องแล้ว

4.12 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดไม่ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ออกติดตามตรวจสอบการก่อสร้างปรับปรุงสนามฟุตบอลในโรงเรียน ทั้งในระหว่างดำเนินการและก่อนการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยมีเพียงการตรวจสอบจากหลักฐาน 0 ที่โรงเรียนจัดส่งมาเพื่อการขอเบิกเงินงบประมาณ ทั้งนี้อาจเชื่อว่าโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 22/2546 เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ สั่ง ณ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 โดยตรงอยู่แล้ว หรืออาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่ได้รายงานเหตุการณ์ความผิดปกติแต่อย่างใด หรืออาจเป็นช่วงระยะเวลาปลายปีงบประมาณ ที่บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างต้องเร่งรัดการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเต็มที่

5. บทสรุป

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ข้าราชการทุจริตกรณีการก่อสร้างสนามฟุตบอลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยงบประมาณแปดหมื่นห้าพันบาทถ้วน พ.ศ. 2555 ทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและอีกหลายจังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทุกประเภททั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในแทบทุกสำนักรวมทั้งสื่อออนไลน์ ต่างนำเสนอข่าวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดกระแสความสนใจของประชาชนทั้งในวงการศึกษาและวงสังคมทั่วไปอย่างกว้างขวาง ทำให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. ได้เข้าไปดำเนินการไต่สวนจนกระทั่งได้มีการชี้มูลความผิดนักการเมือง ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้รับจ้างและผู้เกี่ยวข้องในข้อหาร่วมกันกระทำการทุจริตในการดำเนินการตามโครงการปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ (สนามฟุตบอล) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดแรก และยังมีกรณีการไต่สวนผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ภาพรวมของกระบวนการทุจริตดังกล่าวจากข้อมูลของสื่อมวลชน เริ่มจากกลุ่มนักการเมืองได้แปดหมื่นห้าพันบาทถ้วนรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 จากนั้นได้ให้ผู้ประสานงานของตนไปติดต่อกับผู้อำนวยการโรงเรียนเป้าหมายเพื่อจัดทำคำขอของงบประมาณ ส่งผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขึ้นไปถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อมานักการเมืองได้ให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณที่นักการเมืองได้แปดหมื่นห้าพันบาทถ้วนแล้ว ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรต่อ ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้จัดจ้างก่อสร้างสนามฟุตบอลตามแบบที่ตนกำหนด แล้วให้ผู้รับจ้างซึ่งเป็นกลุ่มของตนเองเข้าไปฮั้วประมูลงานก่อสร้าง ทำให้สนามฟุตบอลไม่ได้มาตรฐานและราคาสูงเกินจริง ส่วนกระบวนการดำเนินงานจากข้อมูลของระบบราชการก็มีความสอดคล้องกัน จากการศึกษาวិเคราะห์ความบกพร่องทางการบริหารจากกรณีการทุจริตสนามฟุตบอล พบว่ามีความบกพร่องหลายประการ ได้แก่ 1) โรงเรียนส่งเอกสารของงบประมาณตามแบบตัวอย่างที่นักการเมืองจัดให้ 2) สพท. ไม่ได้ตรวจสอบรายละเอียดเอกสารของงบประมาณของโรงเรียนก่อนส่งให้ สพฐ. 3) สพฐ. จัดสรรงบประมาณโดยระบุชื่อโรงเรียนตามที่นักการเมืองแจ้งไว้ 4) สพฐ. ให้ใช้งบประมาณก่อสร้างปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนไปก่อสร้างปรับปรุงสนามกีฬาได้ 5) คำสั่งมอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ หนังสือแจ้งจัดสรรงบประมาณ และแนวทางการบริหารงบประมาณไม่สอดคล้องกัน 6) โรงเรียนไม่ได้ขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ ไม่ได้ใช้แบบแปลนมาตรฐาน แต่ใช้แบบตัวอย่างในแผ่นซีดีที่นักการเมืองจัดให้ 7) มีชื่อเจ้าหน้าที่ สพฐ. อยู่ในแผ่นซีดีทำให้โรงเรียนเชื่อว่าแบบตัวอย่างนั้นถูกต้องแล้ว 8) สพท. ไม่ได้ตรวจสอบทบทวนก่อนอนุมัติจัดสรรงบประมาณ 9) โรงเรียนมีบุคลากรจำกัด ไม่มีบุคลากรเฉพาะทาง แต่ไม่ได้ขอสนับสนุนบุคลากรจากหน่วยงานอื่น 10) โรงเรียนไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้เข้าประกวดราคาเป็นกลุ่มเดียวกันหรือไม่ 11) โรงเรียนไม่ได้ตรวจสอบว่าผู้รับจ้างได้ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมหรือไม่ และ 12) สพท. ไม่ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบระหว่างดำเนินการและก่อนเบิกจ่ายงบประมาณ

ถึงแม้ว่าความบกพร่องทางการบริหารดังกล่าวยังรอการพิสูจน์ว่าเกิดจากการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เกิดจากการประมาทเลินเล่อ หรือเกิดจากการมีเจตนาร่วมมือกันกระทำการทุจริต แต่ความบกพร่องทางการบริหารเหล่านั้นย่อมเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย トラบโด

ที่ประเทศไทยยังต้องมีการพัฒนา ตราบนั้นการใช้จ่ายงบประมาณ นักการเมือง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้รับจ้าง ก็ยังคงต้องมียู่ต่อไป การทุจริตจากกรณีสนามฟุตบอลในครั้งนี้จึงสมควรเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ศึกษาวิเคราะห์ อันจะเป็นบทเรียนสำคัญที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันได้อีกต่อไปในอนาคต

6. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คมชัดลึก. (6 มกราคม 2561). *โวย!! คดีทุจริต“สนามฟุตบอล”ถูกดองมา 5 ปี*. คมชัดลึก. <https://www.komchadluek.net/news/308327>
- เดลินิวส์. (27 ธันวาคม 2564). *ครูเอี่ยวปมสนามฟุตบอลโคราชรอดสอบวินัย*. เดลินิวส์. <https://www.dailynews.co.th/news/609088/>
- ไทยพีบีเอส. (25 มิถุนายน 2563). *ผอ.รร.เซ็ง ถูกสั่งคุมมองเอี่ยวทุจริต สนามฟุตบอล*. ไทยพีบีเอส. <https://news.thaipbs.or.th/search?q=ทุจริตสนามฟุตบอล>
- ไทยรัฐ. (2561). *ทุจริตสนามฟุตบอล*. ไทยรัฐ. <https://www.link.in.th/RLTUg>
- มติชน. (16 กันยายน 2564). *65 ครูโคราช เครียด ไม่เป็นอันกินอันนอน ลั่นคดีทุจริตสนามฟุตบอล*. มติชนออนไลน์. https://www.matichon.co.th/region/news_2943004
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. (ม.ป.ป.). *รวมเอกสารการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ (สนามฟุตบอล) ด้วยงบประมาณแปดหมื่นห้าพันบาทถ้วน พ.ศ.2555*. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31.
- Isranews. (2564). *สรุป! มหากาพย์คดีฟุตบอล 'วิรัช-เมีย-น้องเมีย' หยุดปฏิบัติหน้าที่ ส.ส.-ไล่ออก ครู 65 คน*. <https://www.link.in.th/ahwTf>
- Pattraporn_a. (7 กรกฎาคม 2564). *ปช.จ่อฟันทุจริตสนามฟุตบอล นักการเมือง-ผอ.โรงเรียน เอี่ยวด้วย! - ช่อง 3*. <http://www.ch3plus.com/news/social/3mitinews/247833>

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน How to Implement Team-based Learning in a Classroom

เพ็ญภา น้อมสูงเนิน* และ พวงเพ็ญ อินทรประวัติ**

อาจารย์ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

Pennapa Nomsungnoen* and Puangpen Intraprawat**

Lecturer of Bachelor of Education Program in Elementary Education, Faculty of Education,
Vongchavalitkul University*

Associate Professor Dr. of Curriculum and Instruction Department, Faculty of Education,
Vongchavalitkul University**

Corresponding author E-mail: Pennapa_nom@vu.ac.th

(Received: February 25, 2022; Revised: March 25, 2022; Accepted: May 31, 2022)

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวสร้างสรรค์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผสมผสานลักษณะของ “ห้องเรียนกลับด้าน” และการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนเข้าด้วยกัน ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษาเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะในวงการแพทย์และการจัดการศึกษาให้กับครู แต่ในประเทศไทยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวงจำกัด ส่วนใหญ่อยู่ในวงการแพทย์ ส่วนในวงการการจัดการศึกษาให้กับครูนั้นมีการนำไปใช้บ้างไม่มากนัก วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้ คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้รูปแบบการสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียนให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้สอนในสถาบันการศึกษาไทย รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม เป็นแนวการสอนที่มีเชลสัน (LK. Michaelson) พัฒนาขึ้นมาใช้สอนในสาขาวิชาบริหารธุรกิจในช่วงต้นของปี ค.ศ. 1990 ลักษณะเฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คือการจัดลำดับการสอนของหน่วยการเรียนรู้เรียงต่อกัน 3 ขั้นตอน ซึ่งเมื่อนำไปใช้ในชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนจะมีบทบาทเฉพาะ ดังนี้ ในขั้นที่ 1 ผู้เรียนแต่ละคนเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยครูจะออกแบบภาระงานที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้สำหรับให้ผู้เรียนศึกษาก่อนเป็นการล่วงหน้า ขั้นที่ 2 เมื่อเข้าชั้นเรียนในวันแรก ผู้เรียนจะกิจกรรมการเรียน 4 ประการ ดังนี้ 1) ผู้เรียนแต่ละคนทำข้อสอบ 2) การทำข้อสอบเดิมเป็นทีม 3) การสอบแก้ตัวเป็นทีม และ 4) การรับข้อมูลย้อนกลับจากครู เฉพาะในบางประเด็นที่ไม่เข้าใจหรือยังมีข้อสงสัย ในขั้นที่ 3 ผู้เรียนทำงานเป็นทีมเพื่อฝึกแก้ปัญหาที่สำคัญต่อตัวผู้เรียนโดยต้องประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียน ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ของหน่วยการเรียนนั้น ๆ โดยครูมีหน้าที่ออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยอาศัยหลักการแบบย้อนกลับของวิกินส์และแมคไทร์ และจัดทำงานที่มอบหมายที่มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ การแก้ปัญหาสำคัญด้วยกันเป็นทีม การแก้ปัญหาเดิมเป็นทีม ทีมตัดสินใจเลือกคำตอบที่ดีที่สุดจากตัวเลือกที่ให้ และทุกทีมรายงานผลการเลือกคำตอบพร้อมกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้เป็นทีม, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, ห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

Team-based learning is an innovative method of teaching that is structured, student-centered, and takes a "flipped" approach to learning and emphasizes cooperative learning. This method is becoming

popular among educators worldwide, especially those in the medical field and teacher training. In Thailand, it has been used mostly among those involved in medical education. However, this approach has not been very appealing to those in teacher education. The primary goal of this article is to provide Thai educators with information on how to implement team-based learning in the classroom as an alternative method of instruction. Team-based learning (TBL) is an instructional method developed in the business school environment in the early 1990s by Dr. LK Michaelsen. Its unique characteristics lie in the way that, in any learning unit, there are three specific activities in a sequence with definite roles for both the teacher and students. 1) Before class, individual students do advanced preparation for the learning process based on the objectives of the learning unit that the teacher has provided. 2) On the first day of class, students conduct four activities, namely, individual readiness tests, team readiness tests, and an appeal, receiving immediate feedback from the teacher. 3) For the rest of the learning unit, the majority of the class time is spent on the students working in teams to do decision-based application assignments. The learning units are designed with Wiggins and McTighe's Backward Design in mind. Efficient instructional assignments were created applying 4S's principles: significant problem, same problem, specific choice, and simultaneous report.

Keywords: A Method of Learning Management, Team-based Learning, Cooperative Learning, Flipped Classroom

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 นี้ เป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปแล้วว่า เราากำลังอยู่ในโลกดิจิทัลที่คอมพิวเตอร์สามารถทำงานหลายอย่างแทนคนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้คนทั้งหลายจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคนี้ อันได้แก่ ทักษะด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Skills) ทักษะการจัดการกับความท้าทายในชีวิต ทักษะการรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (วิจารณ์ พานิช, 2559) ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ว่าการเรียนรู้อิงทักษะเหล่านี้อาจไม่เพียงพอจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษายุคใหม่ของชาติจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชนใหม่ จากเดิมที่เน้นการจดจำและเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้สอน ควรปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการเรียนรู้ เพื่อจะสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง รู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาส่วนตัวผู้เรียนเองก็จำเป็นที่จะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองให้มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ทักษะการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะการคิดในระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ทักษะเชิงสังคม เช่น การสื่อสาร การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น การแก้ปัญหาและการรับภาระและความรับผิดชอบ เพื่อให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม รวมทั้งทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล.เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ม.ป.ป.)

แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม (Team-based Learning) ที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญหลายประการ อันได้แก่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาสำคัญของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจุดเด่นอยู่ที่กระบวนการที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจาก 1) การจัดแบ่งผู้เรียนให้เรียนรู้เป็นทีมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคน

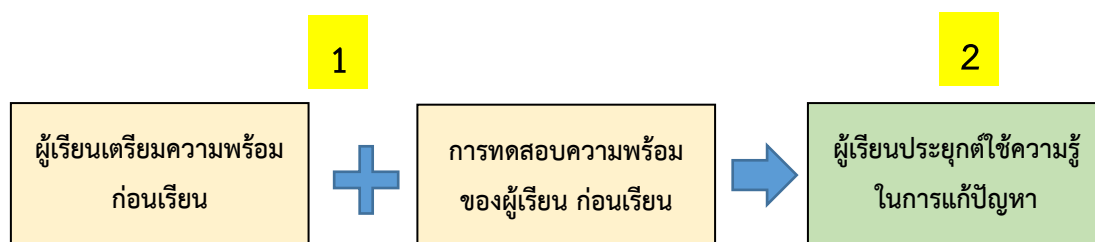
นำความรู้ความสามารถส่วนตนออกมาใช้ในการเรียนรู้สาระเนื้อหาของรายวิชาที่เรียน และในเวลาเดียวกันเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากเพื่อนสมาชิกในทีม 2) เวลาที่ใช้ในชั้นเรียน ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นทีม และ 3) งานที่มอบหมายให้ทำมีหลายงาน ซึ่งแต่ละงานออกแบบมาเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้เนื้อหาของสาระวิชาและส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2559) ในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กไทยมีทักษะแรงบันดาลใจ ทักษะการเรียนรู้และคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ และสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ของ ประเวศ วะสี (2543) ที่ต้องการปฏิรูปการศึกษาไทยที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ

ในวงการแพทย์ของไทย ได้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างแพร่หลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านการคิดในระดับสูง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะเชิงสังคมและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มุ่งมั่น ตั้งใจในการเรียนรู้ และรับผิดชอบ (สมจิตต์ สินธูชัย, กันยารัตน์ อุบลวรรณ, และกุลธิดา พานิชกุล, 2363; สุธิดา สัมฤทธิ์ และปานทิพย์ ผ่องอักษร, 2561; สมพิศ ไยสุน, ปรียารัตน์ รัตนวิบูลย์, และชลดา จันทรชิวา, 2559; มณีรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, วรภรณ์ ทินวงศ์, สิริอร พัวศิริ, นฤพร พงษ์คุณากร, ประภาศรี พงษ์มีผล และวินัย รอบคอบ, 2558)

บทความนี้จะนำเสนอเนื้อหาสำคัญ 4 หัวข้อ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม โดยจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในภาพรวม จากนั้น จะกล่าวถึงหลักการสำคัญ 4 ประการของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน สุดท้ายเป็นการกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้รูปแบบนี้ในชั้นเรียน

2. การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในภาพรวม

การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม (Team-based Learning) เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย ลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ ที่มีลักษณะคล้ายกับ “ห้องเรียนกลับด้าน” (Flipped Classroom) โดยที่ผู้เรียนจะศึกษาเนื้อหาที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ก่อนเข้าชั้นเรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีลักษณะพิเศษที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยใช้กระบวนการประกันความพร้อม (Readiness Assurance Process) ก่อนเรียน และ 2) ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการนำแนวคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่น่าสนใจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง (ดังภาพที่ 1) โดยใช้กรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาแบบ 4 S คือ 1) Significant Problems 2) Same Problem 3) Specific Choice และ 4) Simultaneous Report (Michaelsen, Sweet, & Parmalee, 2011)

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะพิเศษ 2 ประการของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม

จุดประสงค์หลักของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม คือ การสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ความคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญของเนื้อหาสาระในรายวิชาที่เรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้

จึงออกแบบขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างลึกซึ้งทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญและความรู้ด้านกระบวนการ แต่เวลาเรียนส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่การประยุกต์ใช้ความคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่คาดว่าผู้เรียนจะเผชิญในชีวิตจริง (Michaelsen, Sweet & Parmalee, 2011)

ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยจะจัดให้มีวงจรของการเรียนรู้ของผู้เรียน 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคนก่อนเข้าชั้นเรียน (Out-of-Class Preparation) 2) การทดสอบเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนเพื่อประกันความพร้อมในการเรียน (In-class Readiness Assurance Testing) และ 3) การทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Multiple Application Activities)

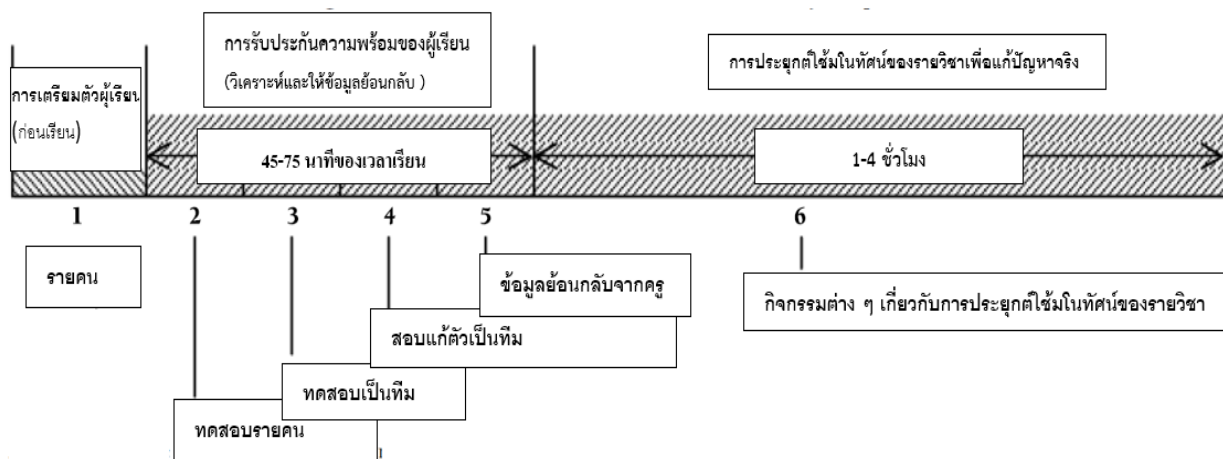
ในขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน ผู้เรียนแต่ละคนต้องทำภาระงานของหน่วยการเรียนรู้ที่จะเรียนตามที่ได้รับมอบหมายล่วงหน้าให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อน ภาระงานดังกล่าวนี้อาจประกอบขึ้นด้วยการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาในใบความรู้ ทำแบบฝึกหัดต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจในบทเรียนที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง และศึกษารูปภาพประกอบบทเรียน แผนภูมิ วิดีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เป็นต้น

ในขั้นการทดสอบเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนเพื่อประกันความพร้อมในการเรียน สิ่งแรกที่ทำ เมื่อผู้เรียนเข้าชั้นเรียน คือ การทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลโดยใช้ข้อสอบแบบปรนัยที่ประกอบด้วยข้อคำถาม 5-20 ข้อ หลังจากที่ยังข้อสอบแล้ว ผู้เรียนจะทำข้อสอบเดิมอีกครั้งหนึ่ง แต่จะทำข้อสอบด้วยกันเป็นทีมเพื่อที่เพื่อน ๆ ในทีมจะได้ช่วยอธิบายให้เพื่อนสมาชิกที่ยังไม่เข้าใจได้เกิดความเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น เมื่อทำเสร็จครูจะเฉลยข้อสอบเพื่อที่แต่ละทีมจะได้รู้ผลสอบพร้อมกัน และทุกคนที่อยู่ในทีมเดียวกันจะได้คะแนนเท่ากัน หลังจากทีครูเฉลยข้อสอบว่าข้อใดถูกข้อใดผิดแต่ไม่ได้มีการอธิบายในรายละเอียด ก็อาจมีความเป็นไปได้ว่ายังมีข้อสอบบางข้อที่บางกลุ่มยังทำไม่ถูก ครูจะให้โอกาสสำหรับทุกทีมสอบแก้ตัว เฉพาะข้อที่ยังตอบไม่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง และอนุญาตให้ทุกคนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องได้ หลังจากนั้นหากยังมีกรณีที่ผู้เรียนในแต่ละทีมมีปัญหา ไม่สามารถตอบข้อสอบบางข้อได้ ครูจะอธิบายหรือให้คำชี้แจงเฉพาะข้อนั้น ๆ

แนวทางการทดสอบตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมดังกล่าวนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ขณะทีเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับคำตอบของข้อสอบร่วมกันกับเพื่อน ๆ ในทีม ซึ่งการทำเช่นนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ทุกคนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงานเป็นทีมด้วย

ในขั้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ใช้เวลาในการเรียนมากที่สุด เพราะนี่คือเป้าหมายใหญ่ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการทำกิจกรรมนี้ ผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำให้ใช้กรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาแบบ 4S คือ 1) ทุกทีมแก้ปัญหาที่สำคัญต่อตัวผู้เรียนที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง (Significant Problems) 2) ทุกทีมแก้ปัญหาเดียวกัน (Same Problem) 3) ทุกทีมตัดสินใจเลือกคำตอบที่ดีที่สุดจากตัวเลือกจำนวนจำกัดที่มีอยู่ (Specific Choice) และ 4) ทุกทีมรายงานผลการตัดสินใจเลือกคำตอบของตนพร้อมกันในที่ (Simultaneously Report)

ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม ผู้สอนจะแบ่งเนื้อหาสาระของรายวิชาออกเป็น 5-7 หน่วยการเรียนรู้ และใช้ลำดับขั้นตอนการสอนตามโครงสร้างและเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีลักษณะดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างและเวลาที่ใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชา

ที่มา: ดัดแปลงจาก (Michaelsen & Sweet, 2008, p. 9)

3. หลักการสำคัญ 4 ประการ ของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม

เนื่องจากจุดเน้นของการสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมเปลี่ยนแปลงไปจากการสอนแบบเดิม ในการสอนแบบเดิมส่วนมากเป็นการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการสอนเนื้อหาสาระโดยให้ข้อมูลกับผู้เรียนตามหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ของรายวิชา แต่การสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมเน้นสอนให้ผู้เรียนฝึกใช้แนวคิดหลัก ๆ หรือโมเดลสำคัญของเนื้อหามาใช้แก้ปัญหาหรือตอบคำถามสำคัญ ๆ (Michaelsen & Sweet, 2008)

เมื่อจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป บทบาทของทั้งผู้สอนและผู้เรียนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือ ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และงานต่าง ๆ ที่มอบหมายให้ผู้เรียน และบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอน ส่วนผู้เรียนก็เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ฟังการบรรยายจากครู กลายเป็นผู้รับผิดชอบในการนำความคิดหลักหรือ โมเดลสำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียน ไปใช้เตรียมการทำงานเป็นทีมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่คาดหวังว่าจะเผชิญในชีวิตจริง

การเปลี่ยนแปลงบทบาทอย่างมากเช่นนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ และไม่ได้เกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ หรือบางทีอาจจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีหลักการสำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมนี้ มิเชลสันและริชาร์ด (Michaelsen & Richards, 2005) ได้เสนอแนะหลักการสำคัญ 4 ประการ ที่ครูควรปฏิบัติตามเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทีมให้กลายเป็นทีมแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ 1) การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน 2) ความรับผิดชอบของผู้เรียน 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับของครู และ 4) การออกแบบงานที่มอบหมายให้ผู้เรียน

หลักการข้อที่ 1 การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนและบริหารจัดการกลุ่มที่ถูกต้องเหมาะสม แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ในการจัดแบ่งกลุ่มให้เป็นทีมที่เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นผู้จัดแบ่งกลุ่มให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิก 5 - 7 คน โดยคัดเลือกจากผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวิชาการ ด้านทักษะ และด้านสังคม เพราะเมื่อผู้เรียนที่มีความสามารถคล่องกันมาทำงานร่วมกันเป็นทีม สมาชิกแต่ละคนของทีมจะได้นำความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การลดความขัดแย้งภายในทีม เมื่อมีการจัดแบ่งกลุ่มใหม่ ๆ สมาชิกในกลุ่มอาจมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มน้อยเพราะคุ้นเคยกันมาก่อน มีภูมิหลังด้านครอบครัวคล้าย ๆ กัน หรือมาจากถิ่นที่อยู่เดียวกัน ฯลฯ หากไม่รับหาวิธี

หลอมรวมให้เป็นกลุ่มที่มีเอกภาพ อาจเกิดความขัดแย้งในกลุ่มได้ง่าย การแยกตัวออกจากกลุ่ม การเลือกปฏิบัติ ดังนั้น ผู้สอนต้องหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อละลายพฤติกรรมและหลอมรวมสมาชิกในกลุ่มให้เป็นกลุ่มที่มีเอกภาพให้ได้โดยเร็ว

เวลา ในการสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันของสมาชิกในทีม จำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้น เมื่อครูจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนคลตามความสามารถแล้ว ครูควรให้ผู้เรียนร่วมทำงานอยู่ในทีมเดิมตลอดทั้งภาคเรียนเพื่อสร้างความรัก ความผูกพันและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและกลายเป็นกลุ่มที่สามารถบริหารจัดการทีมของตนให้กลายเป็นทีมที่เรียนรู้ด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป หลังจากที่มีการจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนและบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบต่อคุณภาพงานส่วนตนและกลุ่ม

หลักการข้อที่ 2 ผู้เรียนรับผิดชอบต่อคุณภาพงานส่วนตนและงานกลุ่ม แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

ความรับผิดชอบต่อตนเองในการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน: หากผู้เรียนไม่มีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน จะทำให้เกิดข้อจำกัดทั้งการเรียนรู้ส่วนตนและการเรียนรู้ของทีม ยิ่งถ้าสมาชิกในทีมจำนวนมากไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียน ก็ยิ่งส่งผลเสียต่อการทำงานกลุ่ม และจะส่งผลต่อเนื่องไปยังการไม่ประสบความสำเร็จของทีมในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนั้นการไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียนยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มด้วย เพราะผู้ที่ได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียนจะไม่พอใจผู้ที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมและต้องแบกภาระให้เพื่อน ด้วยเหตุนี้การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อในการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเรียนโดยการทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ล่วงหน้ามาก่อน

ความรับผิดชอบต่อคุณภาพและปริมาณของงานของตนเองและคุณภาพและปริมาณงานของทีม: เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่า สมาชิกทุกคนได้ใช้เวลาและได้ทุ่มเทความพยายามให้กับการทำงานของ ทีม ครูจะใช้กระบวนการประเมินตนเองของกลุ่ม นั่นคือ ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มประเมินการมีส่วนร่วมของกันและกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม อันได้แก่ การเตรียมการของแต่ละคนในการทำงานเป็นทีม การเข้าชั้นเรียน การเข้าร่วมประชุมของทีมที่อาจจัดขึ้นนอกชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในการอภิปรายของทีม และการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อน ๆ สมาชิกให้ร่วมทำกิจกรรมของทีม เป็นต้น การประเมินตนเองของทีมเป็นสิ่งจำเป็น เพราะโดยปกติผู้ที่ป็นสมาชิกในทีมเดียวกันเท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอในการประเมินการมีส่วนร่วมของกันและกันได้อย่างถูกต้อง

ความรับผิดชอบในการพัฒนาความเป็นทีม: ในทำนองเดียวกัน เพื่อสร้างสร้างความมั่นใจในความรับผิดชอบต่อผู้เรียนต่อการทำงานของทีมที่มีคุณภาพ ครูใช้แนวทางการพัฒนาทีมโดยอาศัยหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ

1) มอบหมายงานที่ทีมต้องร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงานขึ้นมา และมีการเปรียบเทียบชิ้นงานที่สร้างสรรค์นั้นชิ้นงานของทีมอื่น ๆ และ 2) ให้มีเปรียบเทียบชิ้นงานที่สร้างสรรค์ระหว่างทีมบ่อย ๆ และทันตามเวลาที่กำหนด

สรุป ความรับผิดชอบต่อผู้เรียนต่อคุณภาพงานส่วนตนและของทีมที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งในขั้นนี้ครูจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประเมินตนเอง

หลักการข้อที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนอย่างทันที่และบ่อยครั้ง การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม มีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้เนื้อหาและการจดจำเนื้อหาได้นาน (Hattie & Timperley, 2007) และการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยทันที ส่งผลเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาทีม (Birmingham & McCord, 2004) แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

การให้ข้อมูลย้อนกลับในทันทีที่การทำแบบทดสอบเสร็จสิ้นลง: การทดสอบมี 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการทดสอบเตรียมความพร้อมซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทีม ผลจากการทดสอบเตรียมความพร้อม บอกให้ผู้เรียนแต่ละคนและทีมรู้ว่าวิธีการเรียนของตนเองในปัจจุบันมีประสิทธิภาพเพียงใด ถ้าได้คะแนนสูง

ก็บอกให้รู้ว่าผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในทางกลับกันหากได้คะแนนต่ำก็แสดงว่าผู้เรียนจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองและใช้วิธีการเรียนใหม่ นอกจากนั้น ข้อมูลย้อนกลับจากการทดสอบความพร้อมก่อนเรียนช่วยในกระบวนการพัฒนาทีมด้วย เพราะแต่ละทีมต้องพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ เพื่อให้ทีมของตนได้รับคะแนนสูง ๆ เนื่องจากผลคะแนนจะประกาศให้รู้กันทั่วไป นอกจากนั้น เนื่องจากผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันทีที่สอบเสร็จ ผู้เรียนสามารถรับรู้ถึงเนื้อหาความรู้ที่สมาชิกในทีมยังไม่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและตระหนักถึงความจำเป็นที่ทีมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแข็งขันต่อไป

ในช่วงสุดท้ายก่อนจบหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับการนำความคิดหลักหรือโมโนทัศน์สำคัญไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหา การทดสอบนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้ทักษะการเรียนรู้ในระดับสูงของผู้เรียนแต่ละคนและทีม ซึ่งเป็นการทดสอบที่ประเมินได้ค่อนข้างยาก ในการให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที ครูต้องประเมินผลงานของแต่ละคนและของทีมก่อน อีกวิธีการหนึ่งในการให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที คือ ให้ทีมประเมินผลงานเองและให้ข้อมูลย้อนกลับกันเอง

หลักการข้อที่ 4 งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำส่งเสริมทั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการพัฒนาการเรียนรู้เป็นทีม หลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการออกแบบงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำที่สามารถส่งเสริมทั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการพัฒนาทีม คือ ครูต้องแน่ใจว่า งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำนั้นต้องเป็นงานที่สมาชิกในทีมต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยปกติ สมาชิกในทีมจะมีปฏิสัมพันธ์กันสูงมาก ถ้าต้องนำโมโนทัศน์ของเนื้อหาสาระของรายวิชามาใช้ในการแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ และให้สมาชิกแต่ละคนได้รายงานผลการตัดสินใจของตนเองได้ง่าย ๆ ถ้าครูออกแบบให้งานที่มอบหมายนั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิด ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกที่จะทำงานให้เสร็จโดยการอภิปรายร่วมกัน แต่ถ้าครูออกแบบงานที่เน้นการเขียนรายงาน ผู้เรียนในทีมจะมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลงเพราะกังวลกับความรีบด่วนที่จะต้องจัดทำเอกสารให้เสร็จและส่งให้ทันตามเวลา นอกจากนั้นแทนที่จะเน้นไปที่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน ผู้เรียนจะมุ่งเน้นไปที่การแบ่งสรรงานให้สมาชิกแต่ละคนในทีม ดังนั้นครูไม่ควรให้งานที่ผู้เรียนเขียนรายงานเพราะจะก่อให้เกิดข้อจำกัดทั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการพัฒนาทีม

สรุปได้ว่า ในการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องปฏิบัติตามหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่คล่องความสามารถอย่างรอบคอบจะช่วยให้สมาชิกในทีมตระหนักในความเท่าเทียมกันและเพิ่มสัมพันธภาพต่อกัน การทำให้ผู้เรียนตระหนักในความรับผิดชอบส่วนตนและทีมของผู้เรียนโดยเริ่มต้นจากการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเรียนและการเข้าชั้นเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกของทีมรู้จักสามัคคีและให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานของทั้งรายคนและเป็นทีมบ่อยครั้งและทันทั่วทั้งทีมช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนและทีมเพิ่มความเชื่อมั่นในความสามารถของสมาชิกในทีมในการร่วมกันนำโมโนทัศน์ของเนื้อหาสาระมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และการออกแบบงานที่มอบหมายให้กับผู้เรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เนื้อหาสาระของรายวิชาและการพัฒนาทีมเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนได้มีโอกาสทำทฤษฎีความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมเพื่อประโยชน์ของทีม ซึ่งการทำเช่นนี้ไม่ช้าไม่นานก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองถึงระดับที่พร้อมที่จะทำงานในระดับที่ยากขึ้นเรื่อย ๆ ได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากครู

4. การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน

โดยทั่วไปในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมไปใช้ในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องออกแบบรายวิชาใหม่ทั้งหมด ซึ่งการออกแบบใหม่นี้ควรทำให้แล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียน เพราะในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (ใน 1 รายวิชาอาจมีหน่วยการเรียนรู้ 5-7 หน่วย) ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4 อย่าง ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ 1) กิจกรรมก่อนเริ่มเรียน 2) กิจกรรมในวันแรกที่เปิดเรียน 3) กิจกรรมการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ และ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ก่อนสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมก่อนเริ่มเรียน ในการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป ครูส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะแยกการเรียนรู้เนื้อหาจากการประยุกต์ใช้เนื้อหาออกจากกัน หรือในบางรายวิชาครูอาจสอนเฉพาะเนื้อหาสาระความรู้อย่างเดียว แต่ไม่มีการสอนให้ผู้เรียนนำเนื้อหาความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือมีบ้างแต่น้อย แต่ในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม ดังที่กล่าวมาแล้วว่าจุดเน้นของรูปแบบการสอนนี้อยู่ที่การประยุกต์ใช้ความรู้ ดังนั้นในแต่ละรายวิชาที่เรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาสาระและประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนอยู่เสมอ ๆ หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งกระบวนการเรียนของผู้เรียนจะเริ่มจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาเนื้อหาที่เรียนอภิปรายเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อน ๆ และครู จากนั้นก็นำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ การเรียนรู้ในลักษณะเช่นนี้ จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตได้ ดังนั้นผู้เรียนที่เรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อใช้ในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตได้

ในการออกแบบรายวิชาที่ใช้การจัดการเรียนรู้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ครูเริ่มต้นด้วยการระบุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ หลังจากนั้นก็ออกแบบระบบการให้คะแนนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เหล่านั้น

การระบุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ คือ ข้อความที่ระบุผลที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อผ่านกิจกรรมการเรียนของบทเรียน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 มิติ คือ ด้านสติปัญญาหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตใจอารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะหรือการกระทำหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ในแต่ละบทเรียน ครูควรระบุจุดประสงค์ที่ดีที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านนี้ นั่นคือ ในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูควรเริ่มด้วยการถามตนเองก่อนว่าในบทเรียนนี้ ครูคาดหวังว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไรเกิดพฤติกรรมอะไรหรือทำอะไรได้บ้าง ตัวอย่างเช่น ในการสอนหน่วยการเรียนรู้เรื่องการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ คือ

- (1) จำแนกประโยคที่ภูมิใจความสำคัญของย่อหน้าจากประโยคขยายเนื้อความหรือผลความได้
- (2) นำใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้ามาพิจารณาเพื่อเขียนสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาที่อ่านด้วยถ้อยคำของตนเองได้
- (3) อธิบายความแตกต่างระหว่างลักษณะของย่อหน้าที่ดี ที่อ่านเข้าใจง่ายและย่อหน้าที่ไม่ดี
- (4) ใช้กลวิธีการตั้งคำถามเพื่อจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพราะอะไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (5) เรียงลำดับความตามเนื้อเรื่องของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
- (6) บอกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้และร่วมอภิปรายกับเพื่อน ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

จะเห็นว่าจุดประสงค์เหล่านี้เป็นแนวคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญของการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ หลังจากที่ได้กำหนดจุดประสงค์ได้แล้ว ครูใช้จุดประสงค์เหล่านี้เป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหาจากตำราเรียน ทำแบบฝึกหัดให้ผู้เรียน และอาจต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม หรือจัดทำคู่มือที่อ่านได้ง่าย ๆ และที่สำคัญ คือ จากจุดประสงค์เหล่านี้ครูจะใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคำถามสำหรับใช้ในกระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้วย

การออกแบบระบบการให้ระดับคะแนน ในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม เกณฑ์การให้คะแนนมุ่งเน้นไปที่การทุ่มเทการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนและการผลิตผลงานที่มีคุณภาพของทีม ซึ่งแตกต่างจากการทำงานกลุ่มทั่ว ๆ ไปที่โดยปกติ อาจมีผู้ทำงานหนักเพื่อกลุ่มอยู่เพียงไม่กี่คน และมีบางคนที่ได้คะแนนเท่า ๆ กันกับเพื่อนโดยที่ไม่ได้ทำงาน ดังนั้นเพื่อให้การให้ระดับคะแนนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ครูอาจให้ผู้เรียนช่วยกันพิจารณาสัดส่วนของคะแนน และใช้ผลจากการพิจารณาที่ตกลงกันนั้นสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรายวิชานั้น ๆ

2) กิจกรรมการเรียนในวันแรกที่เปิดเรียน กิจกรรมการเรียนที่เกิดขึ้นในช่วง 2-3 ชั่วโมงแรกของแต่ละหน่วยการเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก เพราะในช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ครูต้องทำให้บรรลุจุดประสงค์ 4 ประการ คือ

1) ครูต้องให้ผู้เรียนเข้าใจว่า เพราะเหตุใดครูจึงเลือกเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมมาใช้ในการสอนและการดำเนินการในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ 2) ครูต้องจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ 3) ครูต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับระบบการให้ระดับคะแนน และ 4) ครูต้องกำหนดกลไกบางอย่างเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีมในเชิงบวกและให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน

การแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม เนื่องจากบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนและบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากการสอนแบบบรรยาย ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเข้าใจทั้งหลักการและการปฏิบัติจริงของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้ เป็นทีม

ในการให้ความรู้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมอย่างน้อยที่สุด ครูต้องให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมของคุณสมบัติพื้นฐานของการเรียนรู้เป็นทีมว่าส่งผลต่อบทบาทของผู้สอนและบทบาทของผู้เรียนอย่างไร และผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้เป็นทีมในรายวิชาที่เรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ครูควรระบุไว้ในเอกสารที่แจกจ่ายให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติมด้วยวาจาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งมากขึ้น รวมทั้งการสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติอย่างน้อย 1-2 กิจกรรม

กิจกรรมที่ครูควรทำในวันแรก คือ การอธิบายคุณสมบัติพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมโดยใช้แผ่นงานนำเสนอ (PowerPoint) ที่ขยายความอย่างชัดเจนว่า การเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรายวิชานี้จะเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบบรรยาย

อีกกิจกรรมหนึ่งที่ครูควรทำ คือ การบรรยายภาพรวมของเนื้อหาที่จะเรียนและวิธีการเรียนโดยใช้เอกสารประมวลรายวิชา (Course Syllabus) เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม รวมทั้งแนวคิดที่มีประโยชน์ เช่น สิ่งที่จะช่วยพัฒนาทีมและสิ่งที่ขัดขวางการพัฒนาทีมหรือกลยุทธ์สำหรับการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน เป็นต้น (กิจกรรมนี้ควรจัดขึ้นในคาบเรียนที่ 2)

การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ก่อนที่ครูจะจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ครูควรเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนว่า ใครมีลักษณะใดที่อาจเป็นอุปสรรคหรือมีส่วนส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จในรายวิชาที่กำลังเรียนนี้บ้าง ยกตัวอย่าง เช่น มีความสามารถในการอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเป็นผู้นำ เสียงค่อย ไม่กล้าแสดงออก ใช้คอมพิวเตอร์ยังไม่คล่อง ฯลฯ เมื่อจัดแบ่งกลุ่ม ครูจะได้แบ่งกลุ่มคละตามความสามารถ

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ระดับคะแนน คะแนนที่ผู้เรียนจะได้รับควรมาจาก 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ความรับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนมาเข้าชั้นเรียน การเข้าชั้นเรียน การทุ่มเทให้กับการมีส่วนร่วมและการทำงานกลุ่ม ส่วนนี้พิจารณาจากคะแนนการทดสอบเดี่ยว และผลการประเมินของเพื่อน ๆ ในทีม ส่วนคะแนนในส่วนที่ 2 นั้น เป็นการทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียนของทีม ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดการอภิปรายและการตัดสินใจ

ในการได้รับระดับคะแนน ครูอาจให้มีการพิจารณาตัดสินใจร่วมกันของผู้เรียนว่า จะให้น้ำหนักคะแนนในส่วนใดมากน้อยอย่างไร ในเรื่องการทำงานเดี่ยว การทำงานของทีมและความทุ่มเทให้กับความสำเร็จของทีมของสมาชิกแต่ละคน แต่โดยทั่วไปการแบ่งคะแนนจะมีสัดส่วน ดังนี้ (Parnellee, Michaelson, Cook, & Hude, 2012, p. 9)

- คะแนนของการทดสอบรายบุคคล = 25%
- คะแนนของการทดสอบเป็นทีม = 35%
- คะแนนจากการสอบแก้ตัวเป็นทีม = 35%
- การประเมินผลจากเพื่อน ๆ = 5%

ลำดับขั้นตอนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม จะประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน และขั้นตอนที่ 2 เป็นการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้

กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน (A Readiness Assurance Process: RAP) จะเกิดขึ้น 5-7 ครั้ง ตามจำนวนหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชาที่เรียน ซึ่งกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนนี้ ประกอบด้วย 1) การอ่านและทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2) การทดสอบรายคน (เดี่ยว) 3) การทดสอบเป็นทีม 4) การสอบแก้ตัว และ 5) การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู

การอ่านและทำงานที่ได้รับมอบหมาย ก่อนที่จะเริ่มหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย ครูจะมอบหมายให้ผู้เรียนอ่านและทำงานตามที่มอบหมายที่เกี่ยวกับความคิดหลักหรือโน้ตสำคัญของหน่วยเรียนนั้น เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป ผู้เรียนต้องอ่านและทำงานตามใบงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะมาเข้าห้องเรียน

การทดสอบเป็นรายคน กิจกรรมแรกของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนมาเข้าเรียน คือ การทดสอบเป็นรายคน เพื่อประกันความพร้อมในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนในหน่วยเรียนนั้น ๆ (Individual Readiness Insurance Test: iRAT) เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดสอบ คือ เนื้อหาจากการอ่านและการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไว้ก่อนหน้านี้ โดยทั่วไปแบบทดสอบจะเป็นข้อสอบแบบปรนัยเพื่อช่วยให้ครูสามารถตรวจได้อย่างรวดเร็วว่าผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับแนวคิดสำคัญของหน่วยการเรียนรู้หรือไม่ ข้อสอบปรนัยนี้มุ่งเน้นไปที่แนวคิดสำคัญ ไม่ใช่รายละเอียดย่อย ๆ แต่มีความยากง่ายพอประมาณ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำไปสานต่อในการอภิปรายเป็นทีม

การทดสอบเป็นทีม หลังจากที่คุณเรียนแต่ละคนส่งข้อสอบแล้ว ต่อไป ครูจะให้ผู้เรียนทำข้อสอบเดิม แต่ทำด้วยกันเป็นทีม วิธีการทำ คือ ให้ทีมนำข้อสอบแต่ละข้อมาช่วยกันทำและตัดสินใจร่วมกันในการหาคำตอบที่ถูกต้อง จากนั้นก็ตรวจคำตอบจากเฉลยที่ครูแจกให้

การสอบแก้ตัว หลังจากที่คุณเรียนตรวจคำตอบจากเฉลยแล้ว พบว่า ยังมีบางข้อที่ตอบไม่ถูก ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสอบแก้ตัวได้ โดยให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นทีมเช่นเดิม ในขั้นนี้ ครูอนุญาตให้ทีมสามารถย้อนกลับไปศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่ได้อ่านมาก่อนแล้วหรือจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ได้ แล้วทำข้อสอบข้อที่ทำได้เสียใหม่ให้ถูกต้อง ในช่วงระหว่างนี้ ทีมสามารถพูดคุย อภิปรายร่วมกันเพื่อที่จะได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง สมเหตุสมผล การสอบแก้ตัวนี้เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน เพราะให้โอกาสผู้เรียนในการทบทวนบางประเด็นที่อาจยังไม่เข้าใจชัดเจน

การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครูเป็นส่วนสุดท้ายของกระบวนการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนเรียน ครูจะให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีหลังจากการสอบแก้ตัวของทีม โดยนำข้อสอบเฉพาะข้อที่ผู้เรียนยังมีข้อข้องใจหรือยังเกิดความสงสัยเท่านั้นมาอธิบาย เพื่อให้ทุกคนเกิดความกระจ่างแจ้งในแนวคิดหลักหรือโน้ตสำคัญของหน่วยเรียนนั้น ๆ

โดยสรุป กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเป็นแกนหลักของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ในแง่ของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความเข้าใจความคิดหลักหรือโน้ตสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเริ่มเรียน ซึ่งจะทำให้สมาชิกทุกคนในทีมมีการเตรียมพร้อมในการเรียนหน่วยเรียนนั้น ๆ ได้ดี ในเวลาเดียวกัน สมาชิกในทีมแต่ละคนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเข้มข้นในเบื้องต้น ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเข้มแข็งในกิจกรรมการเรียนอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นทีมสามารถพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมากขึ้น เพราะการที่ครูอธิบายข้อข้องใจหรือสิ่งที่ทีมยังสงสัย เป็นการชี้แจงเฉพาะกลุ่ม อันเป็นผลมาจากการทดสอบเป็นทีมและการสอบแก้ตัว ดังนั้นครูจะให้ข้อคิดเห็นทั้งที่เป็นการส่งเสริมให้กำลังใจหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

แก้ไขเฉพาะที่นั้น ๆ นอกจากนั้นผู้เรียนจะเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ด้วย เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสอภิปรายกันในกลุ่มอย่างเข้มข้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างสรรค์สมรรถนะทางสติปัญญาของสมาชิกทุกคนในทีม ส่วนในแง่ของครูนั้นกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนช่วยให้ครูลดเวลาในการอธิบายเนื้อหาสาระในชั้นเรียนลงได้มาก เพราะครูจะใช้เวลาอธิบายเฉพาะหัวข้อเรื่องที่มีปัญหาเท่านั้น โดยพิจารณาจากผลของการสอบแก้ตัว

3) กิจกรรมการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ กิจกรรมการเรียนนี้เป็นกิจกรรมการเรียนที่สำคัญที่สุดของหน่วยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพราะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับสูง และเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเรียนมากที่สุด โดยผู้เรียนจะทำงานตามที่มอบหมายเป็นทีมโดยนำความคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญของเนื้อหาในหน่วยการเรียนนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจริง ซึ่งการประยุกต์ใช้เนื้อหาที่เรียนเช่นนี้สามารถส่งเสริมทั้งความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการอภิปรายทั้งภายในกลุ่มและการอภิปรายร่วมกันกับกลุ่มอื่น ๆ เมื่อถึงปลายภาคเรียน ผู้เรียนจะต้องได้รับการทดสอบวัดความรู้ ที่เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Questions: MCQ)

การออกแบบงานที่มอบหมายเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ลักษณะนี้เป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของครูมากที่สุด ทั้งนี้ ครูต้องออกแบบงานดังกล่าวให้มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่มีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน 2) เป็นปัญหาเดียวกันที่ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนจะต้องทำ 3) เป็นงานที่มีคำตอบเป็นตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจงเพียงอย่างเดียว และ 4) ทุกทีมต้องรายงานผลการตัดสินใจในการเลือกตัวเลือกพร้อมกัน

ปัญหาสำคัญ งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำควรเป็นเรื่องที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ถ้างานที่มอบหมายให้ทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวเขา เขาก็จะไม่สนใจ ถ้าต้องทำ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะทำเพียงเพื่อให้ได้คะแนน ดังนั้น การออกแบบเกี่ยวกับงานที่มอบหมายต้องใช้หลักการของการออกแบบแบบย้อนกลับ (Backward Design) คือ ระบุสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ แล้วเปิดโอกาสให้ลงมือทำ

ตัวอย่างหัวข้อของปัญหาสำคัญ ได้แก่

- นักประวัติศาสตร์ประมวลข้อมูลและจัดทำข้อสรุปเกี่ยวกับโบราณสถานจากแหล่งข้อมูลที่ขัดแย้งกัน
- แพทย์ตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการรักษาคนไข้
- นักธุรกิจคัดเลือกทำเลที่ดีที่สุดสำหรับทำธุรกิจ
- ผู้เรียนที่กำลังเรียนเกี่ยวกับการอ่านจับใจความระบุนัยที่มีประโยชน์จากข้อความสำคัญที่ชัดเจน

มากที่สุด

- นักเขียนระบุข้อความที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด

ทุกกลุ่มทำปัญหาเดียวกัน งานกลุ่มจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันเท่านั้น ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กันนั้นอาจเกิดขึ้นภายในกลุ่มและหรือระหว่างกลุ่มก็ได้ เพราะฉะนั้นถ้าครูให้งานที่มอบหมายต่าง ๆ กันไปในแต่ละกลุ่มจะเป็นการลดโอกาสการอภิปรายของผู้เรียน เพราะหัวข้อเรื่องที่แต่ละกลุ่มได้รับไม่เหมือนกัน และผู้เรียนก็จะไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับคุณภาพในการคิดของแต่ละคนและแต่ละทีม ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูจึงควรให้ผู้เรียนทุกกลุ่มทำงานแก้ปัญหาในหัวข้อเรื่องเดียวกัน

ตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจง ทีมเลือกตัวเลือกที่ดีที่สุดจากตัวเลือกจำนวนหนึ่งที่ให้มา การทำเช่นนี้ทำให้แน่ใจได้ว่าทีมทุกทีมสามารถเปรียบเทียบคำตอบที่ตนเองเลือกได้ ซึ่งเมื่อแต่ละทีมเปรียบเทียบคำตอบกันก็ก่อให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับการพิจารณาคัดเลือกและการวิพากษ์การตัดสินใจของทีมอื่น ๆ และในเวลาเดียวกันก็ป้องกันการตัดสินใจเลือกคำตอบของทีมตนเองด้วย

ตัวอย่างของคำถามที่กำหนดตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจง

- ย่อหน้าต่อไปนี้ ย่อหน้าใดเป็นตัวอย่างของย่อหน้าที่อ่านเข้าใจได้ง่ายที่สุด

- ข้อความใดที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด
- หลักฐานใดที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอน
- สาระสำคัญในแผนการสอนใดที่เขียนได้ชัดเจน ถูกต้องมากที่สุด

งานวิจัยด้านการคิดแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้สามารถพัฒนาขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดในระดับสูง (Mayer, 2002; Pintrich, 2002) ดังนั้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดในระดับสูง ครูจึงควรออกแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ที่หลีกเลี่ยง ไม่ใช้กระบวนการคิดในระดับสูงไม่ได้

โดยทั่วไป กิจกรรมที่ดีที่สุดที่จะกำกับให้ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดในระดับสูง คือ การให้ตัดสินใจเลือกคำตอบได้เพียงตัวเดียว อุปมาอุปไมยเหมือนการคิดพิจารณาตัดสินใจของคณะผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีในศาล ก่อนหน้าที่ผู้พิพากษาจะขึ้นบัลลังก์เพื่อตัดสินคดี ผู้พิพากษาต้องศึกษาข้อมูลที่ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับคดีมากมาย แต่เมื่ออยู่บนบัลลังก์ผู้พิพากษาแต่ละคนตัดสินคดีโดยมีตัวเลือกที่ชี้เฉพาะว่า ผู้ต้องหาผิดหรือไม่ผิดเท่านั้น ในชั้นเรียนก็เช่นกัน ผู้เรียนใช้กระบวนการเดียวกันกับผู้พิพากษาโดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา แล้วพิจารณาร่วมกันทั้งทีมก่อนตัดสินใจเลือกคำตอบที่ชี้เฉพาะเพียงอย่างเดียว

โปรดพิจารณาตัวอย่างงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำในการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

- (1) ให้เขียนรายการปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนอ่านจับใจความสำคัญจากแต่ละย่อหน้าไม่ได้
- (2) อ่านย่อหน้าต่อไปนี้ แล้วระบุประโยคที่มุ่งใจความสำคัญที่ชัดเจนมากที่สุด
- (3) ใน 4 ย่อหน้าที่ให้มา ย่อหน้าไหนอ่านแล้วเข้าใจง่ายที่สุด (เข้าใจยากที่สุด) เพราะเหตุใด

จากตัวอย่างงานที่มอบหมายเหล่านี้ ข้อที่ 1 จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในระดับสูง เพราะผู้เรียนเพียงแต่ช่วยกันระบุปัญหา แล้วเขียนตอบลงไปเป็นข้อ ๆ เท่านั้นเอง ข้อที่ 2 เป็นโจทย์ที่ดีกว่าข้อที่ 1 เล็กน้อย เพราะเป็นโจทย์ที่ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูก ซึ่งเมื่อผู้เรียนต้องเลือก ผู้เรียนก็ต้องคิดโดยใช้เหตุผล โดยคำนึงถึงเกณฑ์ที่นิยามคำว่า ประโยคที่มุ่งใจความสำคัญ ส่วนข้อที่ 3 เป็นโจทย์ที่ดีที่สุด เพราะเป็นโจทย์ที่ทำให้ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดในระดับสูง

โจทย์ข้อ 3 นี้ เป็นตัวอย่างของโจทย์ที่ทำให้ผู้เรียนต้องเลือกตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจง (Make a Specific Choice) ซึ่งในการเลือกตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจงนั้น ผู้เรียนต้องคิดเปรียบเทียบ ต้องคิดจำแนก ต้องวิเคราะห์ข้อมูลในเนื้อหาที่อ่าน และต้องนำกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนย่อหน้าที่ดีไปใช้ในการเลือก

การรายงานผลทันที ในทันทีที่แต่ละทีมเลือกคำตอบได้แล้ว ก็ให้รายงานคำตอบกับเพื่อน ๆ ทั้งห้อง ในการรายงานคำตอบ โดยปกติครูจะใช้วิธีการรายงานพร้อมกัน หรือรายงานเรียงกันไปทีละทีมจนครบหมดทุกทีม ซึ่งปัญหาในการบอกคำตอบเรียงกันอาจส่งผลให้ทีมหลัง ๆ เปลี่ยนคำตอบได้ ดังนั้น วิธีแก้ไข ครูควรหาวิธีที่จะให้ทุกทีมตอบพร้อมกันจะดีกว่า เช่น ให้ทุกทีมเขียนคำตอบที่เลือกลงในแผ่นกระดาษ แล้วยกขึ้นโชว์ให้ทุกคนเห็นพร้อม ๆ กัน การทำเช่นนี้เป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาทีมด้วย เพราะแต่ละทีมต้องรับผิดชอบในคำตอบที่ทีมตนเองเลือก และพร้อมที่จะปกป้องคำตอบที่ทีมตนเองเลือก

4) กิจกรรมการเรียนรู้ก่อนสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ ก่อนสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ ครูควรสรุปและขยายความเข้าใจของผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่ม โดยให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เป็นทีมในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) ด้านความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียน 2) คุณค่าของการเรียนรู้เป็นทีม 3) การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทีมที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

4) การปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมของแต่ละคนในทีม และ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมมาตรฐานของการเป็นทีมที่ดี

การเน้นย้ำการเรียนรู้ความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของเนื้อหาสาระของรายวิชา ในการเรียนรู้เป็นทีม ผู้เรียนบางคนอาจเกิดความรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนรู้เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้มากนักเพราะไม่ได้ฟังการบรรยายจากครูมากเท่าที่เขาคาดหวัง ดังนั้น เมื่อใกล้จะจบหน่วยการเรียนรู้ ครูอาจต้องเน้นย้ำกับผู้เรียนให้มองเห็นความเชื่อมโยงถึงแนวคิดหลัก ๆ หรือแก่นสำคัญของหน่วยการเรียนรู้กับการสอบปลายภาค ข้อสอบที่ใช้ทดสอบความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียนหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ และงานที่มอบหมายที่ผู้เรียนได้นำแนวคิดหลักหรือแก่นสำคัญไปประยุกต์ใช้วิธีที่ดีที่สุด คือ ครูอาจใช้เวลา 1 คาบเรียนในการทบทวนความคิดหลักหรือแก่นสำคัญ โดยอาจทำได้ง่าย ๆ ดังนี้ 1) ให้รายการความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของรายวิชาที่เรียน 2) ให้ผู้เรียนแต่ละคนระบุบอกความคิดหลักหรือแก่นสำคัญที่ไม่รู้จัก 3) ให้แต่ละทีมสรุปความเกี่ยวกับความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียน และ 4) ครูทบทวนความคิดหลักหรือแก่นสำคัญที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ

การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของการเรียนรู้เป็นทีม ในการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยปกติจะมีปัญหาที่ผู้เรียนบางคนรับภาระในการทำงานกลุ่มมากกว่าคนอื่น แต่ในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม ปัญหาดังกล่าวมีน้อยมาก อันเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ทำ ยกตัวอย่าง เช่น ในการทำข้อสอบก่อนเรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบรายคนหรือเป็นทีม ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าผลการสอบเป็นทีมดีกว่าผลการสอบรายคนเสมอ และเมื่อใกล้จะสิ้นสุดภาคเรียนในแต่ละภาค ครูจะแสดงให้เห็นคะแนนรวมของแต่ละทีม อันได้แก่ 1) คะแนนต่ำ คะแนนเฉลี่ย คะแนนสูง 2) คะแนนของทีม 3) ความแตกต่างระหว่างคะแนนสูงสุดของสมาชิกในทีมกับคะแนนรวมของทีม ผู้เรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกประหลาดใจเมื่อเห็นคะแนนของทีมในห้องที่แจ่มแจ้งดังกล่าว (Michaelsen, Knight, & Fink, 2004)

การตระหนักถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพในทีม เมื่อเวลาผ่านไป ทีมจะพัฒนาการรับรู้คุณสมบัติส่วนตนของสมาชิกในทีมมากขึ้นเรื่อย ๆ และใช้ประโยชน์จากความรู้ ความสามารถทางด้านสติปัญญาของเพื่อน ๆ ในทีมในการตัดสินใจ (Watson, Michaelsen, & Sharp, 1991) แต่จะอย่างไรก็ตาม ครูยังจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่โดยปกติจะรู้สึกใกล้ชิดกับผลงานที่ทำสำเร็จแล้วไม่ได้รับรู้ถึงพฤติกรรมของสมาชิกในทีม จึงทำให้ลืมนึกไปว่า ผลงานที่ประสบผลสำเร็จด้วยดีนั้นเป็นผลมาจากพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของทีม

วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกลุ่มและประสิทธิภาพของทีม คือ การมอบหมายงานที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้สะท้อนคิดถึงวิธีที่ปฏิสัมพันธ์ภายในทีมเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่แรกเริ่มเรียนจนกระทั่งถึงช่วงปลายภาคเรียน โดยให้จัดทำรายการพฤติกรรมของสมาชิกในทีมที่พัฒนาขึ้น และนำรายการที่เขียนให้เพื่อน ๆ แลกเปลี่ยนกัน แล้วช่วยกันเขียนสรุปสิ่งที่ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในทีมและแนวทางปรับปรุงในคราวต่อไป หรืออีกวิธีหนึ่งคือ การมอบหมายงานที่ให้ผู้เรียนจัดทำรายการพฤติกรรมเช่นเดิม แต่ให้เขียนบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในทีมที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งภาคเรียน

การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมในทีม ผลที่สำคัญมากที่สุดอีกประการหนึ่งที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม คือ การช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นเพราะผู้เรียนต้องปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมอย่างมากและเข้มข้น เมื่อวันเวลาผ่านไปผู้เรียนรู้จักกันมากขึ้นสนิทสนมกันมากขึ้น และเมื่อตระหนักถึงจุดแข็งจุดอ่อนของเพื่อนแต่ละคนในทีมก็รู้จักหาวิธีสอนให้แกกันและกันในเรื่องที่เพื่อนมีปัญหา นอกจากนั้นเมื่อรู้จักกันเป็นอย่างดีก็ยังสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับกับเพื่อน ๆ ได้อย่างตรงไปตรงมาและตรงจุด

การเรียนรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาความเป็นทีม การเรียนรู้เป็นทีมจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในทีมมีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนและมาเข้าชั้นเรียน ดังนั้นการจัดให้แต่ละทีมมีแฟ้มแสดงผลงานที่เก็บรวบรวมผลงานต่าง ๆ ของสมาชิกทุกคนไว้ อันได้แก่ การเข้าชั้นเรียน คะแนนสอบรายคนและคะแนนของทีม รวมทั้งผลงานอื่น ๆ ของทีม การทำแฟ้มผลงานนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ทำให้แน่ใจได้ว่าสมาชิกของแต่ละทีมรู้ว่าสมาชิกของทีมอื่น ๆ ทำอะไรและอย่างไร นอกจากนั้นการให้ทีมอื่น ๆ รับรู้คะแนนของทีมช่วยให้สมาชิกของแต่ละทีมมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนมากขึ้น รวมทั้งการเข้าชั้นเรียนด้วย เพราะเป็นการเน้นย้ำความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่าง การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน การเข้าชั้นเรียนและประสิทธิภาพของผลงานต่าง ๆ ของทีม

5. ประโยชน์ของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน

ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้ในชั้นเรียนสามารถเอื้อประโยชน์มากมายต่อผู้เรียนและครู ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน: ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนได้อย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนไม่เพียงแต่เรียนรู้ข้อเท็จจริง แต่ยังเข้าใจเนื้อหาอย่างแจ่มแจ้งอันเป็นผลมาจากการประยุกต์ใช้เนื้อหาในการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้น ผู้เรียนทุกคนเกิดความชื่นชมในคุณค่าของความเป็นทีมในการช่วยการทำงาน ในการร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจในจุดแข็งและจุดอ่อนในฐานะของผู้เรียนและในฐานะสมาชิกในทีม (มณีรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, วรภรณ์ ทินวัจ, สิริอร พัวศิริ, พงพร พงษ์คุณากร, ประภาศรี หุ่นมีผล, และวินัย รอบคอบ, 2558; วีรวัฒน์ ทางธรรม และอัมพร เทียงตรงดี, 2563) และเป็นที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเรียนรู้เป็นทีมสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนนั้นสามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้อันเป็นผลมาจากการให้ความช่วยเหลือทั้งเชิงสังคมและด้านวิชาการจากเพื่อน ๆ ในทีม (สายสุดา ปันตระกูล, 2563)

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับครู คือ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นในกระบวนการเรียน ครูไม่ต้องเป็นกังวลเกี่ยวกับการไม่เข้าชั้นเรียน นอกจากนั้นเมื่อผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนเป็นอย่างดี การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครูเป็นไปด้วยดี และสามารถสร้างความสัมพันธ์ต่อกันได้ดีมากขึ้นด้วย

6. บทสรุป

การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม (Team-based Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกระบวนการของการเรียนรู้แบบร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ไปใช้ในชั้นเรียน ซึ่งเริ่มจากการทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้อย่างชัดเจน จากนั้นครูจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นทีมเพื่อให้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จากลำดับขั้นตอนการสอนหลัก 2 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนแรกที่เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ทั้งก่อนมาเข้าชั้นเรียน และ การทดสอบความพร้อมในการเรียนในชั้นเรียน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจจุดประสงค์ ความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของบทเรียน รวมทั้งความคาดหวังของครูผู้สอน และเป็นขั้นตอนที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจและรับผิดชอบ และขั้นตอนที่ 2 คือ การทำกิจกรรมแก้ปัญหาที่สำคัญต่อตัวผู้เรียน โดยอาศัยความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของบทเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบนี้ ซึ่งในแต่ละขั้นตอน ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการดำเนินการและยกตัวอย่างประกอบ รวมทั้งข้อควรปฏิบัติ เพื่อที่ครูผู้ที่จะนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้จะได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนจะเกิดมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดในระดับสูงและทักษะความเป็นมนุษย์ในสังคม ส่วนประโยชน์อันสำคัญยิ่งที่ผู้สอนได้รับ คือ ทักษะการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ประเวศ วะสี. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้: ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปานทิพย์ ผ่องอักษร. (2561). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : ถอดบทเรียนการใช้ห้องเรียนกลับทาง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(2), 47-54.
- มณีนรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, วรภรณ์ ทินวัง, สิริอร พัวศิริ, พงพร พงษ์คุณากร, ประภาศรี พุ่มมีผล, และ วินัย รอบคอบ. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้แบบทีมเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ ทักษะการทำงานเป็นทีม และความพร้อมในการเรียนรู้แบบนวัตน์ตนเองของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา*, 16(2), 92-102.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วีรวัฒน์ ทางธรรม และอัมพร เทียงตรงดี. (2563). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานต่อความรู้และการทำงานเป็นทีม ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการเพื่อสุขภาพ*, 1(1), 1-9.
- สมจิตต์ สินธุชัย, กันยารัตน์ อุบลวรรณ, และกุลธิดา พานิชกุล. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน: การนำไปใช้ในการเรียน การสอน. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 36(3), 273-283.
- สมพิศ ไยสุน, ปรียารัตน์ รัตนวิบูลย์, และชลดา จันทรขาว. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานต่อความรู้ และการรับรู้ผลการเรียนรู้ เรื่อง การพยาบาลมารดาและครอบครัวในระยะตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลสภาวิชาชีพไทย*, 9(2), 73-87.
- สายสุตา ปันตระกูล. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและผู้เรียน ปกติ. *วารสารร่วมพฤษ*, 38(2), 36-48.
- สุธิดา สัมฤทธิ์ และปานทิพย์ ผ่องอักษร. (2561). การเรียนแบบใช้ทีมเป็นฐานในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต. *Ramathibodi Medical Journal*, 41(2), 135-142.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (ม.ป.ป.). *Digital Literacy Project*. <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>

ภาษาอังกฤษ

- Birmingham, C. & McCord, M. (2004). Group Process Research: Implications for Using Learning Groups. In L. K. Michaelsen, A. B. Knight, L. D. Fink (eds.), *Team-Based Learning: A Transformative Use of Small Groups in College Teaching*. Stylus.
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007) The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Mayer, R. E. (2002). Rote Versus Meaningful Learning. *Theory into Practice*, 41(4), 226–232.
- Michaelsen, L. K., Knight, A. B. & Fink, L. D. (2004). *Team-Based Learning: A Transformative Use of Small Groups in College Teaching*. New York: Stylus.
- Michaelsen, L. & Richards, B. (2005). Drawing Conclusions from the Team-Learning Literature in Health-Sciences Education: A Commentary. *Teaching and Learning in Medicine: An International Journal*, 17(1), 85-88.

- Michaelsen, L. K. & Sweet, M. (2008). The Essential Elements of team-based Learning. *New Directions for Teaching and Learning*, 2008(116), 7-27.
- Michaelsen, L., Sweet, M. & Parmalee, D. (2011). *Team-based Learning: Small – Group Learning’s Next Big Step: New Directions for Teaching and Learning*. New York: Wiley.
- Parmelee, D., Michaelsen, L. K., Cook, S. & Hudes, P. D. (2012). Team-based Learning: a Practical Guide: AMEE Guide No. 65. *Med Teach*. 34(5), 275-287.
- Pintrich, P. R. (2002). The Role of Metacognitive Knowledge in Learning, Teaching, and Assessing. *Theory into Practice*, 41(4), 219–225.
- Watson, W. E., Michaelsen, L. K. & Sharp, W. (1991). Member Competence, Group Interaction, and Group Decision Making: A Longitudinal Study. *Journal of Applied Psychology*, 76(6), 803–809.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.76.6.803>

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปในการเผยแพร่ผลงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาการที่เขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวกับด้านการศึกษา ในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความวิชาการต้นฉบับ บทความวิจัยและบทความวิชาการ ที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ หรือ ได้รับตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือประมวลผลการประชุมทางวิชาการ (Proceedings) ที่นำมาเรียบเรียงใหม่ และกลั่นกรองใหม่

บทความงานวิจัย หรือบทความวิชาการ ควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า รวมถึงข้อมูลอ้างอิง ตารางกราฟ แผนภูมิ และตัวเลขต่าง ๆ หากบางบทความมีเนื้อหาที่ยาวเกิน 15 หน้า กองบรรณาธิการจะพิจารณาเป็นกรณีไป

การเตรียมบทนิพนธ์ต้นฉบับ

การเตรียมบทนิพนธ์ต้นฉบับสามารถจัดเตรียมได้ดังนี้

1) บทความวิจัย

ผู้นิพนธ์สามารถเตรียมบทความได้ดังนี้ :

ชื่อเรื่อง ต้องมีความกระชับ ชัดเจน

บทคัดย่อ ภายใน 450 คำ บทคัดย่อจะต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้อ่าน และจัดแนวชิดซ้ายตั้งแต่บทคัดย่อจนถึงรายการอ้างอิง

คำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ใช้เป็นคำจัดทำดัชนีคำค้น

ตัวบทความประกอบด้วย

1. **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา** เป็นการให้ข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็นของบทความและทบทวนความรู้ที่มีอยู่และความสำคัญของปัญหา

2. **วัตถุประสงค์/คำถามการวิจัย** เป็นการระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ/หรือระบุคำถามการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยประเมินว่าต้องทำงานวิจัยอย่างไรและในทิศทางใด จึงจะนำไปสู่คำตอบของคำถามนั้น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจเริ่มตั้งคำถามด้วยวลีคำถาม เช่น อะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร

3. **วิธีดำเนินการวิจัย** เป็นการระบุการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิจัย หรือเพื่อตอบคำถามวิจัย มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือวิจัยและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนนี้ต้องอธิบายกระบวนการวิจัยที่ชัดเจนถูกต้อง

4. **ผลการวิจัย** เป็นการให้ข้อสรุปของการค้นพบที่สำคัญ ไม่ควรยาวและซ้ำ แต่ควรแสดงสาระสำคัญของการศึกษาที่กล่าวถึงก่อนหน้า

5. **สรุปและอภิปรายผล** เป็นการอธิบายและตีความผลการค้นพบ เปรียบเทียบกับบริบทอื่น หรือบริบทที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน

6. **ข้อเสนอแนะ** เป็นการแนะนำ การนำผลการวิจัยไปใช้ และทิศทางในอนาคตสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม

7. **กิตติกรรมประกาศ** เป็นการกล่าวขอบคุณบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ให้ความช่วยเหลือ ที่ทำให้ผลงานดำเนินไปได้ หรือประสบความสำเร็จ แต่ไม่ควรกล่าวถึงหรือมีชื่อผู้นิพนธ์ (ส่วนนี้จะมีหรือไม่ก็ได้)

8. **รายการอ้างอิง** ใช้ รูปแบบ APA, 6th edition ถึงปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) และหลังจากนั้นวารสารจะใช้รูปแบบเป็น APA 7th ตั้งแต่ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) เป็นต้นไป

2) บทความวิชาการ

ผู้พิมพ์สามารถเตรียมบทความได้ ดังนี้:

ชื่อเรื่อง ต้องมีความกระชับ ชัดเจน

บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 450 คำ บทคัดย่อจะต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้อ่านและจัดแนวชิดซ้ายตั้งแต่
บทคัดย่อจนถึงรายการอ้างอิง

คำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ใช้จัดทำดัชนีคำค้น

โครงสร้างของบทความวิชาการ มีดังนี้

บทนำ ไม่มีการกำหนดหัวข้อรองที่ตายตัว ผู้พิมพ์อาจจะพิจารณาให้ประกอบไปด้วย

1. เหตุผลของการศึกษา
2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตของการศึกษา
4. นิยามศัพท์

เนื้อหา สำหรับเนื้อหาไม่มีการกำหนดหัวข้อรองที่ตายตัว ให้ขึ้นอยู่กับผู้พิมพ์บทความ

บทสรุป

รายการอ้างอิง ใช้ รูปแบบ APA 6th edition ถึงปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) และหลังจากนั้น
วารสารจะใช้รูปแบบเป็น APA 7th ตั้งแต่ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) เป็นต้นไป

รายการตรวจสอบการนำส่งบทความ

ผู้พิมพ์บทความจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด ดังนี้

1. บทความต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างส่งไปเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่
ในวารสารอื่น
2. ไฟล์บทความที่ส่งต้องอยู่ในรูปแบบไฟล์เอกสาร Microsoft Word เท่านั้น
3. หากรายการอ้างอิงมี URL ต้องสามารถเข้าถึงได้
4. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดียว ใช้ตัวอักษรและขนาดตามที่ระบุใน template ของ
บทความ
5. รายการบรรณานุกรมให้เป็นไปตามที่กำหนดใน template ของบทความ หรือ การเตรียมบทความต้นฉบับ
6. บทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 450 คำ กำหนดคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ ด้วยสิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ เป็นวารสาร
ที่ใช้การพิจารณาแบบ Double Blind ชื่อผู้พิมพ์ต้องไม่ปรากฏในบทความ
7. ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาในบทความ ก่อนที่จะส่งในระบบ

ค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ประกาศการเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์
(ชำระครั้งเดียว หลังจากผ่านการตรวจ template เรียบร้อยแล้ว) จำนวน 4,500 บาท / บทความ

ผู้พิมพ์ชำระค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ ผ่านธนาคารยูโอบี ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
เลขที่บัญชี 462-02000-27 เท่านั้น

บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่มีข้อผูกพันต่อกันด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น

แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ดุษฎีนิพนธ์)

เพื่อเสนอพิจารณาลงตีพิมพ์ใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เรียน บรรณาธิการ สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์

☐ รองศาสตราจารย์

☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร.

☐ อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail address

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

.....

ชื่อ-สกุล นักศึกษา

สาขาวิชา มหาวิทยาลัย

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่
อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ

ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่.....เดือนพ.ศ.

แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ใน

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เรียน บรรณาธิการ สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

ตามที่ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษาระดับสาขาวิชา
หลักสูตร มหาวิทยาลัย
☐ อื่น ๆ ระบุ

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในผลงาน

มาเพื่อขอให้พิจารณาลงตีพิมพ์ใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความที่ส่งมา
เผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และ
ไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

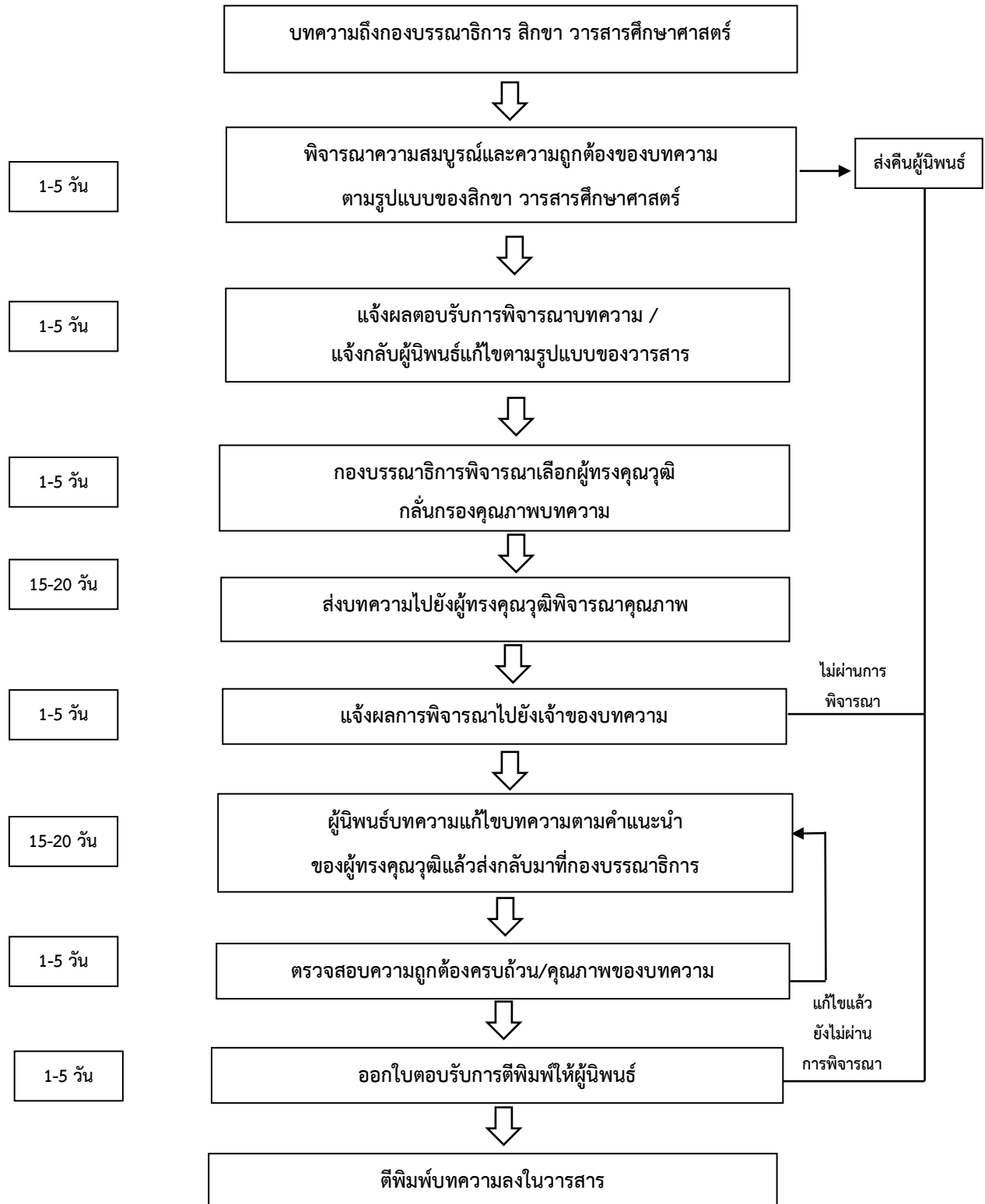
ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

วันที่.....เดือนพ.ศ.

ขั้นตอนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่

SIKKHA JOURNAL OF Education

ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล 84 หมู่ 4 ต.บ้านเกาะ อ.เมือง
จ.นครราชสีมา 30000 โทร. 044 - 009711 ต่อ 257
website : <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/index>